~~Scaff 33 ... 11 ...~~

Sianz... X ... 3 libro 60 ...

THESAVRVS SYNONYMORVM EX OPTIMIS LATINAE ET GRAECAE LINGVAE ſcriptoribus congeſtus.

AVTHORE

~~Iohanne Serrano.~~

NVNC DENVO AB IPSO Recognitus, multiſque in locis adauctus.

COLONIAE VBIORVM
Impenſis Balthaſaris Clypei.
Sub inſigni Arboris.
Anno 1605.

AVTHORVM CATALOGVS, QVORVM
testimonijs & exemplis vsus est Serranus.

D. Ambrosius.
Appuleius.
Appianus.
Ascan. Pedianus.
D. Augustinus.
Aulus Gelius.
G. Budæus.
Capnion.
M. Cato.
Cicero.
Claudianus.
Columella.
Cornelius Celsus.
Cyprianus.
Demosthenes.
Despauterius.
Dioscorides.
Ael. Donatus.
Erasmus Roterod.
Euripides.
Festus Pompeius.
Flauius Vopiscus.
Fulgentius.
Fuluius.
Galenus.
Gaza.
Hermol. Barb.
D Hieronymus.
Horatius.
Iulius Pollux.
Iuuenalis.
Lactantius.
Lampridius.
Liuius.
Martialis.
Murmelius.
Ouidius.
Persius.

Plato.
Plautus.
Plinius.
Plutarchus.
Politianus.
Priſcianus.
Quintilianus.
B. Rhenanus.
Saluſtius.
Seruius.
Strabo:
Suetonius.
Terentius.
Tibullus.
L. Valla.
Valer. Maximus.
Varro.
Virgilius.
Vitruuius.
Vlpianus.

Abbrechen.

CArpere, Decerpere, Defringere, Demoliri, Destringere, Præcidere.

Ab dem weg gehen oder weichen.

Decedere via, & de via, declinare, de via Aberrare.

Abdringen.

Detrudere, Extrudere, Extorquere, Emulgere.

Abdrucken.

Deprimere, exprimere.

Abendt.

Vespera, Vesperum, ἑσπέρα, Hespera pro eodem apud Augustinum legimus, Serum diei, Serum substanti. Tempus vespertinum, crepusculum vespertinum, Occidens, Tẽpus solis Occidentis, seu subeuntis.

Abendtessen/oder Abendtmal.

Cœna, cœnacula, quæ vesperna antiquis dicebatur. Conuiuium serotinum, δεῖπνος, δόρπον. Epulæ serotinæ, siue vespertinæ.

Abends.

Vesperi, ἑσπέρας, ὀψίας, Serò, Tardè, Circa tempus vespertinum, Circa crepusculum vespertinũ, Circa crepusculum, serotinum Circa vesperam, περὶ δείλην ἑσπέραν, Circa tempus occidentis, siue subeuntis solis. Circa occasum, Sub occasum, Occidente sole, subeunte Sole, Declinante die, Deficiente die, siue luce, Prima vespera, cum adhuc lux est dubia, dum aduesperascit, Dum dies deficit ac declinat, Dum vespera imminet, accedit, appropinquat, in proximo siue propinquo est, Sub initium noctis, περὶ πρωτέραν νύκτα, ἀκρέσπερον. Nocte incipiente. Nocte ingruente, imminente, appropinquãte, accedente. Sub nocte, sub tenebras, dum nox in proximo, siue in propinquo est.

Abendstern.

Venus, cũ solẽ prȩcedit, stãs in oriẽte, ante solis ortũ, dicitur lucifer, Grȩcè φωσφόρος, quasi lucem adferẽs, Der Morgenstern. Cæterum si sub solis occa-

ſum refulgeat, dicitur Veſper, Veſperus, Veſperugo, ἕσπερος, Heſperus cũ aſpirationis nota.

Abendwindt.

Corus,	ἀργέστης
Fauonius	ζέφυρος
Africus,	λίψ.

Aber.

Cęterùm, porrò, autem, Ꭿ, Porro autem, Sed ἀλλὰ ἄρα, ἀλλὰ, Sed enim, verũ ἀλλάγε verò, at verò, verumenimuero At, in oratione ſoluta: Aſt, in verſu ſequente vocali. Tamen, attamen, veruntamen.

Aberglaub.

Incredulitas, diffidentia, impietas, ſuperſtitio, Idololatria, ἀποστασία.

Aberglaub / oder Aberglеubiger.

Incredulus, diffidens, impius, ſuperſtitioſus, idololatria, ἀπόστασις, apoſtata.

Abermal.

Denuo, ſecundariò, ſecũdò, ſecũda vice, altera vice

Aberwitz.

Phrenitis, phreneſis, delirium, deliratio, deliramentum.

Aberwitz / oder Aberwitziger.

Phreneticus, delirus, ſtultus, μωρὸς, fatuus, ſtolidus, infatuatus, amens, ἄκφρων. Demens, impos mentis ſeu rationis, haud ſanæ mentis, mentis inops, Mentis ſeu rationis haud compos. Inſenſatus, ſenſuum inops, alienus à ſenſibus, deſipiẽs, Bilitius. βλιτ μάμμας, ſannio, Bardus, Bucco, apud Plautũ.

Aberwitzig werden.

Delirare, παραληρᾶν, ſtulteſcere, μωραίνειν, infatuari, dementare, abſolute apud Apuleium, Dementire, de mente exire, de rationis poteſtate exire, ἀφρονᾶν, παρανοᾶν, ſenſibus priuari, orbari, alienari, deſipere.

Abfal.

Lapſus, caſus.

Item.

Defectio, defectus rebellio, imperij detrectatio, ſeruitutis excuſſio, libertatis vindicatio.

Abfallen.

Labi, dilabi, collabi.

Item.

Deficere, & deſciſcere, ἀφιστάναι, delinquere, imperium

rium detrectare, seruitutis iugū excutere, ἀφηνιάζειν libertatem vindicare, instaurare amissam libertatem. Reuocare, redintegrare amissam libertatem, nouis rebus studere, rebellare, in oppressionem tyrannidis arma sumere.

Abgesetz werden.

Reprobari, exauthorari, degradari, vulgo dicitur absolui, ἀποχειροτονεῖσθαι, de gradu, potestate, dignitate, officio, ministerio deponi, deijci, Gradu, potestate, dignitate, officio, ministerio, functione priuari, Vide Absetzen von einem Ampt.

Abgleichen.

Aequare, adæquare, coæquare, æquiparare, æquilibrium facere, conferre, ἐξισοῦν, comparare, liberare assimilare.

Abgleichung.

Aequatio, adæquatio, coæquatio, æquilibrium, collatio, comparatio, libratio, libramentum, assimilatio.

Abhawen.

Secare, dissecare, abscindere, Descindere, Discindere, Amputare, Truncare, Detruncare, Decolare.

Abhawung.

Scissio, Scissura, Secatio, DefecatioSectio, Desectio, Abscisio, Truncatio, Detruncatio, Decollatio.

Abkauffen.

Emere, Mercari, Comparare ab aliquo.

Abkeren.

Verrere, conuerrére, Deuerrere, Depurgare.

Abkratzen.

Radere, abradere, deradere, cancellare.

Ablassen.

Cessare, desinere, desistere, demittere, omittere, prætermittere, remittere, ἀφιέναι, Sistere ab incœpto, suspendere, deserere, supersedere, παραλείπειν. Relinquere. ἐλλείπειν cum Accusatiuo, In medium relinquere, missum facere, parcere, posthabere, postponere.

Ablassung.

Cessatio, dimissio, omis-

sio, prætermissio, remissio.

Abmalen.

Pingere, depingere, expingere, describere.

Abmanen.

Auocare, dehortari, abstrahere.

Abnemen.

Decrescere, deficere; languere, deturgere, rarefieri, labi, fluere, obsolere, & obsolescere.

Item.

Coniecturare, coniecturam facere, capere.

Abnutz / oder Abnützung.

Vsus, vsura, compendiũ operæprecium, fructus, emolumentum.

Abred.

Conclusio, epilogus, peroratio.

Abreissen / Vide Abbrechen.

Absagen.

Denunciare, indicere bellum, pugnam, certamen.

Abschaben / Vide Abkratzen.

Abschaffen.

Delegare, demandare, amandare, denunciare.

Abscheiden.

Discedere, digredi, abire.

Item.

Mori, &c. vide sterben.

Abscheuhung haben.

Horrere, auersari, abominari, detestari, nauseam habere.

Abscheuhigkeit oder Abscheuhung.

Horror, horriditas, abominatio, detestatio, nausea.

Abschlagen.

Decutere, decussare.

Item:

Negare, denegare. ἀνανεύειν, abnegare, abnuere, renuere, recusare, refutare, detrectare, auersari, fugere, respuere, nolle, cõtradicere, deprecari, repudiare aliquando.

Abschneiden.

Abscindere, desecare, disse-

dissecare, resecare, Præsecare, falcare, defalcare,

Abschneidung.

Abscisio, desecatio, dissecatio, dissectio, resectio, præsectio, falcatio, defalcatio.

Abschnitzel eines jeglichen dinges.

Segmen, segmentum, præsegmen, prǣsegmentū, recisamentum.

Abschreken.

Absterrere, deterrere.

Abschreiben.

Describere, exscribere, rescribere, transcribere.

Absetzen.

Deponere, Mouere, amouere de loco.

Absetzen von einem Ambt oder stand.

Mouere & amouere, cum Accusatiuo personæ, & Ablatiuo dignitatis gradum significante constructa, vt mouere vel amouere, Dictatorem, Consulem, Tribunos, Quæstores, Prætores, Aediles, &c. Item: Imperatorem, Regem, Ducem, Præsidem, Præfectum, Episcopum, Diaconum, Pastorem, Ministrum, Seruum, &c. ab dictatura, consulatu, tribunatu, quæstura, prætura, imperio, regno, ducatu, prǣfectura, episcopatu, diaconatu, ministerio, seruitio, &c. Exauthorare, adimere imperium, regnū, dictaturam, consulatum, tribunatum, quæsturam, præturam, ædilium dignitatem, ducatum, prǣfecturam, episcoparum, potestatem, maiestatem, dignitatem, æstimationem. De gradu æstimationis deturbare, quod Græcis καθαιρεῖν τὴν μεγαλειότητα, Erniedern. Ordine seu senatu mouere, ἐκφυλλοφορεῖν. Minuere maiestatem, deijcere, dimittere cum ignominia, cogere & redigere in ordinem, priuatum reddere.

Absündern.

Separare, seligere, secernere, segregare, seiungere, seponere, sequestrare, abalienare, disiungere, relegare.

Abspannen/ Vide Abdringen.

Abſoluere filum, ſeu penſum, exoluere penſa, abrumpere filum.

Abſprechen.

Aiudicare, Abnunciare, denunciare.

Abſtehen / Vide Ablaſſen

Item.

Languelcere, deficere, emori.

Abſteigen.

Deſcendere, ima petere.

Abſterben.

Emori, perire, deperire, euaneſcere, in nihilũ vergere. v de ſterben.

Abſtoſſen.

Præcipitare, detrudere, ῥιπτεῖν, deturbare, exturbare, deuoluere, deijcere.

Abſtreiffen.

Decortare, decorticare, excoriare, excorticare, deſtringere.

Abthenlen / Vide thenlen.

Abthun.

Mactare, Carnificare.

Abtretten.

Deficere, Exorbitare.

Abtringen / Vide abdringen.

Abtrünig

Profugus, fugitiuus, apoſtaticus.

Abtrünigen.

Profugus, tranſfuga, apoſtata, ἀποστάτης, deſertor ſui ordinis.

Abtrucken / Vide Abdrucken.

Abweiden.

Depaſcere, paſcendo, abſumere, conſumere, abradere, terere, conterere.

Abwaltzen.

Deuoluere, deuolutare, à ſublimi ad ima rotare.

Abwechſeln.

Cambire, commercium facere, vices pecuniarias reddere.

Abwechſelung.

Cõmerciũ, vices; viciſsitudo, mutatio, alteratio.

Abweg.

Auium, deuium, inuiũ.

Abwegen / Vide Wegen.

Abwenden.

Declinare, deflectere, deriuare, dimouere, auocare, varicare, & varicari, alienare, abalienare, deuerti

Abwenden von fürnemen.

Cœpta, { Auertere, Peruertere, Auellere,

A con ſilio, pro poſito. Auocare, Mouere, Retrahere, Deterrere,

poſito. Diſſuádere,
Abducere,
Dehortari,
Diſſuadere,& in prauum propellere, παρακπεῖθεῖν, Perſuaſione ſubdola obrepere, tranſuerſum agere, παράγειν Cœptū inſtitutū, animi cōceptū labefactari.

Abwerffen.

Dejicere, præcipitare, ſternere, deturbare, exturbare, ſuccutere.

Ab

Abwerffig Roß.

Equus { Sternax, Succuſſor, Succuſſorius.

Abwiſchen.

Abſtergere, Detergere, abolere, delere.

Abziehen

Abſtrahere, detrahere, deriuare.

Abzieſtub.

Apodyterium, ſpoliatoriū.

Ach.

O dolentis interjectio, Hei, Heu, Pheu, φεῦ, Hui.

Achten.

Autumare, putare, deputare, reputare, æſtimare, exiſtimare, metiri, emetiri, permetiri, cenſere, appretiare, pendere, δοκιμάζειν, ducere, videri.

Achthaben.

Curare, agere curá, habere curam, uræ eſſe, aduertere, animaduertere, facere, euigilare, deponere, dare operam.

Achtung.

Aeſtimatio, exiſtimatio, reputatio, putatio, deputatio, cenſura, iudicatio.

Item

Cura, vigilantia, opera, aduerſio, animaduerſio.

Acker.

Ager, agellus, fundus, campus, aruum rus.

Ackerbaw.

Agricolatio, agricultura, aratio

Ackerbeth.

Puluinus, porca, area, areola.

Ackerman.

Agricola, ἀγροικος, agricolator, γεωργός, ruricola, ruſticus, colonus.

Ackern.

Arare, ἀροτριᾶν, ſulcare.
Colere
Mouere
Exercere
Vertere
Euertere terram.
Inuertere
Sciodere
Proſcindere

Terram, Solum, Humum, proſecare, vel proſcindere aratro, vomere, ferro.

Solicitare humum apud Tibullum pro eodem.

Adel.

Stemma, ſtirps, proſapia generoſa, nobilis ordo & ſtatus equeſtris.

Adelheit oder Adelkeit.

Nomen, nobilitas, generoſitas, indoles aliquando.

Ader.

Vena, neruus, arteria, tracheia, vel trachea.

Aderlaſſen.

Mittere ſanguinem, Minuere ſanguinem, Et apud Cornel. Celſ. Ex brachio mittere ſanguinem inciſione venæ, Exonerare ſeu leuare venas ſanguine, Corpus ſanguinis exuberantia leuare, Indicere venam, Sanguinem ex vena ducere, Curare venam incidendam.

Non eſt Latinis vox vnica, quæ Græcorum φλεβοτομεῖν reſpondeat, quapropter periphraſi vtendum.

Eltern / Vide Alter.

Aeltern.

Patres, parentes, maiores, ſeniores,

Alter ſein.

Aetate { Antecedere. Præcedere. Superare.

Natu { Maiorem / Grandiorē } eſſe.

Aengſtig.

Anxius, mœrens, dolens, triſtis, admodum triſtis, περιαλγής.

Aengſtig ſein.

Mœrere, ἄχθεσθαι, mœrore affici, τῇ λύπῃ ἔχεσθαι, mœrore conſumi, abſumi, abſorberi, ſpe deplorata, mœrore, mœſtitudine animi, angore confici, anxium eſſe. Grauiter angi, angi animo, triſtari, dolere, κατηφεῖν, impatienter dolere, ringi animo, ἀδημονεῖν, cruciari, diſcruciari præ dolore pene exanimari ac confici, iacere in lachrymis.

Aenlig.

Similis, adſimilis, rationi conſonum, εὔλογον, con-

consentaneum, ratio di-
ctat, ὑπαγορεύει τὸ δίκαιον.

Afterreden.

Obloqui, detrahere, detrectare, obtrectare, deferre, sibilare, susurrare, derogare, insectari, vituperare, maledicere, mordere, vitilitigare, criminari, obstrigilare, traducere, παιδεύειν, honori detrahere, derogare existimationi, sinistros rumores de quopiam spargere, conflare alicui inuidiam, genuino mordere, dente Theonino rodere, diffamare, παραδειγματίζειν, infamare, calumniari, inurere notam, defamare, διαφημίζειν, ludibrio exponere, genuinum in aliquo frangere, per ora oculosque hominum circumducere, Vbel außbringen / in alle welt außbringen.

Afterreder.

Detrector, detrectator, obtrectator, μηνύτης, sibilator, susurro, susurrator, derogator, λωβητὴρ, insectator, vituperator, maledicus, mordax, vitilitigator, criminator, obstrigilator, dentatus, nasutus, nasutulus, Archilochum terens, hominum famam imminuens.

Afterredung.

Καταλαλία oblocutio, detrectatio, obtrectatio, delatio, derogatio, maledicentia, mordacitas, diffamatio, infamatio, traductio, Succus loliginis, prouerbiali schemate apud Horatium, morsus virulentus, clandestinus, clancularius, Archilochica dicta, sermo Bionæus, Hyponacteum præconium, sinistri rumores de quopiam sparsi.

Aych / oder Aych-bawm.

Quercus, Aesculus, glandifera arbos, ilex, quæ & pinus à nonnullis dicitur, δρῦς, Græcis, robur, proprie Eyn Aych.

Aychel.

Glans, nux quercus, nux quercina.

Aychelbusch.

Quercetum, querquetum, ilicetum, roborarium.

Ayd.

Iusiurandū, iuramentū,

Aygnoß.

Socius fœderis, pacti.

Aygen.

Proprium, peculiare, priuatum, suum.

Aygen gut.

Peculium, περιουσία, res priuata, propria, ἴδια τὰ, res domestica, peculiaris, familiaris, bona propria, facultates propriæ.

Aygen ruhm.

Laus propria, gloriatio sui, iactantia, iactatio, iactitatio, arrogantia, μεγαληγορία, immodesta præsumptio.

Aygenschafft.

Proprietas, conditio, natura.

Aygensinnig.

Difficilis, αἰγαλέ&Ggr;, ἐυθάδης, Homo suorum morum, expers sensus cõmunis, suis moribus, suo quodam instituto viuens.

Aygenthumb.

Idem quod

Aygen gut/

Aymer.

Vrna, λάρναξ, vrnula, situla, cratera, cardurcum, haustrum, damit man fürtert.

Aym in die rede fallen.

Loquentem interpellare, impedire, obstrepere, interfari, in sacris literis, ἐγκόπτειν, Græcè, καὶ ὑποβαλλεῖν, interloqui, interpellare sermonem.

Ein Ampt annemen.

Obire, subire munia, suscipere, capessere, inire, adire, aggredi negocium, obire partes, capere prouinciam, tollere in humeros negocij curam, onus suscipere.

Ainaugig.

Monophthalmus, μονόφθαλμ&Ggr;, pro quo inepti dicunt, monoculum, conflantes ex Græco & Latino dictionem, id quod vitio datur. Vnoculus Latine vocatur, & apud Plautum, vniocululus, d Focculus, Lucius, Thersites, Cocles, de Coclitum familia, prosapia.

Ain haw auffrichten.

Aedificium, domum tectum, ædes struere, extruere

wuere, extollere, ædifica re, οἰκοδομεῖν, Erigere, figere, collocare, firmare, constituere, ἱδρύειν, ponere, iacere fundamentum.

Ain bestimpter gesetzter tag.

Dies { statuta. constituta. præfinita. dicta.

Ain ende machen.

Finire, finem facere, finem imponere, τελευτᾶν, finem capessere, consummare, complere, perficere, conficere, absoluere, ad metam vsque perducere, terminare, ad vmbilium ducere, deducere, ad calcem vsque deducere, κνακλητινὸν σημαίνειν. Vltimã manum, fastigium imponere, extremum actum seu colophonem addere, κολοφῶνα, τὸ τέλος, τὸ κεφάλαιον ἐπιτιθέναι, supremam seu extremam manum imponere, vela complicare, constringere, manum retrahere, dimittere, cessare, sistere ab incœpto, supersedere, ἀπέχειν, cum Genitiuo, canere receptui.

Aines alters.

Coæuus, Aequæuus, ὁμῆλιξ, ἐτέτης, coætaneus, eiusdem ætatis, ὁμῆλιξ, æqualis, ἡλικιώτης, collactaneus, simul lacte nutritus, cõtemporaneus, synchronius, συγχρόνιος.

Aines frölichen angesichts.

Exporrecta,
Læta, facie, fronte.

Aspectu { Bono Læto Hilari.

ἱυρόσωπος.

Aines gressen hohen ansehens.

Opinione & æstimatione clarus, celebris, magni nominis, spectatus, celebris, celeberrimi nominis, excelsus, diuulgatus, optimæ famæ, opinionis, boni nominis, magnæ authoritatis, maximæ æstimationis, famosus, tam in bonum, quàm in malum, præclarus, magnæ famæ, virtutibus, vitæ integritate, morũ suauitate, probitate insignis, nominis celebritate vbique terrarum notus, nominatus, nominatissimus, in sacris literis passim obuia, famigeratus περιβόητος, πολυθρύλητος

pra-

præclaræ famæ.

Aines grossen ansehens sein.

Clara opinione & æstimatione censeri, præditum esse, æstimatum esse, νομίζεσθαι, Magni haberi. In honore esse.

Ain Vaß binden.

Viere, ligneis circulis vincire, colligare, scirpare.

Ainfeltig.

Simplex, nudus.

Ain guten morgen.

Sit tibi fœlix huius diei exortus, precor vt hic sol tibi fœlix iu rexerit, precor vt hic dies fœ ix tibi appareat, prosperitatis plurimum afferant tibi emer gen es solis radij, faxit D us, vt hic dies tibi candidus illuxerit, vt est apud Erasmum.

Ainhellig.

Concors, Vnanimis, consentiens, assentiens.

Ainhelligkeit.

Concordia, vnanimitas, consensus, idem velle & idem nolle.

Item.

Harmonia, Consonantia, concinnitas.

Ainhellig sein.

Concordare, consentire, consonare.

Ainig.

Μόνος, solus, merus, vnicus.

Ainigkeit.

Μόνας, monas, vnitas.

Ainig sein.

Vnius esse substantiæ, essentiæ, subsistentiæ, existentiæ.

Ain Jungfraw Schwechen.

Rapere
Vitiare Virginem.
Violare
Comprimere.
Stuprare, constuprare.
Inferre stuprum.

Ain leichten oder ringen sinn oder muth haben/ oder machen.

Animum remittere, curis leuare, laxare, relaxare, recreare, reficere, refocillare, exhilarare. Alterna requie animum reuocare: refrigerare, pro creare, & sub-

*sublimare nonnunquam ponitur.

Ainmütig vnd Ainmütigkeit / Vide Ainhellig vnd Ainhelligkeit.

Ainöde.

Desertum, solitudo, eremus, ἔρημος.

Ain sach handlen.

Tueri
Tutari
Defendere
Defensare
Tractare
Versare
Transigere causam.
Decidere
Discutere
Excutere
Discernere
Euentilare
Expendere

Suscipere causæ patrocinium, propugnare, propulsare iniuriam, negociū aliquod discutere, excutere, discernere, euentilare, expendere, definire, statuere, decernere, ferre sẽtentiam, iudicare de negotio, dirimere controuersiam, διαλύεσθαι τὰ ἐγκλήματα, dijudicare.

Ains gegen andern.

Mutuo, vicissim, πρὸς ἑαυτοὺς, ad inuicem, pro quo eruditiores ponunt, ad alterutrum, Græcè, πρὸς ἀλλήλους.

Ainsidler.

Eremita, ἐρημίτης, Anachoreta, ἀναχωρητὴς, Monachus, μοναχὸς, Solitanus.

Ain steinern hertz.

Cor saxeum, lapideum, adamantinum, ferreum, præfractum, rigidum, durum, inflexibile, immite, seuerum, inexorabile, implacabile.

Ain steinern hertz haben.

Homo immitis, implacabilis, inexorabilis, inflexibilis, præfractus, lapideum cor habens, silices circum præcordia gestās, rigidus, seuerus, duræ ceruicis, saxeus, lapideus, adamantinus, ferreus.

Ain starck gemüth.

Animus fortis, Magnanimus, constans, immobilis, infractus, imperterritus, intrepidus.

Ain tag setzen oder bestimmen
Diem dicere, diem constituere, determinare, præscribere.

Aintrechtig vnnd Aintrechtigkeit.
Vide Ainhellig.

Ainigzer.
Vnicus, singularis, solitarius, primus, singulus in plurali frequentius.

Ain vnbesunnen / vnfürsehenliche geschicht/that oder werck.

Factū Opus — Tumultuarium, Subitarium, Præproperum, Subito factum, Ex tempore factum, Forma rudi dolatum.

Ain vorred/ Vide Anfang der rede.

Ain vorred thun.
Tractare, prologum, præfationem dicere, præludere, προοιμιάζεσθαι, ἀναβάλλεσθαι, proeludium facere.

Ain weil.
Aliquando, Diutule, aliquantisper, aliquantulum, ad tempus, ἐπὶ χρόνον.

Ain zeitlang.
Idem.

Aischen.
Petere postulare, repetere debitum.

Aiter.
Sanies, ἰχώρ, tabo, cruor, pus, πῦον, purulentia.

All.
Omnes, cuncti, vniuersi, quisquis, quisque, quiuis.

Allein.
Solus, solitarius, priuus, unicus, μόνος.

Allein/ aduerbialiter.
Solum, μόνον, modo, solummodo, tantum, singulatim, sigillatim, tantum, tantummodo, duntaxat, pax, aduerb. sine arbitris.

Allenthalben.
Passim, vbique, vbiq; locorum, vulgo aduerbia, Vbiquequaq;.

Allermeist.
Maxime, μάλιστα, quam maxime, potissimum, efsulissime, imperfissime.

Als.

Vt, aduerbium similitudinis, vti, vtpote, velut, velut, quando aduerbium temporis ita, aduerbium iurandi, quasi, tanquam, ceu, perinde, ac sicut, sicuti, ita, ac, ἅσι, ὥσπερ.

Als bald.

Et vestigio, ἐκ ποδὸς, statim, εὐθέως, confestim, continuò, actutum, media producta, iamiam, ὅσον αὐτίκα, mox protinus, cito, citius, ocyus, extemplo, quamprimum, vna dictio, cum primum duæ dictiones, ilico, ilicet apud Poetas præcipuè.

Als die gemein redt ist.

Vt ferunt, vt ferunt, vt dicunt, vt fama est, vt perhibent, vt aiunt, vt antiquum ait prouerbium, vt vulgo dicitur, Vt vulgus dici consueuit, vt rumore vulgi spargitur, iuxta vulgi tritum sermonem, vt dici solet ὡς λόγος, vt in prouerbio est, vt dicimus prouerbio, ὡς λέγεται, ὥσπερ λέγουσι, ὡς φασὶ λόγος.

Als ich mein.

Vt reor, vt existimo, vt arbitror, ὡς νομίζομαι, Vt ego quidem sentio, autumo, meo iudicio, mea sententia, opinione mea, nisi me animus fallit.

Als ich mich laß bedüncken.

Quantum mihi videre videor, quantum indicijs colligere possum, quantū meç existimationi ac iudicio videtur, vt mihi videtur, quantū conijcio, quantum coniectura assequor, coniectura capio, consequor, ducor, coniecturo, τοπάζω, ἐπιλέγω.

Als man sagt/ Vide.

Als die gemein redt ist.

Also.

Sic, ita.

Also bar.

In præsenti, in præsentiarum, in promptu, è vestigio, visus oculis.

Also hin.

Vtcunq; , quomodocunq; , sic satis, nonnihil, aliquantulum.

Also lang.

Quoadusque, donec, ὄφρα, donicum apud Comicos, Quoad, vsquedum dum, tamdiu, ἕως οὗ, tantisper, quousq;.

Alt.

Vetus vetu[illegible]tus, vetera [illegible], priscus, & pristinus, qu[illegible] à grammaticis distinguuntur. Antiquus, παλαιὸ πολύχρονος, Cascus, au[illegible]us.

Altar.

Altare, altarium, ara, βωμός.

Alte gewonheit.

Vetus consuetudo, inveteratus mos.

Alter.

Aetas [illegible], senium, senectus, senecta, ætas senilis, prouecta, [illegible], a[illegible], exacta, effœta, defecta, παρακμαστικὴ ἡλικία, παρακμή.

Alterman.

Veteranus, vetulus, grandæuus, grandis natu, grauis annis, multi æui, annosus, πολυέτης, senex, pro[illegible] uectus ætate, προβεβηκώς, senio confectus, γηραλέος, annis grauis, [illegible] rugosus, [illegible], [illegible] senectus, silicernium, alterum pedem in Charontis cymba habes, γέρων τύμβος, [illegible].

Altwerden.

Senere, senescere, consenescere, γηράσκειν, senio confici, veterascere, vetustescere, inueterare, inueterascere, ingrauescere ætate, contrahere senium, viuere. Nestoreos annos, Thitoni senectam æquare, vltra aquilæ senectam viuere.

Alwegen / oder Allezeit.

Semper, continue, assidue, sedulo, iugiter, indesinenter.

Am leben straffen.

Inquirere in vitam alicuius, supplicio necare, mortis pœnas, suppliciumque sumere, mortifera pœna afficere aliquem, morte afficere, mitti ad mortem.

Ampt.

Officium, munus, λειτουργία, partes, munia pluraliter, functio, prouincia aliquando.

Amptman.

Præfectus, ἐπιστάτης, προστάτης, præfectus scelerum, qui à plerisque minus apte, Schultetus dicitur,

eitur, satrapa, & satrapes lingua Persica, prouinciæ præses seu præfectus, qui Iudex etiam dicitur pro uincialis ὕπαρχος, ὑπαρχιώτης, Landtrichter.

Ampt verwalter.

Administrare munus
Obire prouinciam
Subire
Fungi officio.

Ampts verwalter.

Idem quod

Amptman.

Am reden hindern.

Impedire, suffrenare, obturare, continere os, silentium imponere.

An einander knüpffen.

Annectere, connectere

An ein stand verordnen.

Substituere, subordinare, subrogare, sufficere, sub voce passiua, Gestelt werden.

Anbeten.

Inuocare, adorare, implorare, supplicare, ἱκετεύειν, deprecari, obsecrare, precibus sollicitare, pulsare, poscere, flagitare, & efflagitare, fundere preces, colere.

An bettelstab richten.

Redigere ad extremam inopiam, in endiciam accedere, appropinquare, ad extremam peruenire inopiam.

Anblassen.

Adhalare, adflare, adspirare.

Item, Accinere.

An das end kommen.

Finem, terminum pertingere, ad finem, terminum peruenire.

An das liecht bringen.

Edere, proferre, nudare, denudare, detegere, publicare, diuulgare, euulgare, δημοσιεύειν, διαγορεύειν, edere in lucem, ἐκδίδοναι, in publicum dare, in publicum adferre, adferere, dare, proferre, admittere, promulgare, φανεροποιεῖν, aperire, declarare, padere, reuelare, efferre, ἐξάπτειν, significare, manifestare, promere, patefacere, palàfacere, in vulgus disseminare, hominum iudicijs exponere, sermones ferre, λόγους διδόναι, in med-

adferre, proferre, εἰς μέσον ἄγειν, proferre in apertum, propalare, notum facere, exprimere.

An das liecht gehen. oder kommen

Prodire, exire in publicum, prodire in orbis theatrum, venire sub oculos hominum, prodire, venire in lucem, sub hominum conspectu.

An den baken schlagen/ Vide.

An den kinbacken schlagen.

An den fingern zelen.

Dinumerare digitis, supputare in digitis.

An den Galgen gehen.

Abire in malam, rem, in malam crucem, in maximum malum, in rē maxime malam, abi quo dignus es, re... [illegible] ire ad furcas, ad Græcum ..., ad corvos transire, ἐς κόρακας πορεύεσθαι, βαίνειν ἀποφθείρεσθαι, & imperatiuus, φθείρου, in malam rē

An den Galgen hencken.

Agere in crucem, facere pensilem, literam longam ex aliquo facere.

An den kampff gehen oder tretten.

Pugnam inire, descendere in certamen, in harenam, subire pugnam, conflictum.

An den kynbacken schlagen.

Depalmare aliquem, apud Erasmum, Alapam alicui impingere, ῥαπίζειν ... is alapam illud et ... infligit, expalmari apud Augustinum ponitur pro palmis cadi, & Græci ἐπὶ κόρρης dicunt, quum aliquem in malam cædunt.

An der seyten gehen.

Claudere latus, frequēs Erasm. Tegere latus pro eodem apud Horatium. Separe alicui latus, ire ex latere, esse a latere.

Ander.

Secundus, sequens, alter, alius.

Anders sins.

Dissentiens, refragator, longe aliter, secius, diuersum sentiens dissidēs, discrepans, repugnans, reprobator, reclamator, aduersarius.

Anders fins seyn.

Dissentire, rel[i]agari, dissentire, repugnare, dissidere, tergiversari, renuti, reprobare, reclamare, ad uersari, nimium abesse, longe, secius, aliter sentire.

Anderst.

Aliter, aliàs, sin, secus, multo aliter, contrà, longe aliter, alioquin, & alioqui, contrario modo, alio modo, dissimili ratione.

Anders kommen den ich hofft.

Præter spem, opinionē, existimationem accidit, aliter, quàm putabam, aliter quàm opinabar, quàm rebar accidit, contingit, euenit, aliud venit, cecidit, obtigit, ἄλλως διαφαίνει τῆς ἐλπίδος.

Anders seyn.

Discrepat, dissidet, variat, non conuenit, controuersia est, secus est, aliter est, ex diametro pugnat, plurimum distat, multum interest.

Anderthalb schuch lang.

Cubitus & cubitum, ulna, πῆχυς ἀγκάλη, sesquipedalis. Mensura est, sesquipedalis, hoc est pedis vnius & dimidij, seu sex palmarum. Palmus autem vnus, mensura quatuor digitorum.

Anderwertz.

Denuo, secundo, iterū, ab integro.

Anfahen.

Ordiri, ἄρχεσθαι, exordiri, auspicari, inchoare, incipere, incœptare, occœptare, aggredi, adoriri, in manus sumere, ἐπιχειρεῖν, admouere, admoliri manū, ordiri telam, iter sternere, aditum facere ad rē quamlibet aggrediundā.

Anfang.

Exordium, initium, auspicium, primordium, caput, fons, principiū, ἀρχὴ, cunabula a Vergil pro initijs ponuntur, repagula, fundamenta, carceres, ingressiones, primi motus, prima fróte, primo aspectu

Anfang der red.

Præfatio, proloquium, anteloquium, procemium, προοίμιον, præludium, exordium, auspicium, προάγόμιον

λεγόμενα, initium epistolæ, præambula.

Anfang der welt.

Initium, Origo, Creatio } mundi.

Initium conditi orbis.

Anfang des lebens.

In vitæ exortu, in exordio vitæ, in ipsis vitæ primordijs, in vitæ foribus, in vitæ ianua, in ipso quasi vitæ vestibulo, in ipso vitæ lumine.

Anfanger eines dinges.

Author, origo, principium, ἀρχὴ radix malorū omnium, ῥίζιον, fons, caput, seminarium, caussa.

Anfenglich.

Ab exordio, ab initio, à capite, à principio, ἀπ' ἀρχῆς, ἐξ ὑπαρχῆς, ab integro, ab radice, ἐκ ῥίζης, in capite, initio, in fronte, in frontispicio, in exordio, in ipso operis ingressu.

An galgen henken / Vide An den Galgen hencken.

Angeborn.

Natiuum συγγενικὸν, naturale, innatum, ingenitū, ἐγγενόμενον, cum nutricis lacte imbibitum, insemi-natum, ingeneratum, natura insitum, inditum: natura, vel à natura comparatum, attributum, adiunctum.

Angeboren freund.

Cognatus, συγγενὴς, συμφυὴς, ἐγγενὴς, coniunctus sanguine, ἀγχιστεύς, agnatus, propinquus, affinis genere, ἀγχίστοροσ, iunctus genere, sanguine, sanguinis copula, σύναιμος.

Angehen.

Aggredi, inuadere, irruere, adoriri, ἐπιχειρεῖν, petere, impetere.

Angehen den feynd.

Impetum, vel insultum facere in hostem, λυμαίνειν, incursare, incurrere in hostē, inuolare, irruere in hostem, infestare, inuadere, adoriri, aggredi, impetere hostem, συμβάλλειν.

Angenehm

Acceptus, gratus, fauorabilis, amœnus, gratiosus χαρίεις, ἐπιχαρίεις, suauis, acceptabilis.

Angenehmer.

Amantius, charius, antiquius,

quius, clarius, gratius, προτιμότερον, melius, λώιον præstantius, ἄμεινον, βελτίων, vtilius, προὐργιαίτερον.

Angenomen.

Receptus, admissus, acceptus, additus, adscriptus, annumeratus, positus, collocatus, lectus, recensitus in studiosorum numerum.

Angesicht.

Facies, vultus, obtutus, & obtuitus.

Angst.

Anxietas, anxietudo, timor, [illegible] [illegible] in[illegible], [illegible], κινδύνους, cura, [illegible], scrupulus, angor, [illegible] inquietudo, cura animum discrucians.

Anhang.

Adhæsio, appendix, secta, qualitas.

Anhangen.

Hærere, adhærere, inhærere, inhærescere, appendere, sectari.

Anhauchen / Vide Anblasen.

Anhenger.

Sectator, asseclа, hæres.

Anherrig.

Sedulus, assiduus, diligens, studiosus, vigilans, gnauus, solers, curiosus, impiger, creber, improbus, frequens.

Anherrigkeit.

Sedulitas, assiduitas, diligentia, studium, vigilantia, solertia, cura, gnauitas & nauitas, naua vel gnaua, crebritas, frequentia, labor, nisus, conatus, conamen, molimen.

Anherlich.

Sedulo, assidue, diligenter, studiose, σπουδῇ, vigilanter, curiose, solerter, gnauiter, crebro, summa cũ diligentia, cura, enixe, exquisite, industriè, pensiculate, de industria, dedita opera, manibus pedibusque, ad libellum, impigre, haud somnolenter, haud oscitanter, iugiter.

An keinem ort.

Nullibi, nullo in loco, nullibi locorum, neque vllo in loco.

Anklagen.

Accusare, incusare, insimulare,

simulare, accersire, accersere, compellare, impropérare, ἐπονειδίζειν, exprobrare, improbrare, reum agere, in ius trahere, in ius ducere, dicam scribere, dicere diem, in crimen vocare, inferre crimen, obijcere culpam, postulare cū Genitiuo.

Anklagen.

Accusator, litigator, insimulator, incusator.

Anklagung.

Accusatio, incusatio, insimulatio, postulatio, expostulatio.

Anklebende feucht oder kranckheit.

Contagium, κλίσγημα, contagio, contagies, lues, morbus contagiosus, attractu serpens.

Anklopffen.

Ferire fores, quatere fores, pulsare, pultare, pulsitare, attonare, detonare, intonare.

Anleitung oder anleitung geben.

Ministrare materiam, adiumentum, præbere ansam, ministrare, præstare occasionem, aperire viā, præstruere viam, fenestrā, patefacere, apud Terentium aperire fenestram & repagula, prouerb. in eadē significatione, captare occasionem, ansam quęrere, tollere, submouere, subtrahere.

Anleitung.

Materia, adiumentum, ansa, occasio, via, fenestra.

Anmassen.

Sibi sumere aliquid sibi ascribere, attribuere, ἐξιδιοποιεῖσθαι arrogare, tribuere, vsurpare, ἐξιδιάζω, appropriare, præsumere, adsignare, occupare sua rapere, applicare, vendicare, aut, vt plerique scribūt, vindicare sibi, omnia cum Datiuo personæ, & Accusat. rei construuntur.

Anmut.

Diathesis, affectus, affectio, vel dispositio, pathos, passio, perturbatio.

Annemen.

Accipere, suscipere, adoptare.

Annemen ein ampt.

Vide.

An ampt annemen.

Anreitzen.

Allicere, δελεάζειν, allectare, ἄγειν, cum Genitiuo, lactare, illectare, pellicere, allicere, inuitare, inescare, solicitare, attrahere, lacessere, καθάπτεσθαι, irritare, prouocare, ἐξοργίζειν, inflammare, lenocinari, instigare, instigare, incitare, concitare, excitare, commouere, classicum canere, stimulum seu aculeum addere, frigidam suffundere, stimulare, extimulare, sollicitare alicuius animum, animare, incessere, insultare, impetere, infestare, iratum reddere, accendere metaph.

Anreytzend.

Illex, illiciens, illecebrosus, alliciens, allectiuus.

Anreytzung / oder Anreitzende süsse dinge.

Illecebræ, blandiciæ, illectamenta, ἀγωγίαι, blandimenta, demulcimenta, illecebra singular. Lenocinia, illicia pluraliter, ab illicium.

Anruffen/ Vide **Anbeten.**

Anrüren.

Tangere, attingere, contingere, obtingere, attrectare, contrectare, perstringere, lambere, libare, palpare, demulcere caput.

Ansagen.

Nunciare, annunciare, indicare.

Anschawen.

Intueri, aspicere, inspicere, circumspicere, circumspectare, παπταίνειν, oculis admouere, infigere oculos, intendere, ἐντενίζειν, ob oculos ponere, oculis lustrare, fixis obtutibus astare.

Anschawung.

Aspectus, conspectus, prospectus, obtutus, & obtuitus.

Ansehen.

Intueri, contueri, obtueri, aspicere, conspicere, conjicere oculos in aliquē.

Ansprechen.

Loqui, primarium cum Datiuo, alioqui cum Accusatiuo, astari, conuenire, compellare, appellare, προσαυδᾶν, προσφωνεῖν, nuncupare

Anstat

Anstall oder anstellung des kriegs.

Induciæ, belli feriæ, pax sequestra apud Virg. pax castrensis.

Anstossen.

Allidere, illidere, infringere, offendere, intorquere, impingere, συναράττειν, προσβάλλειν, applaudere.

Anstössung.

Confinis, conterminus, limitaneus.

Anstössig.

Confinium, collimitium, scandalum, offendiculum.

Anstreichen.

Allinere, illinere, tingere, inficere, picturare, pingere, depingere genas, faciem, vultum, purpurissare, fuco pingere, colorare formam, purpurissare genas, fucare, ἀγχουσίζειν.

An tag bringen.
Vide
An das Liecht bringen.

Antasten.

Inuadere, incessere, impetere.

Antasten mit worten.

Calumniari, conuiciari, exprobrare, improbrare, insimulari, allatrare, proconuiciari per metaph. lædere famam, contumelia afficere, ἀωδεῖν, dicterijs incessere, mordere, contumeliã dicere, congerere in aliquem conuitia, insectari aliquem maledictis, sugillare, vituperare, conuitijs figere, linguæ spiculum vibrare, incessere, impetere lingua, λόγω βάλλειν.

Antretten den feindt/
Vide
Den feindt antretten.

Antworten.

Respondere, responsum dare, reddere, ὑποκρίνειν, verbum proloqui, referre, reddere, inferre, in verba prorumpere.

Anzeichnen.

Notare, annotare, connotare, adscribere, conscribere.

Anzeigen.

Indicare, significare, consignificare. signare, designare, ostendere, nunciare, renunciare, proponere, præferre, nudare, denudare,

dare, facere indicium, notum facere.

Anzeygungen

Indicia, signa, significationes, significantiæ, figuræ, typi, vestigium, documentum, conjectura.

Anzeigung zukunfftiger wunderlicher dinge.

Auguria, aruspicia, auspicia, extispicia, curiola horarum obseruatio, vaticinia, prodigia, diuinationes, prognostica, portenta, monstra.

Anzeigung geben.

Significare, signum dare, ostendere, indicare, indicium dare, siue facere

Anzunden.

Incendere, accendere, succendere, inflammare.

Apffel.

Pomum, malum.

Apoteck.

Myropolion, pharmacotheca, pigmentaria, vnguentaria officina, μυροθήκιον, apotheca vulgo dicitur, tametsi proprie apotheca sit, repositorium, reconditorium granorum, vt horreum, granarium.

Apotecker.

Vnguentarius, myropola, odorarius, aromatarius, aromatopola, pharmacopola, herbarius, pigmentarius, myrobrecharius, apud Plautum, ἀποθηκάριος, apothecarius.

Appetit.

Appetitus, vt vulgus loquitur, appetentia comedendi, edēdi, auiditas, orexis, ὄρεξις, qua voce vsus est Iuuenalis in Satyris, pro vehementi edendi auiditate.

Appetit machen.

Stomachum acuere, auiditatem cibi facere, irritare seu excitare comedēdi appetentiam, valere ad ciborum appetentiam irritandam, irritare stomachum.

Arbeit.

Labor, labos, πόνος, sudor, opera, nisus, conatus.

Arbeiten.

Laborare, operari, colere, facere opus, negocium facere, sudare.

Arbeiten vergeblich/

V. ..e.

Vergeblich arbeiten.

Arg.

Prauum,insipidum,insuaue.

Argument.

Arg...,..tum, materia dicen..i,summa orationis.

Argument nemen.

Sum..re, el..ere, argumentum trah..e, capere, vena.. ..me.. : thema, θι.μα λαμ.. ανειν.

Argwohn.

Suspicio, opinio, mala opinio,praua opinio.

Argwöhnig.

Suspiciosus,Suspectus.

Arm.

Pauper, inops, tenuis, paupertinus, apud Plautum,egens, egenus πένης egestuosus, mendicus πτωχος, ærumnosus, calamitosus, redactus ad inopiam,ad extremam miseriam, labore victum quærens,e labore manuum viuens, ἄπορος, indigens & pauper.

Item Arm.

Brachium,lacertus,

Armbrust.

Manubalista, scorpio catapulta.

Armut.

Paupertas, pauperies, inopia, πενία, aporia, calamitas, egestas, indigentia, ..edia,penuria.

Armut leiden.

Arms leben haben.

Miseria, penuria premi, in egestate vitam ducere. Misere viuere, pauperem vitam degere,ærumnis fatigari, aporiari apud Plautum.

Arsch.

Anus,ani,podex,κῶλος, Culus,πυγή, sedes à Plinio frequenter ponitur,pro ani circulo & podice.

Arßbacken.

Clunes sub genere communi, cluniculæ, nates, κῶλα.

Art.

Ingenium, conditio, constitutio,genus.

Artig.

Ingeniosus,industrius, solers.

Artlich.

Artlich.

Ingenioſe, affabrè, arte magiſtra, fabrè, artificioſè.

Artliche red.

Oratio culta, exculta, polita, dilucida, grauis, lactea, fluida, lepida, perpolita, expolita, clara, pulchre, elaborata, exquiſita, compra, elegans, lucida, lucu lenta, pulchra, terſa, venuſta, limata, elimata, perſpicua, haud illepida, emuncta, apta, inſignite pulchra, fluens, apposita, omni elegantiarum genere inſtructa, inſignis, illuſtris, ornata, adornata, exornata, copioſa, larga, vberrima, καλλιρημοσύνη.

Artzney.

Medicamentum, medicina, antidotus vel antidotum, pharmacum, mithridaticum, medela, ἄκισμα, ἄκεσις.

Artzt.

Medicus, medicamentarius, à Plinio dicitur, clinicus, à lectis ægrotantiũ, quos frequentat medicinæ profeſſor, herbarum peritus, ἰατρὸς, ἀκεστὴς, morborũ propulſator, veterinarius, apud Columellam, & vt refert Galenus, Græcis Αἰσκληπιάδες παῖδες Medici dicuntur.

Aſt.

Ramus, ramulus, πρέμνον, κλάδος, ramuſculus, ramale, plantæ tenera, ſtolones, nouelli rami, μοσχεύματα, talea, malleolus, viradix. junge ſchoß von Weinbergen.

Athem.

Halitus, anhelitus, flatus, ſpiritꝰ, anima, animus.

Athmen.

Spirare, reſpirare, halare, ἀναψύχειν, trahere ſpiritum, ſpiritum ducere, reddere anhelitum, ſed refocillare ſignificat verblaſen/ erquicken / ring werden/ quod Latinis eſt, alleuiare ſeu refrigerare, Græcis ἐλαφρύνειν, capere vitales auras.

Athem faßen / idem quod Athem.

Athem faßung.

Reſpiratio, reſpiramen, refocillatio, interpolatio

Athem so mit grossen beschwernus geschicht.

Suspiriosus, anhelus, asthmaticus, ἀσθματικός.

Auff ein ander die schuld legen.

Αναφέρειν τὴν αἰτίαν ἐπ ἄλλον, alteri impingere, in alium culpam reiicere, deriuare, referre crimen in alium, transferre, reiicere aliquid in quempiam, προστρίβεσθαι, alium in suspicionem criminis trahere, vocare.

Auff einen schand sagen.

Criminari, vituperare, improbare, reprehendere, sugillare, traducere, insimulare, notare, damnare, culpare, diffamare oblo qui, detrahere, irrogare, & infligere ignominiam, ignominia notare, quod Græcis est, ἀτιμίαν προστρίβειν, κακῶς ἀκούειν, vituperari, male audire.

Auff ein sehen/ Vide Ansehen.

Auffblasen.

Inflare, sufflare, insufflare.

Auffbrechen.

Effringere, refringere, arare, proscindere.

Auff das.

Vt, ἵνα, quatenus, quo.

Auff dem schiff fahren.

Nauigio sulcare æquora, vela ventis dare, vela pandere, nauigare, remigare, oram soluere apud Quintil. Committere se mari, aquis, credere se æquori, vndis, Neptuno, sollicitare aquas remis, apud Claudianum.

Aufferziehen.

Alere, educare, fouere.

Auffenthalten.

Continere, sustinere.

Auffhalten.

Detinere, distinere, cōtar, prolongare, protelare, differre, tardare, retardare, remorari, prolatare, suspendere, proferre, morari, comperendinare, perendinare, prorogare, sublare, tueri, cunctari, differre de die in diem, protrahere, ἀναβολὰς ποιεῖσθαι, diem in die deducere, protrahe-

trahere, regerere, in posterum reijcere, prorogationibus implicare, dilationes quęrere, εἰς τὴν ἐπιοῦσαν, εἰς τὸ ὕστερον ἀναβάλλεσθαι, missum facere, crastinare, recrastinare, procrastinare, demorari, immorari, protrahere, producere moram.

Auffhaltung.

Mora, remora, tardatio, detentio, prolõgatio, protelatio, suspensio, perendinatio, comperendinatio, prorogatio, crastinatio, recrastinatio, procrastinatio, protractio.

Auffheben.

Leuare, eleuare, subleuare, tollere, sustollere.

Auffheben ein schand oder laster.

Exprobrare, carniare, obijcere crimen.

Vide.

Auff einen schand sagen.

Auffheben die Gesetz.

Abrogare leges, rescindere decreta.

Auffhören / Vide Ain end machen.

Auffkommen.

Emergere, enatare.

Aufflauff.

Seditio, factio, motus, rerum nouarum molitio, turba, turbatio, commotio, tumultus, conspiratio, dissidium, schisma, diuisio, dissensio, controuersia, discordia, διχόνοια, διχοστασία

Aufflauff machen.

Ciere, mouere, commouere, excitare, concitare seditionem, factionẽ, bellum, prelium, turbam, turbationem, commotionẽ, tumultum, plebem, studere nouis rebus, nouas res moliri, ad dissidium vulgus impellere, turbas facere, apud Terentium. Excitare Tragœdiam, δεινὰ ποιεῖν, ἐκτραγῳδίζειν.

Aufflegen.

Imponere, iniungere, incidere, delegare, demandare, impendere, obtrudere, intrudere.

Aufflesen.

Legere, colligere, contrahere.

Auffloͤsen

Soluere, dissoluere, extricare,

tricare, enodare, degluti nare, reglutinare, dirime re, laxare, irritare, irritum facere.

Aufflösung.

Solutio, dissolutio, ca talysis, κατάλυσις, dialysis, διάλυσις, extricatio, enoda tio, deglutinatio, regluti natio.

Aufflosen.

Auscultare, aures ad mouere, animum, aures aduertere, animaduertere, accommodare, attendere, applicare, διανοεῖν. Atten te audire, adhibere men tem, animum alicui rei, ἐπέχειν τὸν νοῦν, καὶ πῶ γνώ μην τούτω. Animi neruos, vim intendere, esse auri bus purgatis, considerare, diligenter considerare.

Auff mancherley weyse.

Multiuarie, & Multiua riam, siue multifarie, & multifariam, plurifariam, terque, quaterq; secundũ Donatum Diuersis modis multis varijsq; modis.

Auffmanen.

Commouere, concita re, excitare, incitare, insti gare, inflammare, stimu lum addere, aculeum ad dere, calcar addere, stimu lare, extimulare, sollicita re alicuius animum.

Auffmercken / Vide aufflösen.

Auffrecht / vnnd auffrichtig.

Rectus, directus, erectus, verus, iustus.

Auffrichtiglich.

Recté, directé, erecté, veré.

Auffrinckeln.

Refibulare, diffibulare.

Auffruhr / Vide aufflauff.

Auffrührisch.

Seditiosus, factiosus, tu multuosus, Schismaticus, rerum nouarum studiosus discordiæ seminator.

Auffruhr machen. Vide

Aufflauff machen.

Auffs allerhöchste.

Vt multum, vt pluri mum, ὡς τὰ πολλά, Ad summum, cum pluri mum.

Auffsamlen / Vide Aufflesen.

Auffsazung.

Lex, decretum, institutum, constitutum, præscriptum, præscriptio, scitum, plebiscitum.

Auffsbest.

Affabrè, πυκνῶς, faberrimè, exactè, elaboratè, accuratè, graphicè, γραφικῶς, perfectè, ornatè, consummatè, conquisitè, exquisitè, absolutè, terque quaterque, examussim, ad amussim, ἀκριβῶς, ad vnguem, ad perpendiculum, ad libellam, summa cura, summo studio,

Auffschieben / Vide Auffhalten.

Auffschlagen / Vide Zelten auffschlagen.

Auffschliessen.

Recludere, reserare, aperire, ἀνοίγειν, prodere, pandere, resignare.

Auffschreiben.

Notare, annotare, scribere, describere, præscribere, conscribere, signare, consignare.

Auffschreibung.

Notatio, annotatio, obseruatio, commentarium, ὑπόμνημα, collectanea, descriptio, signatio,

Auffschub.

Cunctatio, immoratio, procrastinatio, dilatio, cõtatio.

Auffsehen.

Suspicere, respicere, oculos & caput erigere, sursum aspicere, ἀνακύπτειν,

Auffstehen.

Surgere, exurgere, resurgere, adsurgere.

Auffstehen von eim handel.

Proterui am facere, solum vertere, μεταναστεύειν, Ob decoctam pecuniam vrbe cedere, cedere creditoribus, Aeris alieni magnitudine vrbe fugere. Domum suam bonaq; omnia comedisse, Catonis ioco dicebatur in quendã, cui nihil erat bonorum, quòd comedisset dilapidassetque omnia.

Auffs wenigst.

Saltem, vt minimum, non minus.

Auffthun.

Aperire,patefacere,hiare,hiulcare.

Auffthun zu verkauffen.

Venum exponere, venum dare,seu venundare, auctioni inferre,auctionari, hastæ obijcere, submittere, sub hasta vendere, ἀποφυροπωλεῖν.

Auffwachen.

Expergisci, e somno excitari.

Auffwecken.

Suscitare,excitare,è somno excitare.

Auffzeichnen / Vide auffschreiben.

Auffziehen / Vide Auffhalten vnnd Aufflüpfen.

Auffzug / vide Auffhaltung.

Aug.

Oculus,ocellus,ὀφθαλμός, lumina, ὄσσε, ὄμματα.

Aus.

De, E, Ex.

Aus aller macht.

Totis viribus ἀνὰ κράτος, summa ope, vi, nisu, conamine, studio, omnibus viribus, totis neruis, manibus pedibusque, velis equisque,remis velisq;. proportione virili,pro viribus,omni diligentia,pro virili, ὅση δύναμις.

Aus alter gewonheit.

Ex veteri consuetudine,pro veteri consuetudine, solens,non insolens, more, pro more, de more,apud Virgil.& Ouidium.Ex more,apud Suetonium.

Aus arbeiten.

Elaborare,excudere,effingere, elucubrare, perficere, ἐκπλεονεκτῶσαι, absoluere.

Aus balcern.

Edolare,pumicare, polire, expolire, limare, elimare.

Ausbieten.

Auctionari, auctionem facere.

Ausbieten zum Streit.

Poscere } in certamen.
Vocare }

Ausblassen.

Exhalare,expirare,emittere

mittere spiritum.

Ausbleiben.

Remanere, non redire.

Ausbreiten.

Pandere, expandere, explicare, efinuare.

Ausbrechen.

Erumpere, emergere, vi rumpere.

Aufbringen/ Vide Aus das liecht bringen.

Ausbruch.

Eruptio, emersio violenta.

Aus deinem Rath.

Tuo suasu, persuasu, consilio, impulsu, instinctu, hortatu, ductu, inductu, te hortatore, suadente, consulente, suasore, consultore, instigante, autore, auspice, abs te persuasus, te bonum auspicium dante, te fortunante, & adiuvante.

Aus dem.

Inde, ἐκ τούτου, deinceps, post, postea, μετὰ ταῦτα, posthęc, postmodum, postmodo, amodo, ex hoc tempore, in posterum, demum, denique, dehinc, ἐξῆς, vltra, post hoc tempus.

Aus dem Haus jagen.

Domo extrudere, deturbare è domo, explodere, eijcere. ἐξοικίζειν, expellere ædibus, sedibus expellere.

Aus dem Land lauffen/ V. de.

Ausstehen vom Handel.

Aus dem weg gehen oder weichen.

Deuiare, deuertere, deflectere à via regia, extra ca lem esse, longe digredi, πόῤῥω τῆς ὁδοῦ γίνεσθαι, cedere loco, via.

Aus der acht lassen.

Prætermittere ἀφιέναι. posthabere, postponere, missum facere, in medium relinquere, omittere, demittere, relinquere, ἐλλείπειν, cum Accusatiuo, Supersedere, παραλείπειν, suspendere, deserere.

Aus der Eygenschafft erretten.

In libertatem asserere, manumittere, liberali caussa asserere, apud Terentium, donare libertatem.

Aus der Matery gehen/ oder kommen.

Digredi, institutum de serere, diuertere, deflecte re, longe digredi, πόῤῥω τῦ καιρόντ☉ γίνεσθαι, apud Demosthenem.

Abtilgen.

Abolere, obliturare, oblitterare, expungere, extinguere, restringuere.

Ausdrucken.

Exprimere, extorquere, liquare, eliquare, exprimere fabas, pisa, botros.

Außdruckentlich.

Expresse, signanter, significanter, emphatice.

Aussen lernen.

Ediscere, mandare memoriæ, commendare memoriæ.

Auserkoren.

Electus, creatus calculis omnium, & suffragijs, flaturus, constitutus, designatus, selectus.

Das außerkoren ist.

Exquisitus, certus, egregius, eximius.

Auserlesen/ Idem quod.

Auserkoren.

Auserkorne / oder Auserlesene kriegsleuth.

Milites delecti, ἀπόλεκτοι, selecti, exquisiti, eximij, ἐκλεκτοί.

Auserwelten.

Deligere, eligere, ἐκλέγεσθαι, Delectum agere & habere.

Auserwelt vnnd auserwelte Kriegsleute.

Vide

Auserkoren.

Ausfallen.

Excidere, elabi, decidere, effluere.

Aus feinschafft.

Inimico, hostili animo, odio, inuidia.

Ausfliessen.

Abundare, exundare, exuberare, exuperare, superabundare, effluere.

Ausgang.

Exitus, egressus, exodus, exodium.

Ausgeben.

Expendere, expensare, expo-

exponere, dispensare, erogare.

Ausgeber.

Dispensator, expensator, erogator.

Aus gefehrligkeit erlösen.

E periculo eripere, eximere, liberare, extra periculum, in securitatem ponere, locare.

Ausgehen.

Exire, egredi, prodire, prodire in publicum.

Item.

Effluere, perfluere.

Ausgemunsterte kriegsleuth.

Milites gregarij, ἔντε ταγμένοι, exauthorati, extraordinarij.

Aus guter meinung.

Bono animo, intentione haud mala, nullo malo instituto, nulla mala, ficta, sine falsa intentione, intentione bona.

Aushawen.

Excidere, execare,

Aushölen.

Cauare, excauare, concauare.

Auskratzen / Vide Abkratzen.

Abkündigen.

Prædicare, diuulgare, euulgare, diffamare.

Auslären.

Vacuare, euacuare, exinanire, decapulare.

Auslassen.

Emittere, demittere.

Auslegen.

Exponere, explanare, explicare, aperire, enodare enucleare, differere, edisserere, declarare, elucidare, interpretari, cōijcere, memorare, commemorare.

Ausleger.

Interpres, expositor, enarrator, vates, Propheta

Auslegung.

Expositio, explanatio, explicatio, enodatio, enucleatio, declaratio, elucidatio, interpretatio, interpretamentum, ἑρμηνεία, etymologia, veriloquium, glossema.

Ausleihen.

Mutuare, mutuū & mutuo dare, cōmodare, commodato dare, elocare, credere.

Ausleiher.

Creditor, danista, elocator.

Auslendisch.

Peregrinus, externus, extraneus, exter vel externus, exoticus, alienigena, vel alienigenus, proselytus, aduena, aduentitius, extraneus.

Ausleschen.

Extinguere, expungere, dispungere, delere, ἐξαλείφειν, abolere, extergere, eradere, ἐξαλίζειν, obliterare, antiquare, transuerso calamo iugulare, spongiá impingere, apud Augustin. in spongiam mittere, cancellare vulgus dicit, cuius quidem verbi vsus Iurisconsultis frequens. Item, intercidere, obliterari, antiquari, exolescere.

Auslesen.

Perlegere, ad finem vsque legere.

Ausmachen.

Conficere, efficere, perficere, elaborare, excudere, effingere, absoluere, elucubrare, extremam manum imponere, fastigium imponere extremam adhibere manum, profligare, subornare.

Ausmessen.

Modulari, modificari, metiri, metari, demetiri, dimetiri.

Ausmesser.

Mensor, metator, finitor, definitor.

Ausmustern.

Eijcere, reijcere, excludere.

Ausreysen.

Migrare, emigrare, apparare iter, parare, apparare, agere expeditionem, ἐκστέλλειν, componere militum apparatum, belli apparatum instruere, moliri expeditionem.

Ausrechnen.

Ratiocinari, συλλογίζειν, colligere, ratione assequi.

Ausrechnung.

Argumentum, syllogismus, ratiocinatio.

Ausrecken.

Porrigere, protendere, expor-

exporrigere, porrò tendere, extendere.

Ausreden.

Finire, sermonem, orationem, finem facere dicendi.

Ausreissen.

Ruere, eruere, erumpere.

Ausreuten.

Eradicare, extirpare.

Ausrichten.

Expedire, exequi.

Exequi { Comissa. Negocium. Mandatum. Legationem. Legationis munus, siue mandatum cummissum negocium, Iussa, Imperata.

Τὰ παραγγελθέντα διεξελθεῖν, gerere, defungi, transigere, agere, conficere negocium, explere, mādatum, effectum dare, iussa capessere.

Ausruffen.

Proclamare, pronunciare, decantare, ebuccinare.

Ausruffer.

Proclamator, præco, ebuccinator.

Ausruffung.

Proclamatio, præconium, accantatio, ebuccinatio.

Ausrupffen.

Vellere, auellere, euellere, runcare, eruncare, abruncare, depilare.

Außsaugen.

Exugere, exorbere.

Aussatz

Lepra, λέπρα, ἱερὰ, elephantia, elephantiasis, satyriasis.

Ausschaben / Vide Auffkratzen vnnd Ausleschen.

Ausschlaffen.

Edormire, edormiscere, excitari.

Ausschlag in der Wag

Aequilibrium, libramētum, æquamentum, examen, trutina, statera, linguæ.

Ausschreiben.

Describere, Exscribere.

Aussetzen.

Deponere de sede, elocare, extra locum, limites, domum, sedes, terminum, posse sionē &c. reponere.

Aussetziger.

Leprosus, lepra infectus, lepram patiens, elephantia, siue elephantiasi laborans, λεπρώμενος, λεπρός.

Ausbreiten.

Spargere, dispergere, seminare, disseminare.

Item.

Vulgare, diuulgare, euulgare, prædicare.

Ausspenden.

Partiri, dispartiri, dispēdere, dispensare, distribuere, erogare.

Aussprechen.

Loqui, eloqui, fari, dicere, λέγειν, disserere, edisserere, effari, referre, exprimere, verba habere, facere, in medium proferre, vocē reddere, promere, edere, orationem habere, sermonem facere, habere, verbis agere, voluare voces, silentium rumpere, in vocem erumpere.

Aussprechen einfach oder händel.

Caussam, negocium, aliquod discutere, excutere, discernere, euentilare, expendere, decidere, transigere caussam, definire, statuere, decernere, ferre sententiam, iudicare de negocio, dirimere controuersiam, ἀναλύεσθαι τὰ ἐγκλήματα, dijudicare.

Ausstossen.

Extrudere, elidere, abdicare, eijcere, quatere foras, mouere loco, domo, possessione, exterminare, eliminare.

Ausstrecken.

Exercere, exertare, extendere, expandere.

Austheilen / Vide Ausspenden.

Austhun.

Exuere, euestire, expilare.

Item.

* Delere, abolere, expungere, dispungere, cancellare, obliterare, Vide Abstragen.

Ausreitten.

Egredi, excedere loco. Item vide **Aufffstehen von dem Handel.**

Austretten aus dem Handel.

Vide **Aufffstehen vom Handel.**

Austrincken.

Ebibere, ἐκπιεῖν, epotare, expotare, exhaurire, euacuare, ad fundum vsq; bibere, vsque ad feces potare.

Ausweichen/ Vide **Ab dem Weg gehen**

Aus weissen.

Significare, portendere, demonstrare, pręmonere, significare aliquo prodigio.

Auswendig.

Extrinsecus, in exterioribus partib⁹, memoriter.

Auswendiger Pracht.

Pompa, πομπή, fastus, Ostentatio theatrica, apparatus.

Außweichen / Vide **Außgleich** u.

Auszemen.

Defrenare, effrenare.

Auszichen.

Extrahere, educere, exuere.

Ausziehen aus eim Haus/Stad oder Land.

Migrare, demigrare, stationem mutare, μετοικίζειν, μεταβάλλειν, sedem mutare, alias sedes quaerere, in aliam regionem cōmeare.

Ausziehen im Krieg/ Vide **Ausreissen.**

Aus zilen.

Finire, censire, metam limitare, determinare.

Auszucken.

Eripere, euaginare.

Auszuch.

Expeditio, emigratio, discessio. Item. Exceptio.

Auwe.

Heu, eheu, hei, φεῦ.

Axt.

Securis, securicula, bipennis.

B A.

Bach.

Riuus, riuulus.

Bache.

Perna fumo indurata, petaso, petasunculus apud Iuuenalem.

Backofen.

Furnus, clibanus, rutabulum.

Bad.

Balnea, βαλανεῖα, balnearia, balneum, lauacrum, lauatio.

Baden.

Lauare & lauari, balneare.

Bader.

Balneator, lotor.

Badgeschier.

Strigil, natatorium, vascula lotoria.

Badstub.

Sudatorium, Thermæ, Laconicum apud Senecã, lautulæ, quod in eis lauemur, & sordes corporis extergamus.

Porro hypocaustum, æstuarium & vaporarium, quæ Germanis non tam eleganti, quàm vsitato vocabulo, stubæ dicuntur, hybernis nos temporibus à frigore defendunt.

Badtuch.

Perizonium, subligaculum.

Badwañ oder Badzuber.

Baptisterium, piscina, solium.

Bärle.

Margarita, Vnio.

Bagk.

Maxilla, gena, γένυς, mala γνάθος.

Balck.

Tignus, & tignum, trabs & trabes, δοκός, lacunar, transtra.

Bald.

Illico, protinus, statim, mox, cito, confestim, oppido, mature, semel, antigerio, extemplo, iam, ilicet, propediem, cum primũ, quam primum, αὐτίκα δὴ μάλα, breui, breuiter, breui admodum, primo quoque tempore dixit Cicero.

Balbieren.

Radere, tondere, abradere,

dere, detondere barbam.

Balbierer.

Tonsor, barbarum rasor, abrasor, derasor.

Ballern.

Polire, expolire, limare, elimare, pumicare, edolare, τορεύειν.

Ballerer.

Pumicator, edolator, τορευτής.

Bann.

Excommunicatio, proscriptio.

Banck.

Scamnum, scabellum, subsellium, sedile.

Banckhart.

Nothus, νόθος, illegitimus, vnico t in antepenultima, quam corripit, illegitime natus, illegitimo coitu natus, spurius, incerto patre, aut muliere, non nota natus, mamzer, de scorto natus, vt exponitur Deuter. 23. suppositicius, subditicius, Wechselkind. ὑποβολιμαῖος, ἐκβλητος, inuenticius, expositicius, ein Fündelkind.

Bandt.

Ligamen, ligamentum ligatura, vincula, ἱμάς, lora, loramenta, vimen, laqueus, funes, funiculi, retinaculum, copula, compedes media cor. manicæ.

Bange.

Angor, anxietas, anxietudo, angustia cordis, dolor, pressura, tribulatio.

Bang werden.

Deficere, intermori, animo deficere, linqui animo, pati λιποθυμίαν, animæ seu animi defectum, deliquiū sustinere, concidere in mentis defectum, extinctæ animæ speciem præferre.

Bancket.

Bellaria, tragemata, mensæ secundæ, ἐπιδόρπια, τράπεζαι.

Bar.

In præsenti, in promptū.

Baar.

Loculus, σορὸς, capulus, libitina, pheretrum.

Barb.

Mulus, vnico l, siue per duplex ll, mullus, barbo, barbellus, trigla.

Barchat.

Pannus, lana linóque mixtus, sive contextus.

Barfus.

Anypodetus, excalceatus.

Barmhertzig.

Misericors, ἐλεήμων, propitius, multæ misericordiæ.

Barmhertzigkeit.

Misericordia, miseratio propitiatio, ἐλεημοσύνη, clementia.

Bapyr.

Papyrus, charta.

Bappen.

Glutinare, ferruminare, ligare, compingere., coniungere.

Bappung.

Glutinatio, ferruminatio, glutinamen, compactio, ligatura, coniunctio, coniunctura, plumbatura. μολύβδωσις.

Basthart/ Vide Bancthart.

Basten.

Munimen, munimentum, munitio, propugnaculum,

Bauch.

Vter, aluus, venter, γαστήρ, vteri s.

Bauck / Vide Tromm.

Bawen.

Aedificare, οἰκοδομεῖν, struere, xtruere, construere, extollere, erigere, figere, collocare, firmare, conditüere, ἱδρύειν, ponere, cōponere, muros, parietes, ædificium, domum, tectū, ædes, & cætera, facere fundamentum, architectari, condere.

Bawer.

Rusticus, villanus, agrarius, paganus, colonus, agricola.

Bawfellig.

Fragile, futile, φθόρον, ruinæ proximum, marcidum, ruinam, casum minitans, calui proximum, ruinosum, vetustum, cariolum, πονηρόν, carie viciatum.

Bauck/ Vide Tromm.

Baum.

Arbos, arbor, lignum, in sacris literis.

Baumgart.

Pomarium, alias viridarium,

dum, hortus arboribus consitus.

Bawrenhoff.

Villa, villula.

Beben.

Moueri, commoueri, concuti, quassari, horrere, horrore quati.

Bech.

Pix, pissa pix, asphaltus.

Becher.

Scyphus, cyathus, κύαθος, cymbium, κυμβίον calix, calix vitreus, poculū. pocillum, poterium, ποτήριον, vasculum, potorium, crater, culullus, cratera, e media producta, sub prima Latinorum declinatione. Patera, à patendo, media correpta, Ein schal daraus man trinckt / cupellum, κύπελλον, culigna apud Catonem, pro vase potorio.

Beck.

Pistor, Panifex, panificus, panarius, ἀρτοποιός, artocopus, artopta, ein Backgeschirr / apud Plautum.

Becklin.

Peluis, pelluuium, pollubrum, thytion.

Bedecken.

Tegere, contegere, obtegere, operire, cooperire, velare, vmbrare, adumbrare, inumbrare, obumbrare, celare, obducere, obducere velum, nubere, obnubilare, σκιπάζειν, χαλύπτειν, obuoluere, condere, recōdere, offundere, sternere, insternere, supersternere, prætexere, opacare.

Bedeckter Wage.

Acirma, vehiculum cameratum.

Bedeckung.

Velamen, tegmen, tegulum, prætextus, vel prætextum.

Bedencken.

Cogitare, meditari, considerare, deliberare, æstimare, recogitare, reputare, animo voluere, volutare, versare, agitare, mouere, reuoluere, repetere, in animo agitare, mente pertractare, reuoluere, ἀνακυκλεῖν perpendere, expendere, consultare, ἀνατυλίττειν, in mente rei circumstantias, negocij difficultatem pōderare, in memoria versare, ἐν θυμῷ βάλλεσθαι.

Bedeuten.

Denotare, designare, significare, consignificare, portendere.

Bedeutung.

Denotatio, designatio significatio, significantia, portentum.

Bedörffen.

Egere, indigere, opus habere, necesse & necessum habere.

Bedüncken.

Videri, arbitrari, censere, autumare, putare, νομίζεσθαι, existimare, credere, æstimare, sentire, mihi videre videor, reor, οἴμαι.

Befehl.

Mandatum, commissum creditum, concreditum, iussa.

Befehl ausrichten / Vide Ausrichten.

Befehlen
Befehl geben.
Befehl thun.

Mandare, demandare, credere, concredere, committere, iniungere, tradere, dare negociū, causam, curæ tradere, delegare, ἐπιτρέπειν, in manus dare, ἐγχειρίζειν, pro quo vulgus ineptiens dicit, dare in negocijs, mandatis.

Befestigen.

Munire, communire, firmare, confirmare, roborare, fundare, fulcire, suffulcire, stabilire, καθίστημι, adstruere, obstinare, asserere, figere, masulare, com masulare.

Befestiget.

Vastum, firmum, solidū, ἑδραῖον, stabile, munitum, benè fundatum.

Befestigung.

Firmamentum, munitum, munitiones, propugnacula, ἔρκη, munitio, fundamētum, ἐπιτειχίσματα, fortalicia, valla, castella, ἐρύματα, castra, turres, arces, aggeres, septa, refugia, loca munita, defensacula.

Beflecken.

Contaminare, attaminare, μιαίνειν, maculare, inquinare, coinquinare, polluere, μορύξαι, inficere, sordidare, viciare, collutulare, fœdare, defœdare, spurcare, conspurcare, corrūpere, elinere, delinire, deli-

bare

bare, terrare, violare, oblimare, piare, impiare, aliquando.

Befleissen.

Diligens, assiduum esse, diligentiam & curam adhibere, studere, vigilare, aduigilare, peruigilare, adniti, vel ann ti, eonniti, curare, dare operam, studio habere, operari, impendere operam, Vacare cum Datiuo.

Befragen / Vide Fragen.

Befreyen.

Liberare, libertate donare, manumittere, mittere manu, rude donare,

Befrieden.

Propitiare, placare, pacare, pacificare, reconciliare, vnire, ad pacem inectare, componere pacem, facere pacem, ad concordiã reducere, εἰς ὁμόνοιαν ἄγειν, Dirimere controuersiam, διακόπτειν τὸν ἀγῶνα.

Begaben.

Munerare, & munerari, donare, dare dono.

Begeben / Vide Sich begeben.

Begegnen.

Obuiare, obuiam fieri, obuiam se offerre, in occursum venire, obtingere, euenire.

Begeren.

Petere, appetere, expetere, cupere, concupere, concupiscere, percupere, desiderare velle, gestire, affectare, ardere, moueri, κινήσασθαι τῇ ψυχῇ, impelli animo, ferri, incitari, optare, adoptare, exoptare, præoptare, procire, procare, & procari, contendere, glitcere, ἵεσθαι, inhiare, anhelare, poscere, deposcere, ambire, postulare, rogare, precari, orare, quærere.

Begerung.

Appetentia, appetitus, cupiditas, concupiscentia, desiderium, voluntas. A diuo Augustino passio dicitur, ab Aulo Gellio, motus animi, à Platonicis, quos Augustinus secutus est, πάθος, id est, passionom. natur à Cicerone animi affectus, & affectiones: dicuntur à Quintiliano tantum affectus.

Begerligkeit / oder begirligkeit.

Cupiditas, ἐπιθυμία, auiditas, cupido, concupiscentia, libido, amor, desiderium, ardor, sitis, flamma, ignis, quæ postrema auxesim habent.

Begirig.

Cupidus, studiosus, auidus, pronus.

Begirig sein.

Amare, ardere, desiderare, concupiscere, flagrare desiderio, amore, libidine, aspirare, catulire, prurire.

Begirig sein zu herschen.

Ambire consulatum, regimen, imperium, dominium, aspirare ad dominium.

Begirligkeit anzünden/ oder verursachen.

Mouere, incitare affectum, incendere amorem, libidinem, cupidinem, inflammare desiderium.

Begirligkeit der Haurerey.

Amor, libido, cupido, ardor, prurigo, tentigo.

Begirligkeit zu herschen.

Ambitio, libido dominandi, cupiditas regni, imperij, dominij,

Begraben.

Sepelire, funerare, humare, tumulare, κτερίζειν Parentare, sepulturæ tradere, dare tumulo, recondere humi, monumento condere, extremum honorem persoluere, iusta celebrare, exequias facere, seu celebrare, peragere, exequiari etiam dicitur, καθαγίζεσθαι, Dare inferias, iusta facere, conficere, τὰ νομιζόμενα ποιεῖν, funebre officium, funus, ceremonias funerales agere, celebrare.

Begraben werden.

Funerari, sepeliri, humari, parentari, sepulturæ tradi, comburi veteres solent, vnde bustum pro monumento ponitur, τῶν νομιζομένων τυχεῖν.

Begrebnis.

Sepultura, monumentũ, funeratio, parentatio, humatio, tumulatio.

Begreiffen.

Apprehendere, cõprehendere, assequi, animo complecti, tenere, continere,

nere, complecti, capere, concipere, stringere.

Begreiffung.

Apprehensio, assecutio, complexus, complexio, conceptus, conceptio, syllaba.

Begriff einer Rede.

Summa, argumentum, materia, elenchus, compendium.

Begriff eines dinges.

Materia, argumentum, hypothesis.

Begriff des gemüts.

Captus, conceptus, capacitas animi, apprehensio, comprehensio mentis.

Begynnen / Vide Anfangen.

Behafft mit geschefften.

Occupatus, districtus, obrutus, impeditus negocijs.

Behalten.

Seruare, custodire, retinere.

Behaltnus.

Custodia, cella, cellarium, conditorium, repositorium, receptaculum, loculamentum, theca, armarium, capsa, capsula, capsella, penu, penuarium.

Beharren.

Perseuerare, perdurare, permanere.

Beharligkeit.

Perseuerantia, perduratio, pertinacia aliquando.

Behausung.

Domicilium, habitatio, habitaculum.

Behawen.

Asceare, exasceare.

Behawen Bild.

Statua, ἄγαλμα, simulacrum, signum, idolū, icon, εἰκὼν, icona, æ, sub prima declinatione latina, imago, imaguncula, sculptile, fusile, conflatile.

Behendt.

Alacer, celer, & celeris, citus, φιλόδρομος, velox, volucer, pernix, agilis, impiger, præpes, leuis, festinus, festinatus, rapidus, repentinus, properus, fugax, gnauus, & nauus,

perfunctorius, extemporarius, temporaneus, torrens, adiectiuè.

Item.

Aeripes, siue æripes, alipes.

Et aduerbialiter.

Alacriter, celeriter, cito velociter, festinato, festinàter, propere, properanter, ἐξ ἐπιδρομῆς, ocyus, raptim ταχὺ, ταχέως, præcipitanter, cursim, curriculo, incursim, apud Cecilium, intranscursu, perfunctorie, tumultuarie, repente, actutum, tollutim, penult. product ex tempore.

Behendigkeit.

Alacritas, celeritas, velocitas, pernicitas, agilitas, præcipitantia, ' auitas, fugacitas, festinatio.

Behertzigen.

Misereri, misericordia affici, moueri, σπλαγχνίζεσθαι.

Beholffen.

Adiuuare, ferre opem, auxilium, præsidium, operam suam locare, collocare.

Behüten

Custodire, defendere, protegere, protelare, tueri, tutelare.

Beybringen.

Persuadere, ἀγγέλλειν, probare, finem facere, in sententiam suam pertrahere quempiam, seu adducere.

Beicht.

Confessio, enumeratio, recensio, querela, siue conquestio peccatorum, &c.

Beichten/ oder bekennen.

Confiteri, ἐξομολογεῖσθαι, fateri, confiteri, enumerare, recensere, queri, conqueri peccata, &c. pœnitere, pœnitentiam agere

Beichtiger.

Confessor, confessionarius, pœnitens.

Beynam.

Cognomentum, cognomen, ἐπίκλησις, cognominatio, denominatio.

Beysitzer.

Adsessor, siue assessor.

Beysitzen.

Adsidere, considere.

Bey-

Beystehen.

Opitulari, suffragari, patrocinari, fauere, aduocatum agere.

Beystender.

Aduocatus, opitulator, suffragator, patronus, patrocinator, fautor.

Beutel.

Marsupium, crumena.

Beutel abschneiden.

Incidere, pręcidere, dissecare marsupia, crumenas.

Beutel abschneider.

Manticularius, crumenarum præcisor, marsupiorum incisor, crumenseca, marsupicida, βαλαντιοτόμος, saccularius apud Ascanium.

Beyten.

Morari, demorari, immorari, remorari, ἐπέχειν, moram trahere, producere, προσαπομένειν, moram facere, moras nectere, manere, μένειν, expectare, ὑπομένειν, operiri, προσδέχεσθαι, μίμνειν, percunctari, pręstolari, omnia cum Accusatiuo constructa. Cicero postremum hoc etiam cum Datiuo iunxit.

Bey vnserm leben/ oder.

Bey vnsern zeiten.

Nostro æuo, nostra ætate, ἡμετέρας ἡλικίας, nostris temporibus, nostra memoria, nobis superstitibus, nostro sæculo.

Bey zeit thun.

In tempore, mature, incontanter, sine mora, sine dilatione.

Bekandt.

Notus, nobilis, præcognitus, illustris.

Bekendtlich.

Notabilis, perspicuus, insignis, insignitus.

Bekandt machen.

Notificare, notum facere, nobilitare, innotere, illustrare, signire, insignire.

Bekendtnus.

Confessio, professio, exomologesis, paromologia.

Bekandt sein.

Clarere, inclarere, inclarescere.

Bekandt werden.

Notare, & notescere, innotescere.

Bekennen.

Agnoscere, fateri, confiteri, ἀνομολογεῖσθαι, concedere.

Bekümmern.

Mœrere, tristari, dolere, ἀλγεῖν, angi.

Bekümmernus.

Mœror, tristitia, mœstitia, ἄλγος, luctus, mœstitudo, animi molestia, aculeus, stimulus, dolor cordis, ægritudo, cura animũ discrucians, angor, anxietas, perturbatio.

Bekümmert sein.

Mœrere, ἄχθεσθαι, discruciari, mœrore affici, λύπῃ ἔχεσθαι, anxium esse, tristari, iacere in lachrymis, dolore, κατηφεῖν, impatienter dolere.

Beklagen.

Queri, conqueri, expostulare.

Bekleiden.

Vestire, conuestire, circumuestire, velare, induere, amicire, ornare.

Bekleidung.

Vestibus, velamen, ornatus, habitus.

Bekommen / Vide Gedeyen.

Beladen.

Onerare, grauare, aggrauare.

Beltz.

Pellis, Pellicium, vestis pellicea.

Beltzhut.

Pelliris, galerus expelle, galerus pellicius.

Beltzen.

Serere, inoculare, pangere, emplastrare.

Bequem.

Aptus, habilis, idoneus, ἐπιτήδειος, conueniens, cõgruus, opportunus maturus, consentaneus, conformis, commodus, accommodus, accõmodatus, meritorius, appositus, sufficiens, ἱκανός, vtilis, respondens, concinnus, competens, non alienum, non inconueniens, non absurdum.

Bequemlich.

Apte, conuenienter, cõgrue, opportune, mature,

con-

conformiter, accōmode, apposite, sufficienter, concinne, competenter, ἐναρμονίως, recte.

Bequemligkeit.

Aptitudo, conuenientia, congruitas, opportunitas, conformitas, concinnitas, competentia, habilitas.

Bequem machen.

Conformare, accommodare, concinnare.

Bequem sein.

Decere, condecere, cōuenire, impersonaliter respondere, quadrare.

Bereit.

Promptum, paratum, facile, πρόχειρον, in promtu, in manu, ad manum, obuium, in procinctu, in procliui, extemporarium, passim obuium.

Bereiten.

Parare, apparare, aptare, adaptare, coaptare, præparare, κατασκευάζειν, concinnare, instruere.

Bereit haben.

In manu, in promptu, ad manū habere, προχειρίζειν, In numero habere, ceu digitos, vngues, & nomen proprium.

Bereit machen/ Vide **Bereiten.**

Bereitschafft / Vide **Bereit.**

Bereit sein.

In promptu, in numerato esse, haberi, paratum, instructum esse.

Berauben.

Spoliare, despoliare, & despoliari, prædari, deprędari, latrocinari, populare, & populari, depopulari, multare, priuare, deuastare, peruastare, exuere, viduare, fraudare, defraudare, adimere, abdicare, expilare, orbare, orbefacere, emasculare.

Berahtschlagen.

Consultare, deliberare, consulere, quid facto opus sit, consilia agitare.

Bereden.

Persuadere, instanter persuadere, ἐγχεῖσθαι, inducere, fidem facere, impellere, ingerere, instinguere, vrgere, perurgere, inculcare, stimulare, ad-

 monere.

mouere, protrudere, in sententiam suam quempiam trahere, seu abducere, συναγορεύειν.

Beredt.

Disertus, ἱκανός, facundus, beneloquus, concinnus, ἀγοραῖος.

Bereuchen / oder Bereuchern.

Fumigare, suffumigare, ad fumum siccare, exsiccare.

Berhümen.

Iactare, iactitare, κομπάζειν, arrogare, præsumere, μεγαληγορεῖν, gloriari, ostentare, sesquipedalia iactare verba, ampullas, magna iactitare, vulgo bochen/ schwetzen / dicitur, prælumituoie loqui, λάβρεσθαι, venditare se inanibus verbis, meras glorias spirare.

Berhümung.

Iactantia, iactatio, iactitatio, arrogantia, præsumtio, gloriatio, ostentatio, μεγαληγορία, immodestia.

Bericht.

Instructio, institutio, eruditio, demonstratio.

Berichten.

Instruere, instituere, erudire, monstrare, commonstrare.

Beruffen.

Vocare, cire, citare, appellare, accersere, accersire.

Berüren.

Tangere, attingere, contingere, palpare, palpitare.

Berürnus des Gottes gewalt.

Apoplexia, ἀποπληξία, stupor mentis & corporis, sideratio, quam Plinius scribit Græcis dici, ἀστροβολίαν.

Berürt mit dem schlag.

Apoplecticus, quē Hermolaus Barbarus ἐμβρόντητον vocat, sideratus, apoplexia tactus.

Beschemen.

Pudefacere, pudorem incutere, inijcere pudorē, suborē, confundere in hoc significato, prorsus barbarum est, denotat commiscere, simul fundere.

Beschempt werden.

Pude-

Pudeften, quod Græcis est, ἐντρέπεσθαι, αἰδεῖσθαι.

Beschawen.

Lustrare, collustrare, contemplari, contueri, cõspicere, inspicere.

Beschawung.

Lustratio, collustratio, contemplatio, speculatio, theoria.

Beschedigen.

Incommodare, infestare, hostire, malefacere, lædere, male mereri de aliquo.

Beschetssen.

Permerdare, atramina re, μιαίνειν, contaminare, maculare, sordidare, inquinare, coinquinare, polluere, μορύξαι, collutare, fœdare, defœdare, spurcare, conspurcare

Beschetzen.

Percensere, taxare, appreciare, describere, censum agere.

Beschirmen.

Tutare & tutari, defendere, defensare, defensitare, protegere, tegere, integere, patrocinari, patrocinium præstare, præbere, propugnare, vindicare, asserere, munire, seruare.

Beschirmer.

Tutor, defensor, defensator, protector, patronus, patrocinator.

Beschirmung.

Tutela, tuitio, defensio, protectio, patrociniũ.

Beschütten.

Perfundere, ruderare.

Beschlaffen.

Concumbere, coire, inire.

Beschliessen.

Claudere, concludere, occludere, obdere, signare.

Beschliessen ein sentenz oder Raht.

Cernere, decernere, dijudicare, statuere, ferre sententiam, iudicium facere.

Beschlies Red.

Argumentum, argumẽtatio, syllogismus, ratiocinatio.

Beschliessung.

Clausula, conclusio, occlusio,

clusio, obsignatio.

Beschliessung der Red.

Censura, decretum, statutum, conclusio.

Beschneiden.

Circumcidere, mutilare, asceare, exasceare.

Beschneidung.

Circumcisio, mutilatio, exasceatio.

Beschreiben.

Describere, canere Poëtarum est, in monumẽta, in acta, in annales referre, ad posteritatem stilo transmittere, literis mandare, γράφῃ παραδιδόναι, stylo prose qui, perpetuæ memoriæ tradere ἀναγράφειν, literarum monumentis tradere, literis prodere. Cicero perscribere dixit in eodem significato, manifesto scribere, per scripturam publicare, monumentis librorum, seu literarum inferre, literis mandere, commentarijs inscribere, scribere in commentarijs.

Beschreibung.

Descriptio, perscriptio.

Beschreibung einer Wegfart oder Reis.

Itinerarium, hodœporicum, peregrinationis descriptio.

Beschreibung eines Orts.

Descriptio loci, topographica, chorographia.

Beschreibung der Welt.

Cosmographia, descriptio mundi, orbis machinæ cœlestis, rerum creatarum.

Beschroten.

Curtare, decurtare, mutilare, truncare, detrũcare.

Beschrotten.

Curtus, mutilus, truncus, truncatus, detruncatus.

Beschuldigen.

Accusare, incusare, culpare, inculpare, insimulare, suggillare, criminari, improperare, ἐπονειδίζειν, exprobrare, improbrare, deferre aliquem, reum agere, dicam scribere, vel impingere: crimen objicere, pro quo crimen inferre Cicero dixit, crimen intendere, objicere culpam,

accu-

accusationem contra aliquem instituere, crimen impingere, quod Græci δίκην ἐπάγειν, dicunt, δείξινδεῖναι.

Beschweren.

Onerare, grauare, molestare, opprimere.

Beschwerlig.

Molestus, ἐνστάτης, ἐναντικὸς, infestus, infensus, onerosus, contrarius, importunus, obsistens, resistens, peruicax, multum molestiæ, negocij facessens.

Et aduerbialiter.

Moleste, grauatim, grauiter, infenste, importune.

Beschweren.

Adiurare, incantare, exercitare.

Beschwerung.

Incantatio, incantamẽtum, magia, exorcismus, præstigium, vel præstigiæ.

Besegen / Vide Beschawen vnnd Ansehen.

Besessen Mensch.

Arreptitius, ἐνεργούμενος, dæmoniacus, obsessus, à dæmonio exagitatus, ἐπιληπτικός, dæmoniosus, laruatus.

Besinnen.

Cogitare, meditari, cõsiderare, deliberare.

Besitzen.

Occupare, possidere, καρποῦσθαι, potiri, incolere, habere, tenere, vsumfructum habere, fructum capere, καρποῦσθαι, frui, vti, ἐπιτυγχάνειν.

Besolden.

Soluere, dare, præbere stipendium, dispendere stipendia.

Besoldner.

Munerarius, stipendiarius.

Besoldung.

Stipendium, merces.

Besprengen.

Adspergere, consper ge re, appluere, irrorare.

Besser / Vide Angenemer

Besserung.

Recognitio, correctio, castigatio, censura, restitutio Germanæ verçque lectionis.

B. sse-

Besserung bringen.

Vide.

Gesundtheit brin-
gen.

Bestehen.

Substare, persistere, cō
stare.

Item.

Conducere, conditio-
nem accipere.

Bestendig.

Constans, perseuerans,
stabilis, firmus, pertinax,
immobilis.

Bestendig bleiben.

Constare, perstare, sub
stare, perdurare, perseue-
rare.

Bestendigkeit.

Stabilitas, firmitas, fir
mitudo, constantia, perse-
uerantia.

Bestettigen.

Firmare, adfirmare, cō
firmare, obfirmare, firmū,
stabile, solidum reddere,
efficere.

Item.

Ratificare, ratifacere,
ratum habere, adserere, at-
testari, contestari.

Bestettiget.

Firmum, firmatum, cō
firmatum, obfirmatum.

Item.

Certum, ratum, ratifi-
catum, testatum, attestatū,
contestatum, irrefragabi-
le, irreuocabile.

Bestettigung.

Affirmatio, confirma-
tio, obfirmatio.

Item.

Ratificatio, attestatio,
contestatio.

Bestimmen.

Finire, definire, præfi-
nire, terminare, determi-
nare, constituere, condi-
cere.

Bestimpter tag.

Dies definita, præfinita,
determinata, constituta,
præstituta, vulgo præfixa,
præscripta, certa.

Bestürmen.

Incursionem facere,
ἐπιτρέχειν, impressionem,
irruptionem, impetum
facere, προσβάλλειν, op-
pugnare, expugnare,
pro oppugnare, in sacris
literis, incursu, impetu,

impuls

impulsu, vi, accessu violentiori petere.

Bestürmung.

Incursio, incursus, accessus, violentior, impressio, irruptio, impetus ac vis militum, oppugnatio, expugnatio, aciei ruentis impressio, quam Cicero vocat appulsum, militum cuneatim irruentium impetus, προσβολὴ, ἀγων ἐκ προσβολῶν.

Bestreichen.

Linire quartæ coniugationis, & linere tertiæ coniugationis, Collinere, perlinere.

Bestreiten.

Arma mouere, bello petere, lacessere, infestare, impugnare, armis infestare, hostiliter inuadere alterius ditionem.

Besunders.

Sigillatim, singulatim, singulariter, peculiariter.

Besunnen.

Meditatus, præmeditatus, deliberatus, præscius, prudens.

Beten.

Rogare, petere, precari, interpellare, fundere preces.

Bettelen.

Mendicare, προσαιτεῖν, stipem rogare, ostiatim victum quærere, precibus victum exposcere, precario viuere.

Beth.

Lectus, lectulus, torus, κλίνη, κλίντηρον, lectica, cubile, stratum sub genere neutro. Strat[illegible] malu[illegible] στρωμνή, grabatus, med. producta. Parabystum, παράβυστον, Ein feld decken / oder feld beth / lectulus p[illegible], qui sub maiori poni solet.

Beth im acker oder Garten.

Puluinus, porca, area, areola.

Betrachten / Vide bedencken.

Betrachtung.

Cogitatio, meditatio, consideratio, deliberatio, commentatio, enthymema, motus, agitatio animi.

Betrüben.

Turbare, conturbare affligere, vexare, mouere, pertur-

perturbare, obturbare, interturbare, molestare, molestiam inferre, molestum esse, infestare, inquietare, interpellare, tristitia, dolore, mœrore, mœstitia, mœstitudine, molestia, sollicitudine afficere.

Betrübnis.

Dolor, tristitia, mœror, mœstitia, ἄλγος, mœstitudo, ægritudo, dolor cordis, molestia, angor, anxietas, turbatio, conturbatio, perturbatio, obturbatio, interturbatio, cura animum discrucians, aculeus, stimulus, luctus, lachrymæ.

Betrübt.

Turbatus, conturbatus, perturbatus, obturbatus, interturbat⁹, tristitia dolore, mœrore, mœstitia, mœstitudine. molestia, sollicitudine affectus, tristis, mœrens, dolens, admodum tristis, περιαλγής, anxius, illætabilis, vultuosus.

Betrübt sein.

Mœrere, ἄχθεσθαι, tristari, dolere, indolere, perdolere, κατηφεῖν, discruciari mœrore, mœstitia, mœstitudine, tristitia, molestia, dolore affici, angi, premi, absumi, consumi, absorberi, τῆς λύπης ἔχεσθαι, anxium esse, iacere in lachrymis, impatienter dolere. grauiter angi, ringi animo, ἀδημονεῖν, angi animo, præ dolore pene examinari ac deficere, spe deplorata, mœrore, mœstitudine, animi angore confici, misere contabescere, excruciari animo.

Betriegen.

Fallere, decipere, fraudare, defraudare, ludere, deludere, ludificare, & ludificari, circumuenire, frustrare, & frustrari, frustra habere, fuco imponere, διαφενακίζειν, circũscribere, ἀιολίζειν, implanare, sub dolo agere, cretizare, κρητίζειν, dolum intendere, adhibere dolum, dolo abducere, dolo agere, δολοῦν, dolum malum facere, pellicere, facere fraudem alicui, imponere, cum Datiuo constructum. Impolluram facere, fucum facere exballistare, apud Plautũ, dare

dare verba, παράγειν, os sublinere, verbis circum uenire, ἐκγοητεύειν, injicere tragulam, in fraudem illi cere, in nassam illicere, in escare, manticulari.

Betrieger.

Falsarius, deceptor, fraudator, defraudator, lu dificator, circumuentor, implanator, planus, πλάνος, impostor, manticularius, sacculanus, circulator, seductor, pra stigiator, nebulo, tenebrio, sycophanta, halophanta, colophanta.

Betrieglig.

Fallax, falsarius, mendax, fraudulentus, dolosus, insidiosus, subdolus, pellex, bilinguis.

Betrieglich.

Fallaciter, mendaciter, fraudulenter, dolose, insidiose, subdole, deceptorie, dolo, per imposturam, συκοφαντικῶς, sycophantice, siue sycophanticῶs.

Betrieglichkeit.

Fallacia, deceptio, fraus, fraudatio, defraudatio, fraudulentia, delusio, elusio, illusio, ludificatio, circumuentio, frustratio, dolus, δολοφροσύνη, impostura, præstigiæ, effuciæ, manticulatio, sycophantia, captio, ars, artificium, technæ, machina, astus, astutia, fuga adagialiter, παρεκβολή, ἀπάτη.

Betrogen.

Falsus, deceptus, fraudatus, defraudatus, delusus, elusus, illusus, ludificatus, circumuentus, frustratus, circumscriptus, fraude dolo, prestigijs, technis, arte, fuco adductus, in fraudem illectus, pellectus, adductus, iniectus, implanatus, captus, dolo captus, dolo malo actus.

Betrogen werden.

Falli, decipi, fraudari, defraudari, deludi, eludi, circumueniri, circumscribi, frustrari, frustratum iri, implanari, in fraudem incidere, deduci in fraudem, capi.

Betrug.

Perfidia punica, subdola, Francigenarum leuitas, inconstantia, fallacia, Vide Betrieglichkeit.

Beweinen.

Deflere, conquerere, deplorare, gemere, queri, conqueri.

Bewaren.

Munire, sepire, vallare, circumuallare, couitipare, vestire.

Bewaret.

Munitus, vallatus, circumuallatus, stipatus, tutus.

Bewarung.

Munimen, munimentum, vallum.

Bewegen.

Mouere, commouere, agere, agitare, Ciere, conciere, concitare, tangere, quatere, conquatere, fatigare, labefactare, ventilare, nolare, conflare, vibrare, turbare, conturbare, percellere, oscillare.

Bewegen zu thun/ Vide Bereden.

Beweger.

Motor, actor, impulsor.

Beweglich.

Mobilis, laxus, agitabilis, irritabilis.

Bewegt.

Actus, adictus, concitatus, percitus, incitatus, irritatus, impulsus.

Bewegung.

Motus, motio, actus, actio, concitatio, agitatio, irritatio, molimen, impetus, impulsio, perculsio.

Bewegung des gemüts.

Motus, agitatio animi, impetus animi, ὁρμὴ pathos, passio, perturbatio, affectus, affectio, sollicitatio, furor.

Beweisen.

Probare, demonstrare, praestare, conuincere, exhibere, repraesentare.

Bewilligen.

Assentire, consentire, approbare, votum dare, suffragari, suffragium dare, calculum dare, subscribere.

Bezalen

Soluere, dissoluere, exsoluere, persoluere, resoluere, reddere aes alienum, mutuatum.

Pendere, dependere, pē-ſitare, penſiculare, numerare, ſatisfacere, facere ſatis, reſcribere.

Item.

Luere, ſupplicium dare, ferre.

Bezaubern.

Faſcinare, effaſcinare, intuentium oculos præſtringere, ἀνακόπτειν τοὺς ὀφθαλμοὺς.

Bezeuchen.

Teſtari, teſtificari, teſtibus probare, ratum facere, teſtimonio approbare.

Bezwingen.

Cohibere, coercere, premere, comprimere, reprimere, arcere, arctare, coarctare, ſtringere, conſtringere, refrenare, ἀναχαιτίζειν, imponere frenum, ponere modum iræ, cogere.

Biber.

Caſtor, Fiber.

Bichen.

Picare, compicare, impicare, pice linire, illinire.

Bichs

Pyxis, πύξις, narthecium, pyxedula, bulla, receptaculum.

Bichen.

Incidere, infigere.

Bickel.

Inciſorium, inſtrumentum inciſorium.

Bickelbeinlein.

Talus, taxillus, os talare, taxillare.

Bickling.

Halec infumatum, harēga paſſa. Ruburnus & ruſpuca, à pleriſque pro eodē accipitur.

Bidmen.

Moueri, commoueri, concuti, quaſſari, horrere, horrore quati, vide Beben.

Bidmung.

Motus impetuoſus, vehemens concuſſio, quaſſatio.

Biegen.

Flectere, circumflectere, deflectere, inflectere, reflectere, declinare, inclinare, lentare, recellere, curuare, incuruare, recuruare, viere, pandere, ſinuare, torquere, detorquere, intorquere.

Biegig.

Flexibilis, flexilis, declinabilis, inclinabilis.

Biegung.

Flexura, declinatio, inclinatio.

Biern.

Pyrum, fructus pyri.

Biernbaum.

Pyrus, arbor pyri.

Biet / Kelter / Trotten /

Torcular, torcularium, aluus torcularis, aluus musti.

Bieten.

Porrigere, præbere.

Idem.

Licitari, rei vendendæ precium indicare.

Bietung.

Licitatio, indicatura, indicatio.

Bletzen / Flicken.

Suere, consuere, farcire, confarcire, refarcire.

Bühel.

Collis, colliculus, cliuus, cliuulus, tumulus.

Bühel an der Kelen oder Dutten.

Ruma, rumen.

Bild / Vide Behawen Bild.

Bildgiesser.

Statuarius, effigiator, conflator imaginum, simulachrorum.

Bildhawer.

Sculptor, anaglyptes.

Bildhawer.

Statuarius, Hermoglyphus, simulachrorum effictor, plasmator.

Bildnus.

Imago, imaguncula, effigies, simulachrum, εἰκών, icona, æ, exemplar, idea.

Bildung.

Imaginatio, phantasia.

Bilger.

Peregrinus, peregrinator, peregre proficiscens.

Bilgerhaus.

Xenodochium, peregrinorum diuerticulum.

Bilger tasch.

Pera, sacculus coriaceus.

Billich.

Billich.

Fas, æquum, iustum, decens, in ius receptum, approbatum, rituale, legitimum, lege sancitum, νομιζόμενον.

Billichkeit.

Aequitas, ἐπιείκεια, ius, iustitia.

Billicher weis.

Haud temere, οὐκ εἰκῆ, non ab re, non sine causa, haud iniuria, haud immerito, merito, εἰκότως, iure, optimo iure.

Bintz.

Iuncus, ὀξύσχοινος, scirpus, βίβλος, mariscus, cyperos.

Bimsenstein.

Pumex, lapis pumiceus.

Binden.

Ligare, nectere, innectere, vincire, reuincire, cathenare, concathenare, scirpare, inijcere vinculis, compedes inijcere, loris stringere, δεσμεύειν, innectere pedicas, manicas.

Bien.

Apis & Apes.

Beinkorb.

Alueariuum, σίμβλον, apiarium, μελισσών, mellarium, alueus, sirpea, sirpiculum, loculamentum.

Binetsch.

Lapathum, rumex, blithum.

Bindel.

Sarcina, sarcinula, fascis, sarcinarium.

Bireth.

Pileum, πῖλιον, pileolum, pileus, pileolus, sub genere masculino ponitur apud nonnullos pro eodē, tegmen, operimentum, velamen capitis, ἐπίκρηνον, galerus, seu galerum, à quibusdam pro pileo vsurpatur, & galericulus, cuculio diminutiuum, causia, καυσία, qua dictione apud Latinos Valerius Maximus vsus est, **Ein Schathut** / vtimur enim eo ad arcendum æstum.

Birg.

Vas vadis, fideiussor, ἀνάδοχος, præs, sponsor, stipulator, satisdator.

Bis.

Frenum, capistrum.

Bischel.

Fascis, fasciculus, manipulus.

Bischoff.

Pontifex, pontifex magnus, Episcopus, ἐπίσκοπος, præsul, antistes, olim soli sacrorũ antistites, presbyteri nomine censebãtur, vt refert D. Hieronymus. Ante Christi in carne aduentum, dicti, Protomystæ, archiflamines, archimandritæ, sacerdotes primarij. archimandritæ nomen adhuc sibi vsurpant in Græcia abbates, quasi primates.

Bischoffshut.

Mitra, mitellum, cidaris, tiara, ἐπίκρανον, galerus, bifidus.

Biss.

Morsus, morsiuncula, morsellus.

Item.

Bolus, βλωμός, buccella, buccea, fragmen panis.

Bis.

Tenus, prope, vsque, donec.

Bis ans end.

In finem vsque, vsque ad finem, vsque ad calcem, in extremam vsque partẽ, in postremam partem, εἰς τὸ τέλος.

Bis auff diesen tag oder zeit.

In præsentem diem, in hodiernum diem, hactenus, huc vsque in præsentiarum, in hunc, in hanc diem, ad hoc vsque tempus, in hanc tempestatem, in hanc vsque horam, in præsens vsque tempus, hodieq;.

Bis in die Nacht.

In noctem, in profundã noctem, in crepusculum vespertinum, in solis occasum, vsque ad lucernam, in tenebras noctis densissimas, ad vel in multam noctem.

Bis so fern/ Vide Also lang.

Bit.

Petitio, precatio, rogatio.

Bitbrieff.

Libellus Precatorius. / Supplicatorius. / Petitorius.

Bitten / Vide Beten.

Bitter.

Rogator, petitor.

Bittel.

Apparitor, liburnus, lictor, vinctor, lorarius.

Bitter.

Amarus, acerbus, amarulentus.

Bitterkeit.

Amaritudo, amaror, acerbitas.

Bix.

Bombarda, tormentum æreum.

Blatch.

Pallidus, flauus, luridus, Xanthus.

Blappern.

Blaterare, λαλεῖν, deblaterare, ineptire, lallare, blatire, temere, incōsiderate, stulte, sine iudicio loqui, futire, effutire, nugari, gānire, metaph. citra delectū verba profundere, fundere, garrire, vana loqui, Quicquid in buccam venerit, temere effundere, effutire.

Blas.

Vesica, pustula, papula.

Blasbalg.

Follis, folliculus, sufflatorium.

Blasen.

Flare, spirare, halare, sufflare, suspirare, subhalare.

Blaser.

Flator, tubicen, fistulator.

Blat.

Folium, pagina, pagella, pagella philyracea, Philyra, aut Philura, charta, χάρτης, σελὶς, σχίδη.

Blatter.

Bulla, tumor, tuber, γαγγάμη, tuberculum, pustula, papula, cutis erectio, scrofula. Huc etiam spectant pupulæ, quæ pueros maximè infestant, & vari seu varioli.

Blatner.

Laminarius, faber, laminarius, faber armaturarū, siue armamentarius.

Blatz.

Palatium, vestibulum, area, catadromum vel catadromus, decursorium.

Blaw.

Color Venetus, thalassius, cyaneus, cyanæus, glaucus, cumatilis, cœruleus, quasi cœluleus à colore cœli, cæsius, ferrugineus.

Blech.

Bractea, lamina.

Blechmacher.

Bractearius, laminarius.

Blech.

Fimbria, instita.

Bley.

Plumbum, μόλυβδος, æs plumbeum, metallum plumbeum.

Bleyader.

Galena, plumbago, vena plumbi & argenti.

Bleyertz.

Lamina plumbi, explũbago.

Bleykugel.

Βολίς, glans plumbea, plumbata, plumbata pila, mauobarbulus.

Bleywag.

Perpendiculum, amussis.

Bleiben.

Manere, mantare, apud plautum, residere, stare, morari, perstare, persistere, ἀναμένειν, consistere, commorari, permanere, perdurare, perseuerare, constare, non cedere.

Bleyben stehen.

Subsistere, resistere, apud Erasmum, sistere gradum.

Bleib gesund.

Vale, valeas, valebis, valeto, ἔῤῥωσο. ἀ τύχει, bene valeas, fac valeas, cura valetudinem, sospitet te Deus, seruet te incolumẽ, δωτὴρ ἐάων, id est, bonorum dator.

Blenden.

Cæcare, obcæcare, cæcum efficere, cæcitatem inducere.

Blind.

Cæcus, obcæcatus, priuatus, captus oculis.

Blündern.

Spoliare, diripere vrbem, rapere, prædari, deprædari agros.

Cæcutire, conniuere, lippire, ſtrabulum eſſe, ἰλλαίνειν, ἰλλωπεῖν, oculis retortis videre, hallucinari.

Blintzeln.

Cæcutiens, παραβλέπων ſtrabus ſeu ſtrabo, retortus, παραβλώψ, luſcioſus, νύψ, noctilopa, ὑπότυφλος, lucioſus qui interdiu parum vel nihil, veſperi vero ſatis videt.

Blitz.

Fulgur & fulmen, licet alij diſtinguant, fulgetrũ, fulgetra, ἀστραπὴ, coruſcatio, fulguratio.

Block / Vide Stamblock.

Blodern / Vide Blappern.

Blöd.

Debilis, fragilis, imbecillis, ſemiuiuus.

Blödigkeit.

Debilitas, fragilitas, imbecillitas, infirmitas.

Blos.

Nudus, γυμνὸς, tonſus, exutus.

Blühen.

Florere, floridare, ſylueſcere, κρημνίζειν, fruticari, pullulare, pullulaſcere, ſuppullulare, ſuppullulaſcere, expullulare, germinare, progerminare. Gemmare, eſt gemmas emittere, ad vitem refertur, & ad alias arbores. Gemmaſcere, efforri, turgere, in gemmas vernare, ad arbores refertur. Emittere ſtolones, μοσχεύειν, viui radices efficere.

Blumen.

Flos, floſculus, gemma.

Blum der Weiber.

Menſtruum, menſes, muliebria, mulierum fluxus, purgatio.

Blummechtig.

Floridus, florulentus.

Blumenbrechen.

Legere, carpere, decerpere flores.

Blut.

Sanguis, ſanguen, cruor.

Bluten.

Sanguinem mittere, emittere, effundere, ſtillare.

Blutdurstig.

Sanguinarius, ἁιμοχαρὴς, sanguine gaudens, cognomen Martis, Cruoris cupidus.

Blutfreund.

Consanguineus, cognati, sanguine iuncti, coniuncti.

Blutfreundschafft.

Cognatio, consanguinitas, συγγένεια.

Blutfluß.

Hæmorrhois, profluuium, fluxus, effluxus sanguinis.

Blutig.

Sanguineus, sanguinolentus, cruentus, cruentatus, sanguine sparsus, aspersus.

Blutlos.

Exanguis, sanguine carens, sine sanguine, sanguine destitutus.

Blutspeien.

Sanguinem, cruorem reddere, excreare, euomere, eijcere, expuere.

Blutstellen.

Sistere sanguinem, supprimere sanguinem.

Blutwurst.

Sanguiculus suis, hœdi &c. in cibum formatus, apexabo, botulus, botellus, farcimen suillum, siue suilli sanguinis.

Bock.

Hircus, τράγος.

Boden.

Solum, fundum, latifundium, vadum.

Bös.

Malus, improbus, perperus, dyscolus, nequam, deter, niger.

Böse Geister.

Mali genij, fallaces spiritus, πνεύματα πλάνα, maligni spiritus, spiritus deceptorij, cacodæmon, Diabolus, Satan, Satanas, Leuiathan, spiritus immūdus, inimicus homo, hostis antiquus, hostis generis humani, ζάβολος, apud Cyprianum pro Diabolo, quod incessanter mentibus humanis mala suggerat consilia, criminator, calumniator.

Bösen groben verstand haben.

Obtu-

Obtuso, hebeti esse ingenio, stupidissimum habere ingenium, ingenio parum aut nihil vigere, ingeniũ pusillo retusus, germen arcadicũ, non posse re ingenio, ingenio parum præstare.

Bös Latein reden.

Barbare loqui, βαρβαρίζειν, illote loqui, σολοικίζειν, illatine, inepte, deprauate loqui, coquinario, culinario, popinario more loqui, latinitatem tanquam ollas frangere, culinaria elegantia loqui.

Böswicht.

Nequam, nebulo, malignus, improbus, perperus, dyscolus.

Bolen.

Iaculare, iacula, lapides mittere.

Böler.

Balista, iaculatorium.

Boltz.

Arundo, spiculum, phalanx.

Bolwerck.

Munimen, munimentum, vallum, vide Befestigung.

Boren.

Forare, perforare, terebrare.

Borer.

Terebra, vel terebrum, Terebellum, τέρετρον, τρυπάνη.

Borgen.

Differre, suspendere, prolongare, procrastinare solutionem seu debitum.

Borretsch.

Buglossa, Buglossus, Borragó.

Bort.

Margo, asser, extremitas rei.

Item.

Cingulum, cinctorium, zona capitis.

Bort am kleit.

Fimbriæ, κράσπεδα, laciniæ, cæsuræ vestium.

Bortstücken.

Acu pingere, cinctoria, zonas capitis texere.

Bortsticker.

Acupictor, πολυκέστης, phrygio, plumarius, barbaricarius.

Boßheit.

Malitia, nequitia, perperitudo.

Bossen.

Nugæ, fabulæ, facetiæ, sales.

Bot.

Angelus, nuncius, legatus.

Botte von grossen personen vnnd heimlichen Rath.

Legati, apocrypharij, Veredarij, rerum magni mo.imenti nuncij, feciales, tales olim dicebantur Legati, quod penes eos belli, pacisq; ferendæ ius esset.

Botschafft.

Nuncius, nuncium, legatio.

Botschafft ausrichten/ Vide Ausrichten.

Brach.

Sabbathum agrorum, agrorum requies, cessatio ab agricolatione.

Brachacker.

Noualis, & nouale.

Brachen.

Estringere, repastinare.

Brait.

Latus, amplus, πλατὺς, sessilis, simus, simulus.

Braitbeihel.

Dolabra, dolobella, dolatoria, apud Augustinum. Ascia, asciola, planula.

Braide nase.

Nasus simus, similus, pressus, suppressus.

Brand.

Titio, torris.

Brandopffer.

Holocaustum, holocautoma, holocautosis, incensum.

Brandmal/oder Brandzeichen.

Stigma, nota, signum.

Brassen.

Popinari, nepotari, helluari, Græcari, pergræcari, epulari, commessari, inseruire ventri, indulgere genio, gulæque, Magnifice conuiuari, ἐλαπινάζειν, bellum agere homunculum, cutem, cuticulã, corpus curare, bacchanalia agere, τὰ διονύσια ἄγειν, patinas curare, delicate, genialiter viuere.

Brasser.

Popinator, nepos, helluo, pergræcator, dilapidator, decoctor, profusor, vorator, devorator, consumptor, dissipator, sumptuosus, perditor, ganeo, ἄσωτος.

Braten.

Assare, ὀπτᾶν, torrere, torrefacere, frigere, tertiæ coniugationis. Igne excoquere, ad ignem coquere, φρύγειν.

Bratens.

Assum, assatum, assatura, assa, tosta, caro, offa, offula, offella.

Bratpfann.

Assatorium, frictorium, τήγανον.

Bratspies.

Obelus, veru, veruculum.

Brauch.

Vsus, vsura, mos, consuetudo, exercitium.

Brauchen.

Vti, frui, potiri, vsurpare, vsitare, vsum fructum capere, possidere.

Brauchung.

Vsurpatio, vsitatio, vsus fructus, possessio.

Braun.

Phœnix, color nigricans.

Braunrot.

Color rubens, ruber, μίλτος, ruffus, phœniceus, roseus, coccineus, fuluus, purpureus, luteus, spadiceus, byacinthinus.

Braut.

Sponsa, virgo sponsata, nupta, nympha.

Brautbeth.

Torus, lectus genialis.

Brautlauff.

Nuptiæ, γάμος, apparatus, hymenæus nuptialis, conuiuium nuptiale, festiuitas, & luxus nuptialis, festa nuptialia.

Brautlied.

Hymenæus, epithalamium, thalassio, fescenninum.

Brechen.

Frangere, suffringere, infringere, rūpere, frendere, infrindere, relcindere.

Brechenhafftig.

Mancus, vitiosus, fragilis, debilis, defectiuus.

Brey.

Plus, pulmentum, pulticula diminutiuum, pappa.

Breypfann.

Pultarium, seu pultarius, pulmentarium, farrago pultaria, pulmentaria.

Breyschüssel.

Pultarium, pulmentarium, patina, pultaria.

Breysen/einschüren.

Connectere, fibulare, confibulare. Item vide Loben.

Breisrim.

Strophium, Strophiolum, ligaculum coriaceum corrigia.

Brem.

Tabanus, asilus, œstrũ, οἶστρος, postomis.

Brenneysen.

Cauterium, tudicula.

Brennen.

Vrere, adurere, deurere. inurere, perurere, vstulare, torrere, torrefacere.

Brenner.

Adustor, deustor, inustor, perustor, vstulator, torrefactor.

Item.

Vredo, in vitibus, carbunculus. In frugibus, rubigo.

Brent.

Alueus, alueolus, trua, trulla, orca, orcula.

Bret.

Asser, tabula.

Bretspyel.

Alea, pyrgus, fritillus.

Bretspiel tafel.

Aluéus, alueolus, tabula lusoria, aleatoria.

Bretzel.

Spira, σπεῖρα, torta, tortula, quarum frequens vsus erat in lege veteri Stiblita.

Breutgam.

Nymphus, sponsus, neonymphus.

Breutgam füret.

Paranymphus, Auspex.

Brüchtig.

Fragilis, debilis, friuolus.

Brieff.

Brieff.

Literæ, scripta, tabula, tabellæ, codicillus, codiculus, diploma breue, epistola, epistolium, ἐπιστολὴ, γραμματίδιον.

Brieff auffmachen.

Literas aperire, recludere, resignare, γράμματα ἀποσφραγίζειν.

Brieffbehaltnus.

Grammatophylacium, tablinum.

Brieffen.

Sensu capere, intelligere, obseruare.

Brieff siegeln.

Literas claudere, concludere, insignire, σφραγίζειν, obsignare, sigillare, ἐπισφραγίζειν. Sigillo munire.

Brieffträger.

Tabellarius, ἐπιστολεὺς, grammatophorus, lator, portator, gerulus, baiulus literarum, nuncius, γραμματοφόρος, libellio, tabellio.

Briegel.

Fustis, palus.

Brill.

Speculum, specillum, conspicillum.

Brillen.

Rugire, mugire, boare.

Bringen.

Ferre, afferre, deferre, redigere, importare.

Brinnen.

Ardere, flagrare, conflagrare, absoluta sunt, & igni non tantum, sed & alijs rebus accommodantur, vt flagrare odio, amore. Torrere flammare, flammam reddere, flammam crepitare, tremere, coruscare, feruere, lucere, rutilare, fulgere, micare, radiare.

Brinnend Fewr.

Ignis ardens, flagrans, flammatus, inflammatus, subflammatus, flamma crepitans, tremula, coruscãs, feruens, lucens, rutilans, fulgens, micans, radians.

Brinnend kertz / oder liecht.

Candela accensa, ardens, lucens, rutilans, fulgens, micans, radians.

Brun

Brünstig.

Ardens, flagrans, flammatus, inflammatus, accẽsus igne, ignitus.

Brünstig sein/ Idem quod **Brinnen.**

Brocken.

Frustum, bolus.

Bronn.

Fons, fonticulus, puteus, puteolus.

Brosem.

Mica panis, frustula, minuta panis.

Brot.

Panis, pistillus.

Brotbecker.

Pistor, pinsor, panifex, panificus, artocopus, furnarius.

Brotkorb.

Canistrum, corycium, mactra.

Bruch.

Fractura, ruptura, rescissura.

Bruch der gemächt.

Hernia, ramex, ruptura, enterocele, epiplocele.

Brück.

Pons, schedia, ratis.

Brühe.

Ius, iusculum, sorbitio, sorbitiuncula, liquamen, embamma, intinctus.

Brummeln.

Murmurare, admurmurare, commurmurare, susurrare, consusurrare, insusurrare, muginari, mussitare.

Brunn/ Vide **Bronn.**

Brunnader.

Scaturies, scaturigo.

Brunnenbeth.

Crater, castellum, cratera.

Brunnenhack.

Harpax, harpago.

Brunnenror.

Mastos, Sipho, onis: siphuncula.

Brunnenscheib.

Throclea, orbiculus puteorum.

Brunnerschnerring.

Ciconia, haustorium.

Brunnenstub.

Crater, cratera, castellum.

Brunnen trog.

Crater, labrum lapideum, siue ligneum.

Brunnenwasser.

Aqua fontanea, putealis, puteana.

Brunst.

Ardor, æstus, æstuatio, flagratio, inflammatio.

Item.

Incendium.

Bruntz.

Vrina, lotium, humor vesicæ.

Bruntzen.

Mingere, meiere, οὐρεῖν, facere vrinam, lotium facere, emittere vrinam, exonerare, leuare vesicam.

Bruntzscherb.

Matula, matella, apud Martialem, matellio, οὐροδόχη, scaphium, σκάφιον, vrinale, οὐρητρὶς, ἀμίδα φον.

Bruch.

Subligar, subligaculum, femorale, feminale, suffibulum, apud Varronem, per zoma, περίζωμα, succinctorium, lumbare, pudendorum velamen, braca, vel bracha, vt alij scribunt. Renones aliquibus dicuntur. Græcè περισκελίδες, Chaldaice, Sarabella, qua dictione Daniel vsus est, Hebraicè, Michenas.

Bruder.

Fraterè, fraterculus, ἀδελφὸς. Germanus.

Brust.

Pectus, pectusculum, thorax.

Brustbendel.

Strophium, strophiolum.

Brusttuch.

Pectorale, mammillare.

Buck.

Cliuus, monticulus, collis, tumulus, γηλόφον, cliuulus.

Bucken.

Flectere, declinare, inflectere.

Bücher Drucken / Vide Drucken.

Bund.

Fœdus, pactum.

Bund-

Bund auffrichten oder machen.

Ferire, inire fœdus, paciſci, fœderare, confœderare, iungere fœdera.

Bundgenoſſen.

Fœderati, confœderati, ſocij fœderis, pacti.

Bub.

Puer, ſeruus, famulus, miniſter, dromo, frequens in comœdijs, cliens, aſſecla, pediſſequus, mancipium.

Item.

Nebulo, verbero, maſtigia, flagrio, ſcurra, triſcurra, furcifer, trifurcifer, tenebrio, ſcurro apud Hieronymum, βωμολόχος.

Buch.

Biblion, βιβλίον, liber, libellus, libellulus, codex, codiculus, codicillus.

Item.

Opus, opuſculum, volumen, ſed abuſiue, plures in ſe continens libros partiales.

Buchabſchreiber.

Bibliographus, librarius.

Buchbaum.

Fagus, alij phagus, arbor fagina, ſiue faginea.

Buchbehelrnus.

Chartophylacium, libraria, bibliotheca, bibliophylacium, armarium, armariolum, pluteus.

Buchdichter.

Author, ſcriptor.

Buchdrücker.

Excudere, imprimere, cudere libros, τυπῶν, ἐκτυπῶν, τυπογράφειν, χαλκογράφειν.

Buchdrücker.

Typographus, chalcographus, chalcotypus, impreſſor.

Buchdrücker buchſtaben.

Typi æneі, ſtannei, τύποι, formulæ, characteres.

Buchdruckerey.

Chalcographia, typographia, libraria.

Buchfürer.

Bibliopola, librorũ proſtitutor, venditor.

Buch-

Buchladen.

Bibliopolium, bibliotheca, libraria.

Tuchkest / idem quod Buchbehelenus.

Bug.

Suffrago, poslilena.

Bul.

Amica, amasia, amatrix, gallina, concubina, παλλακίς, corculum, Glycerium.

Bulen.

Amare, amatoriam voluptatem exercere, Venereis rebus operam dare.

Buler.

Amator, amans, amatorculus, procus.

Bullied.

Carmen amatorium, Venereum, ad voluptatem Veneream incitans, siue vocans.

Bulschafft.

Res amatoria, Venerea, cupidinea.

Bus.

Pœnitentia, dolor peccatorum commissorum, resipiscentia vitæ, castigationis studium, vitæ correctionis studium, emendatio, correctio vitæ.

Busthun.

Pœnitere, pœnitentiam agere, agere pœnitentis personam, submittere se ad pœnitentiam, resipiscere, μετανοεῖν, ad meliora se recipere, μεταμέλεσθαι, agnoscere errorem, peccatum dolere, ad mentem redire, promouere pietate.

Bürde.

Onus, sarcina, sarcinula, sarciuncula, fascis metaph. fasciculus, prouincia, pondus, pondusculum βάρος.

Burg.

Arx, ædificium turritum.

Bürger.

Ciuis, conciuis, popularis.

Bürgermeister.

Consul, magister, vrbis, ciuitatis.

Bürgermeister-ampt.

Consulatus, dignitas consularis, officium consulatus.

Burs.

Contubernium, collegium.

Burschgesell.

Contubernalis, commanipulo.

Bursch.

Rubus, arundinetum, alsus, lucus, nemus, νέμος, sylua, ὕλη.

Butter.

Butyrum, liquamen.

Buttern.

Liquare, eliquare.

Butz.

Mucus, μύξα, mucus nasi, oculorum, lucernarum.

Butzen.

Mungere, emungere.

Item.

Limare, delimare, elimare, limam adhibere, exornare, polire.

Butzer.

Munctor, emunctor.

Item.

Limator, delimator, elimator, politor, exornator.

Butzer.

Emunctorium, forpex lucernaria.

Butzig.

Mucosus, grauiosus.

CA.

Cantzel.

Suggestus, & suggestum, pulpitum, rostra.

Cantzler.

Cancellarius, à cancellis, grammateus, archigrammateus, ἀρχιγραμματεὺς, scribarum præcipuus, à literis, ab epistolis.

Capellan.

Minister Ecclesiæ, sacrorum, sacramentorum, Diaconus.

Capellan sein.

Sacra administrare, sacrorum administratione fungi.

Catz.

Felis, muriceps, cattus, ἀσκαλοβώτης, Aelurus, γαλιώτης.

Circkel.

Circulus, circinus, κύκλος.

Citteren.

Citieren.

In ius vocare, ducere, iure conuenire, citare, vadari, diem dicere, vel indicere, κλητεύειν; testimonium denunciare, artestari, vel antestari, pro eodem apud Horatium, lib. 1. sermonum.

Comedispieler.

Histrio, ludio vel ludius, qui alienam simulat personam, Græce ὑποκριτής.

Comet.

Cometa, stella crinita, acontiæ.

Compas.

Horologium, sciotherum, σκιόθηρον, ὡροσκόπια, ἡλιοτρόπια, ὡρολογια, Græcis dicuntur, solarium generali vocabulo, quod ad solis vmbras, horas demõstrat, siue pendeat, siue iaceat, hoc est, siue verticale sit, siue australe, compassum vulgo dicitur, pyxidecula, Hermolao barbaro nominatur, Gnomon, vel stylus significat dẽ Zeiger.

Complex

Temperatura naturalis, quam complexionem vulgus dicit, temperamentum, temperatura corporis, constitutio corporis.

Corrector.

Castigator, recognitor, Aristarchus, prouerbialiter: corrector, restitutor, διορθωτὴς, elimator, mendarum literarumque erasor.

Corrigieren.

Reuisere, recognoscere, castigare, corrigere, tollere, expungere, eradere, sustollere mendas, deprauata restituere, vnguibus vti, obelis notare, Aristarchum sese præstare, apices verbaque singula euentilare, librare & expendere sententias, elimare, expolire epistolam, ad limam, ad incudem reuocare.

Corrigierung.

Castigatio, correctio, censura, recognitio, restitutio veræ germanæque lectionis.

Creutzigen.

Crucifigere, ad crucem affigere, in crucem sustollere.

D A.

Dachs.

Daxus, seu taxus per t in prima, vt scribunt nonnulli. Daxo, dama, δορκὰς, damula, meles.

Dacht.

Funiculus stuppeus, canabinus, seu sparteus, oleo circũfusus, verbascum, φλόμος, scyrpus, ellychnium, ἐλλύχνιον.

Damast.

Damascenus, purpura.

Dammen.

Stipare, constipare.

Dampff.

Fumus, vapor.

Dann.

Abies, pinus.

Danck.

Gratia, gratiarum actio, agnitio beneficiorum.

Danckbar.

Gratus, beneficiorum memor, pensator, remunerator.

Danckbarkeit.

Gratiarum actio, beneficiorum memoria, pensatio, remuneratio, gratitudo.

Danckbarkeit erzeigen / oder Danckbar sein.

Referre gratiam, reponere merita, pensare, remunerare, remetiri, par esse beneficijs acceptis, respondere meritis, rependere officia, persoluere beneficia, dignas persoluere grates.

Dancken.

Habere gratiam & gratias animo, quod Græcis est, ποιεῖσθαι χάριν, gratiã habere, animo beneuolo accipere, referre gratias seu gratiam, facto scilicet, vel respondere officijs, vel satisfacere, agere gratias dicimus, & non gratiam, ore videlicet aut scripto εὐχαριστεῖν, ἀνθομολογεῖσθαι χάριν, persoluere grates apud Poetas, fere idem quod Danckbarkeit erzeigen.

Dancksagen.

Item.

Dancksagung.

Idem quod

Danckbarkeit.

Dantmär.

Deliramentum, deliriū insulsum, nugamentum figmentum, vafrramentū, hiberæ næniæ, nugæ, lyrę, nugalia, σωμύλματα, nugatoria, gerræ Siculæ, stulta blateramenta.

Dantz.

Saltatio, saltus, chorea, χορεία, tripudium.

Dapffer.

Masculus, virilis, acer, fortis, generosus, magnanimus, gnauus, & nauus, grauis, serius, & seuerus, inuictus.

Dapfferkeit.

Vis, virilitas, fortitudo, strenuitas, grauitas, virtus, magnanimitas.

Dargeben.

Impendere, subministrare, suggerere.

Dargegen.

Contra, è diuerso, è cōtrario, ex contrario, ἀνάπαλιν.

Darm.

Intestinum, ile, ilia, omentum, aluus, omasum, stomachus, hile.

Darmgicht.

Ileos, tormina, colica passio.

Darnach.

Inde, Aduerbium ordinis, dien, deinde, deinceps, ἔπειτα, exin, exinde, subinde, post, postea, aduerb. posteaquam, simul, simulac, simulatque, mox Aduerb. temporis pro eodem, frequens apud Plinium, aliquando, sub hæc tum, pro deinde, apud Virgil. vbi, dum, at, vbi, vt, ὡς δὲ τάχιστα.

Darreichen.

Porrigere, in manus dare.

Darstellen.

Exhibere, effectum dare, ob oculos ponere, offerre.

Darumb.

Ergo, coniunctio illatiua, & causalis, igitur, coniunctio collectiua. Idcirco & ideo, quia, coniunctio causalis, pro inde, coniunctio rationalis, quod, quoniam, coniunctio causalis.

Darzu.

Quin, quinetiam, tum, connectendi particula, propterea Aduerbium, præterea, ἐπί/ι, nunc, iam, iã uero, adhoc, ταῦτ ἄρα, adhæc εἰς ταῦτα, super hęc, apud Sueton. præter hæc, & hæc præter, insuper, denique, dein, age, vero, πρὸς τούτοις, προσέτι, accedit his, accedit ad hæc, huc accedit, huc pertinet, superest, reliquum est, eodem pertinet, huc tendit, huic confine est, non dissimile, his finitimum.

Das / Pronomen.

Hoc, id, istud.

Das / Coniunctio.

Cum coniunctio, quod Coniunctio, qui, quoniã, Coniunctio causalis.

Das aus Würtz / vnnd Speceren gemacht ist.

Condimentum, καρύκη, ἐμφάκιον, conditura, iuris condimentum, καρύκευμα, ius, iusculum, pulpamentum, liquamen, embãma, garus, γάρον.

Das fürnemen.

Sententia, animi sententia, propositum, institutũ, consilium, opinio.

Das fürnemen verendern.

Sententiam, animi sententiam, propositum, institutum mutare, aliud instituere, ἐξιστάναι, aliud propositum sequi. μεταπίθεσθαι, μεταβάλλεσθαι.

Das Haupt bedecken.

Tegere, operire, adoperire, cooperire caput.

Das Haupt entdecken.

Aperire, detegere, nudare, discooperire caput, verticem, pileum, pileolũ deducere, deponere.

Das nit.

Ne coniunctio causalis. Quin, pro, Ut non, nec non.

Das Zepfflin.

Angina, synanche, συνάγχη, squinantia, barbarè dicitur.

Das Zipperlein.

Arthetica, seu potius arthretica, ab ἄρθρον, id est, articulus, morbus articularis. Istius morbi species sunt, chiragra, podagra.

Daub.

Surdus, ſtolidus, ſtupidus, fanaticus, ſurdaſter, delirus.

Daum.

Pollex, hallus, Vide Finger.

Drauſſen.

Foris, extra.

Darzu auch.

Simul in oratione geminatum: vel, geminatum: tum, in oratione geminatum, pariter ac, iuxta ac, ex æquo atque, ſimulatac, item, itemque, æque atque, ita, & præcedente vt. Et, in oratione geminatum. Sed &, verum etiam, ἀλλὰ ἔτι, præcedentibus, non ſolum, non modo, οὐ μόνον.

Deck Deckbette.

Teges, tegeticula, tegillum, tegimen, tegimentum, operculum, operimētum, opertorium, κάλυμμα, ἐπίθημα, velum, velamen.

Item.

Tectus & tectum, epiſtylium, puteal.

Item.

Stratum, ſtragulum & ſtragula, ſtroma, ſtrata & inſtrata, προκαλύμματα, ſtratum plumarium, ſiue plumeum, lodix, lodicula, torale, lectiſternia, cortina, aulæa, aulæum, centones, veſtis, tapes, tapetū, tapeta, & tapetæ, tapes, tapetis.

Decken / Vide Bedecken.

Dempffen.

Vaporare, fumigare.

Demmen.

Stipare, conſtipare.

Item.

Subigere, ſubijcere, ſubiugare, ποιεῖσθαι ἐφ ἑαυτῷ, poteſtati ſuæ facere, in ius, in poteſtatem ſuam redigere, in ditionem redigere, imponere imperium, ſub iugum mittere.

Demnach / Vide Aus dem.

Den Bart wachſen laſſen.

Nutrire, alere, mittere, demittere, ſubmittere barbam.

Dencken.

Meminiſſe, recordari, com-

complecti memoria, memoria tenere.

Den Feind bestehen / Vide angehen den Feind.

Denn.

Quoniam, ὅτι, & in versu, ὅτι, Quia, quando, quandoquidem, quoniam, quidem, equidem, siquidem, nam, namque, quatenus, vt, secundum Vallam, posteaquam, nimirum, quippe, vtpote.

Den preis geben.

Palmam dare, primas tribuere, victoriam adscribere.

Den schmertzen legen oder stillen.

Sedare, mitigare, lenire, delinire, leuare, demulcere, pellere, tollere, fugare, sopire, discutere, detrahere, dolorem, cruciatum, tormina.

Den Schragen zu marck setzen.

Vti foro, pro tempore agere, tempori cedere, seruire, se accommodare, διαπαιδαγωγεῖν τὸν καιρὸν, πολύτροπος νοῦν ἔχειν, necessitati parere.

Den tag vnnützlich verzehren.

Diem ducere, ἡμερεύεσθαι, deponens. Diem terere, traducere, transigere, exigere, finire, condere, perdere commessationibus, ocio, lusibus.

Den zorn vberwinden / oder verdrucken.

Cohibere, coërcere, premere, reprimere, comprimere, arcere, arctare, coarctare, stringere, constringere, refrenare, ἀναχαιτίζειν, cōcoquere iram, imponere frenum iræ, ponere modum iræ.

Der

Hic, iste, ille, pronomina demonstratiua. Is pronomen relatiuum.

Der frey seins eigenen willens ist.

Liber, αὐτεξούσιος, sui iuris, suæ potestatis, suæ tutelæ, αὐτοκράτωρ, sui arbitrij, ἐλεύθερος.

Derhalben.

Ideo, igitur, idcirco, itaque, propterea, quapropter,

pter, proin, proinde, con iunctiones rationales. Eò cum accentu, exin, ea de caussa. Hac de caussa, τοῦτο ἕνεκα, ea propter, propter ea, eam ob rem & res, ea gratia, ea de re, ea ex re, ὧν, eo & hoc, in structura orationis.

Der nichts verschweigen kann / Vide Vnuerschweigen.

Der Tag darnach.

Postridie, ὑστεραίᾳ, die exinde sequenti, postero deinde die, ἐπὶ τῷ αὔριον.

Der warheit gleich oder ähnlich.

Verisimile, εἰκός, vero consonum, veritati coniunctum, haud absurdum, simillimum vero, veri speciem habens, appositum, idoneum, aptum ad persuadendum, πιθανόν.

Der zeit warnemen.

Habere rationem temporis, non sinere tempus sine fruge, seu fructu dilabi, effluere. Temporis enim sumptus (vt inquit Philippus) parcissimus est.

Desgleichen.

Sic, Similiter, ad hunc, istum, eum modum, non aliter, non secus.

Deuten.

Monstrare, indicare, Vide Bedeuten.

Dewen.

Coquere, concoquere, digerere.

Dichten.

Fingere, effingere, cudere, excudere, condere, πλάττειν, elucubrare, elaborare, pangere, confingere.

Dichter.

Fictor, scriptor, author, poeta, musicus.

Dichtung.

Fictio, figmentum, effictio, elucubratio.

Dick.

Densus, condensus, spissus, crassus, παχύς, grossus, confertus, frequens, πυκνός, opacus, & obscurus ad vmbram verius referuntur.

Dicke.

Densitas, densitudo, spissitas, spissitudo.

Die.

Hæc, hæ, iſta, iſtæ.

Die andern.

Alij, ἄλλοι, cæteri, reliqui.

Dieb.

Fur, furunculus, φὼρ λωποδύτης, κλωψ. βαλαντιοτόμος, manticularius, manticulator, marſupicida, ſaccularius, peculator, bifur, trifur, furcifer, trifurcifer, ſacrilegus, harpyia, puerbialiter, ſuppilator, cleptes, κλέπτης, lauernio, homo trium literarū, Argiuus, pro furace, quia Argiui furaces reputabantur, larus.

Dieberey.

Manticulatio, peculatio, peculatus, ſuppilatio.

Dieblſch.

Furax, furtiuus.

Diebſtal.

Furtum, peculatus, ſacrilegium.

Die fürnembſten.

Magiſtratus, δυνάσαι, præfecti, primores, primates, πρωτεύοντες, primi, primarij, maximates, ſummates, optimates, magnates, ἄριστοι, principes, principales ciuitatis, proceres, potentiores, οἱ δυνατοὶ, megiſtanes, μεγιστᾶνες, qua voce apud Latinos Suetonius vſus eſt, conſules, conſulares, apices, ſenatores, conſulatus, capita, Senatorij ordinis, patriciæ dignitatis.

Die Fürſten haben ein Tag gehalten.

Auguſtæ, Norimbergę, Vormaciæ, &c. conciliabulum, vel conuentus fuit principum, celebrata, habita ſunt comitia, congreſſus fuit fœderatorum, dominorum, equeſtris ordinis regale indictum colloquium, cōuentus habitus, agitata comitia:

Die flucht geben.

Dare terga fugæ, νῶτα δοῦναι, in fugam conuerti, diffundi, arripere fugam, τὰ νῶτα μεταβάλλειν, terga vertere, aufugere, ἀποφεύγειν, fugā capere, capeſſere, dare, petere, mandare fugæ, tergiuerſari, cōijcere ſe in

se in pedes aut fugam, pedem retro ferre, referre pedem ac retrahere, in fugã se conijcere, profugere, pedibus salutem quærere. Cæterum apparare fugam, significat, Sich zur flucht rüsten/sicut adornare, meditari, Græcè βουλεύειν τὴν ἀπόδρασιν.

Die kürtzen Athem haben.

Suspiriosi, anheli, asthmatici, ἀσθματικοί, dispnœici, orthopnœici, peripneumonici.

Die mit Früchten vmbgehen/oder handeln.

Fructuarij, ὀπωροπῶλαι.

Dienen.

Seruire, δουλεύειν, inseruire, ministrare, famulari, ancillari, adminiculari, ministerium, famulitium, obsequium præstare, exhibere.

Item.

Colere.

Item.

Merere, stipendium facere.

Diener.

Seruus, δοῦλος, minister, ministrator, famulus, pedissequus, mancipium, puer, verna, vernula, cliẽs, assecla, libertus, θεραπευτὴς, diaconus, διάκονος, ministeria pluraliter pro ipsis ministris, sicut seruitia, pro seruis, apud Salust.

Dienern.

Ancilla, famula, pedissequa, παιδίσκη, θεράπαινα, abra, verna, mercenaria puella.

Dienst.

Seruitus, seruitium, famulitium, ministerium, officium, diaconatus, dulia, δουλεία, famulatus, obsequium, pistrinum.

Item.

Cultus.

Die not erheischt.

Necesse, vel necessum est, ἐπάναγκες, necessitas pro eodem frequens, Quint. ἀνάγκη, oportet, δεῖ, necessitas trahit, vrget, cogit, necessarium est, opus est, fato datum est, seu decretum, εἱμαρται, πέπρωται, fatatum est.

Die pein milteren oder ringern / Vide Den schmertzen legen.

Die Red beybringen / oder beweisen

Persuadere, ἀγρεῖσθαι, fidem facere, caussam suam argumentis probabilibus, certis, testimonijs haud fallacibus probare, approbare.

Die red oder sprach verligt mir.

Vox faucibus hæret, fari nequeo, verba me deficiunt, loquela intercipitur, strictis pauore faucibus, voce destituor, exanimor, concido, perij, apud Comicos, exanimatus sum ἐξέθανον.

Die so beym licht studiern.

Lucernarij, λυχνόβιοι, lucubratores, elucubratores.

Die Summa kurtzlich begreiffen.

Dicta summatim colligere, summam conferre, redigere, recapitulare, capita rerum summatim repetere, summatim instaurare, ad capita redigere, ἀνακεφαλαιοῦν, fusius sparsimque dicta paucis repetere. Perorare, id Latinis dicitur, epilogum texere.

Die verbüntnis nicht halten.

Pacta, conuenta conuellere, rescindere, irritare, mutare, non stare conuentis, pactum irritum facere, ἀνταπαριάζειν.

Dieweil.

Interim, interea, interea temporis, interdum, interim, dum, μεταξύ.

Die weis zu leben.

Vitæ institutum, viuendi ratio, modus, mores, exercitium, studium, officiũ, ἐπιτήδευμα, ἐπιτήδευσις.

Die zeit laufft weg.

Tempus, ætas dilabitur, elabitur, euolat, defluit, præterit, fugit, anni tempora labuntur.

Die zeit verbringen.

Diem, tempus, ocium deducere, transigere, terere, consumere dies vitæ, ætatem consumere, Condere soles, apud Virgilium,

Tempus dirimere, διαλύειν τὴν ἡμέραν.

Dinckel.

Ador, adoreum, far.

Dincken.

Trullisare, crusta tegere, crusta siue cęmento obducere.

Dinn.

Tenuis, tenuiculus, gracilis, gracilentus, rarus, strigosus, petilus, obesus.

Dinne Ruhr.

Fluidæ passio egestionis, aluus soluta, cita, laxa, plus satis fluens.

Dinne Ruhr haben.

Subiacere passioni fluidæ egestionis, habere aluũ solutam, citam, plus satis fluentem, laxam.

Dinn machen.

Tenuare, attenuare, extenuare, macerare, rarare, rarefacere, depilare.

Dinten.

Atramentum, sepia, μέλαν ἀλαβὴ, 'oligo pro atramento ponitur.

Dintenfas.

Atramentarium, vasculum atramentarium, μελανοδοχεῖον, instrumentum seu vas atramenti.

Dipffel.

Punctus, apex, apiculus.

Dippel.

Blax, truncus, stipes, caudex, metaph.

Dirr.

Torridus, retorridus, aridus, siccus, siccaneus.

Dirr holtz.

Lignum aridum, torridum, torrefactum, siccatum, siccum.

Dirr machen.

Torrere, torrefacere, arefacere, assare, siccare.

Dirr werden.

Torrescere, arefieri, exarere, exarescere, siccari, assari.

Dirsten.

Sitim pati, sitire.

Doch / Vide Aber.

Dochter / Vide Techter.

Dönen.

Sonare, crepare, percrepare

pare, concrepare, ſonum, crepitum edere.

Dohn.

Sonus, crepitus.

Dörffen.

Egere, indigere, opus habere.

Dolch.

Pugio, pugiunculus, gladiolus, enchiridion, ſica.

Doll / Vide **Toll.**

Dolmetſchen.

Transferre, traducere, interpretari, vertere in alienam linguam.

Dolmetſchung.

Interpretatio, interpretamentum, hermenia.

Donn.

Sonus, ſonitus, βόμβος, fragor, κτύπος, crepitus, ſtridor, ſtrepitus, καναχὴ, clamor, rumor, ſibilus, murmur.

Donner.

Tonitrus, & tonitru.

Donnern.

Tonare, attonare, detonare, intonare, tonitruare.

Doppelt.

Duplus, duplicatus.

Dopff.

Trochus, trochiſcus, turbo.

Dorff.

Pagus, vicus, viculus, caſtellum. Aliud ſignificat villa, nempe domum extra vrbem, pro prædio tamen ſubinde ponitur. Mun cipiū, **ein Marckt** / maior vicus eſt, qui vel vicus, vel oppidum videri poſſit.

Dorn.

Spina, vepres, ſentes.

Dornbuſch.

Spinetum, vepretum, ſenticetum, dumus.

Dornechtig / **oder Dornig.**

Spinoſus, ſentus, ſenticulus, dumoſus, aculeatus.

Dort.

Illic, iſtic.

Dottergell.

Luteus, luteolus.

Drabant.

Spiculator, vide **Herrendiener.**

Drach.

Draco, dracunculus.

Dram/ Vide **Balck.**

Drauben.

Vua, σαφυλὴ, Botrus, βότρυς, botryo, botryon.

Drauffschlagen.

Licere, liceri, licitari, precium deferre, seu offerre, seu vt vulgus dicit, appreciari.

Dreck.

Stercus, crementum, excrementum, recrementum, cęnum, oletum, merda, ἀποπάτημα, egestum, egestio, excretum, digestũ vetus, vt quidam nugantur, lutum, ἰλὺς, limus, fex, βόρβορος.

Drey.

Tres, τρεῖς, ternus, sed fere pluraliter vsurpatur, & distributionem significat, trigemini, tergemini.

Dreyfus.

Tripes, τρίπους, chytropus.

Dremel.

Sparus, & sparum.

Drengen.

Insectari, infestare, vexare, καταπονεῖν, lacessere, ἐλαύνειν, insequi, insultare, exagitare, persequi, ἐπιδιώκειν, premere, vrgere, πιέζειν.

Dreschen.

Triturare, ἀλοᾶν, flagellare frumenta, frumenta perticis excutere.

Drescher.

Triturator, flagellator, excussor frumentorum.

Drot.

Torcular, vel torculum prælum aliquando.

Drucken.

Premere, angere.

Item.

Cudere, τυπεῖν, excudere, ἐκτυπεῖν, τυπογράφειν, χαλκογράφειν.

Druckende Drut.

Incubus, dæmon, ephialtes, qua dictione Valerius Maximus apud Latinos vsus. pnigamon, πνιγάλων ἢ πνιγαλίων.

Dulden.

Pati, perpeti, sustinere, suffer-

sufferre, tolerare, καρτερεῖν ferre, perferre, ὑπομένειν, supportare, concoquere.

Dumm.

Hebes, ἀνόητος, obtusus, stupidus, bliteus.

Dunckel.

Obscurus, nubilus, umbrosus, opacus, σκοτεινός, caliginosus, tenebrosus, ἀυχμηρός tenebricosus, cæcus, fuliginosus, ater, squalidus, piceus.

Dunckelfrag / Vide Räterſch.

Dunckel.

Oratio obscura, dubia, inuolucris plena, inuoluta, perplexa, haud dilucida, minime luculenta, plena ambagibus, anfractibus.

Dunckel werden.

Tenebrescere, vesperascere, aduesperascere, sed impersonaliter vsitatius, noctescere.

Duncken / Vide Beduncken.

Dungen.

Stercorare agrum, lætamine agrum adspergere, inspergere, lætificare, seu lætum agrum facere, reddere, fimo agrum impinguare, stercoratione fertilem agrum reddere, κοπρίζειν.

Durch die Finger sehen.

Conniuere, ἐπιμύειν, conniuentibus oculis videre, μὴ προσποιεῖσθαι. diductis oculis conniuere.

Durchleucht.

Clarus, purus, lucidus, pellucidus, perspicuus, illustris, non obscurus.

Durst.

Sitis, siticula, bibendi appetitus.

Durstig.

Sitibundus, bibendi auidus, cupidus, appetens.

Durst leschen.

Leuare, sedare, restinguere, reprimere, eximere potu sitim.

Dusterlich.

Obscure, caliginose, tenebricose, inuolucre.

Dutte.

Dutte.

Mastos, mamma, mámula, mamilla, papilla, rumen, ruma, rumis,

Du wolst oder nicht.

Volens, nolens, velis nolis, πάντως, lubens, inuitus, vltroneus coactus, volens inuito animo, ἑκὼν, ἀέκοντι θυμῷ, apud Euripidem.

ＥＢ

Eben.

Planum, æquum.

Eben.

Planicies, planitudo, æquitas, æqualitas.

Eben / oder eben machen.

Aequare, adæquare, coæquare, exæquare, planare, complanare, planum facere, reddere, dolare, σκιδιάζειν, dedolare, edolare, dolabrare. Dicitur etiam dolio polire, ascia polire, læuigare, exasciare, perfecte dolare.

Eben feld.

Campus, æquor, planicies.

Edechs.

Variæ sunt serpentum species: seps, natrix, aspis, præster, coluber, anguis, serpens, hydrus, hydra, vipera, cerastes &c.

Edel.

Nobilis, generosus, clarus, præclarus, insignis, illustris, ἐπίλαμπος, inclytus.

Edell geschlecht / oder stamm.

Genus inclytum, propago nobilis, stemmata illustria, splendor natalium, parentela haud ignobilis, imagines.

Edelgestein.

Gemma, gemmula, lapis preciosus.

Edelheit.

Nobilitas, εὐγένεια, claritas, claritudo, ingenuitas, stemmata, imagines.

Edelman.

Trossulus, ingenuus, præclarus genere, præclara familia, progenie oriundus, summo loco natus, editus atauis, editus regibus, illustris stemmatibus, imaginibus, parentum, pa-

rentelæ ornamentis, natalium splendore, diuum sanguine natus, maximis prognatus ducibus, Romana nobilitate, fulgens.

Egen.

Occare, lyrare, sarculare, sarrire.

Ehe.

Coniugium, συζυγία, obnubium, συγγαμία, matrimonium, copula matrimonij, vinculum iugale, nodus iugalis, fœdus matrimonij.

Ehebrechen.

Adulterari, mœchari, fœdus matrimonij linquere, relinquere, derelinquere, deserere, fidem matrimonij frangere.

Ehescheiden.

Dirimere matrimoniũ, separare coniuges, diuortium facere.

Ehescheldung.

Diuortium, separatio, digressio, repudium, repulsio, libellus repudij.

Ehr.

Honos, honor, doxa, δόξα, nomẽ, gloria, gloriola, adorea, decus, dignitas, ornamentum.

Ehr anthun/oder ehren.

Colere, honorare, reuereri, venerari, σεβάζεσθαι, obseruare, magnificare, suspicere, amplecti, amplexari, magni facere, magni pendere, magni æstimare, magni habere, honori habere, in honore habere, ἐν τιμῇ ἄγειν, honorem impendere, honoribus augere, cumulare, ornare, quod promouere vulgus dicit, veneratione dignari, ἄγειν δι' αἰδοῦς, obseruantia prosequi, maximo in precio habere, παράγειν εἰς ἀξίωμα, ἐπισκοπῆς, ἐπ' ἐξουσίαν ποιεῖν, ad dignitatem, potentiam, autoritatem promouere, exaltare, sublimare, καθίστασθαι ἐπ' ἐξουσίαν, constituere, in autoritatem & potentiam.

Ehrbegirig.

Appetens, auidus, cupidus, famelicus, esurientissimus, sitientissimus laudis, gloriæ, famæ, ambitiosus, gloriosus, gloriosulus, Thraso, φιλόδοξος.

Ehrgeitzig sein.

Captare iauoem, fauorem, gloriam, auram popularem, φιλοφρονεῖσθαι, affectare, ambire, petere, prehensare, expetere, aucupari, venari gloriam, laudem, fauorem, honorem, famam, ambire munia, φιλοτιμεῖν, honorum cupiditate teneri, illici, capi, duci, ambitione aurę popularis teneri, duci gloria, ex laude pendere.

Ehrlich.

Honorabilis, γέρασιος, honorificus, γεραιὸς, venerabilis, αἰδήμων, venerandus, excellens, egregius, pręstās, eximius, ἐλλόγιμος, ἐξαίρετος, clarus, præclarus, colendus, reuerendus, probus, probatus, approbatus, honorandus, honestus, spectatus, spectabilis, conspicuus, περιφανὴς, circumspectus, insignis, inclytus, illustris, celebris, laudatus, laude dign⁹, ἄξιος αἴνου, laudabilis, ἀιδέσιμος, αἰδοῖος, integri nominis, integerrimæ vitæ vir, nulla ignominia præditus seu notatus, ἐπίτιμος ἀνὴρ, integræ famæ vir, πολύδινος, multa laude dignus. Sunt inter hæc aliqua nonnihil diuersum significantia, sed huc translata, quod probi honestique viri epitheta sint.

Et aduerbialiter.

Honorab liter, honorifice, venerabiliter, venerande, excellenter, egregie, eximie, clare, præclare, colende, reuerenter, honeste, insigniter, celebriter.

Ehrlich gehalten / Vide Eines grossen ansehens sein.

Ehrlich halten / Vide Ehr anthun.

Ehrwirdig / Vide Ehrlich / vnd Eines grossen ansehens.

Eifer.

Zelus, æmulatio, inuidia, liuor, insectatio.

Eifern.

Aemulari, inuidere, ζηλοῦν, liuere, liuescere, zelotypia prosequi.

Eiferer.

Aemulus, æmulator, zelotes, ζηλώτης, zoilus, osor, exosor, inuidus, liuidus, inuidio-

inuidiosus, criticus, insectator, calumniator, obtrectator, vitupero, vituperator.

Elferung.

Zelotypia, æmulatio, suspicio, obtrectatio.

Eilen.

Festinare, σπεύδειν, accelerare, properare, aduolare, accurrere, maturare, accelerare aduentum, trepidare, currere, rumpere moras, celerius, ocius exequi, aliquid citius facere, in sacris literis, celeriter aduẽtare, Triptolemi currus ascendere.

Eilends / Vide **Alsbald**/ vnd **Behend**.

Einbrechen / Vide **Beschirmen**.

Einfall oder einfallen/ Vide ibidem.

Item.

Einfallen.

In mentem venire, occurrere, illabi animo, memoriæ, subire animum & animo dicitur, modo cum Datiuo, modo cum Accusatiuo construitur apud Latinos, incidere menti,

ἐν νῷ ἔρχεσθαι, in memoriã venire, ὑπεισιέναι.

Eingang.

Introitus, accessus, ingressus, aditus, vestibulũ, porticus, πρόδομον, propylæum, πρόπυλον, proaulium προαύλιον.

Eingeben.

Ingerere, suggerere, insusurrare, inspirare, inserere.

Eingedechtig.

Memor, recordans, memoria tenens, haud immemor.

Eingedenck seyn.

Infigere animo, vel memoriæ, tenere, retinere memoria, custodire memoria.

Eingehen.

Intrare, ingredi, subire, introire, subintrare.

Eingeschrieben.

Adscriptus, annumeratus, additus, adscitus, accersitus, lectus, receptus, relatus, positus, collatus, recensitus in studiosorum numerum.

Eingeweid.

Ἔντερον,

Ἔντερον, intestinum, viscus, præcordia, exta.

Eingiessen.

Infundere, suffundere, instillare.

Einreden.

Obloqui, obgannire, contradicere, admurmurare, obmurmurare. γογγύζειν, submurmurare. ὑποφωνεῖν, submissa voce loqui, mussitare, ἐπικαλεῖν, submussitare, ἐπιλέγειν, obstrepere, ἀναγογγύζειν, reniti, reclamare, refragari, replicare vulgo dicitur.

Einschencken.

Vinum, potum fundere, infundere; potum ministrare, à cyathis esse, οἰνοχοεῖν, pro quo vulgus inepte Propinare dicit. Est enim propino, προπίνω, dictio Græca, significans præbibere.

Einschencker.

Pocillator, pincerna, οἰνοχόος, à calicibus seu caliculis, à cyathis.

Eintrag.

Trama, subtegmen.

Eintragen.

Inferre, importare.

Einwoner.

Cultor, incola, inquilinus.

Einwürtzeln.

Radicare, radices agere, ponere, producere. ῥιζοβολεῖν, figere capere, coalescere, latè terminare.

Einzemen.

Infrenare, frenum imponere, inijcere.

Einziehen, Vide **Auszihen aus dem Hauß.**

Eis.

Glacies, gelu, aqua, siue vnda glacialis, congelata, coagulata.

Eisen.

Ferrum, materia ferrea, metallum ferreum.

Item, Vide. **Band.**

Eisenkraut.

Sagmina, verbena, verbenaca.

Eitel.

Inanis, μάταιος, vanus, ociosus.

Item, **Eitel.**

Totaliter, integre, sine omni mixtura, siue accessione.

Eitelkeit.

Vanitas, inanitas, lyræ, nugæ, Siculæ gerræ, somnium.

Ellenbogen.

Cubitus & cubitum, vlna, πῆχυς, ἀγκάλη, mensura est sesquipedis, hoc est, pedis vnius, & dimidij seu sex palmarum. Palmus autem vnus, mensura quatuor est digitorum.

Elend.

Exilium, patriæ, patrij soli orbitas, priuatio, carētia, vita exularis, exterarū regionum.

Elender.

Exul, extorris, relegatus, exturbatus, eiectus, pulsus, fugatus, profugus, exterminatus. μετανάστης, in exilium missus, patria pulsus, proscriptus.

Elte vnd alter / Vide Aelte vnd Aeltern.

Empfinden.

Sentire, præsentire, præsentiscere, obolere.

Empfindig.

Sensilis, sensibilis.

Empörung / Vide Aufflauff.

Emsig / Emsigkeit.

Emsiglich / Vide Anherlich.

End.

Finis, calx, terminus, termæ, meta, coronis, catastrophe, τέλος.

Enden.

Finire, τελευτᾶν, consummare, complere, conficere, perficere, absoluere, profligare, exhaurire, complere, metaph. Explere, vltimam manum, fastigium, finem, supremā seu extremam manum imponere, finem facere, terminare, ad calcem vsque, ad vmbilicum, ad metam vsque ducere, deducere, perducere. extremum actum, seu colophonem addere, κολοφῶνα, ἐπὶ τὸ τέλος, τὸ κεφάλαιον ἐπιθεῖναι, vela complicare, constringere.

Endern.

Mutare, demutare, alterare, variare, euariare.

Enderung.

Mutatio, μεταβολή, varietas,

rietas, variatio, vicissitudo, vicem, & in Ablatiuo vice, & in plurali vices.

Eng.

Arctus, strictus, angustus.

Engel.

Angelus, nuncius, legatus, missus.

Engelland.

Anglia, Britannia, Albion.

Enspe.

Spondylus, σπόνδυλος, verticulus, seu verticulum, verticillus, seu verticillum. Spondylus significat etiam illud rotundum albicans, quod est in ostreis, à spondyli similitudine.

Enbieten.

Nuncius, denunciare, demandare, indicere, tametsi magis sit, quam denunciare.

Entdecken / Vide An das Liecht bringen.

Enterben.

Exhæredare, abdicare, submouere ab hæreditate, iure hæreditatis priuare, possessione eijcere, ἐκβάλλειν ἐκ τῆς κτήσεως, ἐξελλεῖν.

Einfliehen / Vide Die flucht geben.

Entgegen.

E regione, ἐκ τοῦ ἀπαντικρὺ, ex aduerso, separatim, exaduersum, dictio composita. Ex opposito, ex diuerso, apud Terentium pro eodem.

Entgegen kommen oder lauffen.

Obuiam ire, venire, συναντᾶν, ὑπάντιάζ, prodire, occurrere, & procedere, honoris gratia obuiare.

Enthalten.

Continere, moderari, reprimere, reuocare se.

Entlauffen.

Euadere, elabi, aufugere, ὑπεκλύγειν, effugere, erumpere, fuga dilabi, pedibus salutem quærere, ἀποφεύγειν, spem in pedibus ponere.

Idem / Entlauffen / Vide Auffstehen vom handel.

Entledigen.

Soluere, dissoluere, expedire, liberare.

Entledigen.

Expeditus, exoneratus, solutus, absolutus, exolutus, leuatus, liberatus fluctibus, vndis, negotiorum curis.

Entlehnen.

Mutuo sumere, accipere, mutuari, vtendum accipere.

Entschlaffen.

Soporare, sopire, soporem inducere.

Item.

Indormire, somnum capere, in somnum incidere, somnum obrepere.

Entschüldigen.

Excusare, προφασίζειν, prætexere quippiam per fucum coloremque excusationis, allegare, causari, prætendere, προτείνεσθαι, afferre in purgationem, excusationem, προϊστάναι, diluere crimen, purgare se, propulsare, refellere accusationem, abstergere labem, ἀποτρίβεσθαι κατηγορίαν.

Entschüldigung.

Excusatio, πρόφασις, purgatio, prætextus, & prætextum in Neutro genere apud Suetonium, Color, velamen, causatio, αἰτία, obtentum apud Tacitum, occasio, προσκάλυμμα.

Entspringen.

Hinc vel inde profici-sci, venire, prouenire, profluere, promanare, dimanare, oriri, surgere, fluere, nasci, ortum esse, agmen malorum natum esse, autorem, originem, principiū, ἀρχὴν, radicem, ῥίζαν, omnium malorum esse, vitiorum colluuiem, malorum turbam, his exordijs, his fontibus prouenisse, seminarium esse.

Entrinnen/ Vide **Entlauffen.**

Entzünden.

Accendi, incendi, succendi.

Entzündung.

Accensio, incensio, succensio.

Entzündung des Fiebers.

Accessio febris, paroxismus,

xyſmus, παροξυσμὸς, ſe bris iutentio.

Eraugen.

Proferre, προφαίνειν, præ ſe ferre, δεικνύειν, ob oculos, ante oculos ponere, προχειρίζεσθαι, præſentare, repræſentare.

Erbitten.

Exorare, flectere, placare, δυσωπεῖν, perſuadere.

Erd.

Humus, terra, tellus, ſolum, Ops, γαῖα, γῆ, arida, ξηρὰ, frequens in ſacris literis pro terra, eſtque Hebræis familiare. Mater magna, mater alma, mater Deum.

Erdbebung.

Motus, motio, commotio, concuſsio, quaſſatio, horror terræ, &c.

Erdberr.

Fraga, κόμαροι, robi ſeu rubi, apud Medicos, mora agreſtia.

Erdencken/Erdichten.

Excogitare, ἐξευρεῖν, cōminiſci, inuenire, adinuenire, adhibito conſilio proprie.

Erdicht.

Excogitatum, commenticium, ἐξευρημένον, fictitium, adſimulatum, ἐξεπικασμένον.

Erdin bütt/oder Krug.

Vas fictile, Samium, Tuſcum, teſteum, luteum, id eſt, ex luto factum, terreū, Saguntinum, Aretinum, apud Mart. πιτάκνη, cululus, fidelia.

Erdrich/ Idem quod **Erd.**

Erfaren.

Diſcere, addiſcere, condiſcere, experiri, facere periculum, comperire, vſu comperire, vſu habere, callere.

Erfechten/Vide **bestreiten.**

Erfinden/ Vide **Erdencken.**

Erforschen.

Quærere exquirere, inquirere, diſquirere, ἐξέτασμὸν ποιεῖσθαι, veſtigare, inueſtigare, perueſtigare, examinare, ſcrutari, perſcrutari, rimari, indagare, percontari, interrogare, ſciſcitari;

tari, discutere, quæstionem habere, ἀνακρίνειν, ἐξετάζειν τὸ πρᾶγμα, ἀκριβάζειν. diligenter indagare.

Erfrieren.

Congelari, congelascere, glaciari, συμπηγνύναι, durari glacie, λαγκροῦσθαι.

Erhangen werden.

Laqueo vitam finire, patibulo suffigi, affigi, suspendi, suspēdio interimi, appendi, suspendi in patibulo, in cruce, patibulū vestire, cōfigi in ligno.

Erkleren.

Narrare, περιάγειν, enarrare, denarrare, exponere, enodare, ferre, εἰπεῖν, referre, dicere, declarare, interpretari, memorare, commemorare, recensere, διηγεῖσθαι.

Erklerung.

Expositio, enodatio, narratio, enarratio, declaratio, commemoratio, interpretatio, recensio.

Erkündigen / Vide Erforschen.

Erlangen.

Consequi, assequi, ἀφικνεῖσθαι, nancisci, adipisci, acquirere, conquirere, obtinere, lucrari, parare, comparare, conciliare, tam in bonum quam in malum, contrahere, conflare, cum Datiuo personæ & Accusatiuo rei constructa.

Erlauben.

Dare potestatem, copiā, facultatem, licentiam, permittere, annuere, facere copiam.

Erlaubnus.

Commeatus, potestas, copia, in singulari cum verbo facio constructum, quemadmodum commeatus. Facultas, quam licentiam indocti dicunt.

Erlösen / Vide entledigen.

Ermel.

Manica, brachialia.

Ermelrock.

Tunica, vestis manicata, macrochira.

Ernehren.

Nutrire, nutricari, apud Ciceronem: Nutricare, alere, educare, enutrire, fouere.

Ernſt.

Serio, ſedulo, ex animo

Ernſthafftig.

Seuerus, ſerius, vultuoſus, tetricus, ſuperciliosus. grauis, triſtis, caperans frõtem, ac contrahens ſupercilium, patruos ſapiens. Democritus, Ariſtippus, lotio ſeu aceto potatus, auſterus

Ernſtigkeit.

Seueritas, ſupercilium, grauitas, auſteritas, dinoſis

Erquicken.

Recreare, reficere, refocillare, refrigerare, pro recreare, & ſubleuare non nunquam ponitur.

Erreichen/ Vide

Erlangen.

Erſchrecken.

actiue.

Terrere, deterrere, exterrere, perterrere, terrefacere, territare, terrorem, metum incutere, inijcere. φόβοις ἐπαρτᾶν, terroribus pulſare, percellere, attonitum reddere.

Erſchrecken.

paſsiue.

Terreri, deterreri, exterreri, perterreri, terrefieri, ſtupeſcere, conſternari, ſtupefieri.

Erſchreckt.

Attonitus, ecſtaticus, ἐκστατικὸς, ſtupidus, perplexus, perculſus, cõſternatus, ſtupefactus, ἐμβεβροντημένος, animo attonitus, διαπεπορημένος.

Erſchrecken.

Stupere, ἐξιστάναι, perculſum eſſe, πτοεῖσθαι, obſtupere, obſtupeſcere, animo percelli, in ſtuporem verti, conſternari animo, in ecſtaſin, in admirationem rapi, ſtupefieri, ſuſpicere, mirari, demirari.

Erſtummet/ Vide

Erſchreckt.

Ertragen/ Vide

Dulden.

Erwarten.

Manere, μένειν, expectare, ἀναμένειν, operiri, μίμνειν. Præſtolari, omnia cum Accuſatiuo conſtruuntur, Cicero poſtremum

præ-

Præstolari, etiam Datiuo iunxit.

Erwecken/ Vide Auffmanen.

Erwehlen/ Vide Auserwehlen.

Erzeigen.

Exhibere, offerre, proferre, προφαίνειν, præ se ferre, δεικνύειν, ob oculos, ante oculos ponere, προχειρίζεσθαι, præsentare, repræsentare, demonstrare, ostẽdere, ostẽtare, quod verius ad fastum seu iactantiam refertur.

Erzelen/ Vide Erkleren.

Es felt nicht viel.

Parum discriminis est, haud multum differt, abest non multum abhorret, dissidet, discrepat, parum differt, parum differentiæ est.

Es felt mir ein / oder zu.

Subit cogitatio, subit animum cogitatus, menti illabitur, in mentem venit, memini, recolo, reminiscor, recordor, recogito, occurrit.

Es gefall dir oder nicht/ Vide Du wöllest oder nicht.

Es gefelt mir.

Animo sedet, apud Virgilium, cordi est, placet, perplacet, ἀρέσκει, gratum est, acceptum est, placitum est, sedet arbitrio, non displicet, percupio, fiat, boni consulo, accipio conditionem, audio, apud Terentium, non reculo.

Es gehöret dir zu/ oder/ Es gehet dich an.

Tua refert, tua interest, tua res agitur, tibi incumbit, tuarum est partium.

Es gehet jm tieffer ein/ oder/ Es gehet jhm tieffer zu hertzen.

Altius insidet menti, tenacius inhæret animo, firmius cordi imprimitur, penitus ac profundius in pectore reconditur, reponitur.

Es hat einen kleinen vnderscheid/ Vide Es felet nicht viel.

Es ist ein gemein geschrey.

Rumore percrebuit, sparsum est, fama vulgatū est, fama increbuit, diuulgata est, dimanauit, permanauit, ad nos delatum est, rumore disseminatur, spargitur, fama perfertur, ἡ φήμη ἐφοίτησεν, in ore vulgi versatur, in ore fere omniū est hominum.

Es ist eine grosse schand.

Datur probro, vitio vertitur, datur dedecori, turpe est, vitio confine est, non vacat, non abest vitio.

Es ist ein vbelstand.

Non decet, parum decet, dedecet, indecorum est, haud decet, οὐ πρέπον, haud quaquam decorum, à decoro alienum est, non est consentaneum, οὐκ ἔοικε, contra quàm decet, παρὰ καθῆκον.

Es ist eine versamlung bey einander gewesen/ Vide

Die Fürsten haben einen Tag gehalten.

Es ist auffgezeichnet/ Oder/ Es ist beschrieben.

Literis traditum est, cōmentarijs, annalibus traditum, insertum est, literis proditum est, ad nos transmissum est, maiorum monumentis, in monumenta relatum est, veterum literis proditum est, γέγραπται, relatum est in acta, est in exemplis, extat in annalibus, scriptum est in commentarijs, scriptum inuenitur, παραδίδοται εἰς μνήμην, memoriæ proditum est, est in monumentis Græcorum, Hebræorum.

Es ist billich/ oder von nöten gewesen.

Vt æquum fuit, vt decebat, vt par erat, vt decuit, ὡς τὸ εἰκὸς, vt conueniebat, expediebat, vt res poposcit, tulit, exegit, vt res postulauit, vt oportuit, necessarium erat, vt necessitas tum temporis exegit.

Es ist dir bekand / kandlich/ vnuerborgen/ wissentlich.

Compertum est tibi, nosti, οἶδας, non est obscurum tibi, haud te latet, fugit, præterit, probe nosti, non ignoras, compertum, exploratum habes, haud nescius,

nescius es, haud ignarus es, liquido tibi constat.

Es ist eingeschrieben.

Vide.

Es ist auffgezeichnet

Es ist gemes.

Vide

Aenlich.

Es ist im brauch.

Moribus receptum est, solitum est fieri, νομίζει, moris est, consuetudinis est, ἔθος ἐστί, ἐστὶ συνήθεια, in obseruatione est, consuetudo tenet, obtinet, in consuetudinem venit, remanet in hodiernum diem, in more positum est.

Es ist in deiner macht vnd willen.

Tibi integrum est, πρὸς σὲ ἐστί, tibi liberum est, in manu est tua, in tua potestate est, in tuis genibus situm est, est in arbitrio tuo, in promptu est tibi, in te situm est, ἔπεστί σοι, penes te est, ἔπι σοί ἐστί.

Es ist klar/hell/offenbar.

Notum, cognitum, manifestum est, προφανής ἐστί, detectum, denudatum promulgatum, perspicuum, pellucidum, exploratum, certum, confessum, vulgatum, diuulgatum, clarum, dilucidum est, persuasum est mihi, ἀναλέγομαι. vulgo innotuit, innotuit omnibus perspectum, certum, exploratum habeo, exploratissimum est mihi, haud me latet, ἐπίσταμαι, non me clam est, indubitatum habeo, haud me falsum habet, teneo firmiter, non me præterit, appareet mihi, non ambigo, non me fallit, increbuit apud me, certo scio, calleo, non me fugit, οἶδα, capio, scio, intelligo, εἰδέω, εἴδω, nō ignoro, non sum ignarus, non sum nescius, teneo hanc rem quàm optimè, palàm est, liquido constat, in propatulo est, in confesso habetur, in promptu est, extra controuersiam est, non est dubium ambiguumque.

Es ist mir angenem.

Vide

Es gefelt mir.

Es ist mir vergessen.

Ex-

Excidit animo, effugit, fugit me, cœpit me obliuio, oblitus sum, venit in obliuionem, excefsit è memoria, elapsum est memoriæ, menti effluxit, è memoria antiquatum, deletum, abrogatum, abolitum, ventis est mandatum.

Es ist mir zu sinn.

Vide

Es gefelt mir.

Es ist thewre zeit.

Caritas est annonæ, annona indies ingrauefcit, precium augetur, intenditur, accenditur triplo plus, quam æquum est.

Es ist viel daran gelegen.

Plurimum refert, μέγα διαφέρει, καὶ πολὺ διαφέρει, maximi refert, haud parum refert, pro non paruo negotio habetur, res magni monumenti.

Es ist vngebreuchlich.

Exoletum est, obfoletum est, est inusitatum, abolitum, antiquatum est, seu abrogatum, in diffuetudinem venit, obliteratum est, ἐξηλαγμένον.

Es ist vnmüglich.

Impofsibile est, pro quo docti dicunt, fieri non potest. οὐχ οἷόν τε, ἀδύνατόν ἐστι.

Es ist vnzimlich.

Vide

Es ist ein vbelstand.

Es ist von nöten.

Vide

Die noth erheyscht.

Es ligt viel daran.

Vide

Es ist viel daran gelegen.

Es muß sein.

Vide

Die noth erheyscht.

Es schlecht auff.

Vide

Es ist thewre zeit.

Es sey mir erlaubt oder vrlaub gesagt.

Sit dicto venia τῷ λόγῳ συγγνώμη, pace omnium vestrum dictũ esse velim,

honos audientium auribus habeatur.

Es sind die Fürsten bey einander gewesen / Vide

Die Fürsten haben einen tag gehalten.

Es sey oder nicht / so frag ich nichts darnach.

Susq; deq; fero, susque deq; habeo, nihil laboro, manum non verterim, minime æstimarim.

Es sol dir wol bekommen.

Profit, conducat tibi, sit tibi commodum, utile, frugiferum.

Essen.

Manducare, mandere, esse, ἐσθίειν, edere, ἐσθίειν, obedere, vesci deponentale, epulari, comedere, φαγεῖν, cibum sumere, αἱρεῖσθαι σῖτον, capere cibum.

Essen aus Würtz und speccerei gemacht.

Vide

Das aus Würtz unnd Speccerei gemacht ist.

Es stehet dir zu.

Vide

Es gehet dich an.

Es stehet in deiner macht.

Vide

Es ist in deiner macht.

Estrich.

Lithostroros, vel lithostrorum, pauimentum.

Es trifft dich an.

Vide

Es gehet dich an.

Es wird dir nützlich sein. Oder.

Es wird dir zu deinen nutz werden

Ex usu tuo futurum est, è re tua erit, in commodum, in usum tuum, quod vulgo dicitur, pro te faciet.

Es ziemet sich nicht.

Vide

Es ist ein ubelstand.

Etwar.

Aliquis, quisquam, quispiam.

Ewig.

Aeternus, sempiternus, pe-

perpes, perpetuus, æuiternus, perennis.

Ewigkeit.

Aeternitas, perpetuitas, perennitas.

Ewiglich.

In perpetuum, perpetim, in sempiternum, in æuum, omne per æuum, in æternum, εἰς αἰῶνα. Duæ sunt vbique dictiones, in cum Accusatiuo construitur, ideoque necessario separandæ.

F A.

Fabel oder Fabelmår. Vide Danemår.

Facilet.

STrophium secundũ Vallam, sudarium, sudariolum, reticulum, à Cicerone vocatur. Panniculus à nonnullis pro eodem ponitur, linteolũ, φάκι⊙-, λινõν.

Fackel.

Lampas, fax, facula, tæda, splendor, luminare.

Fackeltrager.

Daduchi, tæditeri, facularij, cæroferarij.

Faden.

Filum, linamentum.

Fålen.

Errare, aberrare, peccare, labi, falli, exorbitare, ἐκνεῖσθαι.

Fahen.

Capere, comprehendere, irretire.

Fahstrick.

Laquei, tendiculæ, insidiæ, ἐπιβουλαί, fallaciæ, offuciæ, tricæ, irretimenta, pedicæ, retia, decipula, æ, & decipulum Neutro genere.

Fang.

Ignauus, mollis, vecors, turbati & mali cordis, meticulosus.

Faylbieten / Vide Auffthun zuuerkauffen.

Faylsen/ Vide Drauff schlagen.

Fayltragen / Vide Auffthun zu verkauffen.

Fayltragen / Vide die mit Früchten vmbgehen.

Fanst.

Pinguis, corpulentus, carnosus, habitior, obesus, opimus, crassus, præpinguis, pinguiusculus, adipalis.

Faisste.

Pinguedo, pinguetudo, obesitas, sagina, abdomen, adeps, popa, vnctum, crassitudo, crassities aliquando, corpulentia, carnositas.

Faysster Bauch.

Venter, ventrosus, ventriosus, vētricosus, γάστρων, γαστρώδης, distentus ventrem, obesus, crassus, amplum habens ventrē, πλατυγάστωρ, saginatus, sesquipede extantem habens aqualiculum, rore pastus, ironicos.

Faysst machen.

Impinguare, pinguefacere, crassare, incrassare, opimare, saginare.

Faysst werden.

Pinguescere, pingue fieri, crassescere, gliscere.

Fal.

Ruina. casus, ptosis, πτῶσις, lapsus.

Fall.

Tendicula, muscipula.

Fallen.

Labi, cadere, ruere.

Fallende sucht.

Morbus comitialis, alias Herculeus, sacer morbus, quē ἱερὸν Græci, Apuleio teste, dicunt, morbus S Valentini. Cornelij morbus, caducus à cadendo, ἐπιληψία, epilepsia apud Græcos.

Falstrick / V. de Fallstrick.

Falsch.

Falsus, adulterinus, personatus.

Falsche müntze.

Moneta adulterina, corrupta, deprauata, nummus adulterinus, corruptus, deprauatus, falsa moneta, παράσημον νόμισμα, παραχάραγμα

Falsch Golt.

Aurum adulterinum, ἀδόκιμον, subaratum, παράσημον, imitaticium, reprobum.

Falt.

Ruga vetus, plica, rugatura,

eura, supparum.

Falten.

Plicare, complicare, rugare, plicas, rugas nectere.

Fane.

Signum, σημεῖον, manipulus, vexillum.

Fanentrager / Vide Fendrich.

Fangen.

Captiuare, præhendere, compræhendere, καθάπτεσθαι, manus injicere, ἐπιβάλλειν τὰς χεῖρας.

Farb.

Color, colos.

Farb anstreichen.

Tingere, intingere, βάπτειν, inficere, pictura re, pingere, depingere genas, faciem, vultum fuco pingere, colorare, χρώζειν, colorare formam, purpurissare genas, fucare, ἀγχουσίζεσθαι, colorem inducere.

Farb damit man Ferbt.

Pigmentum, cerussa, ψιμμύθιον, fucus, purpurissa vel purpurissum.

Faren.

Tendere, vehi.

Faar.

Bos admissarius, bos initor, taurus.

Fassen.

Capere, complecti, cóprehendere.

Fastnacht.

Bacchanalia, liberalia, Bacchi orgia, festa διονύσια, Dionysia, feriæ Dionysiacæ, Saturnalia, Dionysiaca, festiuitas, geniales dies, voluptarij dies, epularum, conuiuij, læticiæ, carnisprinium, carniualia.

Fasnachtspiel.

Theatrum, scena. σκηνὴ, spectaculum, amphitheatrum & proscenium, locus ante & circum theatrum, vbi Actores, & Histriones sua proferunt, vbi & Mimi ac cæteri ludij varios ludos ac gesticulationes edere solent.

Fatzen.

Deridere, irridere, ludificari, ludibrio habere.

Faul.

Putris, marcidus, rancidus, fracidus, cariosus.

Item.

Ignauus, segnis, piger, νωθρος, deses, reses, socors, secors, iners, ἐξίτηλος, metaph Desidiosus, desidens, tardus, cessator, torpens, lentus, frigidus, frigidulus, suffrigidus, tepidus, supini κατακεκλιμένος, ignauiter, supine se habés, somniculosus, marcidus.

Faulbeth.

Accubita, stipadia, anaclinteria, meratacij lectuli, vsus eiusmodi lectulorũ Italis est & Hispanis, Grabatus pe. prod. Grabatulus, diminut. Stipadium.

Faul / Vide Verfaulen.

Faulkeit.

Ignauia, segnities, pigritia, pigrities, pigritudo, desidia, torpor, torpedo, inertia, tarditas, mollities, mollitudo, acedia.

Faulklich.

Ignaue, segniter, pigre, tarde, βραδέως, lente, oscitáter, gradatim, pedetéutim paulatim, composito gradu, σχεδιάζειν, pedepres sim, sensim, quæ posteriora propriè significant, Langsam / wol besunnen.

Faul sein.

Putrere, marcere, rancere secundæ Coniugationis, & rancire, quartæ Côiugationis. Fracere, carie consumi, perire.

Item.

Pigrere, pigrescere, desidere, residere, languere, torpere, manum habere sub pallio.

Faul werden.

Putrescere, marcescere, rancescere, fracere, & fracescere, carie consumi, côfici, perire.

Item.

Pigrescere, languescere, torpescere.

Faust.

Pugnus, pugillus.

Faust machen.

Stringere palmam in pugnam, comprimere manum.

Feber.

Epialos, ephemerinos, diaria febris, febris quotidiana,

diana, fabricula diminutiuum.

Fechten.

Dimicari, digladiari, certare, concertare, decertare, pugnare, πολεμεῖν, oppugnare, confligere, conflictari, terrorē agere, manum conferere, ad manus venire, quod Græcis est, εἰς χεῖρας ἐλθεῖν. Armis confligere, certamen, pugnam inire, conferre signa, acie se accingere, Mauortis opus exercere, inferre arma, apud Ciceronem.

Fechter.

Palæstrites, palæstricus, athleta, gladiator, digladiator, decertator, certator, dimicator, concertator, pugnator.

Fechtkunst.

Ars gymnastica, athletica, gladiatoria, palæstrica, gladiatura.

Fechtlehrer oder Fechtmeister.

Gymnastes, gymnasiarches, lanista.

Fechtplatz.

Gymnasium, harena, area gladiatoria, gymnastica, athletica, palæstrica.

Fechtschul.

Ludus gladiatorius, palæstricus, athleticus, gymnasium.

Feder.

Penna, calamus, pluma.

Federbeth.

Stratum plumarium, stragulum plumeum.

Federbusch.

Crista, fascis pennarum.

Federklauben / Vide Schmeichelen.

Fegen.

Verrere, purgare, depurgare.

Feget.

Reiectamenta, peripsemata, purgamenta, quisquiliæ.

Feyg.

Sycos, ficus carica.

Feygenbawm.

Ficus, ficulnea, ficaria, sycomorus.

Feygenbawme.

Ficulnus, ficulneus.

Fegenwartz.

Ficus, marisca, sycosis.

Feyl.

Lima, limula.

Feylstub.

Scobs, scobina limatura, ramentum.

Fein.

Nitidus, nitidulus, cõptus, comptulus, bellus, perbellus, elegans, cultus, bene vestitus, excultus, tersus, scitus, formosus, eleganter cultus εὐειμένος, εὐείματος, lepidus.

Et Aduerbialiter.

Affabrè, fabertimè, artificiose, eleganter, perbelle, exculte, terse, scite, scitissime, quam optime.

Feind.

Inimicus, ἐχθρὸς, aduersarius, hostis, ἐχθοδοπὸς, perduellis.

Feindlich.

Hostilis, hosticus, infensus, infestus.

Et Aduerbialiter.

Hostiliter, infense, atrociter, férociter, crudeliter, ἀπηνῶς, inhumaniter, immaniter.

Feindschafft.

Inimicitia, simultas.

Feyndsälliger Mensch.

Homo difficilis, δυσάρεστος, λίος, morosus, molestus, querulus, querulosus, tristis, onerosus, Cilicũ moribus vtens, ἐγκλιζόμενος, συγχρὸς, insuauis moribus, ἀυθέκαστος, homo suorum morum, expers sensus communis, suis moribus, suo quodam instituto viuens.

Feyren.

Feriare, vel feriari, ociari, quiescere, ἀγειν ἡσυχίαν, agere, facere, celebrare festum, diem solennem, festum, feriatum, solennitatẽ, ἐπιθειάζειν, ἑορτὴν ἄγειν, ἑορτάζειν, facere solennitatem, apud Hieronymum. Operam dare rebus diuinis.

Feyrtag.

Dies solennis, festus, feriatus, cessationum ab opere, festum substantiue, feriæ, ἑορτή.

Feisten.

Pedere, ventris crepitum, flatum, ventum emittere, πέρδειν, βδεῖν.

Feld

Campus, ager, agellus, rus, rusculum, terra, terrenum.

Feldbeth.

Parabystum, παράβυστον.

Feldwetbel / Vide Wenbel.

Fels.

Petra, πέτρος, saxum, scopus, scopulus, rupes, cautis, cautes.

Felsig.

Saxeus, saxosus, petrosus.

Fenckel.

Marathrum, feniculum.

Fenlein.

Signum, vexillum, vide Fane.

Fenleintrager / Fenrich.

Signifer, vexillifer, vexillarius, aquilifer, antesignanus, πρόμαχος, manipularius, imaginarius.

Fenster.

Fenestra, fenestella.

Fensterloch / Idem

Fensterglas scheib / oder rant.

Speculare, speculum, orbis, orbiculus vitreus, frusta, fragmenta vitrea siue fenestrarum.

Fenster ram.

Iunctura, comprehensura, capacitas, siue retinaculum fenestrarum.

Ferr.

Procul, protinus.

Ferben / Vide Farb anstreichen

Ferber.

Tinctor, infector, purpurarius, furcator.

Ferg.

Porthmeus, portitor.

Ferggelt.

Naulum, portorium, porthmeum, accentu circumflexo in penultime.

Fersen.

Calx, sub genere Masculino.

kino, calcaneus, calcaneum, pes imus, malleolus.

Fest.

Dies, festus, festiuus, celebris, solennis.

Feste / Vide Befestigung.

Festigen / Vide Befestigen.

Feste freundtschafft / oder Lieb.

Necessitudinis vinculum, amicitia haud vulgaris, nullo tempore diri menda, non intermoritura, nequaquam solubilis, indissolubilis, incredibilis familiaritas, amor glutino compactus amicitiæ.

Festiglich.

Festiue, festiuiter, regaliter, magnifice, μεγάλως, celeberrime, excellenter, egregie, κομψῶς, eximie, insigniter, mirifice, θαυμασῶς, honeste, honestissime, pulcherrime.

Idem, Festiglich.

Firme, solide, stabiliter, bene fundate.

Fett / Vide

Sanft.

Feucht.

Madidum, irriguum, humidum, ἰκμαλέον, humectatum, vuidum, vdum, seu hudum per aspirationem. Vliginosum, fluidum.

Feuchtigkeit.

Humor, humiditas, mador, liquor, succus aliquando.

Feuchtmachen.

Madefacere, madidare, madefacere, humectare, liquefacere, rigare, irrorare.

Fewle.

Putredo, marcor, rancor, caries.

Fewer.

Ignis, τὸ πῦρ, igniculus, flamma, rogus, Vulcanus, inuentor pro re inuenta, φλόξ.

Fewrig.

Igneus, ignitus, flammeus.

Fewerkugel / oder Fewerpfeil.

Bolides, βολίδες, igneæ faces, tela & missilia ignea, ignita,

ignita, ardentia, pyroboli, πυρόβολοι, hinc pyrobolarij dicti, iaculatores pyrobolorum.

Füllen.

Implere, adimplere, infarcire, offarcire, gurgitare, ingurgitare, onerare, eorbitare.

Füllerey.

Crapula, gurgitatio, ingurgitatio.

Füllung.

Impletio, adimpletio, fartura, confertura, infertura, offertura.

Fürchten.

Timere, timescere, extimescere, pertimere, pertimescere, pauere, expauere, expauescere, pauitare, vereri, reuereri, formidare, reformidare, contremere, tremere, trepidare, horrere, exhorrere, metum habere, timore occupari, metu trepidare, percelli, πτώσσειν, pauore perfundi, metu concuti, δειλεῖν, δειλιάζειν, pauido animo esse, timore percelli.

Fürdern.

Promouere, prodesse, adminiculari, conducere, commodare.

Fürgang.

Progressus, progressio, successus.

Fürgang haben/oder fürgang sein

Praestare, antecellere, excellere, προέχειν, praecellere, διαφέρειν, antecedere, excedere, anteire, praeire, transcendere, primas seu principatum, primas partes, primam laudem, arcẽ tenere, obtinere, laudem praeripere, praecipuum esse, multis parasangis praecurrere, τὰ πρωτεῖα αἴρειν, equis albis praecedere, longe vincere, longo interuallo praecedere, anteire, omnes à tergo relinquere, nulli aut nemini cedere, parem non habere, non esse in postremis, multis partibus superiorem esse.

Für gericht fordern/ Vide Citieren.

Fürkauffen.

Praemercari, ἐπιπωλεῖν, mercari in lucrum, mercatum exercere.

Fürkeuffer.

Praemercator, timiopola, qu;

læ, qui res præmercantur, vt earum precia accendant, & annonam flagellent.

Fürnemen.

Instituere, in animum inducere, animo concipere, statuere, proponere, εἰς νοῦν ἐμβάλλεσθαι.

Fürnemlich.

Præcipue, præsertim, principaliter.

Fürnemung.

Institutio, decretum, statutum, propositum.

Für Recht fordern.

Litem mouere, apud Ciceronem, Trahere ad iudicem, ad subsellia, per fora trahere, in ius ducere, trahere, vocare, ἐγκαλεῖν, litem intendere, δίκην λαγχάνειν, iure conuenire, postulare, ad iudicem vocare, lege agere, in iudicium trahere, ducere, κατασῆσαι εἰς ἀγῶνα, dicam scribere, impingere, rapere in ius, litem intendere.

Für Recht kommen.

Iudicium subire, comparere, sistere se tribunalibus.

Fürsichtig.

Prudens, quasi prouidens, prouidus, cautus, circumspectus, sciens, solers, gnarus.

Fürsprech.

Aduocatus, συνήγορος, causidicus, patronus, actor causarum fori litigiosi, rabula forensis, seu fori iudiciarij, fori vaframentum, tritus in rebus forensibus, vafricies fori percallens, περίτριμμα τῆς ἀγορᾶς.

Fürst.

Princeps, dominus terræ, regionis, primas, ὕπαρχος.

Fürstehen.

Præstare, præesse, Vide Fürhang haben.

Fürsteher.

Præfectus, præpositus, antecessor, demarchus, δήμαρχος, princeps populi, dux, summates.

Fürstenschatz/ oder Fürstenseckel.

Fiscus, arca regis, principis.

Fürtreffen.

Antecellere, excellere, προέχειν, præcellere, excedere, eminere, ὑπερέχειν, prominere, assurgere, attolli, extolli, in altum surgere, educi, efferri in altum, ferri in aëra.

Fürtreffung.

Excellentia, præcellentia, excessus, eminentia.

Fürtuch.

Succinctorium, semicinctium, præcinctorium.

Fürwar.

Sane, certe, certissime, verè, ἀληθῶς, reuera, profecto, piane, atqui nihil certius, apud Comicos, nimirum, imo, quinimo, amen, etiam, etiamnum, vtique, γέμην, dubio sine, næ, ναί, haud dubio.

Fürwar sagen.

Adserere, vel asserere, adstruere, certo dicere, συμβιβάζειν, asseuerare, affirmare, confirmare.

Findelkind.

Puer suppositicius, subditicius, inuenticius, expositicius.

Finden.

Inuenire, reperire, offendere, machinari, aliquando, vide erfinden.

Finger mit jren namen.

Digitus, δάκτυλος, pollex, grossus est digitus, ita dictus, quod vi ac potestate multum polleat, Græcis vocatur ἀντίχειρ, κοὶ μέγας δάκτυλος.

Der Daum.

Index, digitus pollici proximus, à veteribus salutaris dictus, Græcis λιχανὸς seu δεικτικὸς quod eo indicium fiat, si deprimatur, silentij: si vero leuatus faciem versus flectatur, accessus signũ sit: si in aëra leuatus auertatur, recessus indicium habeatur. Si protendatur ad rem siue personam aliquam, eandem certò indicet.

Sequitur indicem medius, ὁ μέσος δάκτυλος, qui Græcis σφάκιλος dicitur, diuersaq; habet apud Latinos nomina. Vocatur enim infamis seu famosus. Is enim porrectus, irrisionis & cõtumeliæ signũ erat Vnde apud Iuuenalẽ, Mediumque ostenderet vnguem: quod in prouerbiũm

bium abijt, pro irrisionis nota. Dicitur præterea impudicus: vocatur & verpus à verrendo podice. Atticis καταπύγων, seu καταπυγής. Inter medium & minimũ est digitus, qui medicus seu medicinalis vocatur, & ab annuli gestatione annularis dictus est, Græcis δακτυλιώτης, seu ἐπιβάτης, secundum Politianum in miscella. Deriuatur enim ad eum digitum in manu sinistra, neruus quidam è corde natus, vt tradunt Physici. Sequitur medicũ seu annularem, μύωψ, id est, minimus cæterorum comparatione, alio nomine dictus auricularis, qđ eo in mundandis auribus vti solemus, Græci ὠτίτης dictus.

Fingerring.

Dactylios, annulus, condylus & condylius.

Fingersucht / Vide das Zipperlein.

Finster.

Tenebrosus, caliginosus, Vide Dunckel.

Finsternus.

Tenebræ, caligo.

Flach.

Planus, planidus, firmus, similus.

Flachs.

Linum, linamentum, Osiris herba, alias vrina lis, & linaria, wilder Flachs.

Flasch.

Lagena, lagunculа.

Fleche.

Planicies, planitudo, æquitas, æquor.

Item.

Superficies.

Flechten.

Scirpare, tricare, intricare, cincinnare, concinnare, concinnulare, crines, capillos.

Fleck.

Immissura, frustum, fragmentum panni.

Item.

Vicus, municipium.

Flecken.

Næuus, labes, labecula, macula, nota, si ad corpus refertur. Dedecus, infamia, turpitudo, ignominia si metaphorice ad mores

accommodare sermonem voluerimus, sicut quoque dicimus labem perfidiæ, notam infamiæ, periurij.

Flecket.

Maculosus, oblitus, spurcus.

Fleis / Vide Anber- ligkeit.

Fleis ankeren.

Inuigilare, incumbere, adniti vel anniti, eniti, laborare, elaborare, studere, conari, eluctari, moliri, summo studio intendere, deditum esse, toto pectore incumbere, manibus pedibusque conniti, operam nauare, dare, ἐπιτηδεύειν, operam impendere, σπουδάζειν, curare, diligentiam adhibere, ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι, curam adhibere, laborem, studiumque impendere, studiose curare.

Fleissig.

Sedulus, assiduus, diligens, curiosus, studiosus, vigilans, impiger, gnauus, solers, creber, improbus, frequens, accuratus, industrius, exactus, properus, prouidus, feruidus.

Fleissiglich.

Sedulo, assidue, diligenter, curiose, σπουδῇ, studiose, enixe, exquisite, industrie, pensiculate, vigilanter, impigre, gnauiter, solerter, iugiter, iuge, crebro, summa cum diligentia, cura, de industria, dedita opera, manibus pedibusque, ad libellam, haud somnolenter, haud oscitanter.

Fleissig lernen vnd studieren.

Plurimum operæ consumere in literis, nauare & dare operam literis, incũbere literis & in literas, incumbere in literarum studia, acriter intendere animum ad literas, inuigilare studio literarum, elaborare, pertinaciter in addiscendis literis, multam ponere operam, plurimam collocare operam in excolendo literarum studio, dedere se penitus sacris Musarum studijs, omne studium conferre, integram diligentiam adhibere, studiũ & omnem laborem, curã, operam impendere, impẽdere tempus omne discẽdis literis, studiose versari ac sedulo in literis, tota men-

mentis cogitatione ferri, intendere vim omnem in genij in literas, impendere pertinacem studijs laborem, adhibere propensum literis studium, studendi cura impendiò defigi, ardentem intendere animũ studio literarum, inhærere libris, τῶν βιβλίων ἀντέχεσθαι, affixum esse literis.

Flels thun, Idem quod Flels aufehren.

Flechte, Vide Pfeiff.

Fliegen.

Volare, niti alis, vehi per aera.

Fliehen, Vide Die Flucht geben.

Fliessen.

Fluere, labi, meare, manare.

Fliessend papier.

Papyrus bibula, perflui da, subhumida, atramentum transmittens, charta emporetica.

Fliessung.

Fluor, fluxus, fluxio.

Fliessig.

Fluidus, fluxibilis.

Fluchen.

Maledicere, mala imprecari, maledictis incessere, diris deuouere.

Flus.

Fluuius, flumen, amnis, profluens, fluentum.

Item.

Fluxus, rheuma, rheumatismus.

Förchten.

Vide Fürchten.

Folgen.

Sequi, sectari, imitari, morigerari.

Forcht.

Timor, pauor, verecundia, reuerentia, formido, tremor, trepidatio, metus, horror.

Forchtsam.

Timidus, pauidus, formidolosus, tremebundus, trepidus, trepidulus.

Form.

Forma, species, qualitas,

tus, figura, formula, exemplar, typus, archetypus, modus.

Forschen.

Quærere, scitari, sciscitari, Vide **Erforschen.**

Frag.

Erotema, ἐρώτημα, interrogatio, quæstio, quæstiuncula.

Fragen.

Quærere, percunctari, rogare, interrogare, stipulari, instipulari, Vide **Erforschen.**

Fragstück.

Quæstiones, quæstiunculæ, erotemata.

Fras.

Mando, manduco, onis, manducus, edo, Popino, Ganeo, apud Iuuenalem, parasitus, pamphagus, ingurgitator, gluto, onis, catillo, insatiabilis, comasta, gulo, nepos, helluo, barathrum, venter, lucro, ligurritor, inexplebilis, ligurio, gurges metaph. cibi pernicies, λαφύστης.

Fraw.

Fœmina, fœmella, γυνὴ mulier, virago, ischa Hebræis, fortis mulier, quæ de viro sumpta, & opera faciat virilia ac fortia.

Frawenzier.

Mundus muliebris, ἀνδρ... ..., γυναικεῖος κόσμος, idque in genere, Species eius variæ, quæ à Polluce Iulio enumerãtur. Nos è multis paucos subijciemus.

Armillæ, brachialia, dextralia, annuli, dextrocheria, vel dextrochiria, monilia colli, murenulæ colli, periscelides crurum.

Frawenzimmer.

Gynæceum, vel gynæconitis, nobilium & honestarum fœminarum, virginum & mulierum cœtus, siue congregatio.

Frech.

Petulans, petulcus, ferox, feroculus.

Frechheit.

Ferocia, ferocitas, petulantia.

Frey.

Liber, libertus, ingenuus.

Et aduerbialiter.

Libere, expedite, ex professo.

Freyheit.

Libertas, ingenuitas, immunitas, licentia.

item.

Asylum, locus confugij.

Frey lassen.

Libertate donare, manu mittere, mittere manu, rude donare.

Frey ledig machen Oder Frey machen.

Vindicare in libertatem, defrenare, effrenare, amissam libertatem reuocare, redintegrare, restaurare.

Frey ledig vnd los von allen sachen vnd hendeln.

Omni actione vacuus, ociosus, feriatus, ἀκη[illegible]ος, vacuus ab opere, ἄεργος, ἀπράγμων, nihil rerum actitans, cessans, cessator, desidens, desidiosus.

Frey seines eigenen willens.

Vide

Der frey seines eigenen willens ist.

Frembd.

Frembder / oder Frembling.

Alienus, externus, exter, exterus, alienigena, ἀλλοδαπός, aduena, extraneus, peregrinus, aduenticius, exoticus, proselytus.

Fressen.

Vorare, gurgitare, & ingurgitare, glutire, deglutire, tuburcinari.

Fressenheit.

Voracitas, vorago, barathrum, læmargia, λαιμαργία, λιχνεία, ingluuies, catillatio, γαστριμαργία, gulositas, edacitas.

Fressen / Vide Fras.

Fresserey.

Crapula, ebrietas, κάρος, immoderata cibi potusq; sumptio, capitis grauedo, καρηβαρία.

Fressig.

Edax, vorax, comessor, manducus, gulosus

Freund.

Freund.

Amicus, φίλος, familiaris, charus, necessarius, seu potius pluraliter necessarij amici, & quibus vti familiariter solemus, συγγενής.

Freundlich.

Amicabilis, humanus, familiaris, charus, beneuolus, benignus, affabilis, φιλόφρων.

Freundlichkeit.

Amicabilitas, humanitas, beneuolentia εὔνοια, benignitas, comitas, hilaritas, φιλοφροσύνη.

Freundschafft.

Amicitia, φιλότης, familiaritas, φιλία, necessitudo, conuictio, consuetudo, necessitas pro firma & stricta nonnunquam ponitur amicitia.

Freundschafft erzeigen.

Beneficentia prosequi, εὐεργετεῖν, beneficium in aliquem conferre, bene de aliquo mereri, προσφιλεῖν cum Datiuo. Beneficio afficere, benefacere, rem facere alicui gratam, quàm gratissimam, dare, reddere, tribuere alicui beneficium, locare, collocare, deferre, conferre, ponere in aliquem beneficium, afficere beneficio, complecti aliquem beneficio, ornare beneficijs, dare aliquid alicui pro beneficio, concedere aliquid beneficij causa.

Freundschafft machen.

Contrahere familiaritatem, amicitiam coniungere, deuincire sibi aliquem amicitia, ἑξάρτῶν, inire amicitiam, iugere se alicui fœdere amicitiæ.

Freundschafft mit eim haben.

Vti quopiam familiariter, habere arctissimam cũ aliquo necessitudinem, sũma alicui familiaritate coniungi. Intercedit mihi cũ aliquo familiaritas maxima, cum quo mihi vsus multus est, multaq; inter nos beneuolentia.

Frewd.

Gaudium, lætitia, εὐθυμία, εὐθυμοσύνη, delectamẽ, delectamentum, delectatio, oblectamen, oblectamentum, iucunditas, delinimen.

Frewd anzeigen.

Iubilare, applaudere, manus tollere.

Frewd bringen oder machen.

Voluptatem afferre, parere lætitiam, afficere lætitia, gaud um apportare, gaud o perfundere, ficere, recreare, exhilarare, lætificare, ἀθυμεῖν, ἰλαρύνειν, demulcere, iuuat imperfonaliter in tertia persona cum Accusatiuo. Delinire voluptate, delectamentum comparare.

Frewd erzeigen.

Plaudere, ouare, exultare.

Frewd haben.

Capere, haurire, voluptatem, lætitiam concipere, gaudio exilire, perfundi, subsultare, Lætitia corripi, exultare, gestire, frui lætitia, gaudio, voluptate, exultatione.

Freuenlich.

Temerarius, audax, audaculus, confidens, præsumptuosus, incogitans nomen.

Et aduerbialiter.

Temere, audacter, confidenter, præsumptuose, incogitanter, licenter.

Freuelkeit.

Temeritas, audacia, confidentia, incogitantia. Os nonnunquam.

Frewen.

Gaudere, lætari, gestire.

Fried.

Pax, concordia, Toga aliquando.

Fried machen / Vide Befrieden.

Frölich.

Hilaris, lætus, ἱλαρός, alacer, iucundus, εὔθυμος.

Frölich sein.

Lætari, εὐθυμέομαι, gaudere, gestire, plaudere, iucundari, ouare, exultare, iubilare, gaudio exsilire, hilari animo esse, hilariter viuere, ἀγάλλειν, gratari apud Liuium & Nasonem, iucundus sum, exporrigere, frontem, τὸ πρόσωπον ἀνίημι.

Frölich von Angesicht.

Exporrecta facie & fronte, aspectu bono, læto, hilari,

laṫ,ἀ τρ...

Frolocken.

Iubilare, plaudere, applaudere, acclamare, triũphare, gratulari, congratulari.

Frolockung.

Iubilum, plausus, applausus, gratulatio, congratulatio.

From.

Probus, iustus, integer, simplex, rectus, sanctus, candidus.

Fromkeit.

Probitas, iustitia, integritas, simplicitas, rectitudo, sanctitas, candor, bonitas, innocentia.

Frucht.

Fructus, gemmen, idem quod generatio, proles, fœtus, progenies, soboles, prouentus.

Frucht an Korn.

Fruges, frugum seu fructuum prouentus, fructus messis, segetes, Δημήτριοι καρποὶ, cerealia, hoc est legumina & frumenta, res frumentaria.

Allerley korn / das man sehet.

Ceres, pro frumento & annona vnius anni non frumenti tantum, sed aliarum quoq; rerum.

Fruchtbar.

Frugifer, fructuosus, fructificus, fructuarius, ferax, fertilis, vber, pinguis, fœcundus.

Fruchtbar Erdtrich/ oder Land.

Terra, gleba ferax, fœcunda, καρποφόρος, fertilis, pinguis, frugifera, fructuosa, læta.

Fruchtbarkeit.

Feracitas, fertilitas, fœcunditas, καρπογονία, καρποφορία.

Fruchtbar machen.

Vberare, fœcundare, pinguefacere.

Frü.

Diluculo, ὄρθρος, ἀκροκνέφας, sub aurora, ἐισέω, sub auroræ, solis siue lucis ortum, rutilante aurora, mane, πρωΐ, prima luce, ἅμα τῇ ἡμέρᾳ, tempore matutino, rubescente cœlo, circa matutinum, seu diluculum, crepusculum,

circa exortum auroræ siue solis, circa tempus exorientis auroræ siue solis, circa extremum noctis, exoriente, exurgente aurora, sole afferente lucem, dum lucescit, dum dies inlucescit, dum lux [illegible], dum dies aduenit, appropinquat, in proximo siue propinquo est, [illegible], ante tempus constitutum.

Frün. Vide Früe.

Fügen.

Iungere, committere, coniungere, compingere, colligere.

Füglich.

Habilis, opportunus, commodus, accommodus, congruus, conueniens, conformis, maturus, appositus, aptus.

Fügung.

Coniunctio, colligatio, compactio.

Füren.

Ducere, vehere.

Füg.

Iunctura, commissura.

Füeren/wenden oder Füetern.

Alere, τρέφειν, fouere, nutrire, enutrire, pascere, alimenta præbere.

Fürlohn.

Portorium, velatura, vectigal.

Furman.

Vector, auriga, cisiarius.

Fürung/wendung/Fütterung.

Alimonia, alimentum, τροφή, esca, cibus, victus, commeatus: pabulū, proprie est cibus herbaceus pecudum, & aliorum brutorum.

Fus.

Pes, πούς.

Fusbanck.

Suppedaneum, scabellum, subsellium, hypopodium, ὑποπόδιον, ὑπόποδον.

Fusbanck.

Compedes, neruus, neruia.

Fusschemel.

Scabellum, suppedaneum.

Fusʒeuch.

Pedestres copiæ, pedestris exercitus, peditatus.

Futter.

Pabulum, farrago.

Futter vnter einem Kleid

Pannus subsutilis, subductitius, subsutura, subsutura.

G A.

Gab.

Donum, δῶρον, donarium, donatiuū, munus, munusculum, missile, oblatio, lautia ξένιον, xenium, xeniolum, dos, strena, congiarium, niceterium, premium, parapherna vel paraphernalia, auctarium: Data pro donis in sacris literis, εὐλογίαι, eulogiæ,

Gabel.

Furca, furcula, furcilla, δίκελλα, bidens, ὀδόντες, tridens, τρίαινα,

Gäch.

Præruptus, præceps.

Item.

Præcipitans, nimium, accelerans.

Gächling.

Subitarius, subitaneus, subitus, præsentaneus.

Et Aduerbialiter.

Subito, subitarie, præcipitanter.

Gayl.

Lasciuus, salax, petulans, petulcus, luxuriosus, proteruus, ἀκόλαστος, delumbis, Gaibinus, insolens, Improbus, pro proteruo lasciuoque ponitur.

Gaylen.

Lasciuire, libidinari, diffluere.

Gaylheit.

Lasciuia, salacitas, petulantia, ἀσέλγεια, procacia, procacitas, proteruia, luxuria, luxus, Venus aliquando. Panis saturitas.

Gayl sein.

Luxuriare, & luxuriari, quod & de segete, & arboribus etiam dicitur. Proteruire, insolescere, lasciuire, insolentiam præ se ferre, petulantem & insolentem se exhibere, procaciter.

citer, petulanter, & insolenter agere.

Gaysel.

Mastyx, flagellum, flagrum.

Gaiseln.

Flagellare, ἱμάσσειν, verberare, ἐλᾶν, flagris cædere, neruis bubalis, crudis loris discerpere, excoriare.

Gaist.

Anima, animula, spiritus, πνεῦμα, ψυχὴ, animus pro animo frequenter ponitur, apud authores, sicut anima pro mente. Habet namq; anima secundum operis sui officium nomina varia.

Anima equidem dicitur, dum vegetat: Spiritus, dum contemplatur, Sensus, dum sentit. Animus, dum sapit: Mens, dum intelligit. Ratio, dum discernit. Memoria, dum recordatur, voluntas, dum vult. Differunt enim nominibus tantum, non substantia.

Gaystlich.

Spiritualis, πνευματικὸς, ψυχικὸς.

Gaistlich recht.

Ius pontificium, ius canonicum.

Galg.

Crux, σταυρὸς, patibulū, ξύλον, palus, Græcum π. furca, lignum in sacris literis pro eodem. Trabs excelsa in libro Esther.

Galgenmessig/ oder Galgenschwengel/ Vide Bub.

Gall.

Fel, bilis.

Gang.

pergula, pandromis, idem quod xystum, Latine, subdiale.

Item.

Gressus, incessus.

Gans/ Vide Allgauld.

Garb.

Manipulus, δράγμα.

Garben.

Myriophyllon, millefolium.

Garnach.

Pene,

Pene, prope, fere, μικρῦ ἰδεῖν, propemodum, pa rū abest, temere, minimo minus, paulo minus, antepenultima acuta pro eodem, frequens in sacra scriptura, & apud Suetonium.

Item.

Garnach.

Prope, proxime, ἔγγιστα, cominus, de prope, ἐγγύθεν.

Gar offt.

Subinde, identidem, vt tradit Laurentius Valla, Sæpenumero, πολλάκις, persæpe, sæpiuscule, quàm sæpissime, frequenter, crebro, plerumque, πολλάκις, haud semel, plus semel, non semel.

Gart.

Hortus, hortulus, viridarium.

Gartenbeth / Vide Ackerbeth.

Gertner.

Hortulanus, holitor, horti curam habens, κηπουρός, κηπωρός.

Gass.

Platea, vicus, viculus, via abasime.

Hospes, conuiua, conuiuator.

Gasterey.

Symposium, conuiuium, ἑλαπίνη, visceratio, apud Ciceronem. Commessatio, epulum, compotatio.

Gastgeber.

Tabernarius, caupo, κάπηλος, hospes qui recipit & recipitur, ξένος, πανδοκεύς pandocheus. ξενοδόχος, stabularius, de quo in Euangelio.

Gasthaus.

Xenodochium, est in quo peregrini hospitantur, Taberna meritoria, τοξυρνεῖον, stabulum, proprie locus, in quo lassi, fatigatique ex itinere consistunt, à stando nomen habens, πανδοχεῖον, diuersorium, à diuertendo, Hospitium, ξένιον, caupona, καπηλεῖον, hospitium meritorium.

Gastmeister.

Architriclinus, sympo siarches vel symposiarchus, symposij, conuiuij, præfectus.

Gaugklen.

Gesticulare, circulare, incantare, præstigium facere, oculos præstringere.

Gauckler.

Gesticulator, circulator, præstigiator, funambulus, funerepus, schœnobates, σχοινοβάτης, petaurista, petaurus, oculorum præstrictor, necromanticus, illusor dæmonum, maleficus, magulæus, magus, magicus.

Gaugkleren.

Præstigium, & præstigiæ, necromantia, incantatio.

Gebackens.

Tortum, tostum.

Gebackenstein.

Laterculus vel laterculus coctilis.

Gebären.

Gignere, generare, procreare, parere, eniti, ferre, fœtare, fœtificare.

Geberung.

Genesis, generatio, germen, genitura, τόκος, partus, partura, fœtura, nixus.

Geben.

Dare, διδόναι, δοῦναι, præbere, tribuere, præstare, collocare, largiri, conferre, concedere, offerre, impartire, vel impartiri, donare.

Gebet.

Preces, precationes, orationes, supplicationes, προσευχαί, λιτανεῖαι, supplicia.

Gebew.

Aedificium, structura, cœmentum.

Gebieten.

Iubere, ἐπιστέλλειν, mandare, imperare, præcipere, præscribere, κελεύειν, παραγγέλλειν, denunciare, demandare.

Geboren.

Natus, satus, genitus, progenitus, procreatus.

Geboren werden.

Nasci, gigni, generari, procreari.

Gebot.

Edictum, imperatum, mandatum, decretum, statutum, descriptum, præceptum, iussum, lege cautū, san-

sancitum, πρόσταγμα, imperium, ἐντολή, ἐπίταγμα.

Gebot geben oder machen.

Indicere, edicere, seu edicto præcipere, ponere decretum, decernere, statuere, statuere decretum, apud Hieronymum.

Gebraten.

Assum, assatum, igne assum.

Gebratens.

Tosta, assa, assata caro.

Gebrauch.

Vsus, mos, consuetudo, assuetudo, assuefactio, ἕξις, habitus.

Gebrauchen.

Vsurpare, vsum, fructum habere, fructum capere, καρποῦσθαι, frui, vti, ἐπιτυγχάνειν.

Gebrech.

Inopia, πενία, defectus, ἀπορία, calamitas, indigentia.

Item.

Pestis, pestilentia, morbus pestilentialis, siue pestilentiens.

Gebreuchlig.

Consuetum, solitum, adsuetum siue assuetum, familiare, crebrum, frequens, quotidianum, vsitatum, assiduum.

Gebrůder.

Fratres, Germani, ἀδελφοί.

Gebunden.

Ligatum, colligatum, nexum, connexum, vinctum, cathenatum, concathenatum, loris strictum, innexum.

Gebunden balcken.

Contignatio, ὄροφος, laquear, laqueare, laqueari um, φάτνωμα, lacunar, tholus, tignus vel tignū.

Gedechtnus.

Memoria, recordatio, mentio.

Gedencken.

Meminisse, μνημονεύειν, recordari, recolere, reminisci, ad mentem, ad memoriam reuocare, quod renouare memoria à Quintiliano dicitur, Eingedechtig sein / ad memoriā reducere, memorare, & memorari deponens.

Gedicht.

Gedicht.

Musa, carmen, poema, poesis, carmen, figmentum.

Gedult

Patientia, τλημοσύνη, τάλασις, tolerantia, longanimitas

Gedültig.

Patiens, ταλάφρων, æquanimis, longanimis, tolerans, sustinens.

Gedultiglich.

Patienter, fortiter, æquanimiter, constanter, toleranter, bono animo, tranquilla, patienti, constanti, forti mente, æquo animo.

Gedültig sein.

Tolerare, sustinere, æquo animo ferre, aduersa quæque ac contraria boni cōsulere.

Gefehrligkeit.

Periculum, discrimen, res periculis seu discriminibus plena.

Gefehrligkeit des Meers.

Pericula, discrimina maris, syrtes, breuia maris, charybdis, Abydi & Me- ... promontorium, scopuli, fauces, rupes.

Gefallen.

Placere, arridere, metaph. libere, collibere, magistraliter.

Gefangen.

Captus, captiuus, αἰχμάλωτος, in vincula vel in carcerem coniectus, reclusus, cathenatus, vinctus, δέσμιος, custodiæ mancipatus, detentus in vinculis, retrusus in squalentem carcerem, compedibus oneratus, obstrictus.

Gefangen nemen.

Captiuare, prehendere, iniicere manicas vel cathenas,

Gefelscht.

Adulterinum, insincerū, deprauatum,

Gefengnus.

Desmoterium, carcer, φυλακή, custodia, captiuitas, catasta, vincula, nonnunquam, latomia, plerumque.

Geflissen.

Pronus, ἐνεργητικός, pro-

propensus, facilis, natura inclinatus, vt vulgo dicitur.

Geflochten.

Sirpatum, triceum, intricatum, cincinnatum, concinnatum.

Geflochten harr.

Plegma, trica, anulus, cincinnus

Gefölgig.

Vide,

Gehorsam.

Gefrieren.

Gelare, gelascere, congelari, conglaciere, glaciari, [illegible], durari glacie, [illegible].

Gegen.

Erga præpositio, contra, ad comparatiue positum, In præpositio, aduersum, & aduersus.

Gegen einander.

Vide

Ains gegen dem andern.

Gegen vber/

Vide

Entgegen.

Gegend.

Regio, tractus.

Gegen jemand verbunden verstrickt oder verpflicht.

Deuinctus, obstrictus, obligatus, debitor obnoxius, quamuis propriè ob delictum aliquod pœnæ obligatum & subiectum significet, apud Hieronymum tamen & alios ponitur, pro deuinctus, obligatus.

Gegenschrifft.

Antigraphum, exemplar.

Gegenwertig.

Præsens, præsto Aduerbium.

Gegenwertigkeit.

Præsentia, præsto existentia.

Gegenwertig sein.

Præsto esse, adesse, præsentem adesse.

Gehaymnus.

Mysterium, arcanum.

Gehays.

Iussum, imperatum, præceptum, præceptiuncula.

Gehans ausrichten.

Imperata facere, iussa capessere, commissa expedire, commissum negocium exequi.

Gehen.

Ire, venire, gradi, proficisci, tendere, concedere, devenire, pergere, pedare, repropitiare, niti gradu, facere, habere, meare iter, meare.

Gehorsamen.

Obedientia, obsecutio, obsecundatio, obsequium.

Gehorsam.

Audire, per metaphoram, obaudire, ἐπακούειν, & ἀκούειν, Græcis, sicut apud Latinos audire, auscultare, obsequi, obsecundare, συνεπινεύειν, obedire, observare, morem gerere, morigerari, accomodare, concedere, inservire, parere, ὑπακούειν, obtemperare, ἐυλογιστεῖν.

Gehorsamer.

Audiens, obaudiens, obediens, auscultans, obsequens, obsecundans, audiens dicto, morigerus.

Vnterthenig machen.

Vide

Gehorsam machen.

Gehorsam sein/

Vide

Gehorsamen.

Geyg.

Chelis, testudo.

Geyer.

Vultur, vulturnus.

Geytz.

Auaritia, cupiditas, auiditas auri & argenti, pecuniæ, bonorum temporaliũ, φιλαργυρία.

Geitzig.

Auarus, φιλάργυρος, tenax, parcus, prætiacus, συνπεπλεγμένους κομίζοντα ἴσως, sici, & cymini sector, in sinu manum semper habens, sordidus, ad rem attentus, rhyparocondylus, ῥυπαρόκονδυλος, fece aut lapsana victitans, Patroclo sordidior, è Patrocli domo qui venit.

Gefecht.

Cōductus, vinctus, ad ignem positus, apparatus.

Geland.

Conductus, fides publica, [illegible] tutus placitum, consensus, salvus conductus, sunt qui postremum reprobent tanquam barbarum, cum tamen in neotericorum scriptis, & apud Suetonium reperiatur in vita Cæsaris.

Geland geben.

Publicam fidem interponere, tum itineris literas concedere, dare vel concedere, commeatum, tametsi nonnulli barbarum censeant, solent conductum dare, plebiscito potestatem facere impunitate promissa, quod Græcis, ἄδειαν διδόναι.

Geelfarb.

Color giluus, galbinus, apud Plautum, croceus & crocinus, flãmeus, flammineus, cerinus à colore ceræ.

Gelsucht.

Morbus regius à Varrone dicitur, ἴκτερος, Græcis nuncupatur, medicorumque opinione, ex felle nascitur. Aurigo nominatur a Celso, propter auri colorem, arquatus morbus procedit: quidam hunc morbum ictericiam vocabulo non satis probare (vt omnia morborum nomina fere deprauata sunt) duxere. Alij dæmoniacum & arquaticum vocarunt.

Gelbsichtig.

Auriginosus & Ictericus, ἰκτερικός, qui regio morbo laborat.

Gelbsichtig sein.

Ἰκτεριᾶν ictero, regio, auriginis, arquato morbo laborare.

Gelegen.

Opportunum, commodum, appositum, conueniens, bene compositum.

Gelegenheit.

Opportunitas per duplex pp Tempus opportunum, conuenientia, occasio, εὐκαιρία, locus, situs.

Gelender.

Peribolus, lorica.

Gelert.

Doctus, eruditus, per quam doctus, peritus, expertus.

pertus, [illegible], literatus, [illegible], [illegible] imbutus, instructus, ornatus, re literariæ peritus.

Gelert in Rechten.

Legis peritus, [illegible], νομοδιδάκτης, iuris peritus, iuris prudens, iurisconsultus, & iureconsultus, [illegible], LL. Doctor, dignitate humana, legis scientissimus, [illegible] iuris, interpres, antistes iuris, asylum legum, legulejus, νομίμων ἐξηγητής.

Geleut.

Sonitus, sonus, βόμβος, sibilus, murmur, concentus, clangor campanarum, campanularum, tintinnabulorum.

Geleutert Golt.

Purum aurum, putum putum, pullulatum aurum.

Geleutert Silber.

Argentum purum, pusulatum argentum.

Gelübd.

Sponsiones, promissa, vota, pollicita, pollicitationes, ἐπαγγελίαι, promissiones, [illegible], stipulationes, vocabulum iuris consultis vsitatissimum.

Gelübd leisten oder vollbringen.

[illegible] obstrictam fidem, promissum præstare, [illegible], soluere vota.

Gelübt sein.

Vouere, εὔχεσθαι, votum vouere, votum nuncupare, voto se obstringere, obligare, votum facere.

Geloben.

Spondere, polliceri, pollicitari frequentatiuum, promittere, compromittere, repromittere, pacisci, depacisci, fidem dare, ἐγγυᾶν, recipere cum Datiuo, fidem interponere, cōficere apud Suetonium, stipulari apud iurisconsultos pro obligare, & promittere, instipulari, pangere apud [illegible], pro promittere.

Geld.

Pecunia, χρήματα, nummi, nomismata: æs, quod ex ære plerumque fiant pecuniæ, moneta, stips vel stipis.

Geld samlen.

Accumulare opes, æs congregare, pecuniā corradere, recondere, reponere, rem domesticam augere, lustrare, studere opibus congregandis, thesaurizare, θησαυρίζειν, intendere animum cumulandis diuitijs, nummis corradendis.

Gelüsten.

Concupere, concupiscere, appetere.

Gemach.

Cella, cellula, habitatio, habitaculum.

Gemach / Aduerbialiter.

Gradatim, sensim, pedetentim.

Gemein.

Tritum, protritum, triuiale, vulgare, vulgatum, peruulgatum, populare, promiscuum, communis, quotidianum, ἐγκύκλιον, passim obuium, gregarium.

Gemeiner Beutel / Schatz / oder seckel

Aerarium, ταμιεῖον, arca publica.

Gemeiner Weg oder Strals

Via publica, μεγάλη ὁδός, via regia, trita, prætoria, plaustraria.

Gemeinigklich.

Passim, vulgo, πάνδημεί, ab vniuerso populo, populariter, populatim, in compitis, in triuijs, publice, publicitus, triuialiter, vt plurimum, communiter, promiscue.

Gemein machen.

Dare in publicum, edere, publicare, promulgare.

Gemeinschafft

Communitas, communio, societas, consuetudo, vsus, commercium, consortium.

Gemein sprichwort.

Prouerbium, diuerbio, adagium vel adagio, vulgi fabula, dicterium, dictum celebre, celebratum vulgo iactata sententia, parœmia.

Gemein Volck.

Plebs & plebis, is, plebecula, vulgus.

Gemelich oder Gemelicher Mensch.

Difficilis, λευγαλέ@, morosus, querulus, molestus, queru olis, difficilis moribus vitius, ἐγκλαζόμενος, συγρος, ... moribus, ... , homo suorum ... , ... commodi ... suis moribus, ... quodam ... instituto ... .

Gewerb.

Commercium, ἐμπορία, ... , ... , & mercatus, pro mercandi actu apud Liuium

Gemes / Vide Aemsich.

Gembs.

Dama, damula, hinnula, dorcas.

Gemüt.

Mens, animus, cor.

Geneigt.

Pronus, ... , proclivus & ... , ...

Item.

Inclinatus, declinatus.

Geneigt sein gegen jemand.

Erga aliquem bene affectum esse, alicui fauere, beneuolum esse, studere bona pie ..., & ex animo alicui beneuelle, πρὸς τινος εἶναι, erga aliquem propensum habere animum, εὐνοεῖν, ... principem, proue...

Geneigt zum trinken.

Bibo, bibax, bibulus, πολυπότης, potator, πότης, bibosus, & pro eodem in ... onis comœdia, bibaculus.

Geneigt zur vnkeuschheit.

Libidinosus, Venerius, in veneris castris militans, πυγάων, λασταυρ@, salax, propensus in libidinem, libidine pruriens, ἀφροδισιαστικός, mulierosus, Veneris ...

Genesen.

Reualescere, ... , conualescere, conualescere, ualere, recuperare sanitatem.

Gentzlich.

Omnino πάντως in totum, τὸ πᾶν, ... quaque funditus, vniuersum, vniuersa

uersaliter, in plenum penitus, prorsus & prorsum.

Genug thun.

Satisfacere, facere satis, respondere votis, promissis.

Gerad.

Rectus, procerus.

Gerber.

Credo, σκυτεὺς, coriarius, βυρσεὺς, alutarius.

Gerecht.

Dexter, Item.

Iustus, æquus, æqualis, æquanimis, trutinatus, verus.

Gerechte hand.

Dextra, vel dextera, dextra manus.

Gerechtigkeit.

Iusticia, æquitas, δίκη, ἐπιείκεια.

Gereden / Vide gelobet.

Gernchen.

Pœnitere, duci pœnitentia, subire pœnitentiã, agnoscere culpam, μετανοεῖν.

Gericht.

Iudicium, forum.

Gerichtshandel.

Causa, actio forensis, iudiciaria.

Gerichtsstadt.

Iudicij locus, δικαστήριον, forum iudiciarium, iudiciale, tribunal, δικαστήριον, iudicum consessus.

Gerichtstag.

Dies iudicij, iudicialis, fastus.

Gering.

Leuis, leuiculus, facilis.

Geruch.

Odor, olfactus, nidor.

Geruch empfahen.

Odorare, vel odorari, obolere, olfacere, subolere, nidere, renidere.

Geruch geben.

Olere Accusatiuo & Ablatiuo iungitur. Redolere, fragrare, spirare.

Gerücht.

Fama, rumor, fabula.

Gerüst.

Promptus, paratus, accinctus.

Gesand.

Missus, legatus.

Gesandten / Vide Botten.

Gesang.

Cantus, cantio, ἆσμα, musa, ode, vel oda, ἔπος, concentus, harmonia, con sonantia, melos, melodia.

Geschefft.

Occupatio, negocium, res, recula, diminutiuum: tractatus.

Geschefft auff jemand legen.

Dare, exhibere negocium, committere, credere alicui negocium, facessere negocium, dare alicui prouinciam, ponere alicui operam, imponere alicui negocium, & dare partes alicui.

Geschefft auff sich nemen.

Subire prouinciam, negocium, suscipere negocium.

Geschefft ausrichten.

Exequi, expedire, & conficere negocium, transigere susceptum negocium, explicare negocia.

Geschefft handeln.

Agere, gerere, curare, procurare negocia, versari in negocijs, administrare negocium.

Geschefftig.

Negociosus, officiosus.

Geschenck / Vide Gab.

Geschendet.

Sceleratus, stigmaticus, sceleris nota insignitus, infamia, ignominia notatus.

Geschickt.

Aptus, idoneus, conformis, habilis.

Et aduerbialiter.

Bene, apte, commode, conformiter, conuenienter.

Geschicklichkeit.

Facultas, habilitas, ars appetitudo.

Geschickt sein.

Decere, condecere.

Geschlecht.

Genus,

Genus, γένος, prosapia, stirps, progenies, γενεὰ, propago, stemma, origo, parentela, tribus, familia, domus, sanguis, semen.

Geschir.

Vas, vasculum, vtensile.

Geschmack.

Gustus, sapor, acor, virus, odor, nidor,

Geschmeltzt.

Liquidum, eliquatum, liquefactum, eliquefactū, resolutum.

Geschmeltzte faysste.

Liquamen, liquatum.

Geschmuck.

Ornatus, lenocinium.

Geschöpff.

Creatura, res creata, factura.

Geschloß.

Aclides, penultima correpta, iacula, misilia.

Geschrey.

Clamor, vociferatio, rumor,

Geschwer.

Hulcus. ἕλκος, abscessus, apostema, vomica, à tumoris similitudine, tuber, tuberculum, exulceratio, ἕλκωσις, pustula.

Geschweigen.

Silentium imponere, ὑποστομίζειν, obturare os.

Geschwellen.

Tumere, intumere, extumere, tumescere, extumescere, intumescere.

Geschwind / Vide Behend.

Geschwindē / Vide Bang werden.

Geschwindigkeit.

Vide.

Behendigkeit.

Item.

Strophe, στροφὴ, solertia.

Geschwindsucht.

Oder.

Geschwindung.

Syntexis, quam alij syndexin appellant, animæ deliquium, Latini dicunt defectio, lipothymia, λιποθυμία, λιποψυχία, lipopsychia.

Geschwindsüchtige.

Syntectici, defecti, lypopsychi, lipothymici, συντικτικοὶ, λιπόψυχοι, λιποθυμικοί.

Geschwollen.

Tumidus, tumefactus, turbidus, bullatus.

Geschwulst.

Tumor, tuber, tuberculum.

Gesellen.

Sodales, ἑταῖροι, socij, contubernales, commilitones. Complices, in malo, in scelere participes.

Gesetz.

Νόμος, lex, decretum, statutum, institutum, constitutum, constitutio, dogma, præscriptum & præscripto, scitum, plebiscitum.

Gesetz brecher.

Legirupa, legirupio, transgressor legis.

Gesetz geber.

Legislator, legifer, nomothetes, νομοθέτης.

Gesetz kündiger / Vide

Gelert in rechten.

Gesetzt.

Situs, statutus, constitutus, positus.

Gesetzter tag.

Vide

Bestimpter tag.

Gesicht.

Visus, visio, acies, aspectus, conspectus, effigies, obtutus, & obtuitus.

Gesims / Vide Simbs.

Gesipter.

Propinquus, necessarius, cognatus, affinis.

Gesipschafft.

Necessitudo, cognatio, affinitas.

Gesotten.

Lixus, elixus, coctus, popinatus.

Gespenst / Vide Gespenst.

Gespalten.

Fissum, sectum, dissectum, dissecatum, hiulcum.

Gespitzt.

Mucronatum, cuneatū, iugo-

u goſus, muricatum, acu minatum.

Geſpot.

Ludibrium, ludificatio, riſus, irriſio, illuſio.

Geſprech/ Vide **Beredt.**

Item.

Geſprech.

Colloquium, dialogus, confabulatio.

Geſtadt.

Littus, acta, fœminini generis, Aegialus proprie maris, nam ripa eſt fluuiorum, Littus maris proprie eſt, tametſi pro ripa ſubinde ponatur: Portus, λιμὴν, alueus, crepido, frequens in ſacris literis.

Geſtalt.

Vultus, forma, figura, facies, ſpecies, habitus, qualitas, filum.

Geſtalten.

Formare, figurare, fingere.

Geſtaltung.

Formatio, conformatio, figuratio, fictio.

Geſtanck.

Fœdor, pedor, pudor, rancor, graueolentia, puciditas, illuuies, ſordes, ſitus, ſqualor, odor malus, grauis.

Geſtatten.

Sinere, pati, permittere, indulgere.

Geſtelt.

Suffectum, ſtatutum, ordinatum, poſitum.

Geſtelt werden.

Sufſici, ſtatui, ordinari.

Geſtümmelt.

Mutilus, truncus, truncatus.

Geſtorben.

Mortuus, οἰχόμενος, functus vita, exemptus rebus humanis, fato functus, ἀπεζωμένος, de corporis ergaſtulo eductus, defunctus, corpore ſolutus, ἀφειμένος τοῦ σώματος, corporis mole poſita, depoſita, vitæ præciſo ſtamine.

Geſund.

Sanus, valens, bene habens, bene valens, columis & incolumis, σῶος, ſaluus, ſoſpes, ſuperſtes, ſaluber, integer, optime, habens.

habens, alacer, vegetus, εὔρωστος.

Geſundheit.

Sanitas, ſalubritas, ſalus, bona valetudo, incolumitas, columitas, ſoſpitas.

Geſundheit bringen/machen oder ſchaffen.

Medetur, ἐξιᾶται, ſubuenit, remedio eſt, cum Datiuo conſtructa, ſedare dolorem profligare morbum. Medicari, cum Accuſatiuo. Multum valere, pollere, efficaciam habere, caſtigare, emendare, corrigere.

Geſund werden.

Sanari, conualere, χαῤῥαχύειν, reualeſcere, recreari, morbo leuari, vires ab ægritudine recolligere, reparare. Meliuſcule valere, priſtinæ reſtitui ſanitati, confirmari, recipere vires, ἀνακομίζεσθαι, ἐξαναφέρειν, recuperare valetudinem, ſoſpitatem, in priſtinum ſanitatis gradum reſtitui.

Getöß.

Strepitus, ſuſurrus murmur, ſonitus.

Getroſt.

Intrepidus, νεανικὸς, audax, audens, audaculus, animoſus, acer, atrox, ferox, impauidus, ſtrenuus, magnanimus, temerarius, præſenti animo, εὐκάρδιος.

Geuatter.

Suſceptor, patrimus, ἀποδεκτὴρ, in iure pontificio, pater patrimus dicitur, qui alias Compater nobis vocatur.

Gewalt.

Poteſtas, vis aliquando. Copia, manus, valentia.

Gewalt haben.

Hebere poteſtatem, ius, copiam, vires.

Gewaltiger.

Dynaſtes, vel dynaſta, dominator, poteſtate excellens, clarus.

Gewaltſame.

Dominium, authoritas, facultas.

Gewalt thun.

Manus inferre, vel manus afferre, vim intendere.

Gewölb.

Camera, teſtudo, camera-

meratum, concameratum, caminatum, teſtudinatum, fornicibus recuruum.

Gewerb.

Commercium, quęſtus, quæſticulus, negocium, contractus.

Gewerbſchafft.

Mercatus, mercatura, negociatio.

Gewerb treiben.

Negociari, commercium exercere, mercari, mercaturam exercere.

Gewicht.

Pondus, pondo, libra.

Gewin.

Quæſtus, quæſticulus, captura, lucrum, lucellum, κέρδος, κερδύφιον, cōmodum, compendium, emolumentum, vſura, aucupium, fructus, vtilitas.

Gewinnen.

Quærere, cauponari, facere lucrum, lucrari, lucrifacere, merere.

Gewinnig.

Gewinhafft.

Gewinſuchtig.

Quæſtuoius, quæſtuarius, lucro.

Gewis.

Etymon, ἔτυμον, verum, certum, ratum.

Gewiſſen.

Conſcientia, cognitio, noticia ſui.

Gewislich.

Indubie, haud dubie, ſine dubio, proculdubio, nimirum, quippe, equidem, ſcilicet.

Gewonheit.

Vide.

Gebrauch.

Gewönlich.

Vide.

Gebreuchlich.

Gewunden.

Tortus, laciniofus.

Gewunnen geben.

Digitum tollere, palmam dare, victoriam adſcribere.

Gewürtz.

Aroma, aromata.

Gezieret.

Cultus, comptus, ornatus

natus, redimitus, phaleratus, elegans,

Giebel.

Fastigium culmen, cacumen, vertex, supercilium, summitas, altitudo, ὕψος.

Giessen.

Fundere, effundere, perfundere.

Gießfas.

Gutturnium, vas siue vasculum lotorium.

Gifft.

Venenum, virus, δηλητήριον, pharmacum, medicamentum aliquando toxicum, venenum malum.

Gifftig.

Venenosus, virulentus, virosus, toxicus, pestilens, pestifer, pestilentiosus, feralis, infectus, medicatus, malitiosus.

Gifftige Zunge.

Lingua virulenta, mordax, maledica, contumeliosa, aspidis morsus.

Gifft trincken.

Bibere cicutam, haurire venenum, veneno potionari, perire toxico, vitam finire, perimi, confici, intercipi, sustolli veneno.

Gynen.

Oscitare, χασμαίνειν. citari apud Ciceronem legitur.

Gynung.

Oscitatio, actus ipse, nempe, intensa oris apertio, χασμή, particulatio, toto corpore fit, quando brachijs extensis pedibusque porrectis os diducimus, quod vicij plerunque post somnum diurnum, praeq; laboris taedio subrepere solet, & verbum pandiculari.

Gyps.

Gypsus vel gypsum.

Girtel.

Balteus, vel balteum, σφραγίς, zona, ζώνη, cinguli, ζώνιον, cinctus, strophiu, strophiolum.

Glaych.

Articulus, vertebra, spondylus, penultima producta.

Gleyd / Vide Gelayd.

Glantz.

Nitor, splendor, fulgor.

gor, aura aliquando.

Glas.

Hyalus, vitrum, vitriolum.

Glaser/oder Glasmacher.

Vitriarius, Hyalurgus.

Glat.

"Leuis, prima producta, glaber, glabellus, rasilis, enodis, penultima producta.

Glatz.

Caluities, caluitium.

Glatzecht / oder Glatzet.

Caluus, myconius, depilis.

Glaub.

Fides, fiducia, credulitas, religio, fidelitas.

Glauben.

Credere, fidere, confidere, fidem habere, vel adhibere, persuasum habere, adiungere fidem.

Glauben geben.

Concedere, committere, confidere, tribuere alicui fidem.

Glaubig.

Fides, credulus.

Glaublich.

Credibilis, probabilis, consimilis, verisimilis.

Glaubwirdig.

Fide dignus, locuples testis, classicus testis.

Glechter.

Risus, γέλως, χλευασία, cachinnus.

Gleich.

Similis, ὅμοιος, æquus, æqualis.

Gleich als.

Proinde, Aduerbium similitudinis, perinde.

Gleich also.

Instar, adinstar, ex Hieronymo, in modum, ad modum, in similitudinem, ad similitudinem, in morem.

Gleich alt / oder gleich alters.

Vide

Ains altera.

Gleichen.

Comparare, conferre, ἐξισοῦν, assimilare, adæquare,

quare, coæquare, æquiparare.

Gleichgesinnet.

Idem sentire, sapere, velle, nolle, eiusdem esse sententiæ, animi, opinionis, concordare, συναγορεύειν.

Gleichheit.

Aequitas, æqualitas, æquabilitas, similitudo.

Gleich nach thun.

Exhibere, referre, exprimere, repræsentare, similare, similem esse, imitari moribus, corporis linea. mentis patrem, similitudine morum referre, παραφαίνειν. Construuntur cum Accusatiuo personæ, præter similem esse. Similis, quando ad morum vel doctrinæ imitationem refertur, cum Genitiuo construitur. Quando vero ad corporis lineamenta, cum Datiuo, vt tradunt Grammatici. Confunditur tamen differentia.

Gleichnus.

Similitudo, εἰκών, icon, iconcula, comparatio, collatio, adsimilatio, imago, simulachrum, parabola, parœmia, ὁμοίωσις.

Gleißner.

ὑποκριτής, hypocrita, simulator, fictus, mimus, fucatus, fucatæ sanctitatis homo, duplex animo, corde.

Gleißnerey.

ὑπόκρισις, hypocrisis, simulatio, fictio, mimesis, fucus.

Gleich zusammen stimmen.

Adstipulari, suffragari, adhærere, subscribere, προστιθέναι, cum Datiuo, adsentire sententiæ, φέρειν ψῆφον, accedere sententiæ & ad sententiam, consentire, idem sentire, addere calculum, ἐπιψηφίζειν, pedibus manibusque ire in alicuius sententiam, digitum tollere, den finger auffrecken. quod hodie quoque suffragantis & annuentis signum est, eiusdem esse sententiæ, opinionis, concordare, σωαγορεύειν, omnium calculis, punctis, suffragijs, & vno ore approbare, toto corpore, manibus pedibusque in

sine

sentētiam discedere. Nam, vt scribit Flauius Vopiscus, olim porrectione quoque manuum sententia comprobabatur.

Glert / Vide **Gelert.**

Gletten.

Aequare, adæquare, coæquare, exæquare, polire, edolare, limare, leuire, pumicare, leuigare, crustare & incrustare, planare. complanare, explanare, planum facere, reddere, delimare, elimare, dolare, dolabrare. Dicitur etiam dolio exasciare, perfecte dolare, ascia polire.

Gletter.

Planula, lima, dolabrum.

Item.

Crustarius, planator, complanator, pumicator.

Glied.

Membrum, artus.

Glidsucht / Vide das **Zipperle.**

Glück.

Sors, fors, λάχος, fortuna, τύχη, alea, euentus, exitus.

Glücklich.

Feliciter, εὐτυχῶς, fortunate, prospere, fauste, læto, prospero omine, cursu, dextro alite, bono pede, ominate, bonis auibus, secundo flatu, auspicio, secundis ventis, secundis, prosperis, lætis, fœlicibus, optimis successibus, vel euentibus, bono auspicio, ex animi sententia.

Glückselig.

Felix, faustus, fortunatus, εὐτυχὴς, prosper, beatus, albæ gallinæ filius.

Glück zu.

Vide.

Es sol dir wolbekommen.

Glock.

Aeramentum, campana.

Gnedig

Propitius, misericors, clemens.

Genugsam.

Sufficiens, Par aliquando, satis, superque.

Genugsamlich.

Sat, satis, sufficiens.

Gnungsam sein.

Sufficere, par esse, satis esse.

Gold.

Aurum, metallum auri.

Goldgelb.

Fuluus, luteus, luteolus.

Goldgrub.

Auraria, aurifodina, fodina auri, fodina auraria.

Goldschmid.

Aurifex, aurarius, faber aurarius, sicut ab argento, argentarius, argyrocopos.

Gollecht/ Vide Vnschlit/ Kertz.

Gottes gewalt/ Vide

Berürnis des Gottes Gewalts.

Gott zum Zeugen nemen.

Deum contestari, obtestari, quod Græci vna dictione, ἐπιθειάζειν, dicunt. In testimonium Deum vocare, seu, vt ait Doctor Tharsensis: μάρτυς γὰρ ἡμῖν ὁ θεός.

Graw.

Canus, color canus.

Grab.

Τάφος, Sepulchrum, σῆμα, monumentum, bustum, tumulus, sarcophagus, tumba, τύμβος, cippus, mausoleum penultima producta, quia per diphthōgum scribitur, grosser personen grab/ capulū pro Sepulchro ponitur. Funus apud Virgiliū, pro sepulchro, Conditorium, libitina.

Grabe.

Aquæductus, aquagium.

Grabeysen.

Cæstrum, vriculum, celtes, cœlum à cœlando Græcis, ἐγκοπεὺς, à κόπτειν, cuneus, ἐπισχίδιον, cuneolus ferreus.

Graben.

Fodere, Fodicare, colere, aperire terram, subigere, pastinare.

Item.

Κόπτειν, cælare, cædere, circumcido, incido, penultima

tima producta, cauare, scalpere, sculpere, tudiculare,

Graber.

Fossor, pastinator.

Item.

Cælator, sculptor, incisor.

Grabgesang.

Epicedium, monodia, nænia, gen. fœm., vel pluralis numeri, gen. neutri, Lugubris cantus, qui in laudem defuncti canitur. Carmen lugubre.

Grabpredig/ oder Sermon.

Sermo epitaphicus, oratio funebris, epitaphica.

Grabschrifft.

Epitaphium, inscriptio funebris, funeralis, sepulchralis.

Grabstadt.

Locus sepulturæ, exequiarum, cœmeterium.

Grabstickel/ Vide Grabeisen.

Grabtuch.

Ταφήιον, vestis sepulchralis.

Graw farb.

Color cineritius, præsertim si ad albedinem vergat, Griseus, tametsi à plerisque vsurpetur, tamen apud probatos authores vix inuenies.

Graw haar.

Canities, cani, capilli,

Gras.

Gramen, πολύχορτον, herba, herbula.

Grausam.

Horribilis, trux, truculentus, atrox, toruus, dirus, feralis sæuus, metaph. immanis.

Grausamkeit.

Trucitas, truculentia, crudelitas, sæuitia, atrocitas, feritas, immanitas.

Grausamlich.

Atrociter, truculenter, truciter, crudeliter, horribiliter, sęuè, immaniter, tyrannice, tragice.

Graw.

Fastidium, nausea, nauseola, stomachus.

Grawen.

Fastidire, abominari, auersari, execrari, nauseare, vel

Gemeltig/einer Gemeltiger Mensch.

Difficilis, δυσκολία, mo osus, querulus, molestus, querulosus, difficilis moribus vitus, ἐγκαλιζόμενος, ... moribus, ..., homo suorum morum, expers ... moribus, suo quodam ingenio ...

Gemertz.

Commercium, ἐμπορία, commercium, mercatura, & mercatus, pro mercandi actu apud Liuium.

Gemes/ Vide Aenlich.

Gembs.

Dama, damula, hinnula, dorcas.

Gemüt.

Mens, animus, cor.

Geneigt.

Pronus, ..., proclinus & proclivus, ..., ...

Item.

Inclinatur, declinatus.

Geneigt sein gegen jemand.

Erga aliquem bene affectum esse, alicui fauere, bene velle, studere bona precari, & ex animo alicui bene velle, πρός τινος εἶναι, erga aliquem propensum animum habere animum, εὐνοεῖν, prasicere ..., prouer.

Geneigt zum trincken.

Bibo, bibax, bibulus, πολυπότης, potator, πότης, ..., & pro eodem in Caprionis comœdia, bibaculus.

Geneigt zur unkeüschheit.

Libidinosus, Venerius, in veneris castris militans, πυγᾶος, λάσταυρος, salax, propensus in libidinem, libidine pruriens, ἀφροδισιακός, mulierosus, Veneris miles.

Genesen.

Reualere, reualescere, conualescere, conualescere, eualere, recuperare sanitatem.

Gentzlich.

Omnino πάντως in totum, τὸ πᾶν, usq; quaque funditus, vniuersum, vniuersa-

uersaliter,in plenum penitus,prorsus & prorsum.

Genug thun.

Satisfacere, facere satis, respondere votis, promissis.

Gerad.

Rectus,procerus.

Gerber.

Credo, σκυτεὺς, coriarius, βυρσεὺς, alutarius.

Gerecht.

Dexter, Item.

Iustus, æquus, æqualis, æquanimis, trutinatus, verus.

Gerechte hand.

Dextra, vel dextera, dextra manus.

Gerechtigkeit.

Iusticia, æquitas, δίκη, ἐπιείκεια.

Gereden / Vide geloben.

Gerewen.

Pœnitere, duci pœnitentia, subire pœnitentiã, agnoscere culpam, μετανοεῖν.

Gericht.

Iudicium, forum.

Gerichtshandel.

Causa, actio forensis, iudiciaria.

Gerichtsstadt.

Iudicij locus, δικαστήριον, forum iudiciarium, iudiciale, tribunal, δικαστήριον, iudicum consessus.

Gerichtstag.

Dies iudicij, iudicialis, fastus.

Gering.

Leuis, leuiculus, facilis.

Geruch.

Odor, olfactus, nidor.

Geruch empfahen.

Odorare, vel odorari, obolere, olfacere, subolere, nidere, renidere.

Geruch geben.

Olere Accusatiuo & Ablatiuo iungitur. Redolere, fragrare, spirare.

Gerücht.

Fama, rumor, fabula.

Gerüst.

Promptus, paratus, accinctus.

Gesand.
Missus, legatus.

Gesandten / Vide
Botten.

Gesang.
Cantus, cantio, ἆσμα, musa, ode, vel oda, ἶπος, concentus, harmonia, consonantia, melos, melodia.

Geschefft.
Occupatio, negocium, res, recula, diminutiuum: tractatus.

Geschefft auff jemand legen.
Dare, exhibere negocium, committere, credere alicui negocium, facessere negocium, dare alicui prouinciam, ponere alicui operam, imponere alicui negocium, & dare partes alicui.

Geschefft auff sich nemen.
Subire prouinciam, negocium, suscipere negocium.

Geschefft ausrichten.
Exequi, expedire, & conficere negocium, transigere susceptum negocium, explicare negocia.

Geschefft handeln.
Agere, gerere, curare, procurare negocia, versari in negocijs, administrare negocium.

Geschefftig.
Negociosus, officiosus.

Geschenck / Vide
Gab.

Geschendet.
Sceleratus, stigmaticus, sceleris nota insignitus, infamia, ignominia notatus.

Geschickt.
Aptus, idoneus, conformis, habilis.

Et aduerbialiter.
Bene, apte, commode, conformiter, conuenienter.

Geschickligkeit.
Facultas, habilitas, ars, appetitudo.

Geschickt sein.
Decere, condecere.

Geschlecht.
Genus,

Genus, γένος, prosapia, stirps, progenies, γενεὰ, propago, stemma, origo, parentela, tribus, familia, domus, sanguis, semen.

Geschir.

Vas, vasculum, vtensile.

Geschmack.

Gustus, sapor, acor, virus, odor, nidor,

Geschmeltzt.

Liquidum, eliquatum, liquefactum, eliquefactū, resolutum.

Geschmeltzte fayste.

Liquamen, liquatum.

Geschmuck.

Ornatus, lenocinium.

Geschöpff.

Creatura, res creata, factura.

Geschloß.

Aclides, penultima correpta, iacula, missilia.

Geschrey.

Clamor, vociferatio, rumor,

Geschwer.

Hulcus. ἕλκος, abscessus, apostema, vomica, à tumoris similitudine, tuber, tuberculum, exulceratio, ἕλκωσις, pustula.

Geschweigen.

Silentium imponere, ὑποστομίζειν, obturare os.

Geschwellen.

Tumere, intumere, extumere, tumescere, extumescere, intumescere.

Geschwind/Vide Behend.

Geschwindē/ Vide Bang werden.

Geschwindigkeit. Vide.

Behendigkeit.

Item.

Strophe, στροφὴ, solertia.

Geschwindsucht. Oder.

Geschwindung.

Syntexis, quam alij syndexin appellant, animæ deliquium, Latini dicunt defectio, lipothymia, λιποθυμία, λιποψυχία, lipopsychia.

Geschwindsüchtige.

Syntectici, defecti, lypopsychi, lipothymici, συντηκτικοὶ, λιπόψυχοι, λιποθυμικοί.

Geschwollen.

Tumidus, tumefactus, turbidus, bullatus.

Geschwulst.

Tumor, tuber, tuberculum.

Gesellen.

Sodales, ἐπηνάτης, socij, contubernales, commilitones. Complices, in malo, in scelere participes.

Gesetz.

Νόμος, lex, decretum, statutum, institutum, constitutum, constitutio, dogma, præscriptum & præscripto, scitum, plebiscitum.

Gesetz brecher.

Legirupa, legirupio, transgressor legis.

Gesetz geber.

Legislator, legifer, nomothetes, νομοθέτης.

Gesetz kündiger/

Vide

Gelert in rechten.

Gesetzt.

Situs, statutus, constitutus, positus.

Gesetzter tag.

Vide

Bestimpter tag.

Gesicht.

Visus, visio, acies, aspectus, conspectus, effigies, obtutus, & obtuitus.

Gesims / Vide Simbs.

Gesipter.

Propinquus, necessarius, cognatus, affinis.

Gesipschafft.

Necessitudo, cognatio, affinitas.

Gesotten.

Lixus, elixus, coctus, popinatus.

Gespenst / Vide Gespenst.

Gespalten.

Fissum, sectum, dissectum, dissecatum, hiulcum.

Gespitzt.

Mucronatum, cuneatū, iugo.

u gosus,muricatum, acu minatum.

Gespot.

Ludibrium,ludificatio, risus,irrisio,illusio.

Gesprech/ Vide **Beredt.**

Item.

Gesprech.

Colloquium, dialogus, confabulatio.

Gestadt.

Littus, acta, fœminini generis, Aegialus proprie maris, nam ripa est fluuiorum, Littus maris proprie est, tametsi pro ripa subinde ponatur: Portus, λιμὴν,alueus, crepido, frequens in sacris literis.

Gestalt.

Vultus, forma, figura, facies,species,habitus,qualitas,filum.

Gestalten.

Formare, figurare,fingere.

Gestaltung.

Formatio, conformatio,figuratio,fictio.

Gestanck.

Fœdor, pedor, pudor, rancor, graueolentia, puriditas, illuuies, sordes, situs,squalor,odor malus, grauis.

Gestatten.

Sinere, pati, permittere,indulgere.

Gestelt.

Suffectum, statutum, ordinatum,positum.

Gestelt werden.

Suffici, statui, ordinari.

Gestümmelt.

Mutilus, truncus,truncatus.

Gestörben.

Mortuus, οἰχόμενος, functus vita, exemptus rebus humanis,fato functus, ἀποζωμένος, de corporis ergastulo eductus, defunctus,corpore solutus,ἀφειμένος τοῦ σώματος, corporis mole posita, deposita, vitæ præciso stamine.

Gesund.

Sanus, valens, bene habens, bene valens, columis & incolumis, σῶος, saluus, sospes, superstes. saluber, integer, optime, habens.

habens, alacer, vegetus, ἰύρωςΘ-.

Gesundheit.

Sanitas, salubritas, salus, bona valetudo, incolumitas, columitas, sospitas.

Gesundheit bringen/machen oder schaffen.

Medetur, ἐξιᾶοῦς, subuenit, remedio est, cum Datiuo constructa, sedare dolorem profligare morbum. Medicari, cum Accusatiuo. Multum valere, pollere, efficaciam habere, castigare, emendare, corrigere.

Gesund werden.

Sanari, conualere, κα-τισχύειν, reualescere, recreari, morbo leuari, vires ab ægritudine recolligere, reparare. Meliuscule valere, pristinæ restitui sanitati, confirmari, recipere vires, ἀνακομίζεσθαι, ἐξαναφέρειν, recuperare valetudinem, sospitatem, in pristinum sanitatis gradum restitui.

Getöß.

Strepitus, susurrus murmur, sonitus.

Getrost.

Intrepidus, νικητικὸς, audax, audens, audaculus, animosus, acer, atrox, ferox, impauidus, strenuus, magnanimus, temerarius, præsenti animo, ἐυκάρδιΘ-.

Geuatter.

Susceptor, patrimus, ἀποδεκτὴρ, in iure pontificio, pater patrimus dicitur, qui alias Compater nobis vocatur.

Gewalt.

Potestas, vis aliquando. Copia, manus, valentia.

Gewalt haben.

Hebere potestatem, ius, copiam, vires.

Gewaltiger.

Dynastes, vel dynasta, dominator, potestate excellens, clarus.

Gewaltsame.

Dominium, authoritas, facultas.

Gewalt thun.

Manus inferre, vel manus afferre, vim intendere.

Gewölb.

Camera, testudo, ca-

meratum,concameratum, caminatum,teſtudinatum, fornicibus recuruum.

Gewerb.

Commercium,quęſtus, quæſticulus, negocium, contractus.

Gewerbſchafft.

Mercatus, mercatura, negociatio.

Gewerb treiben.

Negociari, commercium exercere,mercari,mercaturam exercere.

Gewicht.

Pondus, pondo,libra.

Gewin.

Quæſtus, quæſticulus, captura, lucrum, lucellum,κέρδος,κερδύφιον, cōmodum, compendium, emolumentum, vſura, aucupium,fructus, vtilitas.

Gewinnen.

Quærere, cauponari,facere lucrum,lucrari, lucri facere,merere.

Gewinnig.
Gewinhafft.
Gewinſuchtig.

Quæſtuoius, quæſtuarius,lucro.

Gewis.

Etymon,ἔτυμον,verum, certum,ratum.

Gewiſſen.

Conſcientia, cognitio, noticia ſui.

Gewislich.

Indubie,haud dubie,ſine dubio,proculdubio, nimirum, quippe, equidem, ſcilicet.

Gewonheit.

Vide.

Gebrauch.

Gewönlich.

Vide.

Gebreuchlich.

Gewunden.

Tortus,laciniofus.

Gewunnen geben.

Digitum tollere, palmam dare, victoriam adſcribere.

Gewürtz.

Aroma,aromata.

Geziert.

Cultus, comptus, orna-

natus, redimitus, phaleraeus, elegans,

Glebel.

Fastigium culmen, cacumen, vertex, superciliū, summitas, altitudo, ὕψος.

Glessen.

Fundere, effundere, perfundere.

Gleßfas.

Gutturnium, vas siue vasculum lotorium.

Gifft.

Venenum, virus, δηλητήριον, pharmacum, medicamentum aliquando toxicum, venenum malum.

Gifftig.

Venenosus, virulentus, virosus, toxicus, pestilens, pestifer, pestilentiosus, feralis, infectus, medicatus, malitiosus.

Gifftige Zunge.

Lingua virulenta, mordax, maledica, contumeliosa, aspidis morsus.

Gifft trincken.

Bibere cicutam, haurire venenum, veneno potionari, perire toxico, vitam finire, perimi, confici, intercipi, sustolli veneno.

Gynen.

Oscitare, χασμαίνειν. Oscitari apud Ciceronem legitur.

Gynung.

Oscitatio, actus ipse, nempe, intensa oris apertio, χασμή, particulatio, toto corpore fit, quando brachijs extensis pedibusque porrectis os diducimus, quod vicij plerunque post somnum diurnum, præq; laboris tædio subrepere solet, & verbum pandiculari.

Gyps.

Gypsus vel gypsum.

Girtel.

Balteus, vel balteum, σφραγὶς, zona, ζώνη, cingulū, ζώνιον, cinctus, strophiū, strophiolum.

Glaych.

Articulus, vertebra, spondylus, penultima producta.

Gleyd / Vide Gelayd.

Glantz.

Nitor, splendor, fulgor,

gor, aura aliquando.

Glas.

Hyalus, vitrum, vitriolum.

Glaser/oder Glasmacher.

Vitriarius, Hyalurgus.

Glat.

Leuis, prima producta, glaber, glabellus, rasilis, enodis, penultima producta.

Glatz.

Caluities, caluitium.

Glatzecht/oder Glatzet.

Caluus, myconius, depilis.

Glaub.

Fides, fiducia, credulitas, religio, fidelitas.

Glauben.

Credere, fidere, confidere, fidem habere, vel adhibere, persuasum habere, adiungere fidem.

Glauben geben.

Concedere, committere, confidere, tribuere alicui fidem.

Glaubig.

Fidus, credulus.

Glaublich.

Credibilis, probabilis, consimilis, verisimilis.

Glaubwirdig.

Fide dignus, locuples testis, classicus testis.

Glechter.

Risus, γέλως, χλευασία, cachinnus.

Gleich.

Similis, ὅμοιος, æquus, æqualis.

Gleich als.

Proinde, Aduerbium similitudinis, perinde.

Gleich also.

Instar, adinstar, ex Hieronymo, in modum, ad modum, in similitudinem, ad similitudinem, in morem.

Gleich alt/oder gleich alters.

Vide

Ains alters.

Gleichen.

Comparare, conferre, ἰξισῶν, assimilare, adæquare,

quare, coæquare, æquiparare.

Gleichgesinnet.

Idem sentire, sapere, velle, nolle, eiusdem esse sententiæ, animi, opinionis, concordare, συναγορεύειν.

Gleichheit.

Aequitas, æqualitas, æquabilitas, similitudo.

Gleich nach thun.

Exhibere, referre, exprimere, repræsentare, similare, similem esse, imitari moribus, corporis lineamentis patrem, similitudine morum referre, παραφραίνειν. Construuntur cum Accusatiuo personæ, præter similem esse. Similis, quando ad morum vel doctrinæ imitationem refertur, cum Genitiuo construitur. Quando vero ad corporis lineamenta, cum Datiuo, vt tradunt Grammatici. Confunditur tamen differentia.

Gleichnus.

Similitudo, εἰκὼν, icon, iconcula, comparatio, collatio, adsimilatio, imago, simulachrum, parabola, parœmia, ὁμοίωσις.

Gleißner.

ὑποκριτὴς, hypocrita, simulator, fictus, mimus, fucatus, fucatæ sanctitatis homo, duplex animo, corde.

Gleißnerey.

ὑπόκρισις, hypocrisis, simulatio, fictio, mimesis, fucus.

Gleich zusammen stimmen.

Adstipulari, suffragari, adhærere, subscribere, προσιθέναι, cum Datiuo, adsentire sententiæ, φέρειν ψῆφον, accedere sententiæ & ad sententiam, consentire, idem sentire, addere calculum, ἐπιψηφίζειν, pedibus manibusque ire in alicuius sententiam, digitum tollere, den finger auffrecken. quod hodie quoque suffragantis & annuentis signum est, eiusdem esse sententiæ, opinionis, concordare, συναγορεύειν, omnium calculis, punctis, suffragijs, & vno ore approbare, toto corpore, manibus pedibusque in

ſentẽtiam diſcedere. Nam, vt ſcribit Flauius Vopiſcus, olim porrectione quoque manuum ſententia comprobabatur.

Glert / Vide Gelert.

Gletten.

Aequare, adæquare, coæquare, exæquare, polire, edolare, limare, leuire, pumicare, leuigare, cruſtare & incruſtare, planare, complanare, explanare, planum facere, reddere, delimare, elimare, dolare, dolabrare. Dicituretiam dolio exaſciare, perfecte dolare, aſcia polire.

Gletter.

Planula, lima, dolabrum.

Item.

Cruſtarius, planator, complanator, pumicator.

Glied.

Membrum, artus.

Glidſucht / Vide das Zipperle.

Glück.

Sors, fors, λάχος, fortuna, τύχη, alea, euentus, exitus.

Glücklich.

Feliciter, ἐυτυχῶς, fortunate, proſpere, fauſte, læto, proſpero omine, curſu, dextro alite, bono pede, ominate, bonis auibus, ſecundo flatu, auſpicio, ſecundis ventis, ſecundis, proſperis, lætis, fœlicibus, optimis ſucceſsibus, vel euentibus, bono auſpicio, ex animi ſententia.

Glückſelig.

Felix, fauſtus, fortunatus, ἐυτυχής, proſper, beatus, albæ gallinæ filius.

Glück zu.

Vide.

Es ſol dir wolbekommen.

Glock.

Aeramentum, campana.

Gnedig

Propitius, miſericors, clemens.

Genugſam.

Sufficiens, Par aliquando, ſatis, ſuperque.

Genugſamlich.

Sat, ſatis, ſufficiens.

Gnug.

Gnungsam sein.

Sufficere, par esse, satis esse.

Gold.

Aurum, metallum auri.

Goldgelb.

Fuluus, luteus, luteolus.

Goldgrub.

Auraria, aurifodina, fodina auri, fodina auraria.

Goldschmid.

Aurifex, aurarius, faber aurarius, sicut ab argento, argentarius, argyrocopos.

Gollecht / Vide Vnschilt / Kertz.

Gottes gewalt / Vide

Berürnis des Gottes Gewalts.

Gott zum Zeugen nemen.

Deum contestari, obtestari, quod Græci vna dictione, ἐπιθειάζειν, dicunt. In testimonium Deum vocare, seu, vt ait Doctor Tharsensis: μάρτυς γάρ ἐμοί ὁ Θεός.

Graw.

Canus, color canus.

Grab.

Τάφος, Sepulchrum, σῆμα, monumentum, bustum, tumulus, sarcophagus, tumba, τύμβος, cippus, mausoleum penultima producta, quia per diphthōgum scribitur, grosser personen grab / capulū pro Sepulchro ponitur. Funus apud Virgiliū, pro sepulchro, Conditorium, libitina.

Grabe.

Aquæductus, aquagium.

Grabeysen.

Cæstrum, vriculum, celtes, cœlum à cœlando Græcis, ἐγκοπεὺς, à κόπτειν, cuneus, ἐπισχίδιον, cuneolus ferreus.

Graben.

Fodere, Fodicare, colere, aperire terram, subigere, pastinare.

Item.

Κόπτειν, cælare, cædere, circumcido, incido, penultima

tima producta, cauare, scalpere, sculpere, tudiculare,

Graber.

Fossor, pastinator.

Item.

Cælator, sculptor, incisor.

Grabgesang.

Epicedium, monodia, nænia, gen. fœm., vel pluralis numeri, gen. neutri, Lugubris cantus, qui in laudem defuncti canitur. Carmen lugubre.

Grabpredig/ oder Sermon.

Sermo epitaphicus, oratio funebris, epitaphica.

Grabschrifft.

Epitaphium, inscriptio funebris, funeralis, sepulchralis.

Grabstadt.

Locus sepulturæ, exequiarum, cœmeterium.

Grabstickel/ Vide Grabeisen.

Grabtuch.

Ταφήϊον, vestis sepulchralis.

Grawfarb.

Color cineritius, præsertim si ad albedinem vergat, Griseus, tametsi à plerisque vsurpetur, tamen apud probatos authores vix inuenies.

Graw haar.

Canities, cani, capilli,

Gras.

Gramen, πολύχορτον, herba, herbula.

Grausam.

Horribilis, trux, truculentus, atrox, toruus, dirus, feralis sæuus, metaph. immanis.

Grausamkeit.

Trucitas, truculentia, crudelitas, sæuitia, atrocitas, feritas, immanitas.

Grausamlich.

Atrociter, truculenter, truciter, crudeliter, horribiliter, sęuè, immaniter, tyrannice, tragice.

Graw.

Fastidium, nausea, nauseola, stomachus.

Grawen.

Fastidire, abominari, auersari, execrari, nauseare, vel

vel nauſcari deponens, horrere, horreſcere, abhorrere, abhorreſcere, ἀπαγορεύειν, deteſtari.

Greiffen.

Tangere, attingere, contingere.

Greinen.

Plorare, lugere, οἰμώζειν, ingemere, plangere, flere, κλαίειν, lachrymare, vel lachrymari, gemere.

Grempeln.

Nundinari, & nundinare, etiam cauponari aliquando.

Grempler.

Propola, cauponator, nundinator.

Grempelmarck.

Forum, ſcrutarium, nundinarium, cauponarium.

Grentz.

Limes, terminus, confinium.

Grewel.

Abominatio, nauſea, faſtidium, diritas.

Grewlich.

Horribilis, teter, trux, truculentus.

Griech.

Græcus, Graius, Graiugena, Argiuus, Archiuus, Argolicus, ἕλλην, Atticus, quanquam à diuerſis & locis & prouincijs deducantur, pro Græcis tamen indifferenter ab authoribus ponuntur.

Grieffel/

Stylus, graphium, γραφίδιον, γραφεῖον, quibus in cera in tabulis ſcaibitur. penna, calamus, quo in papyro, in membrana.

Grimmen.

Tormina, colica paſſio.

Grimmig.

Atrox, trux, truculentus, acer, inhumanus, ferus, ſanguinarius, toruus, ſeuerus.

Grimmigkeit.

Atrocia, ferocia, truculentia, atrocitas, ſæuicia, ſeueritas.

Grimmig ſein.

Sæuire, deſæuire, feruere, fremere, frendere. βρύχειν, labra mordere, os diſtorquere, dentibus ſtridere, nares criſpare.

Grindel.

Obex, vel obiex, vt alij ſcribunt, obſtaculum, obiectaculum, repagulum, peſſulus, βάλανος, repages, ἐπιβλὴς, vectis, ſera, clauſura, clauſtrum, ἔμβολον,

Grün oder grün-farb.

Viridis, χλωρὸς, praſinus penulti. correpta, πράσινος, porraceus, topazinus, ſmaragdinus, Herbaceus pro eodem, apud Plin color hyali, id eſt, vitri, hoc eſt, viridis. in 4. lib. Georg. Virgil. Carpaſinus color, vt quidam ſcribunt.

Grÿßgrammen.

Vide

Grimmig ſein.

Grob.

Rudis, craſſus, groſſus, ſpiſſus.

Item.

Hebes, ſtupidus, tardus, agreſtis, ruſticus, ruſticanus, inurbanus, incultus, obtuſus, indocilis, ἀγροῖκος, Bœoticus, βοιωτικὸς, bliteus, aſinus, ὄνος, craſſo ingenio, βατταλακάρας, obeſæ naris, larus prouerbialiter. Semen Arcadicum, arcadicus, oplcus, Scythicus.

Grobheit/

Ruditas, craſsitudo, craſsities, ſpiſsitudo, ſpiſsitas, aſperitas.

Item.

Hebetudo, ſtupiditas, tarditas, ruſticitas, inurbanitas, barbaries.

Gröbe/ idem.

Gronen.

Virere, florere, vigere, vegetari, valere, pingueſcere.

Gröſſe.

Magnitudo, granditas, quantitas, grauitas, vaſtitas, vaſtitudo.

Gros.

Magnus, grandis, groſſus, vaſtus, vehemens, amplus, immodicus, immanis, numeroſus, trabalis, Auguſtus, innumerus, abnormis, & enormis, longus, intolerandus, decumani Baſilicus, Herculeus, Herculanus metaph.

Gros achten.

Magnifacere, μεγαλύνειν, magni facere, περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι, pluris facere,

περὶ

ποιεῖν πλείονος ποιεῖσθαι, plurimi facere, περὶ πλείστου ποιεῖσθαι, magni seu maximi æstimare, magni pendere, maximo in precio habere.

Grosse arbeit.

Labor defatigabilis, plurimus, immensus, intolerabilis, improbus.

Grosse Arbeit thun.

Sudare, defatigare, plurimum laboris exhaurire, exãtlare, & antlare, ἀντλᾶν, Græcum est, proprieque significat, nauem exhaurire, Deinde propter difficultatem rei & molestiam ad laborem intolerabilem & immensum, est translatum, pro quo vulgus parũ apte, anclare & exanclare per edicit.

Grossen mord thun / Vide tödten.

Grossen Leib oder Bauch haben.

Gestare vterum, in vtero, ferre vterum, κυοφορεῖν, ferre partum, vtero ingrauescere, prægnare, ἐγκυμονεῖν, prægnantem esse, grauidam esse, ἐν γαστρὶ ἔχειν.

Grossen namen vberkommen.

Nominis splendorem, bonam famam, nomen, gloriam assequi, clarere, clarescere, εὐδοκιμεῖν, magni fieri, bene passim audire, sermone hominum celebrari, celebrem fieri, diuulgari, probum haberi, bonæ famæ esse.

Grosser has.

Dissidium amarulentum, odium capitale, agreste, atrox, acerbum, Vatinianum, nouercale, fatale, irreuocabile, perpetuum, simultas pertinax.

Grosse treffliche Sach.

Res seria, grauis, ardua, plena difficultatis, haud parui momenti, non iocosa, negocium magni momenti, maximi ponderis, haud parui momenti, prægnans causa.

Grosse treffliche that.

Factum, facinus strenuum, flagitiosum, præceps, temerarium, calidum πανῦργημα, θερμὸν ἔργον, ἢ παράβολον, præclarum & strenuum gestum.

Gros geacht werden.

Magni fieri, magni, plurimi fieri, haberi, censeri, in precio haberi magnæ existimationis esse, maximo in precio esse.

Gros gehn mit ein Kind/ Vide

Grossen Leib haben.

Gros gewin erlangen.

Facere lucrum & reportare, frugem accipere, capere, emolumentum & decerpere, parare compendium, referre fructum haud contemnendum, demetere commoditatem, colligere vtilitatem ex re multum frugifera, quæ commodo, vsui, emolumento sit.

Gros machen. Vide

Gros achten.

Gros mechtiglich/ Vide

Festiglich.

Grünen/ vide **Grönen.**

Grub.

Fouea, scrobs, scrobiculus, cauea, fu cus.

Gesicht / oder, Gespenst.

Somnia, insomnia, ἐνύπνια, vigiliæ, deliramenta, & terricula menta nocturna, prodigiosa noctis ludibria, illusiones imaginariæ, phantasmata, apparentiæ, spectra, visiones, visa pluraliter, simulacra

In eandem ferè significationem cadunt, tametsi nos non lateat a nonnullis distingui.

His confinis est illa passio, quam ἐφιάλτην, Græci dicunt, ex sanguine prędominante in corpore, cerebrũque occupante oriri, plerisque creditur.

Gütig.

Benignus, humanus, mansuetus, mitis, ἐπιεικὴς πρακτικὸς, facilis, comis, clemens, pius, εὐαγὴς, placidus, placabilis, lenis, candidus, εὐμενὴς, blandus, ἤπιος, suauis, beneuolus, exorabilis,

Gütigkeit.

Benignitas, humanitas, mansuetudo, clementia, pietas, facilitas, comitas, pla-

placiditas, placabilitas, lenitas, affabilitas, dignatio.

Gülden.

Nummus aureus, florenus, aureus absolute.

Güldin.

Aureus, auratus, inauratus.

Gunst.

Gratia, fauor, studium, clementia, beneuolentia.

Günstig.

Propitius, fauorabilis, studiosus, præscius, clemens, beneuolus, benignus.

Gut.

Bonus, probus, iustus, vtilis.

Item.

Bona, fortuna, facultas, opes.

Guten verstandt haben.

Summo ingenio esse, ingenij acrimonia, perspicacitate præstare, pollere ingenio, ingeniosum esse, subtili, acri, perspicaci, viuida, sagaci, optimo præditum esse ingenio, callere & florere ingenio.

Guter ding.

Lætus, hilaris, læto animo, alacri animo.

Guter ehrlicher Mann.

Nominis claritas, εὐδοξία, celebritas nominis, εὔκλεια, nomen bonum, fama bona, existimatio bona, laus, gloria.

Gut geben / Vide Gleich zusammen stimmen.

Guts muts / Vide Guter ding.

Gutsthun / Vide Freundschafft erzeugen.

Gutwillig / Vide Gütig.

Gewältsame / Vide Herligkeit.

HA.

Hab vnd gut.

Bona, substantia, opes, pecunia, opulentia.

Hader.

Pannus lacerus, villosus.

Item.

Rixa, ἔρις, lis, contentio,

tio, dissensio, litigium, concertatio, altercatio, iurgium strepitus, pugnaque verborum, contentio.

Hadern.

Rixari, commutare verba, velitari, metaphor. obstrepere, obgánire, contendere, litigare, concertare, altercari, ἐρίζειν, iurgari, litibus intendere, in iurgium descendere, dissidijs contendere, dimicare dictis mutuis.

Hage.

Dumetum, rubetum, senticetum, iuncetum, frutetum, fruticetum, vepretum.

Hagel.

Grando, calamitas, proprie in re frumentaria, id est damni, quando à grandine culmi & segetes comminuuntur, Iactura, damnum, detrimentum, dispendium frumenti.

Hayd.

Ethnicus, gentilis, homo gentilicius.

Idem.

Pratum, ager, campus incultus, campestre.

Hayl.

Salus, salutare, salutare beneficium, siue officium.

Haylen.

Curare, sanare, saluare, salutare beneficium præstare.

Hayllg.

Sacer, sanctus, sacrosanctus, ἅγιος, Augustus, incorruptus, mundus, immaculatus, intemeratus.

Hayligen

Sanctificare, sacrare, consecrare, initiari sacris, sanctum reddere, efficere.

Hayligkeit.

Sanctitas, sanctitudo, sanctimonia.

Haylsam.

Salutare, salubre, salutiferum.

Haymlich.

Λάθρα, cum Genitiuo, clam, obscure, tecte, clanculum, clandestine, occulte, abscondite, furtim.

Haymliche ding.

Mysteria, mystica, abstrusa, retrusa, abdita, abscondi-

scondita, cælata, latentia, lecreta, occulta, operta, velata, obumbrata, arcana, seclusa, inuolura, obscura, tecta, obnubilata, sacra menta, sacra, quæ propha num vulgus scire non cő, uenit.

Haymlich gemach.

Forica, media correpta in publico, cloaca media pro ducta, ὀχετὸς, colluuiarium, cælale, latrina quasi la uatrina, Grece, ἀπόπατος, ζυμαρία.

Haymlich zu erkennen geben.

Innuere insinuare, indicare, παραινίττεσθαι, oculis innuere, ἐπιλλίζειν, intimare, vulgus dicit non admo dum Latine, pro latenter immittere in audientis animum, velut in sinum.

Hayß.

Calidum, feruens, feruidum, æstuosum.

Hayschen.

Petere, rogare, postulare, mendicare, emendica re.

Hayssen.

Iubere, edicere, præcipere, Imperare. Vide begeren.

Hayssung.

Iussio, iussus in singulari Masculinum, in plurali Neutrum, iussa.

Hayter.

Lucidum, dilucidum, clarum, fulgidum, serenum.

Halb.

Semissis, medium, dimidium.

Halm.

Stipula, culmus, auena interdum.

Halsband.

Monile, collare, torques, & secundum Probum, torquis, neruus, neruia, millus, ἐπιτραχήλιον.

Halsbinde/oder halsgeschmuck.

Monile, segmen, segmẽtum.

Halsgeschwer.

Antias, & pluraliter Antiades, tonsillæ.

Halsstarrig.

Peruicax, ceruicosus, σκληροτράχηλος, duræ ceruicis,

nicis, præfractus, effrenatus.

Halszæpfleln.

Angina, synanche, συνάγχη, tonsilla,

Halten.

Tenere, continere, retinere, habere, tueri.

Item.

Sentire, æstimare, existimare.

Item.

Seruare, obseruare, præstare.

Hamme/Vide Bach.

Hand.

Manus, palmus.

Handbecken.

Trulleum, mallunium, pollubrum.

Handbüschel.

Manipulus, dragma.

Handbüchlein.

Enchiridion, hoc, libelli qui in manu gestentur.

Handel.

. Commercium, ἐπιμιξία, negocium.

Handgeschier.

Vtensile, vas domesticum.

Handhaben.

Præhendere, conseruare.

Handheb.

Præhensio, capulus, vel capulum, manubrium, λάβιον, ansa, λαβή.

Handeln.

Tractare, negociari, mercari, mercimonium exercere.

Handlung.

Pragma, actio, negocium, tractatio.

Handschrifft.

Συγγραφὴ, syngrapha, syngraphum etiam dicitur, chirographum, cautio, autographum, αὐτόγραφον, manu propria scriptum.

Handtieren.

Contrahere, mercari, exercere, tractare mercaturam, commercia, ἐπιμιγνύειν, inire commercia, negociari, πραγματεύεσθαι, fere idem quod handeln.

Handtierer.

Pragmaticus, mercator,

negociator, ἐμπολαῖος, institor.

Handtlerung.

Artificium, mercatus, mercatura.

Handwerck.

Artificium, manuarium, βαναυσία, ars mechanica, sedentaria, exercitium manuale, artes illiberales, opificium.

Handwercker/oder handwercksman.

Artifex, opifex, mechanicus, δημιουργός, artem mechanicam exercens, operarius, manuarius, χειροτέχνης, μηχανικὸς, operarius, sedentarius, illiberalis, seruilis, sordidus.

Handtzwehel.

Manīele, seu mantile, mantelium, χειρόμακτρον.

Hans in allen gassen.

Erro, errans, πολυπλάνης, aberrans, ἔκφορος, vagans, vagus, περίφοιτος, vagabundus, multiuagus, palans, circumforaneus, circulator.

Haar.

Crines, pili, θρὶξ, capillamentum, capillitium, lanugines, primæ cæsaries. Coma propriè mulierum, capilli capitis, propriè sunt quemadmodum cinni. Vnde cincinni, quos Martialis annulos vocat, capilli ficti, compositi & crispi.

Haarband.

Redimiculum capitis, zona capitis.

Harig/oder Harechtig.

Crinitus, horridus, hirsutus.

Harlock.

Cinnus, villus, capillus.

Harn / Vide Bruntz.

Harren/Vide Beiten.

Hartneckig.

Ceruicosus, obstinatus, pertinax, rigidus, præfractus, αὐθάδης, infractus, capitosus, cerebrosus, duræ ceruicis, σκληροτράχηλος, propositi tenax, tenacissimus, ἰσχυρογνώμων, durus, peruicax, nulli cedens, effrenatus.

Haas.

Λαγώς, lepus.

Hasel-

Haselnus.

Auellana, κόρυλος, Abellina, λεπτοκαρύα, nux Pontica, Prænestina, ἡρακλεωτική.

Haß.

Liuor, inuidia, inuidentia, inuidentiuncula, loligo pro inuidia ponitur, zelus, simultas, odium. Rancor in eadem significatione reperitur, quamuis à plerisque barbarum censeatur.

Haub.

Rica, ricula diminutiuum, vitta, tænium, mitra, mitellum.

Hauff.

Cumulus, strages, aceruus, strues, congeries, σωρός, congestio.

Hauffen.

Cumulare, aceruare, glomerare, accumulare, coaceruare, congerere, cõgregare, complicare, mactare, cogere, ἐπισωρεῦν, vndecunque comparare, aceruum parare, Vide Vermehren.

Hauff Volcks.

Cœtus, multitudo, frequentia, turba, numerus, concio, conuentus, conuenticula in malum frequentius accipitur, pro conuentu sceleratorum & flagitiosorum, congregatus, plebs, populus, populi coaceruatio, vulgus.

Haupt.

Caput, capitulum, capitellum.

Haupthandel.

Status, caput, summa rei.

Hauptküssen.

Ceruical, ceruicale, capitale, προσκεφάλαιον.

Hauptman.

Dux militum, militaris, copiarum exercitus, primipilaris, cohortis copiarum, exercitus præfectus, apud Apian. Imperator exercitus. Capitaneus barbarum est, pro quo militum caput rectius diceretur, à cuius consilio & nutu cæteri dependeant, λοχαγωγός, Græce ordinis militaris instructor, imperator seu ductor, Waybel / oder Feldwebel. Nostri Decanũ vocant, qui contubernio præest, Rottmeister / ἐνωμοτάρχης, Græcis dicitur. Nã

contubernium est proprie, milites decem sub vno papilione degentes, Rottknecht.

Hauptstadt.

Metropolis, matrices.
Item.
Locus patibuli, suppliciorum, Vide Galgen.

Haus.

Domus, δόμος, ædes, pluraliter, δῶμα, tectum, pars pro toto. Lar apud Poëtas, penates, οἶκος, limen, pars pro toto, domicilium.

Hausfraw.

Coniunx, aut vt Phocas tradit, coniux sine n, σύζυγος, conthoralis, consors, vxor, marita apud Ouidium.

Hausgenos.

Domesticus, inquilinus.

Hausgesindt.

Familia, domestici.

Haushalten.

Præesse rei familiari, domesticæ, gubernare rem familiarem, domesticam.

Hausvatter / oder Hauswirt.

Haushalter / oder Hausherr.

Hausman.

Pater familias, οἰκοδεσπότης, familiæ præpositus, præfectus, rector, maritus, herus.

Hausrath.

Supellex, ἐπίπλαιον, vtensilia, res domestica, familiaris.

Hauswurtz.

Sedum, semperuiua, vulgo Barba iouis.

Haut.

Cutis, cuticula, pellis, pellicula, corium, byrsa, tergum, tergus, oris.

Hawen.

Cædere, discindere, fodere, flagellare.

Heben.

Tenere, leuare.

Hebeysen.

Dens, bidens, vectis ferreus.

Hechlen.

Carminare, stupam pectere.

Heer.

Exercitus, cohors, phalanx,

lanx, caterua, turma, agmen, spira, σπεῖρα, cuneus, acies, legio, παράταξις.

Hefe.

Fex, τρύξ, excrementũ, sedimẽtum, ὑπόστασις, crassamentum, amurca olei tantum est.

Hefft.

Manubrium, capulus, vel capulum, λάβιον, vide Handheb.

Hefften.

Figere, ligare, connectere.

Hefftig.

Vehemẽs, asper, durus, præfractus, immitis, inflexibilis, rigidus.

Hefftigkeit.

Vehementia, asperitas, durities vel duritia, rigiditas.

Hefftiglich.

Maxime, magnopere, maximopere, impendio, impense, oppido, obnixe, efflictim, perquam vehementer, inflexibiliter.

Hell / klar.

Lucidum, dilucidum, clarum, fulgidum, manifestum, planum, luculentum, splendidum.

Et aduerbialiter.

Lucide, dilucide, clare, manifeste, plane, luculenter, luculentissime, aperte, διαφανῶς, splendide, distincte, diserte.

Hell.

Sonorus, argutus.

Helle.

Infernus, inferus, Tartarus, Orcus, Gehenna, Græci scribunt sine aspiratione media, Acheron, Erebus, Styx, Stygia palus, fossa infernalis, lacus Phlegethontæus, puteus infernalis, ᾅδης, Plutonis seu Ditis regnum, vallis tenebrarum, caliginis, miseriæ lacus, miseriæ abyssus, loci pœnarum, extremæ tenebræ, seu exteriores, barathrum, vorago, præcipitium.

Helle.

Claritas, claritudo, splendor, serenum.

Hellepart.

Hallabarda apud Erasmum, omnium fere est apparitorum, stipatorũ. Germani-

manis tam superioribus quam inferioribus, in vsu, Hæc à nonnullis dicitur Rumigestus.

Helffen.

Subuenire, succurrere, auxilium dare seu ferre, auxiliari, βοηθεῖν, iuuare, adiumento, adminiculo, præsidio, subsidio, auxilio esse, adminiculari, opitulari, opem ferre, subsidiare, adesse, παραγίνεσθαι, subsidium præstare συμβοηθεῖν, suppetias ferre.

Hellisch fewer.

Ignis sacer, Persicus. Sanct. Antonij, carbo, anthrax, pruna, erysipelas, species infaturarum seu scabiei malæ sunt.

Helm.

Galea, Cassis.

Hembd.

Indusium, ἔνδυμα, indusium, vt Varro sc. quod intra plurimas vestes corpori adhæreat, interula, camisia, supparus, tunica ima.

Hencken.

Pendere, appendere, suspendere.

Hencker.

Lictor, seu lorarius, à ligando sic dictus. Solebant enim lictores, consulum ministri, primum virgis reum cædere, deinde securi ferire.

Carnifex, quod carnes ex homine faciat, ἀνδραγοχ⊙, vel ἀνδραχ⊙.

Minister publicus, quē δήμιον Græci vocant.

Speculator, ξυσοφόρ⊙, Quæstionum, id est, torturarum præses.

Herberg/ Vide **Gasthauß.**

Item significat, & in genere cohabitationes quascunque.

Herbergen.

Hospitio suscipere, accipere, hospitium præbere, ius hospitale concedere, permittere.

Herfür brossen/oder sprossen.

Fruticare & fruticari, egermioare, progerminare, pullulare; expullulare, pullulascere.

Herfür kommen.

Vide

Ans liecht gehen

Herfür quellen.

Scatere, scaturire, profluere.

Hering.

Alec, vel vt nonnulli volunt, halec per aspirationem & vnico l, Arenga.

Herkommen / Vide Entspringen.

Idem, Vide.

Geschlecht.

Herr.

Dominus, dominator, herus, gubernator.

Herren Diener oder Knecht.

Apparitores, stipatores, fascium baiuli, ῥαβδοῦχοι, σωματοφύλακες, Laterones olim, quod principum stipant latera, vocabantur, qui nunc latrones à latendo dicuntur. Satellites, lictores, liburni, accensi.

Herrlich.

Diuus, Augustus, regalis, Basilius, inclytus, splendidus, pellucibilis, superbus.

Et aduerbialiter.

Magnifice, μεγάλως, regaliter, mirifice, θαυμασῶς, honeste, honestissime, pulcherrime, festiue, festiuiter, celeberrime, egregie, κομψῶς, eximie, insigniter.

Herrligkeit.

Gloria, δόξα, opinio, authoritas, maiestas, splendor metaph.

Herrschafft.

Dominium, principatus, ditio, iurisdictio, imperium, κράτος, ἐπικράτεια.

Herrschafft haben.

Principatum, primas, imperium, sceptra habere, tenere, σκῆπτρα δίπειν, ἐπικρατεῖν, sub imperio, sub ditione habere, imperare, gubernare, regere, κρατεῖν, moderari, & moderare, regnare, dominari, κυριεύειν, δεσπόζειν.

Hert.

Durus, σκληρὸς, asper, rigidus, strigosus, adamantinus, saxeus, ferreus, crassus, lapideus, intractabilis.

Hertz.

Cor, corculum, pectus, pectusculum.

Hertzen

Hertzen.
Vide
Vmbfahen.

Hertzenhafft.
Animosus, masculus, fortis, magnanimus, audax, audaculus, audens, præsenti animo, εὐκάρδιος, strenuus, impauidus, intrepidus, νεανικός.

Hertzog.
Dux, demarchus, δήμαρχος, princeps populi, exercitus.

Hertzogbusch.
Buscum ducis, Boscum, vt in antiquissimis vidi consutum literis, Sylua, ducalis, Sylua ducis, Brabantiæ. Hinc denominatiua Busciducensis, Buschius, Boschius, Syluius, quod Latinorum quoque regum fuit cognomentum.

Heßlich.
Turpis, fœdus, indecorus, indecor, & dedecor, vel indecoris idem, inhonestus, horribilis.

Hetzen
Incitare, instigare, agitare, increpare, fatigare, accendere, metaph.

Heulen.
Eiulare, vlulare, ἐλελύζειν, gemere sonitu è pectore erumpente, lamentari, plorare, lugere, οἰμώζειν, ingemere, plangere.

Heulung.
Vlulatus, planctus, singultus, suspiria, eiulatus, lamentatio, lamentum gemitus.

Heyrat.
Contractus nuptialis, matrimonij siue matrimonialis, desponsatio.

Heyraten.
Contrahere, inire, sortiri matrimonium, ducere vxorem, γαμεῖν, nubere viro, copulari, iungi matrimonij fœdere, vinculis iugalibus sese innectere.

Heyrat gut.
Dotes, ἕδνα, sponsalia, ἕνα, parapherna, παράφερνα, & non paraphrena, vt imperiti pronunciant. Res dotales, ἐπιμέλια.

Hew
Fœnum, gramen, aridum, siue arefactum.

Hew-

Hewmonat.

Iulius, Quintilis, mensis Iulius.

Hewr.

Hoc anno, hoc anni tempore, hoc anni cursu.

Hewrech.

Rastrum, ἀγρᾶφια, rastellum, forcilla subsequatoria.

Hewrechen.

Subsequare herbam apud Columellam, corradere fœnum.

Hewriffel.

Hamus fœnarius, siue fœni.

Hewrich.

Hornus, quod de fructibus, vt plurimum dicitur, vt horum vinum.

Hex.

Venefica, magna, saga, lamia, mormo, facie monstrosa Mulier, μορμὼ incantatrix, præstigiatrix, stryx contendant exugentem sanguinem.

Hübsch.

Decorus, decorus facie formosus, ἱμερόφ, forma præcellens, venustus, scitus, bellus, perbellus, speciosus, honestus, amœnus, bonus, nitidus, nitidulus, comptus, excultus, elegás, tersus, bene vestitus, formosulus, ἱμερόεις, ἱμάματος.

Hibsche.

Decor, pulchritudo, forma, venustas, species, honos, honor, lepos, & lepor, dignitas.

Hieher gehört / oder Hieher zukompt.

Accedit his, accedit huc, eodem accedit. προσέρχεται τούτοις, προσέτι, accedit adhæc,

Hiernschal.

Cranium, testa capitis, Caluaria.

Hiernach / Vide Aus dem.

Hierunder / oder Hier zwischen / oder Entzwischen.

Vide

Dieweil.

Hieruon ist gnug gesagt.

De his satis superque, de his satis ac supra, hæc de istis satis ac supra, hæc de istis

de istis dixisse sufficiant, de his hactenus.

Hüffe.

Femur, fœmen, μηρὸς, & secundum Phocam femor.

Hüt.

Mapale, σέγη, casa magale, tugurium, tuguriolum, tigillum, apud Plautum, pro domicilio breui ponitur & humili. Magar, Punica lingua, vnde magaria, plural. & non magalia dicendum, vt tradit Seruius. Attregiæ pluraliter, Maurorum tabernacula, domicilia, Gurgustia sunt pastorum casæ, Græcis, βοτῆρες.

Hülff.

Auxilium, subsidium, suppetiæ, βοήθεια, opitulatio, adminiculum, subuentio, iuuamen, iuuamentũ, adiuuamen, adiuuamentum, adiumentum, opem in obliquis, suffragium.

Hülse.

Siliqua, voluuli, scapus, calyx, folliculus, legumen.

Hültzen.

Ligneus, vel durateus.

Himmel.

Cœlum, ὀρανὸς, cœli firmamentum, æther, & æthra, æ, ἀ θὴρ firmamentum, Olympus, sedes Olympiaca, Diuorum mansio, requies, domus. Porro abusiue, Superorum limina, arx ætherea, aula cœlestis, syderea, cœlestiáque regna, sinus Abrahæ, Altum pro cœlo apud Virgil.

Himmelblaw.

Color Venetus, cumatilis, vel cymatilis.

Himelisch.

Cœlestis, æthereus, Olympius.

Himelischen.

Cœlites, cœlum pro cœlitibus, continens pro contento, Cœlicolæ, Superi, Diui, Dij.

Hincken.

Claudicare, nutare, meta, vacillare gressu, pedes officium suum facere non posse.

Hinckender.

Claudus, claudicans, loripes.

Hinckung.

Claudicatio, claudi̇tas.

Hinder.

Anus, secundæ Declinationis, podex, sedes.

Hinderlist.

Insidiæ, technæ, machinæ, offucia vel offuciæ, vafricies, vaframentum.

Hinderlistig.

Vafer, insidiosus, astutus.

Hindern.

Obsistere, impedimento esse, obstare, obstaculo esse, retardare, remorari, actiuæ significationis. Prohibere, detinere, distinere, interpellare, côtari, cūctari, percunctari, impedire, præpedire, aditū præcludere, moliri, inijcere moram, claudere, sepire, interuertere, intercipere, intercludere, præcludere, intersepire, inhibere iter, viam, progressum, ἀνακάζειν, porcere, penultima producta, interloqui, intercedere, restitare, pigrare, retrahere, ἀνθέλκειν.

Hinderung/oder Hindernuß.

Mora, morula, obstaculum, impedimentum, immoratio, præpedimentum, remora, intercessio, comperendinatio, obex.

Hindersich.

Retro, rursus & rursum, pessum aduerbium.

Hinder sich sehen.

Vide Vmbsehen.

Hinderwertig.

Posticus, præposticus, à tergo, retrorsus, a, um.

Hinfürt/oder Hinfürder.

A modo, porro, in futurum.

Hinleßig.

Negligens, incogitans, oscitans, somnolentus, torpens, incuriosus.

Hinleßigkeit.

Negligentia, incuria, incogitantia, præcipitantia, oscitantia, somnolentia, torpor.

Hinleßiglich.

Negligenter, incogitāter, oscitanter, somnolenter, neutiose.

Hinzulegen.

Addere, adiungere, adijcere.

ecere, annectere, augere, augmentare, cumulare, accumulare, incrementum, auctarium facere.

Hinzulegung.

Additio, adiunctio, παρένθεσις. adiectio, annectio, auctarium, ἐπίβλημα, augmentum, incrementum, appendix, accessorium, accessio, τὸ πάρεργον, προσθήκη, πρόσθημα.

Hirt.

Pastor, magister pecoris, bubulcus, & bubsequa, opilio, vel upilio, asinarius, subulcus, porcarius.

Hispania.

Iberia, Hiberia, Hesperia, Hispania.

Historien.

Scripta rerum gestarum memorabilium, historiæ, id est, narrationes, monumenta, acta, commentarij fasti memoralia, libri veteres, scripturæ, Diaria, ephemerides, annales, ἐνιαύσιοι, literæ veterum, breuiaria, libri exemplorum, rerum memorabilium.

Hut.

Tentorium, tabernaculum, scena, attegiæ.

Hitz.

Calidus, æstus, feruor, καῦμα, cauma, calor, sol aliquando.

Hitzig.

Aestuosus, feruidus, καυματώδης.

Hitzig sein.

Hitz haben/ oder leiden.

Aestuare, calere, exæstuare, καυμαίνειν, feruere, καυματίζεσθαι, sole aduri, calorem sustinere, pati, tolerare, calore efferuescere, torreri, caloribus solis exuri.

Hobel.

Dolabrum, dolabra, & dolabella.

Hobeln.

Dolare, dedolare, dolabrare.

Hoch.

Altus, celsus, excelsus, sublimis, editus, arduus, aerius, turritus.

Hochfart.

Superbia, arrogantia, insolentia, fastus, φρόνημα, ambitio,

ambitio, oſtentatio plus quam theatrica, ſupercilium, elatio, cæterorum cõtemptus, deſpectus, inflatio, tumor.

Hoch für aus geben.

Vide

Fürtreffen.

Hochgelert.

Vir ſingularis doctrinæ, apprime doctus, inſigniter doctus, facile doctiſſimus, egregie, magnopere doctus, non indoctus, inprimis, per quam literatus, πολυγράμματος, magna, maxima doctrina, omnium diſciplinarum ſcientia præditus, encyclopædiam, ἐγκυκλοπαιδείαν, abſoluit, muſarum ſacra colens, frequentans, vnicum muſarum delicium, literarum decus, ornamentum, linguarum antiſtes, columen vir multijugæ eruditionis, fons totius eloquentiæ, vir exquiſitiſsimæ doctrinæ, parens eloquentiæ, vir literatiſſimus, acerrimi, fœliciſsimiq; ingenij, ad ſummum literarum faſtigium prouectus ſuopte ingenio, abſoluto diſciplinarum orbe, omnibus mirantibus, exoſculandus, peritiſsimus, literarum amantiſsimus & peritiſsimus, linguarum præſidio affatim inſtructus, in cyclicis diſciplinis exercitatus. Vir es præter vtranque literaturam, qua neminem tuorum non ſuperas, iudicio excuſſo, emunctiſſimoque, tum modeſtia quadam inaudita, poſtremo moribus feſtiuis, ac citra grauitatis detrimentũ amœnis.

Hochheld.

Celſitudo, excellentia, ſublimitas, præſtantia, amplitudo, maieſtas.

Hochhalten.

Plurimum alicui deferre, mirari, admirari.

Vide Gros achten.

Hoch ort/ Vide Höhe.

Hochwirdig.

Magnæ authoritatis, maieſtate clarus, præclarus, inſignis, ſpectatus, celebris, venerandus, venerabilis, venerandus.

Hochzeit.

Nuptiæ, γάμος, apparatus hymenæus, nuptialis,

alis, festa nuptialia, festiuitas, luxus, sumptus nuptialis.

Hochzeit gesang.

Epithalamium, hymenæus, thalassio.

Hochzeit mal.

Conuiuium nuptiale, hymenæum.

Hochzeitlicher tag.

Dies festus, solennis, solennitas.

Hoden.

Testes, testiculi, coles vel colis, vel colcus.

Hodensack.

Testiculorum capsula, bursa, sinus, scrotum, λακκόπεδον, pyrga, culeus, κόλεος.

Höfflich.

Humanus, ciuilis, vrbanus, εὐτράπελος, facetus, σώμυλος, comis, lepidus, aulicus, politicus, anthropelinus.

Höfligkeit.

Αστεισμός, vrbanitas, venustas, lepos, ciuilitas.

Höhe.

Altitudo, sublimitas, ὕψος, summitas, fastigiū, cacumen, arx, metaphorice, apex metaph. iugum, vertex, supercilium, extremitas, ἄκρα, editus, editior locus, culmen.

Höher achten/ schetzen.

Rerum precia intendere, apud Erasmum, precium rei augere, ἐπιτιμᾶν, grauiora iusto precia rebus præsertim annonę imponere, secundo loco censum augere, æstimare, τὴν ἑαυτοῦ ἀξίαν τιμὴν ἐπιτείνειν, ἐντιμᾶσθαι.

Höle.

Specus, specu, spelunca, spelæum, lustrum, φωλεός, latibulum, antrū, latebra, κευθμών, latebræ, scrobs, cauea, cauerna, ὀπή, fouea, fossa, cuniculus pro loco seu foramine subterraneo occulto, mandra.

Hölen.

Cauare, excauare, concauare.

Hören.

Audire, capere, tenere, intelligere, sentire, præsentire, auribus haurire, percipere, accipere, ἀκούειν, aures arrigere, accommodare,

modare, adhibere, applicare, olfeci, accepi, increbuit apud me.

Hoff.

Atrium, atriolum.

Item.

Aula, aula principis, ἀυλὴ, regia, domus regia, curia, palatium, atrium principis, prætorium ædes regiæ.

Hoffart / Vide Hochfart.

Hoffertig.

Elatus, inu dus, superciliosus, inflatus, fastu turgens, ambitiosus, gloriosus, gloriabundus, gloriæ cupidus, arrogans, tumidus metaphorice, turgidus metaphorice, auidus laudis, sibi nimium placens, φίλαυδος, fastuosus, ὑπερήφανος.

Hoffertig sein.

Tumere, extumere, efferri superbia, efferre sese, intumere, intumescere, inflari, insolescere, fastu turgere, attollere, contrahere supercilium, erigere cristas, ampullare, sibi placere, erigere cristas, supercilia, γαυριᾶν, ὀφρύωσις insolenter tumere, superbire, extolli, μεγαλοφρονεῖν, tollere supercilium, ἐξοφρύωσις.

Hoffen.

Sperare, fidere, confidere, expectare, spem habere, fouere, nutrire, pascere, spe teneri, iactari, duci euehi, attolli, ἔχειν ἐπ᾽ ἐλπίδι.

Hoffnung.

Spes, specula, fiducia, confidentia.

Hoffhüter.

Atriensis, ad limina seruus.

Hoffmeister.

Architriclinus, præfectus prætorio.

Hoheschul.

Conciliabulum, consessus Philosophorum, τῶν φιλοσόφων συνέδριον, mater septem artium liberalium, Academia, Gymnasium, palæstra literaria, Lyceum media producta, λύκειον, Academia à Platone nomen habet, Lyceum vero ab Aristotele, Athenis, & à Cicerone in 1 ofic. 4. Asylum artium omnium bonarum, Adytum musarum

rum Mineruæ locus facer, collegium, Burſa, Pædagogium, Vniuerſitas, barbara à doctis cenſentur vocabula, tametſi in vulgi vſum traducta a magiſterculis. Eſt tamen inuenire. παιδαγωγεῖον, apud Suetonium, pro ſcriptis proſtitut omibuſque, ingenio rum.

Hoher verſtand/

Vide

Scharffer ſinn.

Holl.

Cauus, concauus.

Holdt.

Fauens, beneuolus, benignus, bene affectus erga aliquem.

Holdtſelig.

Comis, dulcis, gratus, amabilis, gratioſus, ἐπίχαρις, acceptus, acceptabilis, affabilis, lepidus, vrbanus, facetus, felle carens, homo feſtiui ſermonis, facilis, εὐτράπελος.

Holen.

Vocare, accerſere tertiæ, vel acceſſire quartæ Coniugationis.

Holtz.

Lignum, ligellum, ξύλον.

Holtzhawen.

Cædere ligna, ſcindere deſcindere ligna.

Holtzſchuch.

Calceus ligneus, ſolea lignea, calceo, calopodium.

Holtzwurm.

Coſſus, ξυλόφαγος, xylophagus.

Horchen.

Auſcultare, obedire, animaduertere, animum aduertere, arrigere aures.

Hoſen.

Hebraico modo loquendi, domus crurum. pedalia, veſtimenta pedalia, fœmoralia, geſeß / & tibialia, Strimpff.

Hülen/ Vide

Höle.

Hüner.

Pulli, pullaſtri, gallinarum fœtus.

Hünerfüſſ

Thymbra, herba eſt Latine cunila, vel ſatureia.

Hünerhaus oder

Hu-

Hünerkorb.

Cors, auiarium, ornithotrophiū, ὀρνιθοτροφεῖον, ὀρνιθὼν, gallinarium.

Hüten.

Custodire, excubare.

Hüter.

Custos, custodia, excubitor.

Hunger.

Fames, λιμὸς, πεῖνα, inedia, esuries, esurigo, edendi auiditas.

Hungers tödten.

Suffocare, necare fame, fame perdere

Hur.

Meretrix, scortum, prostibulum, lupa, πορνή, prostans, προστᾶσα γυνὴ, quæstum corpore faciens, prostituta mulier, prostituti pudoris, corrupta, ἡ ἐργαζομένη, publice merēs, diobolaris apud Fulgētium in mytho, Quadrantaria mulier.

Huren.

Scortari, meretricari, fornicari, vitam in lustris agere, lupari, lustrari deponens. Mœchari.

Huren haus.

Lupanar, lupanarium apud Vlpianum, prostibulum, Ganeum, fornix, πορνεῖον, κοινεῖον, domus meretricia, taberna meritoria, lustrum, metaphorice.

Hurer.

Scortator, fornicator, fornicarius, meretricarius, ganeo, nequam, πόρνος, mœchus.

Hurenkind / Vide Banckhart.

Huren wirt.

Leno, meretricarius, Ganeo.

Hurerey.

Scortatio, fornicatio stuprum, probrum.

Hurerey treiben/

idem quod

Huren.

Hust.

Tussis, tussedo.

Hut.

Pileum, πίλιον, pileolum, pileus, pileolus, sub genere masculino, apud nonnullos pro eodem ponitur, tegmen, operimentum, seu velamen capitis, ἐπίκρανον.

Galerus seu galerum, à qui-

quibusdam pro pileo vsurpatur, causia, καυσία, qua dictione apud Latinos Valerius Maximus vsus est. Ein Schaubhut/ Schathut.

Hurtig / Vide Ringfertig.

JA.

Ja.

ITa, ita sane, vtique, nempe, Aduerbium confirmandi. Imo Aduerbium eligendi vel corrigendi. Videlicet Aduerbium confirmandi, aliquando declarãdi, scilicet ironice.

Ja auch.

Atque adeo, ita sane, atque etiam.

Jacobsstab.

Iugula & Iugla, orion.

Jagen.

Venari, feras insequi, capere.

Jagschiff.

Cymba, scapha, nauicula, πλοιάριον, nauigium.

Jar.

Annus, anni spacium cursus.

Jarmarck.

Forum, ἀγορά, forum venalium, πωλητήριον, nundinæ, πανήγυρις, panegyris, conuentus publicus, conuentum solenne.

Ich bin also gesinnet.

Animus mihi est, sic stat sententia, deliberatum est mihi, visum est mihi, in animo habeo.

Ich bin damit zu frieden / Vide Es gefelt mir.

Ich frag nichts darnach / Vide. Es sey oder sey nicht.

Ich glaubs nicht.

Minime credo, dictis tuis fidem non habeo, abrogatur, detrahitur fides dictis tuis à vero dissidentibus. haud veri similibus, sed absurdis.

Ich hab mirs fürgenommen.

Decreui, decretum est mihi, statui in animo, statutum, constitutum est mihi, proposui, destinaui in animo,

animo, βέβλημαι εἰς νοῦν, stat sententia stabitq; , mecum statui, constitui in animo, deliberatum, certum est consilium, in animum induxi meum, fixum est animo, animo immotum sedet, obfirmaui animum, sic est sententia.

Ich hab es also beschlossen/ Idem quod.

Ich bin also gesinnet.

Ich habs vergessen/ vide,

Es ist mir vergessen.

Ich hab es vnwissent gethan.

Feci inconsulte, errore, per errorem, imprudens, per imprudentiam, nescius, insciuS.

Ich hoff.

Spero, spero fore, in spē adducor, vocor, venio, erigor, ἐπαίρομαι, spem concipio, capio, habeo, ἐλπίζω, maxima spe teneor, affulget, arridet, adblanditur nonnihil spei.

Ich las mirs gefallen/ Vide.

Es gefelt mir.

Ich leb der hoffnung/ Vide.

Ich hoff.

Ich sol zu stadt kommen.

Non cunctabor, non morabor, aduentum non differam, non prorogabo, aduentum maturabimus, subito, inopinato, propediem nos visurus es, ocyus præsentiam nostram visurus es.

Ich weis nicht wol.

Non satis mihi liquet, parum mihi liquet. Parum constat, minus compertū habeo.

Ich weis wol.

Persuasum est mihi, ἀναλέγομαι, constat mihi, apparet mihi, certum, exploratum, compertū, perspectum, cognitum habeo, compertum, expertum, exploratissimum mihi est, teneo firmiter, capio, scio, intelligo, εἴδω, οἶδω. Calleo, hanc rem quā optime, certo scio, nō ignoro, nō ignarus sum, non sum nescius,

inſcius, non eſt mihi obſcurũ, non me fugit, οἶδα, non me præterit, fallit, haud me latet, ἐπίσαμαι, non clam me eſt, Vide Es iſt klar.

Ich will bald wieder kommen/oder

Ich will nicht lang ausbleiben/oder verziehen.

Vide

Ich ſol zu ſtadt kommen.

Ich wünſch dir Glück.

Vide

Es ſoll dir wol bekommen.

Ich zweyfel nicht.

Non eſt mihi dubium, indubitatum habeo, non me præterit, Non me fallit, haud me falſum habet.

Jeten.

Noxias herbas euellere, extirpare, eruere, runcare, Columellæ & Varroni vſitatum, φοάζειν, à noxijs herbis ſegetem purgare, ſarrire.

Erinaceus, echinus, ericius vel hericius, & herinaceus.

Ihm ſelbſt zu wider ſein.

Secum diſcrepare, pugnantia dicere, non conſtare, διαφέρεσθαι ἑαυτῶν, non conſentanea dicere.

Iltis.

Ictis, idis: Latine viuerra, vt Gaza putat, muſtela ſylueſtris.

Im anfang/Vide Anfenglich.

Im Himmel wonenden/ Vide Himliſchen.

Imme.

Apes vel apis, meliſſa μέλισσα, Græce.

Immenbanck.

Aluearium, apiarium.

Impffen.

Serere, inoculare, pangere, emplaſtrare, Vide Beltzen.

Impffung.

Emplaſtratio, inoculatio.

Im weg liegen.

Obstare, resistere, obstaculo esse.

Im schein.

Sub specie, sub imagine, sub figura, sub facie, sub prætextu, sub titulo, sub vmbra, sub pallio, sub similitudine, sub typo, sub schemate sub inuolucro, per speciem, defunctorie, quæsito prætextu, προφάσεως ἕνεκα.

In ein Onmacht fallen/ Vide

Geschwinden.

In ein summ bringen.

In summam referre, redigere, cogere, summatim colligere.

In aller Weld außbringen.

Vulgare, diuulgare euulgare, edere, ἐκδιδόναι, proferre, emittere in lucem, in publicum, in medium proferre, εἰς μέσον ἄγειν, hominum iudicijs exponere.

In bereitschafft haben/ Vide **Bereit.**

In den nechsten verschienen tagen.

Diebus proxime exactis, iamdudum nuperrime elapsis, præteritis, in diebus, siue mensibus superioribus.

In den Pfannen rösten oder braten.

Vide

Braten.

In die Eysen schlagen/ oder

In die Gefengnus legen.

In vincula, in carcerem quempiam conijcere, ferro onerare, committere custodiæ, tradere seu dare in custodiam, mittere in cippum, in stock setzen/ innectere compedes, ἐς φυλακὴν βάλλειν.

In die gemein lassen aus gehen.

Vide

In alle Weld ausbringen.

In die Ohren blasen.

Submittere, deprimere vocem, καθιέναι τὴν φωνὴν, auribus indere, ad aurem dicere, ἐπιβάλλειν, suggerere, in aurem loqui, commimi,

municare ad aurem priuatim, insusurrare in aurem, immurmurare, subdere, ὑποφθέγγεσθαι.

In die rechenschafft bringen.

Referre in rationes, ἀποφαίνειν, in rationes inducere, reducere, Rationibus inferre vetabat, apud Suetonium.

In die schantz schlagen.

Experiri, periclitari, periculum facere, periculo se committere, experimentum sumere, capere, κίνδυνον ποιεῖσθαι, iacere aleam.

In dieser zeit.

Hoc æuo, νῦν in præsentia, hac tempestate, hoc temporis curriculo, hoc seculo, hoc tempore, hac hominum ætate.

In ehren halten.
Vide
Ehr anthun.

In ewer macht.

In vestra manu, potestate, voluntate, in vestro arbitrio, nutu, iudicio, in tuis genubus situm, Tibi in promptu est, vobis liberum, integrum est.

In gedechtnus haben oder behalten.

Memoria tenere, retinere, complecti, παρακατέχειν τῇ μνήμῃ.

In gemein / Vide Gemeiniglich.

In gegenwertigkeit.

Ante, coram cum Ablatiuo, in conspectu, ἐνώπιον, ante oculos, ante conspectum, sub oculis, in præsentia, aliquo præsente, vidente, cernente.

In kleine stück.

Minutatim, incisim, frustatim, κλασμάδην, frustulatim.

In krieg ziehen.
Vide
Ausraysen.

In kurtzer zeit.

In breui temporis spacio, breui, breui tempore, breui temporis curriculo, exiguo temporis cursu, breui temporis intercapedine.

In mancherley weis/
Vide
Auff mancherley weis.

In nechst verschienen tagen.
Vide
In den nechst verschienen tagen.

Innen haben/ Vide
Besitzen.

Innen werden.

Comperire, rescire, rescifcere.

Innerlich.

Intestinus, internus, intraneus, intimus.

Item.

Penitus, penitior & penitissimus.

Ins elend schicken/ jagen/ oder treiben.

Relegare, ablegare, mittere in exiliū, ἐξοστρακίζειν, exterminare, in sacra scriptura frequēs ἐξορίζειν, proscribere.

Ins end/ Vide
Bis ans end.

In sicherheit leben.

In securitate agere, securum esse, ἄγειν ἄδειαν, tranquille agere, degere, securam agere vitam, tranquillam vitam viuere, in summo ocio vitam transigere, à tumultu seculi & blandientis mundi strepitu seorsim viuere, degere,

Ins recht sich begeben.

Iudicio decertare, contendere, litem habere, agere, agitare, lites agere, certare lege, iure agere, δικάζειν, in iure disceptare, quod Græcis est, δικαιολογεῖν.

Ins wasser senken.

Mergere aqua, in aquam, immergere aquæ.

In Unzucht leben.

Corpus libidinibus prostituere, iacere in voluptatum carnalium turpitudine & putredine, turpiter & effœminate viuere, luxuriæ & libidini vacare, volutari instar porcorum in cœno libidinum ac versari, pecudum vitam viuere, βατταλίζειν, seruire vētri, Veneri, corporis voluptati ac libidini, eaq; ille-

cebris

cebris rerum carnalium, subigi, substerni mortiferis libidinum voluptatibus, ἀσώτως βιοτεύειν.

Inwollüsten leben.

Voluptatibus deditus dissolutus, intemperans, animo suo intemperanter obsequens, indulgẽs, mollis, ventri seruiens, φιλήδονος, voluptuosus homo seu voluptuarius, ἐκλελυμένος.

Irdin.

Terreus, humeus, ex terra, siue humo factus.

Irdin geschier.

Opus figulinum, vas fictile, testaceum, Samium, seria, seriola.

Irdisch.

Terrenus, terrestris.

Irgends anstossen

Allidere, illidere, offendere, intorquere, impingere, συναράττειν, προσβάλλειν.

Irgends herkommen/ Vide. Herkommen.

Irren.

Errare, aberrare, palare, vagari, diuagari, circumambulare, deuiare, deflectere à via.

Item.

Labi, falli, hallucinari, deuiare, diuertere, exorbitare, ἐξοχνεῖσθαι, deflectere à via regia, extra callem esse, longe digredi; aberrare toto cœlo, tota via, τῆ πάσῃ ὁδῷ ἀφαμαρτάνειν, longè diuertere, ἐξαμαρτάνειν, animo aberrare, γνώμης ἐξίστασθαι.

Irrig.

Erroneus, vagus, vagabundus, hallucinans.

Irriger.

Erro, errans, aberrans, vagans, vagator, palator, hallucinans.

Irthum.

Error, παραφορά, erratio, aberratio, palatio, hallucinatio.

Jud.

Iudæus, Ἰουδαῖος, Hebræus, Ἑβραῖος, Apella, circũcisus, recutitus, verpus.

Irdisch.

Iudaicus, Hebraicus.

Judischlandt.

Terra

Terra Canaan, Iudæa, alias Palæstina.

Jugend.

Adolescentia, νεότης, iuuentus, iuuenta, ętas iuuenilis, vernans, viridis, florens, florida.

Jungfraw.

Virgo, puella innupta, incorrupta, immaculata, inuiolata.

Jungfrawschafft nemen/oder.

Jungfrawen schwechen.

Viciare, stuprare, constuprare, rapere, violare, corrumpere, διακορεῖν, διαπαρθενεύειν, deuirginare apud Hieronymum, comprimere, opprimere, deflorare virginem, vitium addere pudicitiæ, pudicitiam imminuere apud Plautum, Soluere zonam, imminuere, delibare virginitatem, vicium, stuprum virginitati offerre, inferre apud Ciceronem, Depudicare, τὴν κόρην διαφθείρειν, expugnare pudicitiam, vim inferre & adferre virgini, pudicitiam imminuere.

Jung.

Iuuenis, ætatis teneræ, floridæ, vernantis, florentis, viridis, imberbis.

Junger Schuler.

Tyrones ludi literarij, tyrunculi, ἐυλαβηθέντες, nouelli, rudes, neophyti, hoc est, nouellæ plantæ, tenelli auditores, Abecedarij apud Fulgen. in mytho. Elementarij.

Junge zweyg/Vide Ast.

Jüngling.

Iuuenis, adolescens, iuuentus pro eodem aliquando ponitur, florens ætate, νέος, νεώτερος, attingens adolescentiam.

KA.

Kalus weg.

Nequaquam, nullo pacto, οὐδαμῶς, nullo modo, μηδαμῶς, neutiquam, minime, nullatenus, multum abest, οὐ πολλοῦ δεῖ.

Kayser.

Cæsar, καῖσαρ, Augustus Imperator, ἀρχηγὸς, Indu-

pera-

perator in versu.

Kal.

φάλακρος, caluus, glaber, debilis, caluaster, recaluaster, Myconius.

Kalt.

Frigidus, gelidus, rigidus, frigidulus.

Kalt sein.

Frigere, algere, rigere.

Kaltwehe.

Febris, febricula, ἰφημερινὸς, diaria febris, epialis.

Kalt werden.

Frigescere, algescere, rigescere.

Kamer.

Thalamus, cubile, cella.

Kampff.

Prælium, bellum, πόλεμος, certamen, conflictus pugna, μάχη, Mars pro pugna poeticè, dimicatio, diaulus, agon, congressus.

Kamyn.

Infumibulum, fumarium, καπνοδόχη, caminus, κάπνη, κάμινος, focus pro prie pauimentum sub camino significat, der herdt πυρεῖον Græce.

Kantte.

Cantharus, œnophorum.

Kapp.

Capitium, cucullio, cucullus.

Kappaun.

Capo, capus.

Karg.

Parcus, tenax, parcens sumptui.

Karr.

Carruca, carrus, ἅμαξα, carrum, carpentum, essedum, currus breuis, cantherium, conuinnum, cisiū, rheda, epirrhedium, petorium, biga, triga, quadriga, & quadrigæ.

Karrenman.

Auriga, carrucarius, vehicularius, thedarius.

Karst.

Bidens, Ligo.

Kart.

Charta, pagina lusoria.

Kat.

Stercus, cœnum, retrimentum, limus, olerum, merda.

Katig.

Cœnosus, lutulentus, limosus.

Katlach.

Lama, lacuna.

Katz.

Catus, felis, ælurus, penultima producta.

Kauchen.

Flare, afflare.

Kauff.

Emptio, contractio.

Kauffen

Emere, mercari, comparare, ære parare, ἀγοράζειν.

Kauffman / Vide Handtlerer.

Kauffmanschafft / Vide Gemertz.

Kauffmanschafft treiben / vide Handtleren.

Keck / Vide Getrost.

Keller.

Penarium, penuarium, οἴκημα, cellarium, κελλάριον, cella penuaria. Sed penu, cella promptuaria, seu promptuarium, Græce, ταμιεῖον, cella vinaria, apotheca.

Kellerer.

Cellarius & non cellerarius, vt plerique inepti- unt, οἶνοψ prępositus cellæ, moderator domus, custos cellæ, promus ac condus, ταμίας, villicus in Euangelio, œconomus, οἰκόνομος, dispensator rei familiaris, procurator, aliquot in locis dicitur, seu curator, ἐπιμελητής.

Kelte.

Frigus, frigor, ψῦχος, rigor, ῥῖγος, gelum, gelus vel gelu.

Kemmen.

Pectere, depectere, pectinare.

Kemet / Vide Kamyn.

Kempffen.

Certare, concertare, decertare, Vide Streiten.

Kempffer.

Pugil,

Pugil, agonista, athleta, certator.

Keren.

Verrere: verrere, purgare pauimentum, solum, &c.

Kerbürst.

Peniculus, siue paniculum, & penicillus, siue penicillum.

Kercker.

Carcer, ὅρκμα, desmoterium, δεσμοτήριον, et gastulum, φυλακή, cippus.

Ein Stock / ξύλον Græcis ἡ κύφων.

Kertz.

Candela, funula, lucerna, lampas, lychnus, λύχνος Græce, funale, Vide Fackel.

Kertzen machen.

Seuare, sebare, vel separe candelas, apud Columellam.

Kertzen macher.

Candelarum seuator, sebator vel sepator.

Kertzentrager.

Dadùchi, tædiferi, faculari, ceroferarij.

Kessel.

Aenum & Ahenum, ahenulum, κρᾶον, cucuma, caldarium, caldare, cacabus, κάκαβος, lebes, λέβης.

Kesten.

Castanea, heracleotica nux.

Kestenbraun.

Color castaneus, phœniceus, spadiceus.

Kestigen.

Castigare, temperare, ieiunare.

Kestigung.

Castigatio, temperantia, ieiunium.

Ketten.

Cathena, funis ferreus, cathenatus, funiculus ferreus.

Ketzer.

Hæreticus, schismaticus.

Ketzerey.

Hæresis, schisma, secta.

Keusch.

Pudicus, continens, σώφρων, temperans, purus, immaculatus, inuiolatus, incor-

incorruptus, intemeratus, castus, ἁγνός. Falluntur qui cœlibem idem significare putant quod castum. nam cœlebs, is proprie dicitur, qui vxorem amisit, vel certe iam non habet, etiamsi habeat concubinas.

Keuschheit.

Castitas, pudicitia, continentia, castimonia.

Kewen.

Masticare, φλκίειν, dentibus comminuere, conterere.

Kiesen / Vide Auserwelen.

Kinback.

Mandibula, γαμφηλὴ, maxilla, bucca, pro eodem apud Plautum.

Kinder.

Liberi, γεννώματα, proles φίλτατα, pignora, soboles.

Kirch.

Aedes in singulari numero tantum. Aedicula diminutiuum pro Sacello, Ein Capell / Templum ναὸς, sacellum, ναΐδιον, domus Dei, Ecclesia, domus orationis, Basilica, oratorium, adyton, sanctuariū, delubrum media producta & phanum apud veteres idololatras dicebatur. Ara, Altare, apud Poetas, Rhenanus in schol. js historiæ tripartitæ scribit, olim in Christianismi principio templa Dominica vocari solita, vnde in hodiernum vsque diem lingua vulgari dicimus, Domme / hoc est Dominicum Latine. Vocis huius vsus est in vetustis, Ecclesiasticę historię libris, Sacrarium, ἱεροφυλακεῖον, Sacristia apud probatos autores non inuenitur.

Kirchherr.

Aedituus, curator rerum Ecclesiasticarum.

Kirchner.

Hierophanta, mystagogus, Hierodulus, custos sacrorum.

Kirchweyhe.

Sanctificatio, consecratio, dedicatio, καθιέρωσις templi, encænia pluraliter ab ἐγκαινίζειν, quod innouare significat.

Kissen.

Puluinar, puluinus, puluillus, ceruical, ceruicale, capitale, προσκεφάλαιον.

Kist.

Cista, cistula, cistella, κίστη, arca, arcula, arcella, scrinium, scriniolum, ἐγγυοθήκη, custodiarium, reconditorium, repositorium, theca, θήκη, capsa, capsula, capsella, chartophylacium.

Klag.

Querela, querimonia, conquestio, questus plurale tantum.

Fletus, ploratus, eiulatus, planctus, plangor, luctus.

Kläger.

Accusator, litigator.

Kläglich.

Querulus, feralis, tristis, γοερός, flebilis, θρηνητικός, lamentabilis, luctuosus, miserabilis.

Klaffen.

Balare, blaterare, vide Klappern.

Klaffer.

Balator, blaterator, Vide Klapprer.

Klaffter.

Vlna, quatuor cubiti, orgya.

Klagen.

Queri, conqueri, quiritare, & quiritari, δεινὰ ποιεῖσθαι, ægre ferre, conerere, deferre querelas, querimoniam, in querulam vocem erumpere.

Item.

Deflere, lugere, lamentari, plangere.

Klaggesang.

Monodia, nænia, lugubre carmen.

Klang.

Sonus, sonitus, clangor, βόμβος, fragor, κτύπος.

Klapperen.

Blaterare, effutire.

Klapperer.

Locutor, locuuleius, loquax, πολυλόγος, loquaculus, immodice, impendio loquax, multiloquus, blatero, garrulus, linguax, linguaculus, rabula, homo futilis, gerro immodicus in verbis, ἀμετροεπής, λάλος, vel bolus, fusus, profusus in verbis, blaterator, balatro. Ein Klaffer.

Klaud.

Vestis, vestimentum, indumentum, amictus, ἱμάτιον, velamen, gestamen, inuuiæ, stola.

Kleyden/

Kleyden / Vide Bekleyden.

Klar.

Clarus, purus, lucidus pellucidus, perspicuus, non obscurus.

Klarheit.

Claritas, perspicuitas, splendiditas.

Klerlich.

Manifeste, liquide, plane clare, aperte, διαφανῶς, lucide, dilucide, luculenter luculentissime, splendide, distincte, diserte.

Klein.

Paruus, minutus, exiguus,

Kleine hohe / Vide Bybel.

Klein Schul.

Schola, σχολή, studium triuiale, priuatum, ludus literarius, Palladius, diatriba. παιδότριβον, vide de similibus in dictione Hoheschul.

Klein kind.

Pusio, pusillus, pusillulus, paruus, paruulus, puellus, puer, pupus apud veteres, παιδίον.

Klepper.

Crepitaculum, κρόταλον, sistrum, σῦστρον.

Klopffen.

Pulsare, pulsitare.

Klopffer.

Pulsator, puls[i]ator.

Klopffer an der thür.

Ropalum, campanæ malleus, ῥόπαλον, est quo ostium pulsatur, malleus fores propellens, qui & ῥόπτρον, dicitur.

Erasmus in colloquijs circulum illum ferreum siue ostij annulum, cornicem vocat, Græci κορώνην.

Klug.

Industrius, solers generis omnis, scitus, sagax, perspicax, ingeniosus, cordatus, argutus, recoctus.

Klugheit.

Industria, ἀγχίνοια, solertia, ἀγχίνουν, sagacitas, perspicacitas, ingenium, argutiæ ἐπιστροφή.

Knab / Vide Bub.

Knecht.

Puer, f[amu]lu[s], seruus.

Knecht annemen.

Contrahere copias, colligere

ligere, militum manum, conscribere, cogere exercitum, milites conquirere. ἀνδρολογεῖν, ἀνδρολογίζειν, parare manum.

Knie.

Genu, poplites.

Knie biegen.

Genua curuare, incuruare, flectere, ponere. γονατίζειν, poplites nflectere, geniculare & geniculari, ingeniculari sicut Hieronymum in Esdra, genibus suis sedere, niti.

Kniebug.

Καμπή, flexura, curuamen post genu.

Knopff.

Nodus.

Knopff eines gewechs.

Tumor, germinis siue germinantium.

Koch.

Cocus, seu coquus μάγειρος, magirus, popinator, obsoniorum.οψοποιός, ὀψοδαίδαλος, obsoniorum instructor, lixa.

Kochen.

Concoquere, popinari, ὀψοποιεῖν.

Köcher.

Cala narium, θήκη, graphiarium, theca calamaria, pennaria, graphiaria, γραφεῖον.

Kölkraut.

Brassica, lapsana, caulis, καυλός, cauliculus, brassica Apiana, quae alio nomine dicitur, Selinada, Kabiskraut.

Kön/Vide getrost.

Körtz/ Vide Kertz.

Kol.

Carbo, pruna.

Kolpfann.

Foculus.

Korb.

Sporta, sportula, qualus, quasillus, cartallus, κάρταλλος, calathus, cophinus, κόφινος, canistrum, κανοῦν, canistellum, corbis, corbulus, fiscella, scirpea, arundinea.

Korn.

Granum, frumentum, far, ador, adoreum.

Kornfrucht/
Vide
Frucht an Korn.

Kornhülse.
Palea, ἄχυρον, acus, aceris.

Kornwurm.
Curculio, gurgulio, idem.

Kost.
Epulum, epulæ, ferculum.

Kosten.
Sumptus, impendia, expensæ, ἀναλώματα, impensæ, διαφόρατα.

Idem, Kosten.
Gustare.

Kosten anlegen / oder drauff wenden.
Facere, ponere, conferre, impendere sumptus, impendia, impensas.

Kosten dargeben/oder anlegen.
Suggerere, subministrare, suppeditare sumptus & sumptibus

Kosten sparen.
Impendio, impensis, sumptibus parcere, sumptuum rationem habere, consulere impendendis.

Kosten tragen.
Acceptum, expensum seu impensum siue impendium ferre.

Köstlich.
Preciosus, magnificus, splendidus, sumptuosus, opiparus, πολυτελής, deliciosus, delicatus, lautus, regalis.

Item.
Antiquus, nobilis, Attalicus metaphorice.

Et aduerbialiter.
Preciose, magnifice, splendide, magnificenter, μεγαλείως, μεγαλοπρεπῶς, opipare, πολυτελῶς, deliciose, delicate, curiose, laute, lautule, splendide, regaliter.

Köstlich essen.
Cupediæ, ὀψοφαγία, dapes, secundæ mensæ, lauticiæ, πέμματα, tragemata, edulia, exquisita, opipara, delicata, lauta, ἀδεῖα, splendida, magnifica, regalia.

Köstlich leben.

Preciosa, magnifica, splendida, delicata vita.

Et aduerbialiter.

Preciose, magnifice, splendide, delicate viuere.

Köstlich sein.

Facere, impendere sumptus, conferre impendia magnifice, splendide se gerere.

Kotz.

Cento, gausape, teges, storea, tegeticula, tegillum.

Krafft.

Virtus, energia, efficacia, natura.

Krafftlos.

Languidus, eneruis, e, & eneruus, a, um.

Krag.

Collare lineum, amictorium, collare, zona colli.

Krays.

Orbis, circus, circulus, centrum.

Kramm/ Vide Gemertz.

Krampff an einer reben.

Clauiculus, vel Clauicula, capreolus.

Kran.

Cranium, Latine tympanum.

Kranch.

Aues Palamedis, apud Poetas Grues, γέρανοι, vipiones, grues minores. Cæterùm rota illa volubilis, qua naues exonerantur, quæ authore Vitruuio, Grus Latinis dicitur, γεράνιον, ἢ γέρανος, appellatur, atqui Marmelius Geranorum illud instrumentum nominat, alio nomine tympanum.

Kranck.

Aeger, infirmus, debilis, Languescens, languidus, exuccus, inualidus, imbecillis, solutus, exhaustus viribus, effœtus viribus, mollis, tener corpore, male habens, valetudinarius, ægrotus, ἄῤῥωστος, ægrotans, morbosus, morbidus, morbo correptus.

Kranckheit.

Aegritudo, infirmitas, debilitas, ἀσθένεια, languor, valetudo aduersa, infelix, mala, imbecillitas, ægrotatio,

ſio, impotentia, morbus.

Kranck ſein.

Aegrotare & infirmari in ſacris literis frequenter, Languere, Laborare, corripi morbo, male habere, valere, decumbere, decubare, grauiter, incommode habere, νοσεῖν, ἀσθενεῖν, πονηρῶς ἔχειν, κακῶς ἔχειν, aduerſa, haud proſpera, infelici, mala, infauſta, parũ ſecunda, parum proſpera, per quam incommoda, eſſe valetudine, lecto defigi, decumbere, cum medicis rem habere.

Kranck werden.

Aegrum fieri, debilitari ἐξασθενεῖν, langueſcere, elangueſcere, ad languorem vſque debilitari, corripi morbo, in morbum incidere, viribus deficere, imbecillis fio.

Krantz.

Στέφανος, corona, corolla, coronula, ſertum, redimiculum, laurea, laureola, ex lauro, ῥόδεος, ex roſis contex a corolla.

Kratzen.

Fricare, ſcabere, ſcalpere, radere aliquando, κνᾶν, κνίζειν.

Kraus.

Criſpus.

Item, Vide.

Becher.

Kraut.

Gramen.

Item.

Lachanum, holus vel olus.

Krautwürm.

Κάμπη, Latine campe eruca. Hirſuta Columellæ dicitur. Bruchus, βροῦχος.

Krawen/Vide Kratzen.

Krebs.

Cancer, gammarus.

Krebs kranckheit.

Cancer morbus, καρκίνος, καρκίνωμα, Carcinoma.

Kreſſtig.

Efficax, præſens.

Kreyd.

Creta, gypſus vel gypſum.

Kremer/Vide Handtierer.

Kretz.

Scabies, asperedo cutis, serpigo, asperitas, impetigo, λειχὴν lepra, porrigo, λέπις, fœdatio cutis, mentagra, scabies mentum occupans. Sicca scabies, quæ volatica, & a nonnullis ignis sacer creditur. Fliegend Fewer / solet faciem & loca vicina occupare. Lichen & Plora, genus scabiei aridæ, morphea.

Kreuter setzen.

Plantas, herbas, germina plantare.

Kriechen.

Repere, serpere.

Krieg.

Bellum, Mars, militia, aliquando.

Kriegen.

Belligerari, bellare, πολεμίζειν, bellum mouere, parare, Mauortis opus exercere, inferre arma apud Ciceronem.

Kriechisch.

Bellax, bellicosus, bellicus, πολεμικός, hostilis, bellicus, pugnax, Martius, Martiacus, Mauortius, Martialis, militaris, πολέμιος, castrensis, belli peritus.

Kriegsheer.

Στρατιά, exercitus, agmen, examen militum.

Kriegsmann.

Στρατιώτης, stratiota, miles.

Kriegsknecht / oder Kriegsvolck.

Milites, stipendiarij, μισθοφόρος, armigeri, doryphori, ionchophori, lancearij, hastarij, fundibularij, ic operarij, scutati, scutigeruli, tarristophori.

Kropff.

Struma, strumula.

Item, ingluuies.

Kron / Vide Krantz.

Krumm.

Curuus, incuruus, recuruus, vncus, aduncus, reduncus, flexus, flexuosus, sinuosus, camurus, paruus, retortus, tortuosus, obliquus, καμπύλον, κάμπιον, conuexum.

Krümme.

Curuitas, flexura, curuamen,

uamen, conuexitas.

Krümmen.

Curuare, incuruare, recuruare, aduncare, sinuare, pandere, flectere.

Küchen.

Culina, coquina, μαγειρεῖον, popina.

Kugel.

Pila, pilula, globus, σφαῖρα Græce, sphæra.

Kummer.

Angor, auxietas, anxietudo, dolor, cruciatus, tristitia.

Kümmerlich / Vide Kläglich.

Kunst.

Ars, scientia, literæ, disciplina, eruditio, techna.

Künstreich / Vide Artlich.

Kunstreich.

Ingeniosus, artificiosus, industrius.

Kupffer.

Aes, χαλκὸς, cuprum aut rectius vt nonnulli volunt, æs Cyprium.

Kurtz.

Breuis, succinctus, circumcisus, correptus, minutus, compendiarius, compendiosus, ἐπίτομος, Laconicus.

Kurtz athem.

Vide

Die kurtze athem haben

Kurtzered.

Sermo, breuis, succinctus, compendium, micrologus, micrologia, breuiloquentia, breuiloquium, βραχυλογία, sermonis breuitas, Laconismus.

Kürtzlich.

Breuitas, paucis, breuiter, λακωνικῶς, raptim, succinctim, συντόμως, ἐπικεφαλαίως, succincte, collecte, summatim, in summa, ἐπιτροχάδην, vt vno verbo dicam, absoluam, ἵνα δὲ λόγῳ εἰπεῖν, ne multis morer, ne sim prolixior, ne sim longior, ne prolixitate fastidium audientibus ingeram.

Kurtzlich die summ begreiffen/

Vide

Die summ kürtzlich begreiffen.

Kürtzlich beschreiben/ oder reden.

Breuibus perstringere, cōprehendere, complecti, vno verbo complecti, la tam materiam contrahere, eamque breui sermone perstringere, strictim attingere, leuiter, in transcursu contingere, attingere, Laconice scribere, vti breuitate literarum, summam rerum decerpere, rē omnem verbo complecti, breuiter trāscurrere, συντεταγμένως λέγειν. paucis dicere, vti verborum compendio, summatim dicere, λακωνίζειν, in genere, breuiter dicere, compendio loqui, ὡς τύπῳ λαβεῖν, vt semel finiam, vt semel dicā, vt compendio loquar, ὡς τύπῳ εἰπεῖν, vt vno verbo absoluā, ἐνὶ δὲ λόγῳ εἰπεῖν, ne multis morer, ne sim prolixior, ne sim longior, ne prolixitate fastidium audientibus ingeram.

Kurtz oder Kürtzer machen.

Abbreuiare, coarctare, contrahere in compendium, late scripta in arctum colligere.

Kurtz vergangen.

Nuper, νέον, nuperrime, diebus superioribus, ἄρτι, iamdudum, nouiter, νεωστὶ, recens, recenter, paucos ante dies, mense nondum exacto.

Küssen.

Osculari, deosculari, exosculari, κύειν, libare, oscula apud Virgilium, imprimere osculum, figere, infigere oscula, osculo accipere, dare basium, basiare, impudentiæ sunt.

L A.

Laben.

Recreare, refocillare, refrigerare.

Labung.

Recreatio, refocillatio, refrigerium.

Läg.

Humile, paruum, decliue, pressum, depressum, submissum, bassum vulgus dicit inepte.

Lär.

Vacuus, inanis, cassus, subuentaneus, ventosus, ieiunus.

Land/ Vide Aengst vnd betrübnus.

Landtragen/ Vide Aengstig sein.

Lanst.

Forma, formula, exemplar, typus, archetypus, figura, lutorium, siue lutoria.

Lansten.

Præstare, tenere, effectum dare.

Lanten.

Regere, dirigere, moderari, gubernare.

Lanter.

Scala, κλίμαξ, scalæ, arum.

Lampe.

Lychnus pensilis, cicindele, apud Augustinum, lampas proprie splendorem significat, λαμπάς, lampada, æ, sub prima Declinatione apud Hieronymum.

Landt.

Terra, tellus, regio.

Landfarer/ Landleuffer/ Landstörer/ Vide Hans in allen Gassen.

Landrichter/ Vide Amptman.

Landschafft.

Regio, eparchia, terra aliquando, sed fere in plurali, Tractus.

Landsknecht.

Miles lancearius, lanceatus, miles stipendiatus.

Landstraß.

Via regia, militaris, publica, trita, prætoria, plaustraria, μεγαλόδιος.

Lang.

Μάκρος, longus, prolixus, porrectus.

Lange zeit.

Tempus diuturnum, diutinum, ἐπιμήκιστον, continuum, indefessum, ἀκάμας.

Langs leben.

Vita diuturna, continua, perpetua.

Item.

Viuere Nestoreos annos, longæuã ducere, gerere vitã, inducere, in decrepitam vsq; ætatem viuere,

in an

in annos perquam multos viuere.

Langlebig.

Viua., longæuus, μακρόβιος.

Langsam.

Tardus, tardiusculus, piger, lentus, serus, marcus, marcidus, brutus aliquando. Segnis, spissus, hebes per metaph. Vide **Faul.**

Et Aduerbialiter.

Lente, sensim, ductim, tractim, pedatim, pedetentim, pedepressim.

Langsamkeit.

Inertia, ignauia, desidia, torpor, torpedo, socordia, pigritia, oscitantia, veternum, seu veternus, ocium in malam partem pro pigritia, somnolentia, negligentia, segnities, segnitia, νωθρότης.

Lang von Leib.

Procerus media producta ἐυμεγέθης, longus, μακρός, oblongus, Gigantum stirpe oriundus, Giganteo corpore, caligæ Maximini in prouerbiali schemate.

Langwirig.

Diutinus, diuturnus, durabilis, condititius, longus, proprius.

Langwirigkeit.

Diuturnitas, durabilitas, diutinum.

Lantz.

Λόγχη, Latine hasta, lancea, lanceola.

Las mich gehen.

Sine me abire, sine vt abeam, mitte me, omitte me.

Last.

Onus, φορτίον prouincia, pondus, grauamen, sarcina, sarcinula, fascis.

Laster.

Vicium, dedecus, αἰσχύνη, δυσφημία, ignominia, infamia, turpitudo, opprobrium, probrum, labes, macula.

Lastig, Vide **Beschwerlich.**

Lateinisch sprach.

Sermo Latinus, Romanus, italicus, Ausonicus, loquela Latia, Italica, Ausonica, phrasis Ausonica, Italica, Romana.

Laur, Vide **Bub.**

Laur=

Laus.

Vermiculus, vermis corporis, capitis, pediculus à multitudine pedum, quos octonos habet, vt scribit Plinius, pedunculus, a nõnullis dicitur, seu pedus, Græcis φθείρ.

Lausig.

Pediculosus, & vt est apud Plautum, pedicosus pro eodem, verminibus scatens & plenus, φθειριασι, id est, morbo pediculari laborans φθειροκομίδης, scatens pediculis.

Laut.

Sonorus, alta voce, voce sonora, siue sonante.

Laute.

Testudo, barbitus & barbitum.

Lautenschlager.

Testudinarius, chelius.

Lauter.

Purus, putus, merus, syncerus, liquidus, limpidus, illimis, penultima producta.

Lauterkeit.

Puritas, lucenitas, limpiditas.

Leben.

Viuere, ζῆν, spirare, βιοτεύειν, degere, transigere, exigere, agere, agitare, ducere, traducere vitam, ευῦ, esse inter viuos, inter mortales, in humanis superesse, fungi, potiri vita siue munere vitæ, πειθεσθαι τον βίον vesci aura, βιῶναι, a pere vitales auras, in viuis agere, ætatem degere, spiritum ducere, superare, exsuperare.

Leben nach dem gebrauch der Welt.

Deliciari, τρύφην τελειν, resupinare, ταῖς ηδοναῖς σχολάζειν, sectari mortiferas seculi illecebras, carnis desideria amplecti, humi volutari, in terrena animo rapi, ea quæ mundi sunt animo tantum agitare, volutare, cogitatione circa mundana versari, voluptatibus indulgere, animum in transitorias huius mundi voluptates demergere, intellectum circa terrena exercere.

Leber.

Iecur, iecinoris, iecusculum hepar ἧπαρ.

Leberſüchtig.

Hepa-

Hepaticus, ἡπατικός, iecinorosus.

Leblich.

Vitalis, viuidus, viuax. vegetus, spirabilis.

Lebkuch.

Panis dulciarius, laganum, λάγανον, libum.

Lecken.

Calcitrare, recalcitrare.

Lecken.

Lambere, lingere.

Lecker.

Linctor, elinctor.

Leckersbub/ Vide **Bub.**

Ledergerber/ Vide **Gerber.**

Ledig.

Solutus, redemptus, religatus, liber, libertus, liberatus, immunis.

Ledigen.

Soluere, liberare, dissoluere, exoluere, religare.

Lediglassen.

Manu mittere, dimittere, libertate donare.

Ledig machen.

Difrenare, effrenare, expedire, laxare, relaxare.

Lefftzig.

Labium, labrum, labellum diminutiuum.

Leicht.

Facilis, leuis, procliuis, metaph.

Leichtfertig/oder Leichtfertig.

Nugalis, nugatorius, vanus, futilis, nauci indeclinabile, tribulis, plebeius, triobolaris.

Leichtfertiger Mensch.

Vappa metaph. homo semissis, vilis, nihil, plebeius, triobolaris.

Leichtfertig sein.

Vilere, euilere, vilescere.

Leichtfertigkeit.

Vanitas, nugacitas, futilitas.

Leichtfertiglich.

Nugatoriè, vane, futiliter.

Leichtfertige leut

Circum-

Circumforanei, nebulones, nugigeruli.

Leichtlich.

Leuiter, faciliter, tenuiter, strictim, tractim, cursim, ἐπιψαύδην, ἐπιλίγδην, perfunctorie, in transcursu, leui brachio, sparsim, in superficie, ἐξ ἐπιπολῆς quod vulgus ineptiens dicit, superficialiter, circa pulueris tractum vel iactum prouerbialiter.

Leyden / Vide Dulden.

Leydsamen / Vide Duldig.

Leyhen.

Mutuare, χρήζειν, mutuum dare, & dare mutuo, commodare, κιχράναι, credere, vtendum dare, dare commodato, commodato dare in tempus, alicuius rei vsum concedere in aliquot dies.

Leylach.

Linteamen, lodix, lodicula.

Leym.

Gluten, glutinum, κόλλα, bitumen media producta, ferrumen apud Plinium, viscus, ci, & viscum in neut. genere, ἰξός.

Leymen.

Glutinare, ferruminare, plumbare.

Leymung.

Plumbatura, μολύβδωσις, ferruminatio, glutinamen, glutinatio, compactio, coniunctura, coniunctio, ligatura.

Leine.

Lineus, linteus.

Leinwat.

Linteum, carbasus.

Leinwat verkeuffer.

Linteo, lintearius.

Leyr.

Lyra, fides, fidicula, testudo.

Layren nagel.

Plectrum, plectrum.

Layrer.

Lyricen, vel lyristes, fidicen.

Leye / Vide Wort.

Lerch.

Galerita, cassita, alauda,

da, κορυδαλος, corydalus.

Lehr.

Dogma, didascalia, doctrina, disciplina, professio, preceptum, præceptio, præceptiuncula.

Lehren.

Docere, tradere, præcipere, imbuere metaphorice.

Lehrer.

Doctor, didascalus, præceptor.

Lernen.

Discere, addiscere, condiscere, studere.

Lehrnhafftig.

Docilis, ingeniosus, industrius, disciplinosus.

Lehrung.

Docilitas, studium, diligentia.

Item.

Institutio, traditio, parænesis, præceptio, admonitio.

Lesen.

Legere, ἀναγινώσκειν, perlegere, lectitare, recensere, reuoluere.

Leser.

Lector, ἀναγνώστης.

Lestern.

Calumniari, criminari, maledicere, conuiciari, blasphemare, rodere, taxare, occinere, vellicare, metaphor. vitilitigare, mordicus arripere, famam lædere, inferre crimen, proscindere conuicijs, congerere in aliquem conuicia.

Lesterig.

Criminosus, calumniosus, maledicus, inuectiuus, famosus, diabolicus, mordax metaph.

Lesterlich.

Calumniose, criminose, blasphemé, per calumniam.

Lesterung.

Calumnia, διαβολή, blasphemia, maledicentia, cõtumelia, Sycophãtia, morsus metaph.

Lesterer.

Calumniator, criminator, obtrectator, zoilus, blasphemus, sycophanta, diabolus, maledicus, vitilitigator, & vitiligator.

Lett.

Lutum argilla.

Letzter.

Nouis-

Nouissimus, ὕσατος, extremus, supremus, vltimus, ἔσχατος.

Leuchten.

Micare, emicare, lucere, relucere, fulgere, splendere, coruscare, radiare, irradiare, rutilare.

Leuffer.

Cursor, à pedibus.

Lewffig / Vide Gemein.

Leugnen.

Negare, ἀναίνεσθαι, pernegare, ἀποφάσθαι, auersari, abnuere, renuere, diffiteri, inficiari, inficias ire.

Leutselig / Vide Freundlich.

Lиederin.

Coriaceus, pelliceus.

Lieb.

Charus, amicus, notus, dilectus, amantissimus.

Liebe.

ἔρος, amor, charitas, beneuolentia, necessitudo, obseruantia, fauor, studium.

Idem, Liebe / Vide Bul.

Lieben / Vide Liebhaben.

Lieber / Vide Angenemer.

Liebhaben.

Amare, diligere, amplecti, amplexari, περιπλέκειν, obseruare, amore complecti, amore beneuolentia singulari prosequi, charũ seu charissimum habere, amore deuinctum esse, singulari beneuolentia alicui coniungi.

Liebhaber.

φίλος, amicus, amator.

Liebkosen.

Assentari, blandiri.

Lieblich.

Amœnum, iucundum, ἡδανόν, delectabile, ἐπίχαρις, volupe est, voluptuosum, ἡδυσμένον, amabile, lepidũ, come, bellum, plausibile, suaue, & dulce metaph.

Et aduerbialiter.

Amœne, iucunde, delectabiliter, amicabiliter, lepi-

lepide, comiter, belle, plausibiliter, blande, blanditer.

Lieblichkeit.

Lepor & lepos, gratia, Amœnitas, iucunditas, delectabilitas, amicabilitas, comitas, festiuitas, charientismus.

Liberey.

Bibliotheca, βιβλιοθήκη, arciuum vel archiuum vt aliqui scribunt. vtitur hac dictione Hieronymus in præfatione libri Esther. Armarium quoque locus, in quo libri reconduntur, sed Armamentarium in quo arma.

Libraria in hac significatione barbara dictio est, librarius enim βιβλιογράφον denotat, qui libros & alia scribit. hunc Latini scribam vocitant.

Liebsthun.

Gratificari, χαρίζεσθαι, Beneficium conferre, φέρειν χάριν.

Liecht.

Lux, lumen, & lucus, quartæ Declinationis.

Item.

Lumen, lucerna, teda.

Liecht werden.

Lucescere, illucescere, illucere, diescere.

Lied.

Cantus, cantilena, psalmus.

Ligen.

Iacere, cubare, cubitare.

Ligende güter.

Bona soli, fundi bona immobilia, βοσκήματα, prædia. κτήματα, χρήματα, τὰ χωρία.

Linck.

Læuus, sinister.

Linckhand.

Læua, sinistra, substantiue.

Lindenbaum.

Philyra, vel philura, penultima correpta, tilia Latine.

Linial.

Amus-

Amuſsis, regula, gnomon.

Linien.

Linea, gramma, γραμμὴ, gramme, verſus, amuſsis, perpendiculum.

Liſpeln.

Balbutire, impedite loqui.

Liſpler.

Balbus, ψελλὸς, blæſus, balbutiens, ἄτυπος, plectro linguæ non ſatis expedite utens, impeditioris linguæ homo, traulus, impedite loquens.

Liſt.

Techna, inſidiæ, dolus.

Liſtig.

Callidus, verſipellis, verſutus, ποικιλόφρων, aſtutus, ἀλώπηξ, vafer, argutus, ſolers, Punicus, fera Libyca, veterator, παλίμπρατος, doloſus, δολομήτης, ſubdolus, varius, tenebrio, fraudulentus, frauduloſus, inſidioſus, vulpinus, vulpinaris, vulpes.

Liſtigkeit.

Aſtutia, aſtus, πανουργία τέχνη, κερδοσύνη, ars, argutia, calliditas, vafricies, vel vaframentum, fraudulentia, doloſitas.

Liſtigkeit in diſputieren.

Argutia, ſtrophæ tergiuerſationum, fugæ, ambages, anfractus, δινοδίαις.

Liſtiglich.

Aſtu aduerbialiter pro aſtute, veteratorie, callide, vafre, verſute, doloſe, fraudulenter.

Lob.

Laus, fama, φήμη, gloria, δόξα, honor, exiſtimatio, decus, ſplendor, nomen, opinio celebris, plauſus, titulus.

Loben.

Laudare, prædicare, ἀνθομολογεῖσθαι, commendare, probare, approbare, magnifacere, celebrare, ἐπιφημίζειν,

ſειν, benedicere, efferre, at tollere, & extollere, Metaphorice, ἐπικλεῖν, laudibus celebrare, proſequi, euehere, efferre, afficere, in cœlum tollere, extollere, vehere, euehere. Deprædicare laudes alicuius, bucci nari, ἀνὰ σόμα ἔχειν. agere ἐγκωμιασὴν ἐγκωμιάζειν.

Et quemadmodum bene audire, Latinis pro lau dari, prædicari, probari ponitur; ita Græci εὖ ἀκόειν dicunt.

Loch.

Foramen, foratus.

Locken / Vide Aurenȝen.

Löcherig.

Ocellatus, foraminoſus, cauernoſus.

Löffel.

Cochlearium, cochleare, cochlear, per apocopen cochlium.

Lösen.

Soluere, ablaqueare.

Item.

Sortiri, ſortes in vrnam mittere, ſortito aliquid facere, κληρȣχεῖσθαι, ſortelegere, eligere.

Löten / Vide Lelmen vnd Wappen.

Lötung / Vide ibidem.

Lon oder Lohn.

Merces. μισθὸς, præmium, βραβεῖον, brauium vel brabium, ſalarium, ſtipendium, μισθοφορά.

Lorberbawm.

Laurus, laurea, daphnis.

Los.

Sors, κλῆρος.

Losen.

Auſcultare, aurem arrigere, admouere, animaduertere.

Loſſen / Vide Löſſen.

Loſs ledig geben / oder machen.

Adſerere, vindicare in libertaté, ἀφιλέσθαι εἰς ἐλευθερίαν.

θεpίαν, manumittere, libertate, pileo donare, liberare, eruere, eripere, Vide Erlösen.

Lösung.

Tessera, symbolum.

Los werffen.

Vide

Lösen.

Lotter oder Lotterbub.

Verbero, verberalis, idem apud Plaut. Scurra, tenebrio, nebulo.

Lotterbeth / Vide Faulbeth.

Lotterisch.

Vernilis, scurrilis penultima producta.

Et aduerbialiter.

Verniliter, scurriliter.

Lufft.

Aer, Iuppiter aliquando, aura.

Lüg.

Mendacium, mendaciolum, sycophantia.

Lügenhafftig.

Mendax, vanus, falsus, vaniloquus, nugax, nugator, nugigerulus, ματαιόλογος, nugiuendulus, Cretensis, ψευδηγόρος, Vir insigni vanitate, mendaciloquus.

Lügenhafftigkeit.

Vanitas, falsitas, mendacitas, vaniloquentia, nugacitas. ματαιολογία.

Lügner.

Nugator, nugigerulus, ματαιόλογος, nugiuendulus, mendaciloquus.

Lust.

Appetitus, concupiscentia, cupiditas, auiditas, animus aliquando, Voluptas, libido.

Lustbarkeit.

Amœnitas, delectabilitas, oblectabilitas.

Lustbar ort.

Locus amœnus, delectabilis, iucundus.

Lustgarten.

Viridarium, viretum, paradisus.

Lusthaus.

Villa vrbana, alias prætorium.

Lustig.

Amœnum delectabile, πίειλω, iucundum, ἡδανὸν, festiuum volupe est, volup tuolum, ἀδυσμένον.

Lützel/oder wenig.

Modicum, ὀλίγον ὅσον, parum, paulum, paululum, pauxillum, pauxillulum, ὀλίγα, παρὰ μικρὸν.

Dicitur etiam aliquantum ocij, id est, aliqua quantitas ocij.

MA.

Machen.

Agere, operari, πράττειν, ἐργάζεσθαι, facere peragere, formare, fabricare, & fabricari, architectari, texere metaphorice.

Macht.

Valentia, potestas, ἐξουσία, potentia, δυναστεία, potentatus, imperium, dominatio, dominatus, copia, manus, robur, virtus, Græce δύναμις, fortitudo, vis, ius in aliquem.

Macht haben.

Valere, posse, potesse, apud Comicos. Habere potestatem, facultatem, vires, potentem esse, viribus valere ad aliquid agendum.

Mackel.

Nota, notula diminutiuum, Labes, labecula.

Magd / Vide Dienerin.

Mage.

Stomachus, ventriculus diminutiuum.

Mager.

Macer, macilentus, exilis, gracilis, macie pellucens, exuccus, dürr/extenuatus, pumice aridior, macie, inedia, extenuatus, attenuatus, macies ipsa, σύφαρ, metaphorice apud Erasmum frequens. Monogrammus, a similitudine, μονόγραμμος, κάνναβος, leo trephide macilentior.

Magerheit.

Macies, macritudo.

Mager machen.

Macrare, emacrare, macire, emacire, tenuare, attenuare, extenuare.

Mager.

Macere,

Macere, macecere, macrere, ἰσχναίνομαι, macrescere, arescere, extenuari, ἰξατμίζειν, exuccum fieri, macie pellucere, ariditate crepitare.

Mager werden.

Marcescere, macrescere.

Magschafft / Vide Blutuerwanten.

Mayeran.

Amaracus, ἀμάρακος, maiorana.

Mayrren / Vide Beduncken.

Maynung.

Opinio, δόξα, sententia, consilium, mens aliquando.

‖ Mayster.

Magister, moderator.

Maystern.

Moderari, magistrare, inijcere frenos, domare.

Mal.

Nota, notula, stigma, signum, character.

Item.

Conuiuiū, symposium, compotatio, epulum, prandium, Frümal. Morgenmal oder Mittagmal / cœna, Nachtmal.

Malacey.

Lepra, λέπρα, ἱερά, elephantia, elephantiasis, satyriasis.

Malaceyscher / Vide Aussetziger.

Malen.

Pingere, vide Ferben.

Item.

Molere, pinsere.

Malung.

Pictura, depictio, fucatio, coloratio.

Item.

Pinsura, molitura.

Maluasier.

Vinum aruisinum, vulgo maluasinum, alias Creticum vinum.

Malzeichen / Vide Fleck.

Malzeit / Vide Mal.

Mann.

Mas, vir, maritus.

Manbar.

Nubilis, pubes, puber, matū

matura, apta, tempestiua viro, connubio, nuptijs, ἐπιτεαλής, viripotens, adulta, pubertatis annos egressa.

Et hæc tam masculis quam fœminis accommodari possunt.

Mann befindets tåglich.

Videre est, cernere est, videre licet, cernere licet, videas, cernas.

Mancherley.

Varium, diuersum, multiplex, πολύχροον multiuarium, multiforme, multijugum, aliud atque aliud, multigenere, apud Plautum.

Mancherley.

Vide

Auff mancherley weis.

Mandelkern oder Mandelnus.

Amygdala, vel amygdalum, ἀμυγδάλη, nux Thasia nux Græca.

Mandelgeschwer.

Tonsillæ, quidem quod glandula & toles, antias, adis.

Manen.

Monere, admonere, hortari, adhortari, cohortari.

Mangel.

Inopia, penuria, defectio, defectus.

Mangelhafft.

Indignus, egenus, inops, curtus, defectiuus.

Mangeln.

Carere, vacare, cum Ablatiuo, deesse, deficeri, egere, indigere, desiderare.

Man hat ein versamlung gehalten.

Vide

Es ist ein versamlung gewesen.

Mannigfeltig/

Vide

Mancherley.

Man legt dirs vbel aus/

Vide

Es ist ein grosse schand.

Männlich.

Masculus, masculinus, virilis.

Item.

lichen.

Virilis, fortis, animosus, generosus, heroicus.

Mannlichkeit.

Virilitas, vis, fortitudo, heroica virtus, animositas, magnanimitas.

Man sagt dir schandt nach / Vide

Es ist ein grosse Schandt.

Mansbild.

Mas, masculus, masculinus, sexus masculinus.

Man sichts teglich / Vide

Man befinds teglich.

Mantel.

Læna seu chlæna, palliū Græcorum, ἀμφίσωμα, toga Romanorum penula, lacerna, λαιδάριον, amiculum, palliolum, tegmen à Cicerone dicitur, impluuium, sagulum, sagum vel lolum eadem sunt, palla mulierum propriè est, chlamys militum, paludamentum & ephebris, Ein Kleid das man vber ein Tartschen deckt.

Marcken.

Metari, terminos ponere, limites ponere.

Marckstein.

Meta, limes, terminus, lapis terminalis, cardines agrorum.

Marckt / Vide

Jarmarckt.

Marmelstein.

Marmor, lapis Parius, alabastrum

Martern.

Adhibere & habere quęstionem tormentis, pœnā vel pœnas de aliquo sumere, torquere per quæstionem, per tormenta extorquere, explorare, adfligere, adflictare, punire, κολάζειν, βασανίζειν, cruciare, supplicio afficere, animaduertere, cum Accusatiuo intercedente prępositione in, dare & interrogare pœna, sumere supplicium, pœna afficere, excarnificare plectere, mulctare, ferire, angere, macerare, emacerare, coercere, corrigere, castigare, emendare, erudire.

Matery.

Materia, substantia, sylua.

Materey nemen zu reden/ Vide

Argument nemen.

Matt.

Fessus, defessus, fracidus.

Matt werden.

Fracere, fracescere.

Matt werden am gemüt.

Animum despondere, abijcere, deijcere, animo frangi, elanguescere, concidere, ἀλύειν, dimittere auriculas, subsidere illi animus in genua, prouerbialiter, qui desperat, dicitur.

Mawren.

Struere, adstruere, construere, extruere, componere muros, parietes ædificium, domum, tectum.

Mawrer.

Cœmentarius, faber murarius.

Mechtig.

Potens, compos, valens.

Mechtigkeit.

Potentia, amplitudo.

Meer.

Mare, θάλασσα, pontus, æquor, fretum, salum, altum substantiuum, pelagus, πέλαγος, Neptunus, oceanus, gurges, pro mari apud Poetam, Nantes in gurgite vasto, sicut ὑγρὴ, pro mari apud Græcos Poetas inuenias, Adria pro quouis mari ab Horatio ponitur, cum maris pars hoc tantum vocetur nomine. Omnes aquarum congregationes, vt Ambrosius scribit, Maria vocantur.

Meer krieg.

Bellum nauale, marinum, classis conflictus, qui Plutarcho, ἐμβολὴ τῶν νηῶν, dicitur.

Meer schneck.

Concha, conchylium, conchyle, genus piscis firmiori testa clausi.

Mehl.

Simila, similago, farina.

Mehr.

πλέον, plus, pluris, magis, amplius.

Mehr den gnug.

Plus satis, plus nimio, plus

plus quam par est.

Mehren.

Augere, augmentare cumulare, accumulare, locupletare, alere, mactare, vnde macte vocatiuus.

Mehrung.

Augmentum, auctio, auctus, crementum, incrementum, accessio, locupletatio, augmentatio.

Meuterey.

Conspiratio, rerum nouarum molitio, factio, motio, commotio, techna, insidiæ, fallaciæ.

Melcken.

Mulgere, emulgere, extorquere lac.

Melckgeld.

Melckgeschirr oder Melckkübel.

Mulctrum, mulctrale.

Melden.

Meminisse commeminisse, mentionem facere, commonefacere.

Meldung.

Mentio, commonefactio.

Menge volcks.

Multitudo, cœtus, turba, turbella diminutiuum, manus, cateruæ, frequentia, numerus, concio, conuentus, conuenticulum, in malum frequentius, Vide Hauffe volcks.

Mennlich / Vide Mannlich.

Mennlich scham.

Verenda, virilia, pudenda, αἰδοῖα, genitalia, μήδεα, menta, mentula, veretrum, testiculus, ὄρχις, penis, coles, cauda, priapus, μύκης, πέος, πόσθιον, verpa, muto, ψωλή, membrum virile, genitale, virga, hasta, Venerea, virilis, neruus apud Iuuenalem, Mentura, incognita verui.

Mensch.

Homo, homunculus, homuncio, diminutiuum. Paruulus mundus, μικρόκοσμος, mortalis, βροτός.

Menschen.

Homines, mortales, terreni, terrigenæ, βροτοί, ἄνθρωποι, μέροπες.

Mercken.

Aduertere, intelligere, sentire, præsentire, præsentiscere, προαισθάνεσθαι, notare

notare frequentius, videre, subolere, subodorari, & olfacere, per caliginẽ intelligere, suspicari, suspicionẽ habere, arbitrari, existimare, putare, autumare, tanquam per somnum intelligere, per nebulam resciscire.

Messen.

Metari proprie & de loco dicitur, mensurare, metiri, emetiri, permetiri.

Messer.

Sica, culter, cultellus, cultrum, παραξιφίς, cultellum, μαχαίριον.

Messerschmide.

Faber cultrarius, cultrifex vulgo dicitur. Gladiarius, Ein Degenmacher/ Faber gladiarius, μαχαιροποιός.

Messer wetzen.

Acuere, ἀκονᾶν, exacuere, trahere aciem, extere re cultri aciem, θήγειν, παραθήγειν.

Messig.

Continens, temperans, tẽperatus, sobrius, μονίας, frugalis, sophron, σώφρων.

Messigkeit.

Continentia, σωφροσύνη, temperantia, modestia, abstinentia, sobrietas, frugalitas, parsimonia.

Messigung.

Temperamentum, temperatura, temperies, moderatio, frugalitas.

Messing.

Aurichalcum, siue orichalcum.

Messung.

Mensio, dimensio, mensuratio.

Mesten.

Saginare, pinguefacere, opimare.

Mestung.

Saginatio, pinguefactio, fartura.

Μελίκρατον, melicratum, οἰνόμελι, vinum hypocraticum, mulsum, Medo & aliquorum opinione medus, hydromeli, ὑδρόμελι, aqua mulsa.

Metall.

Metallum, æs, æris.

Mûle.

Mola, molerina, & molendinum, μύλος, pistrinũ, pistrilla, diminutiuũ,

Müller.

Molitor, molendinarius, pinsor, pistor, idem.

Milt.

Mansuetus, mitis, πρᾶος, placidus, placabilis, exorabilis, clemens, benignus, pius, ἐπιεικής, lenis, metaphorice cādidus, εὐμενής, blandus, ἤπιος, suauis, beneuolus, humanus.

Miltern.

Mitigare, sedare, pacare, temperare, lenire, metaphor. delinire.

Miltigkeit.

Lenitas, lenitudo, mansuetudo, placiditas, placabilitas, clementia, benignitas, pietas, beneuolentia, humanitas.

Miltigkeit zu geben.

Liberalitas, largitas, munificentia, δαψίλεια, beneficentia.

Miltiglich.

Munifice, múnificentissime, liberaliter, large, largiter, dapsile, δαψιλῶς, profuse, affatim, abunde, abundanter, vbertim, copiose, in copia.

Miltz.

Lien, enis, penultima producta: splen.

Münch.

Monachus, solitarius, cœnobita, ἀναχωρήτης, anachoreta, Vide Waldnus.

Müntz

Moneta, numisma, nummus & numulus dimin.

Mirb.

Putre, putridum, fracidum.

Mir kömpt für.

Audio, ad aures meas peruenit: relatum, nunciatum, indicatum est mihi.

Mischen.

Miscere, temperare, confundere, diluere.

Mischung.

Mistio, vel mixtio, mixtura, temperatura, temperamentum, temperies, confusio, κρᾶσις.

Missethat

Delictum, negocium, παράπτωμα, πταῖσμα, noxa, noxia, culpa, commissum offensa

offensa, offensio, offensus, us, pro eodem ponitur. Offensa tamen actiue, & offensio passiue frequenti us sumitur. Error, erratū, legitur etiā erratus, casus lapsus, crimen, scelus, μιαρία, probrum, flagitium, ἀνόημα, impiamentum, apud Cyprianum, Facinus anceps vox est, siquidem Salustius, praeclari facinoris negocium appellat.

Missethat vergeben.

Condonare culpam, ignoscere admissum, remittere culpam, delictum, noxam, concedere, indulgere, veniam dare, offensam dimittere, seu potius remittere, συγγινώσκειν, συγγνώμην ἔχειν, ut tradit Budaeus. Et ab aliquo veniam petere, παραιτεῖσθαι συγγνώμην παρά τινος.

Mißfallen

Displicentia, nausea, tedium, fastidium.

Mißfallen haben.

Displicere, haud placere, minime libere, collibere.

Mißtraw.

Diffidentia, infidelitas, incredulitas desperatio, ἀπιστία.

Mißtrawen.

Difsidere, desperare, ἀνελπίζειν, spe destitui, in desperationis foueam cadere, adduci, duci desperatione, extra spem omnem esse, spe priuari, orbari, frustrari.

Mist.

Fimus & Neutro genere fimum, κόπρος, lethamen, stercoratio, insterco-ratio, lethaminis insper sio.

Misten.

Fimum, lethamen, stercus expurgare, exportare.

Miststatt.

Fimetum, sterquilinium, κοπρών.

Mit einander reden oder sprach halten

Miscere sermones, verba, colloquia, ὁμιλεῖν, conferre, προσδιαλέγεσθαι, colloquium miscere.

Mit anzeigungen/vnnd vrsachen vnterweisen.

Argumentis adstruere, rationibus declarare, demonstrare, re ipsa docere.

Mit deinem oder ewerem willen.

Propria voluntate, ἀν τίματ@, volens, voluntarius, coactus tua voluntate, non coactus, ἑκών, tuopte ingenio, te non inuito, tua voluntate, tua sponte.

Mit dem Schlag berürt.

Apoplecticus, quem Hermolaus Barbarus, ἐμβρόντητον vocat, syderatus.

Mit dem Schlag troffen oder Gottsgewalt berürt werden.

Apoplexia, stupore mentis & corporis tangi.

Mit den wercken erzeigen.

Præstare factis, & exprimere apud Erasmum frequens, ad rem referre, opere comprobare, perficere, rebus respondere, explere, effectui mancipare.

Mittel.

Medium, intermedium.

Mit telmessig.

Medius, μέσ@, medioeris, medioxinus.

Mitteln.

Mediare, intercedere.

Mit fürgesetztem willen gethan.

Actum, factum studio, cum studio, ἐξεπίτηδες, σπουδῆ, studiose, consulte, ἐπίτηδες, ἐκ προαιρέσεως, consilio, volenter, sciens, prudens feci, data opera, ἐκ προνοίας, dedita opera, de industria, ex industria, ἐξ ἐπιτηδὲς, ex destinato, ex proposito, ἐκ παραγγέλματ@.

Mitfrewen.

Congaudere, συγχαίρειν simul gaudere, congratulari, coniubilare, conlætari, seu collætari, συνήδεσθαι.

Mit gunst zu reden/ Vide **Es sey mit vrlaub gesagt.**

Mit hauffen.

Turmatim, gregatim, ἰλαδὸν, cateruatim, agminatim, κατ' ἴλας.

Mit jemand kempffen.

Concertare, congredi, confligere, colluctari, conflictari, manum conferere, pedem conferre.

Mitler.

Mediator, μεσίτης, sequestrator, sequester, pacificator, pacator, interuentor, μεσεγγυος, intercessor, autor, concordiæ arbiter.

Mit recht ersuchen / oder fürnemen.

Vide Für recht fordern.

Mittagmahl / Vide

Mal.

Mittheilen.

Communicare, partiri, impertire, & impertiri, partem dare, impendere, participem facere, largiri, distribuere, μερίζειν, μεταδιδόναι

Mit worten straffen.

Increpare, incessere, redarguere, distringere, in sectari austeris, acribus, mordacibus, exasperantibus verbis, verborum amarulentia.

Model / Vide

Form.

Mögen.

Posse, valere, esse, pro licere, posesse apud Comicos, habere potestatem, facultatem, vires, potentem esse, viribus valere ad aliquid agendum.

Mörser.

Mortarium, mortariolum diminutiuum.

Mörter.

Harenatum, substantiuum, calx harenata.

Monat.

Mensis, annus, lunaris.

Mon oder Mond.

Luna, Lucina, Phœbe, Dictymna, δίκτυμνα, noctiluca, Delia, Cynthia, Diana, Hecate, Proserpina, Triuia, Selena, σελήνη, Nanea 2. Machab. cap. 1. Thitoni coniunx.

Monsichtig.

Lunaticus, apoplecticus, quē Hermolaus Barbarus, ἐμβρόντητον, vocat syderatus.

Mörder.

Latro, latrunculus, latrocinator, grassator, sicarius, machærophoros, patricida, matricida, hominum iugulator, obsessor, viarum.

Morgen / Vide Früe.

Cras,

Cras, crastino, die crastino, ad diem crastinum,

Morgen eines landes Ackers/Feldes oder Wiesen.

Iugerum, & secundum Priscianum, iuger, iugeris, morga Germanis dicitur, μοργὴ, μόργιον, Græcis.

Morgengab.

Dos nuptialis, parapherna, paraphernalia

Morgenland.

Oriens terra, regio, plaga orientalis.

Morgenmal / Vide Mal.

Morgenröte.

Aurora, leucothea, Latine, matuta, mater matuta.

Morgens frü / Vide Frü.

Morgenstern / Vide Abendstern.

Müd.

Lassus, fessus, defessus, fatigatus, πεπονηκὼς, laboribus confectus.

Müd machen.

Fatigare, defatigare, lassare, delassare, iactitare, exercere, rumpere.

Müd werden.

Fatigari, flaccessere, laborare.

Mühe.

Labor, oris, & labos, negocium, occupatio, studium.

Mühlich / Vide Gemehlich.

Müh machen.

Facere negocium, δυσχλεῖν, molestiam inferre, molestum esse, molestare, perturbare, παρενοχλεῖν, interturbare, exhibere negocium, infestare, inquietare, interpellare, parum in tempore interpellare, negocium interrumpere, serijs negotijs occupatum interpellare.

Müseligkeit.

Aerumna, negocium, occupatio molesta, molestia.

Müssig.

Ociosus, desidiosus, iners, deses.

Müsig gehen.

Ociari, feriari, & feriari

re neutrum, ἀεργεῖν, vacare ocio, vacare, σχολάζειν, ocio indulgere, sequi ocium, cessare, esse remissum à labore, ῥᾳστωνεύειν, ocio torpescere, ocium captare, inertiæ indulgere, ocio se dedere, ocium colere, in ocio esse, ἄγειν σχολήν.

Müssig gehender.

Vide

Frey ledig vnd los von allen sachen vnnd hendeln.

Mugk.

Musca, muscula, diminuutiuum.

Mugken wedel oder Mugken werer.

Muscarium, ventilabrum, flabellum, ῥιπίδιον

Mundvol / Vide Biss.

Mus.

Puls, Pulmentum, pulticula diminutiuum.

Mut.

Affectus, affectio.

Mutter.

Mater, matercula, genitrix.

Mutig.

Animolus, alacer.

Mutmassen.

Conijcere, coniectare, facere, capere coniecturã, diuinare, hariolari.

Mutwillig.

Procax, petulans, petulcus, lasciuus, proteruus.

Mutwilligkeit.

Procacitas, petulantia, lasciuia, proteruia.

Murren.

Murmurare obmurmurare, murmillare apud Plautum, mussare, mussitare, obstrepere, γογγύζειν.

Muscatel treubele.

Muscatula vua, alias Apiana, vua passa.

Muscatnus.

Nux muscata, vel vt eruditiores tradunt, nux myristica, vt è Græ o tr hat originem μύρον, vnguentum.

Mustern.

Delectum habere, vel delectum habere militum, agere militum delectum, exercitum recensere, φρου-

ραν

ρκν φαίνειν, exercitum decernere.

NA.

Nach.

Prope, propter, iuxta.

Nach darbey.

Prope, proxime, ἔγγιστα, com̃nus de prope ἐγγύθεν.

Nach darbey sein.

Non longe abesse, ad esse, in propinquo esse, ἐγγίζειν, in cardine versari.

Nachdem.

Vbi aduerbium temporis, simul, simul ac, simul atque, post, postea, postea quam, vt aduerbium similitudinis.

Item.

Deinde, ἔπειτα, dein, deinceps, exin, sub hæc, mox pro eodem frequens apud Plinium. Tum pro deinde apud Virgil. dum, at, vbi.

Nachfolgen.

Sequi ad mores corpusque refertur. Imitari ad mores, dicta factaque. Sectari ad disciplinas & ad corpus pertinet, vnde Sectæ nomen.

Aemulari, significat etiam sectari & eisdem rebus studere. Zelare, inhærere vestigijs, insequi vestigia. Et vestigijs sequi, vestigijs adhærere, ἀκολουθεῖν, cum Datiuo, ἐπιβάλλειν, insectari, insequi & persequi in bonam partem accipiuntur pro continuè perfecteque sequi.

Nachgültig.

Vilis, plebeius, triobolaris, leucopeatus, semissis homo.

Nachgültigkeit.

Vilitas, ignobilitas.

Nachgültig sein.

Vilere, euilere, & vilescere.

Nachkömling.

Posteri, ὕστεροι, ἐπίγονοι, posteriores, ὀπίσω, minores, nepotes, suboles, successores, sequaces, ὁπάμονες.

Nach kurtzin tagen.

Paulo post, haud multo post, non multo post, post pau-

paucos dies, vel paucis post diebus, vbi post aduerbia scit pro postea positum, post parum temporis, pau cis diebus interiectis, aliquot post dies, post dies aliquot, elapsis aliquot diebus, pauculos post dies.

Nachlassen.

Remittere, laxare, relaxare, indulgere, indulgere habenis.

Nachlassung.

Remissio, laxamentum, indulgentia.

Nach meinem vermögen.

Pro virium mearum portiuncula, pro virili portione, secundum mensum virium mearum, pro viribus meis, pro virili mea parte, quantum vires patiuntur, pro virili mea, τὸ κατ' ἐμέ. pro meo posse, barbarum prorsus est, siquidem infinitiuus non ponitur pro nomine, nisi in Nominatiuo & Accusatiuo, vt est apud Vallam.

Nach seinem willen thun.

Facere, vt luber, vt liber, vtcunque lubitum est animo facere, ex animi libidine facere, vtcunque fert animus, vtcunque visum est agere, ἀνθρωπαρεσκεῖν (?), animo morem gerere, obsequi animi desiderio, pro arbitrio agere.

Nacht.

Nox, tempus nocturnum, intempesta nox, concubium, conticinium.

Nachtheil.

Nocumentum, incommodum, detrimentum, dispendium.

Nachtigal.

Luscinia, vel vt alij scribunt, lucinia, philomele, vel philomela, acredula, acdon, ἀηδών, atthis apud Martialem.

Nachtmal.

Cœna, cœnula, diminutiuum.

Nacht vnd Tag.

Die ac nocte, diu noctuque ἡμέρας τε καὶ νυκτός, continue, assidue, dies noctesque,

Närrisch.

Morus, stultus, fatuus, stolidus, bliteus, βλιτόμας, bucco, ouis apud Plautum, sannio, bardus, amens, ἄφρων, insulsus, ἀναίσθητος, impos mentis, haud sanæ mentis, sensuum inops, insensatus, insipiens, fatuatus.

Nahen.

Propinquare, appropinquare, instare, adesse, appetere, imminere, ingruere, impendere, capiti impendere, in propinquo esse, ἐγγίζειν, non longe abesse, in foribus vel in limine esse, fores pulsare, in cardine versari.

Nange / Vide Hefe.

Nangen.

Inclinare, flectere, inflectere.

Nain.

Non, οὐ, οὐκ, minime, nihil pro non apud Comicos, Minus coniunctum cum sin, & cum quo, vt significante, vt, Sin minus, Si nō, Quo minus, Vt non.

Namen.

Nomen, ὄνομα, titulus.

Namsen.

Inscribere, indere nomen.

Namsung.

Nomenclatura & nomenclatio.

Napff.

πάροψις, catinum, vel catinus, alueus, alueolus.

Nar / oder Narren.

Mori, moriones, mimi, circulatores, morionem agentes, gesticulatores, risus concitatores, γελωτοποιοί, ridiculatores, scurræ, βωμολόχοι.

Narrenteding / Vide Fabelmär.

Narung.

Victus, alimentum, alimonia, cibarium, nutrimentum, τροφή, esca, cibus, commeatus. Pabulum proprie est cibus herbaceus, pecudum & aliorum brutorum.

Naschblslein.

Cupediæ, ὀψοφαγία, dapes, secundæ mensæ, lauticiæ, πέμματα, tragemata, edulia exquisita, opipara, delicata, lauta, ἀψαιά.

Naschen.

Cupedias, dapes, lauticias, edulia exquisita, oppara, delicata, lauta vorare.

Nasen schneutzen.

Mucos eijcere, nasum emungere, feces, crassiorem pituitam narium exterge re, narium excrementa educere.

Nasenweis.

Sciolus, nasutulus, nasutus, Dicaculus, literatulus.

Nas / Vide

Feucht.

Nater / Vide

Edechs.

Natur.

φύσις, natura, habitudo, conditio.

Natürlich.

φυσικος, naturalis, natiuus, genuinus, ingenitus, insitus, viuus, γνήσιος, germanus.

Neen.

Nere, filo connectere, contrahere, constringere, sarcire, consarcire, sarcinare, consarcinare.

Neer.

Sartor, sarcinator, ῥάπτης.

Neerin.

Sartrix, sarcinatrix, netrix

Neid /

Vide

Has.

Neider /

Vide

Eiferer.

Neidig / oder Neidiger.

Inuidens, inuidiosus, inuidia tabidus, odiens, liuidus, inuidia flagrans.

Neidig sein.

Inuidere, æmulari, inuidiosum esse, inuidia tabescere, flagrare, inuidiam habere apud Ciceronem, stimulari, φθονεῖν.

Nenn /

Vide

Nain

Nemen.

Sumere, delumere, capere, priuare.

Nennen.

Nominare, denominare vocare,

vocare, appellare, nuncupare, indigitare.

Nennung.

Nominatio, denominatio, nuncupatio, vocatio, appellatio.

Nemer/ Vide Börer

Neren/ Vide Erneren/ oder Füren.

Nerrisch/ Vide Närrisch.

Neterln/ Vide Neerln.

Netz.

Rete, reticulum dimi nutiuum, ἄρκυς, verriculum, à verrendo secundum vaiam, sagena, sagenula, casfsis, venabulum, funda.

Netzen.

Madidare, humefacere, humectare, vdum seu vuidum reddere.

Netz im leib

Diaphragma, transuersum septum, phrenes, præcordia.

New.

Νέος, nouus, nouellus, rudis, recens, nuperus.

New Jar.

Nouus annus, initium anni.

New jahrs gab.

Strenæ, strenulæ, natalicia dona, Saturnaliorum munera, quæ in Decembri mitti solebant: Apophoreta, quæ in initio anni circa Calendas Ianuarias referebantur ac remittebantur.

Newlich/ Vide Kurtz vergangen.

Newmachen.

Nouare, innouare, renouare, reficere, integrare, redintegrare, reparare, restituere, interpolare.

Nichtig/ Vide Nain.

Nicht desto weniger.

Nihil vel nihilominus, nihilo secius.

Nichtig.

Nihili, vilis, nullius momenti.

Nichtiger mensch.

Homo nihili, παλαιστάτος, popularis, ignobilis, futilis.

futilis, leuis, plebeius, νό-πρι@ ἀνὴρ, nullius precij, ὀτιδανός, nullius frugis homo, ἀκόλαστ@ ἄνθρωπ@, nullius pensi, despicatus, vilis, ἐπιδήμι@, abiectus, μιττοφόρ@, nullius æstimationis, neque rei, homuncio, homulus, homullulus, bos Carius, trioboli homo, ἀνθρωπίσκ@ ἐκ Καρίας, homunculus ex Caria.

Nichts.

Nihilum, nihil, & per Apocopen nil.

Nider.

Humile, demissum, submissum.

Nider auff die Erd legen.

Petere terram, prolabi in terram, submittere, deijcere, prouoluere & prosternere se in terram.

Niderkleid.

Subligar, subligaculum, feminale, campestria, περίζωμα, perizoma, femorale, suffibulum apud Varronem.

Niderlag eines Kriegs.

Clades, ὄλεθρ@, strages, iactura, exitium, πάθος, calamitas, pernicies, cædes.

Nidern.

Humiliare, demittere, deijcere, submittere.

Niderwerffen.

Fundere, profligare, sternere, prosternere, deijcere.

Niessen.

Vesci, frui, truisci, fruniscí idem.

Nißwurtz.

Veratrum, penultima correpta, helleborus & helleborum.

Nimmermehr.

Nunquam, ad Calendas Græcas, cum mula pepe-rit, cum Nibas coccissauerit, vt habent prouerbia.

Nirgends.

Nusquam, nullibi, nusquam gentium, locorum, nullo in loco, nullatenus.

Nisten.

Nidificare, nidulari, ponere, congerere nidum.

Nit.

Haud, non, ne, minus, nihil.

Nicht achten.

Negligere, pro nihilo habere, nihil æstimare, pendere, ducere, ἐγχλιᾶσθαι, nihil facere, pendere, ducere, vilipendere, βλακεύειν, floccifacere, ἐν μηδενὶ λόγῳ τίθεσθαι, nauci seu pili non facere, contemnere, contemtui habere, περὶ ὀλίγου ποιεῖσθαι, ἐξουδενεῖν, ἢ ἐξουθενεῖν.

Nicht allein.

Non solum, οὐ μόνον, non modo, non tantum, ne dum, tantum abest.

Nicht können völg thun/oder vol bringen.

Efficere non posse, assequi nequire, ἐλλείπεσθαι, deficere, paria facere, vices implere non posse.

Nicht on ursach/

Vide

Billich.

Nit ruhen / schlaffen oder zu frieden lassen.

Impedire quietem, infestare somnum alicuius & perturbare, interpellare alicuius quietem

Nit weniger.

Non minus, nihil minus.

Nötigen.

Cogere, impellere, compellere, urgere, instare, sollicitare, premere, fatigare, perurgere, stimulare, protrudere, iugulum petere.

Nordwind.

Septentrio, ἀπαρκτίας, Aquilo, Boreas, ut Aul. Gellius scribit, significat proprie Nord Ostwint.

Not.

Angustia, necessitas.

Notwendig.

Necessarius, necesse, & necessum, opus cum Datiuo & Ablatiuo.

Not zogen.

Vide

Jungfraw schwechen.

Nüchter.

Sobrius, ieiunus, siccaneus.

Nüchterkeit.

Sobrietas, ieiunium, cibi potusque abstinentia, temperatio, moderatio.

Nun

Nunc, νῦν, νυνί, iam, iam-iam, hoc tempore, in præsentia, εἰς τὰ νῦν, παρ' αὐτὸν τὸν καιρὸν, in præsenti, in præsens, πρὸς τὸ παρὸν, hac tempestate, modo, et iamnunc, Vide zu dieser zeit.

Nun aber/

Vide

Darzu.

Nutz.

Commodum, compendium, commoditas, emolumentum, vsus, vtilitas, fructus, frugis, frugem, in obliquis, lucrum, lucellum, adiumentum, vsura.

Nützlich.

Commodum, fructuosum, operæ precium, ad rem pertinens, vtile, ex vsu futurum, frugiferum, proficuum, expediens, conducibile, χρήσιμον.

Nütz sein.

Prodesse, conducere, conferre, ex vsu esse, expedire impersonaliter, interesse, referre, e re alicuius esse, valere, facere, plurimum adiumenti, commoditatis adferre, adiuuare, adiutare, frugem adferre, χρειώδης εἶναι.

O B.

Ob dem hals ligen.

INgruere, impendere, imminere, capiti impendere, instare, adesse.

Oben.

Super & supra.

Oberbeth.

Stratum, stragulum superius.

Oberer.

Superior, primas, præfectus, ἀρχός, princeps.

Oberhand nemen.

Inualere, inualescere.

Oberkeit/oder Obrigkeit.

Magistratus, gubernatio, præfectura, δυναστεία, potestas.

Obersten.

Summates, primates, primarij, primores, πρωτεύοντες, magnates, maximates, optimates, ἄριστοι, potentiores, megistanes, μεγιστᾶνες,

qua

qua voce apud Latinos Suetonius vſus eſt

Oberſten der Stadt.

Magiſtratus, Δυνασαὶ, Præfecti, Primores, Primi, Primarij	Ciuitatis ſeu ciuitatum.
Magnates, Maximates, Summates, Optimates, ἄρισοι, Principes, Proceres, Potentiores, Megiſtanes, Μεγιςᾶνες, Conſules, Conſulares, Senatores, Apices	Ciuitatis ſeu ciuitatum. Vrbis ſiue vrbium.

Conſulatus capita, ſenatorij ordinis, patriciæ dignitatis.

Oberſter.

Summus, ſupremus, maximus, optimus, potentiſsimus, excellentiſsimus, virtutum, æ dignitatis, potentiæ, gloriæ.

Oberſter Rector.

Gymnaſiarches, ſiue Gymnaſiarcha, gymnaſtica dignitate fulgens, moderator cœtus ſcholaſtici. Archididaſcalus, ἀρχιδιδάσκαλος, præfectus ordinis ſcholaſtici, quem σχολαςῆρα, vulgus nominat, γυμνασῆς, præfecturam agens ſcholaſticam.

Och.

O dolentis, interiectio, heu, hui, eheu, heu, φεῦ.

Ochs.

Bos, taurus, vrus, iuuencus.

Oder

Siue coniunctio, vel Coniunct o, v: coniunctio diſiunctiua enclitica.

Oed.

Vacuus, inanis, vaſtus, caſſus, vanus, ſubuentaneus, cauus, concauus, ventoſus metaph.

Oede.

Concauitas, vaſtitas, deſertum. ἔρημος. eremus.

Oed machen.

Deuaſtare, peruaſtare, ceſſare, vacuare, euacuare.

Oeffnen.

Patefacere, pandere, reſerare, recludere, aperire.

Oel.

Oel.

Oleum & oliuum.

Oelkruch.

Campfaces, penultima correpta, καμψάκης, lecythus media correpta, ampulla olearia, guttus, pro eodem apud A. Gellium & Iuuenalem, vas olearium, χύτλον, & ἐλαιοφόρον, vas olearium.

Oelmüle.

Mola olearia, trapetes, trapetum.

Oepffel.

Poma, mala, substantiue.

Oepffelbaum.

Pomus, malus, penultima longa.

Ofen.

Furnus, fornax, clibanus.

Offen.

Pandus, patulus seu patens.

Offenbar.

Manifestum, perspicuum, vulgatum, apertum, promptum apud Ciceronem, notum, diuulgatum.

Offenbaren.

Manifestare, vulgare, diuulgare, euulgare, promulgare, prouulgare, φανεροποιεῖν, pandere, aperire, reuelare, tegere, detegere, retegere, nudare, denudare, publicare, δημεύειν, ἀναγορεύειν, in publicum afferre, adferere, prodere, declarare, exprimere, efferre, ἐξειπεῖν, edere, significare, promere, patefacere, palam facere, in vulgus dissemiuare, sermonem serere, λόγους διδόναι, in medium adferre, notum facere, notificare.

Offenbarlich.

Palàm, propalam prima acuta, manifeste & manifesto, publicè, ἀποπεφασμένως, aperte, in propatulo, publicitus, ἐκ τῆς ἰδέας, ingenue, ex professo, publice plane, liquide.

Offenbarung.

Manifestatio, vulgatio, diuulgatio, euulgatio, promulgatio, φανεροποίησις, reuelatio, patefactio, notificatio, ἀποκάλυψις.

Offt.

Sæpe, persæpe, sæpenumero,

mero, παιαπλῶς, sæpicule, crebro, frequenter, subinde, vtplurimum, quam sæpissime, plerunque, πολλάκις, identidem, vt tradit Laurentius Valla, haud semel, plus semel, non semel, multoties.

On.

Sine præpositio, absque præpositio separatiua, super, præter, citra aliquando eum Accusatiuo ἄνευ, cum Genitiuo apud Græcos.

On arbeit.

Citra laborem, negocium, molestiâ, ἀκονιτὶ, ἀπόνως, sine labore, cura, sine puluere, prouerbialiter, nullo negocio, absque difficultate, nulla adhibita diligentia.

On auffhören.

Die ac nocte, ἀπνευστὶ, diu noctuque, ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς, continue, assidue, sine interpellatione, indefesse, incessanter, ἀφειδῶς, citra respirationem.

Ohn ehr/ Vide

Vnehr vnd Vnehrlich.

Ohngefär.

Forte, fortasse, fortassis, forsitan, τάχα, ἄρα, συμβὰν, fors, fortuna, casu, forte fortuna, ἐκ τύχης, fortuito, ex improuiso, de improuiso, insperato.

Onmacht.

Vide

Geschwindung.

On sorg/ Vide

Vnsorgsam.

On sorg schlaffen.

Suauiter, in dextram aurem, in vtramuis aurem, in vtrumuis oculum dormire, somno indulgere.

On vnterscheid.

Citra delectum, discrimen, iudicium, non habita ratione, sine delectu, discrimine, iudicio.

Onwerden.

Perdere, absumere, insumere, ὑπαναλίσκειν, expendere, erogare, dispendere, exponere pro expendere, consumere, καθιδρύθεῖν, profundere, dilapidare, ligurire.

On zweiffel.

Dubio procul omni-

absque & sine dubio, ἀναντιῤῥήτως, indubie, haud dubie, indubitato, nō dubiè, sine controuersia apud Villam pro eodem, procul dubio, profectò, ἀναμφιβόλως, vere, ναί, citra contradictionem

Opffer.

Donum, munus sacrificatorium, libatorium.

Opffern.

Offerre, offerre sacrificia, immolare, sacrificare, σπένδειν, σπονδοκεῖν, libare, litare, hostias cædere, Deum oblatione placare, sacra facere, & id genus alia, quæ priscis in vsu fuerunt.

Opfferung

Sacrificium, oblatio, victima, immolatio, libatio, libamen, libamentum, holocaustum & holocaustoma, quasi totū incensum, in lege veteri vsitatissimum.

Ordnen.

Ordinare, coordinare, in ordinem ac seriem digerere ac disponere, sortiri, comparare, componere, constituere, locare, struere, instruere.

Ordnung.

Ordo, series, ordinatio, digestio, dispositio, σύνταγμα.

Ostwind.

Eurus, subsolanus, Latinis dictus, quod à sole spiret, sicut Græcis, ἀπηλιώτης. Ostwind / vulturnus Latine, & εὐρονότος, Sudwind.

Owe / Vide **Och.**

PA.

Pallast / Vide **Hof.**

Pantoffel.

Crepida, κρηπίς, sandalium, solea, crepidula.

Pantoffelmacher.

Crepidarius, sandalarius, solearius, diabathrarius.

Papyr.

Papyrus, charta.

Paradeys.

Paradisus, παράδεισος, hortus voluptatis, campi Elysij, Edem & Pardis Hebraice, vnde quidam Paradisum deduci putant.

Paten / Vide Geuatter.

Patron / Vide Beschirmer.

Pawer.

Rusticus, paganus, villanus, agricola, colonus, ruricola.

Pawrenhaus.

Tugurium, tuguriolum diminutiuum, casa, casula, dimin.

Pein.

Pœna, cruciatus, angor, anxietas.

Peinigen.

Torquere, cruciare, excruciare, carnificare, excarnificare, lacerare, verberare, multare, pœna afficere, plectere, ferire, angere, affligere, afflictare, punire κολάζειν, βασανίζειν, macerare, emacerare, coercere, corrigere, castigare, emendare.

Peinigung.

Supplicium, tortura, tormentum, cruciamen, cruciatus, punitio, quæstio, animaduersio, afflictio.

Pein leiden.

Pœnas dare, luere, δίκην δοῦναι, pendere pœnam, dependere, luere, soluere, persoluere, exsoluere, cruciari, κολάζεσθαι, puniri, plecti, subiacere quęstionibus.

Peinlich fragen.

Adhibere & habere quęstionem tormentis, pœnam vel pœnas de aliquo sumere, torquere, per quæstionem extorquere, explorare, κολάζειν, βασανίζειν, animaduertere cum accusatiuo constructum, intercedente præpositione In.

Pensel.

Vide

Kerbrust.

Pensel so man in die wunden stecket.

Penicillus vulnerarius, quo

que vulnera stipantur, epithema, basilicum apud Celsum; pro eodem μοτόοις, linteolum illud conceptum, quod vulneribus inditur ad extrahendam purulentiam ac saniem.

Perlein.

Margarites, vel Margaritum, Margarita, μαργαρίτης, vnio.

Person.

Persona, ὑπόστασις, subsistentia, substantia.

Pestilenz.

Pestis, pestilentia, pestilitas pro eodem apud Lucretium, lues epidemia, contagio pestilens.

Peterlein.

Petroelinum, olosatrum.

Pfal.

Stipes, palus, li, ridicae, sublica, tonsilla, prymnesius, paxillus.

Pfann.

Cacabus, aenum & ahenum, clibanus, frixorium, sartago, frictorium.

Pfandt.

Pignus, ὑποθήκη, hypotheca.

Pfand geben.

Pignorare & pignorari, pignus praebere, dare.

Pfand lösen.

Redimere pignus, hypothecam.

Pfand nemen.

Pignus accipere, pignore mancipare fidem, emptionem.

Pfand schilling.

Arrha, arrhabo, ἀῤῥαβών, pignus emptionis.

Pfarr.

Parochia, vel potius paroecia Latine, curionatus,

Pfarherr.

Pastor, episcopus, parochus penultima correpta. Animarum curam habes, plebanus, & Curatus à plerisque dicitur, sacrae aedis rector, curator animarum.

Pfarrgenossen.

paroeci, curati.

Pfat.

Via, trames, iter, callis, semita angustior est; Fuhrweg,

weg/ via reg a, Heerstrass/ Heerbahn / quæ via publica dicitur, & via trita, Vide Heerstrass.

Pfaw.

Pauo, auis Iunonia.

Pfawenkraut.

Piperitis, alias siliquastrum, & Persicaria.

Pfeffer.

Piper, ius nigrum, siliquastrum, persicaria idem quod Pfawen kraut.

Pfeiff.

Syrinx, fistula, vel phistula, calamus, tibia, αὐλὸς, minoris quidem, sed delectabilioris, ac variatioris sunt concentus. Hinc tibicen media producta, quasi, tibijcen hoc est, αὐλητὴς, auletes apud Græcos, cuius fœmininum, αὐλητρὶς, qui vel qua in tibia canit, sicut lyricê qui in lyra, tubicen, media correpta, qui in tuba, id est, buccinator, & Lyricen, qui in lituo canit.

Cæterum qui à Græcis choraules, Latinis dicitur aulœdus, die zu dantz machen. Vtricularius qui ex vtre inflat fistulam, Ein sackpfeiffer Græcis dictus, ἀσκαυλης.

Pfeiffen.

Phistulare, tibiam, fistulam, calamum inflare.

Pfeiffer.

Phistulator, tibicen, αὐλητὴς, aulœdus vtricularius.

Pfeyl.

Telum, iaculum, βέλος, spiculum, missile, catapulta, sagitta, tragula, hastile, arundo, pilum, Aclides penultima correpta.

Pfeyler.

Στήλη, stele, Latine pila, columna structilis ab Vlpiano dicitur.

Pferd

ἵππος, equus, caballus.

Pferrig.

Caula, septum.

Pferrsich.

Persicum, substantiuum, pomum Persicum, Duracinum Persicum.

Pfifferling.

Asparagus ἀσπάραγος, fungus, μύκης, boletus, βωλίτης.

Pflaster.

Malagma, cataplasma, emplastrum, epithema, quod etiam significat ein degke / Basilicon apud Celsum pro eodem.

Item.

Stratum, strata via, plates, stratus v cus.

Pflastern.

Delapidare, consternere vias, plateas, vicos lapidibus.

Pflaum.

Prunus, & prunum, spinus.

Pflaumfedern.

Pluma, plumula, penna, pennula.

Pflegen.

Solere, in more habere.

Item.

Ancillari, indulgere, curam alicuius habere, gerere.

Pfleger.

Curator, procurator, præses præfectus, ἐπιστάτης, προστατήριος, Vide Amptman.

Pflegerin.

Ancilla, ancillatrix, curatrix, procuratrix.

Pflicht.

Officium, munus, debitum, ministerium debitum.

Pflum / Vide Pflaum.

Pfrim.

Discerniculum, framea, focale, calamistrum, acus.

Pfütz.

Lama, lacuna, penultima producta, palus, udis, stagnum.

Pfützig.

Palustris, e. paluster, is, e.

Pfüll / Vide Küssen.

Pfund.

Libra, pondo, assis, talentum, mina, næ.

Philosophen.

Sophistæ prius dicebantur, antequam Philosophi. Cæterum deinde pro locorum qualitate diuersa sortiti sunt nomina. Græcis Philosophi, id est, sapientiæ amatores dicti, & σοφοὶ, id est, sapientes. Inter quos rursum sectæ fuerunt diuersæ, diuersorumque nomenclaturis hominum distinctæ, vt pote, Stoici,

Cynici, Peripatetici, Pythagorici, Socratici, Platonici. Aristotelici, Epicurei.

Apud Persas olim Magi nomen erat honestum, idem quod sapiens.

Apud Gallos Druidæ in æstimatione erant.

Apud Indos Gymnosophistæ, apud Aegyptios Prophetæ, Sacerdotes, Latinis Sapientes, Assyrjs Chaldæi, dicti sunt, à regione. Cicero testatur Pythagoram modestiæ caussa non Sophum, sed philosophum volu sse appellari.

Pillulen.

Pilulæ, quod ad similitudinem pilæ sint sphæricæ figuræ: Trochisci, qui Græcis dicuntur, καταπότια, catapotia.

Plag.

Plaga, regio, tractus.

Vide

Plaga, pestis, lues epidemia.

Plast.

πνεῦμα, spiritus, flatus.

Plateisle.

Passer, psitte.

Platter.

Tuber, tuberculum, diminutiuum, vomica, pustula.

Platt / oder plech.

Lamina, ἐλασμὸς, bractea, bracteola, ex quibuscunq; metallis.

Plattenschlager.

Bracteator, & bractearius.

Platz.

Area, orchestra, amphiteatrum.

Poet.

Poeta, ποιητής, vates, Musarum alumnus, liquore Pegaseo saturatus, diuinorum oraculorũ interpres, qui in bicipiti Parnasso somniauit, Castalio fonte poratus, diuino numine afflatus, Musarum furore plenus, fonte caballino labra qui proluit.

Pomp / Vide Auswendiger Pracht.

Portal / Vide Eingang.

Pracht / Vide Außwendiger Pracht.

Prächtig.

Fastuosus, ampullatus, tragicus, Attalicus, grandiloquus.

Prasser.

Commessaus, commessator, liguritor.

Predig.

Sermo, concio.

Predigen.

Prædicare, concionari, sermonem habere apud populum.

Prediger.

Prædicator, concionator, ecclesiastes, ἐκκλησιαστὴς promulgator verbi Dei.

Predigstul.

Suggestum & suggestus, pro eodem, ἀνάβατρον, pulpitum. ὀκρίβας, analogium, vel ut nonnulli scribunt, λογεῖον.

Ambo, onis, barbarum est in hac significatione.

Preisen/

Vide

Loben.

Priester.

Sacerdos, ἱερεὺς, presbyter, Græcis dicitur, πρεσβύτερος, id est, senior, à πρέσβυς, id est, senex, mystes, μύστης, vel myses, & symmystes, sacrificus & per diminutionē sacrificulus, Græcis, ἱεροποιός.

Pruntz.

Vrina, vesicæ humor.

Pruntzen.

Meiere, mingere, leuare vesicam.

Purpur.

Purpura, ostrum, murex, πορφύρα conchylium.

Purpur farb.

Purpura, ostrum, pelagiū, murex, Sarrana, blatta, color, purpureus, ὀσπεῖος Tyrius, muricinus, ostrinus, porphyrianus, puniceus, coccineus, coccus, molochinus, blatteus.

Purpur gebender Visch.

Conchyle, pelagia, conchia marina.

Purpur kleid.

Vestis purpurea, coccinea, ostrina, Tyria, Sarrana, muricetincta, conchyliata, punicea, porphyriana, porphyracea.

QV.

Quellen.

Scatere, scaturire. Item. Vide

Dringen.

Quendel.

Thymbra est herba, Latine cunila forte, vel satureia.

RA.

Rach.

Vindicta, vltio, libido vlciscêdi, vindicandi.

Rachen.

Palatum.

Rad.

Rota, rotula, rotella, diminutiuum, orbita aliquando.

Radbrechen.

Comminuere, contere re, confringere, concutere membra, artus, brachia, crura.

Rächen.

Vlcisci, ἐκδικεῖν, vindicare, vindicta[illegible] reddere, facere, sumere, capere, retribuere, retaliare, vltionem facere, τὸ ἴσον μετρεῖν talionem reddere, compensare, agere cum aliquo mala compensatione, genuinum talionis alicui infligere.

Räden.

Vannare, truges purgare, ventilare, λικμᾶν, euentilare, cribrare, λικμίζειν, paleas è frumento separare.

Rägen.

Imber, ὄμβρος, pluuia, ὑετός, nimbus, **Ein schwerer rägnen**

Regnen.

Pluere, fere in tertia persona.

Räters.

Aenigmata Bœotica, quæ ne Apollo quidem intelligat: obscuræ, perplexæ, nodosa, implicitæ quæstiones, nodi, scrupi, scrupuli, γρῖφοι, nebulæ, tenebræ, caligines, spinæ, spinosæ argutiæ, quæstiones fumum oculis offundentes, ingenium torquentes, haud facile solubile, sophisticæ, multum

facessentes negocij, numeris Platonicis obscuriores, ad quarum solutionem Delio natatore opus sit, labyrinthi, λαβύρινθοι, ambages, anfractus, inuoluti, impliciti, obscuri sermones, ἀινίγματα.

Rätich.

Raphanos penultima correpta, vel raphanus, rapicula idem.

Rahn.

Gracilis, gracilentus, lanceus metaph.

Rain/ Vide

Bühel.

Item.

Mundum, purũ, syncerum, tersum, sine macula, sine labe, nitidũ, albicans.

Item, Vide **Keusch.**

Rain hertz.

Cor purum, mundum, liberum à vicijs, expurgatum à peccatorum sordibus, nullius sibi mali conscium, καθαρόν.

Reinhertzig.

Candidus, syncerus, sanctus.

Rainigen.

Mundare, emundare, mundificare, purgare, depurgare, expurgare, piare, expiare, putare, excolare, percolare, luere, abluere, diluere, lustrare, februare, exfieri, sanctificare.

Rainigkeit.

Castitas, munditia, vel es, puritas, castimonia, cõtinentia, sanctimonia, sanctitas, ἁγνότης.

Rainigung.

Clysmus, purgatio, mũdatio, emundatio, mundificatio, piatio, putatio, excolatio, percolatio, ablutio, dilutio, lustratio, februum, sanctificatio.

Rain machen.

Idem quod **Rainigen.**

Raysen.

Iter facere, ἔχειν τῆς ὁδοῦ, proficisci, iter capere, instituere, habere, tendere, pergere in sacris literis frequens est in eadem significatione, viam ingredi, confasse & recipere cum Accusatiuo intercedente præpositione IN, vt Contulit

se in patriam, aut sine præpositione, si Accusatiuus fuerit proprium vrbis seu ciuitatis, Recipit se Romā, Contulit se Venetias.

Raltzen.

Vide

Anreitzen.

Randt.

Margo, finis, ora.

Rapp.

Corax, coruus.

Rasen.

Furere, ἐνθουσιάζειν, furore agitari, desæuire, ἐξοιστρεῖν, insanire, ἐλλεβορᾶν, ira exagitari, grassari, bacchari βακχεύειν, debacchari, stomachari, stomachum in aliquem effundere, atra bile exagitari, immodestè agere ἀναβακχεύειν, κορυβαντεῖν, furentium more caput quasi sare, μαίνεσθαι, ἐμμαίνεσθαι.

Rasender.

Insanus, furiosus, παρακεκινηκὼς, lymphatus, ποινῆλατος, furibundus, lymphaticus, furore correptus, raptus, in furorem versus, phanaticus, ἐξεστηκὼς, mente captus, phreneticus, φρενήτικος, Abderiticam mentem habens, minus habens mentis, quam dithyramborum Poëtæ, Embarus prouerbialiter, μανικὸς, μανιώδης, insanæ mentis, vesanus, vecors, excors, expers mentis, ceritus, rabidus, rabie agitatus, ἐμμανὴς, emotæ mentis, haud sanæ mentis, furijs agitatus.

Rasend machen.

In furorem & mentis alienationem agere, mentē emouere, alienare, furere facio, ἐξίστημι, de mentis loco mouere, in stuporem adducere, exagitare.

Rath.

Consilium, persuasio.

Item.

Senatus, publicum consilium, consessus senatorum, optimatum, magistratus. βουλὴ, γερουσία.

Rahten / oder Raht geben.

Consulere cum Datiuo, suadere, consilium dare, præbere & adferre consilium, consilio iuuare, βουλεύειν, cum Datiuo itidem apud Græcos, quemadmodum apud Latinos consulo in hac significatione.

Item.

Diuinare, coniectare.

Rahts geber.

Consultor, consiliarius, pragmaticus, adsessor.

Rathaus.

Consilij locus, locus senatorius, curia, ἀρχεῖον, βουλευτήριον, conciliabulum, prætorium, synedrion, συνέδριον; augustale, σύνοδος, senatoria domus, πρυτανεῖον.

Rahtschlag.

Consilium, mens, deliberatio, ratio.

Rahtschlagen.

Consultare, deliberare, consiliari, capere consilium.

Rathsherr

Senator, vir senatorius, senatorij ordinis, vir consularis, συμφράδμων, consiliarius.

Rathsherren.

Laticlaues, senatores, συμφράδμονες, consiliarij, amplissimus ordo, amplissimus magistratus, consulares viri, senatorius ordo.

Raub.

Rapina, præda, spolium, λάφυρον, exuuiæ, manubiæ.

Rauben.

Diripere, prædari, λαφυραγωγεῖν, deprædari, prædam agere, spoliare, exuere apud historiographos.

Rauber.

Prædo, prædator, deprædator, spoliator, pirata, grassator, latro, latrunculus.

Rauch.

Capnos, fumus.

Item.

Hispidum, hirtum, hirsutum, pilosum, setosum, villosum, horridum.

Item.

Asperum, salebrosum, sentum, fragosum, confragosum, scabrum, ostreatum.

Rauchfaß.

Acerra, thuribulum, thymiaterium, θυμιατήριον, arcula thuraria.

Raude. Vide **Kretz.**

Raumen.

Amouere, loco mouere, cedere, seponere ea quæ sunt vel absurda, vel obstaculo.

Raub Vide

Rauttwurm.

Rauschen.

Murmurare, admurmurare, commurmurare, fere idem, strepere, increpere.

Rauchig.

Vndinosum, creperum, streperum.

Rauschung.

Murmuratio, murmurillum, stridor.

Rech.

Rastrum, rastrellum, rastrum fœnarium.

Rechen.

Sarrire, sarculare, fœnum corradere, contrahere.

Rechen / Vide

Rächen.

Rechen / oder

Rechnen.

Rationari, calculare, calculum ponere cum aliquo, rationem ponere, computare, supputare, ψηφίζειν, ratiunculam reddere siue subducere, rationem ponere, putare, subducere, supputare, deputare, reddere, seu etiam facere rationem expensarum, rationem referre seu impensam, impensam ad calculum reducere, συναίρειν λόγον, in Euangelio λόγον καὶ λόγους ὑποφέρειν, ἀκριβολογεῖσθαι Sumptuum rationem subducere.

Rechenbuch.

Codex rationarius, libellus expensi & impensi.

Rechenkunst.

Ars numerandi, Arithmetica, ars ratiocinatoria.

Rechenmeister.

Logista, Arithmeticus, vulgo algorista dicitur.

Rechenpfennung.

Calculus, numus, moneta, numisma, calculatorius,a,um.

Rechenschafft.

Ratio, ratiuncula, supputatio, calculus, compu-

cus, ἀπολογισμὸς, ratiocinatio, λόγος, expensarum ratio.

Rechenschafft beschreiben.

Describere rationem expensi impensique accepti.

Rechenung / oder Rechnung.

Idem quod

Rechenschafft.

Recher / Vide Rächer.

Recht.

Rectus, directus, prorsus.

Eraduerbialiter.

Recte, bene, belle, bellissime, perbelle, optime, quā optime, lepide, probe, cōmodè, composite, decenter, apte, *εὐρύθμως*, concinne.

Idem Recht / substantiue.

Ius, iuris, iustum, æquū, decens, in ius receptum, approbatum, rituale, legitimum, lege sancitum, *νόμιμον*.

Rechte hand.

Dextera, vel dextra, substantiuum.

Rechten.

Litigare, agere, iure, iudicio, coram iudice, apud iudicem.

Rechtfertig /

Idem quod

Gerecht.

Rechtfertigen.

Iustificare, iustum reddere, efficere, pronunciare.

Item.

Sequi lites, apud Terentium.

Rechtlich.

Iure, lege, legitime, licite.

Rechthandeln.

Iure, lege, legitime, agere.

Rechtmessig vnnd Rechtschaffen.

Idem quod

Recht.

Rechtschaffener weis.

Affabre media correpta, *τύχα*, fabre, exacte, elaborate, accurate, graphice, *γραφικῶς* perfecte, ornate, cōsummate, conquisite, exquisite, absolute, terque quaterque, examussim, *ἀκριβῶς*, ad perpendiculum, ad Re-

ad libellam, summa, cura, summo studio.

Rechtshandel.

Dica, causa iudiciaria, actio forensis.

Rechtsprechen.

Cognoscere caussas, ius dicere, pronunciare, iudicium, sententiam edicere, pronunciare.

Rechtspruch.

Sententia, decretum, statuta.

Rechts tag.

Dies iudiciaria, dicta dicta.

Red.

Sermo, λόγος, oratio, oratiuncula, loquela, homilia, eloquiū, eloquutio, loquutio, verbum, idioma, locutionis proprietas, lingua pro eodem frequens, quemadmodum Græcis φωνὴ.

Item.

Fama, famen.

Redekunst.

Ars dicendi, elocutionis, eloquentiæ, facundiæ, differendi, Grammatica Dialectica, Rhetorica,

Reden.

Loqui, fari caret prima persona præsentis, dicere, λέγειν, εἰπεῖν, sermocinari, eloqui, effari, disserere, edisserere, referre, exprimere, verba habere, reddere, reddere vocem, oratione habere, verba in medium proferre, sermonem facere, habere, verba facere, promere, edere, mittere vocem, fundere verba, rūpere silentium, in vocem, in verba erumpere, verbis agere, volutare voces.

Redlich.

Iustè, æque, ἐπιεικῶς.

Redlicher Mann.

Vir pius, iustus, æquus

Reech.

Caprea penultima correpta, dorcas Græce.

Regal Papyr.

Macrocolon pénult. producta, charta regalis.

Regen/ Vide Rägen.

Mouere, commouere.

Regieren.

Regere, moderari, guberna

bernare, regnare, sceptra tenere, imperare.

Regierer.

Rector, moderator, gubernator, ductor, dux.

Reiben.

Fricare, frigillare.

Reich.

Regnum, regimen, regimentum, imperium.

Reich.

Diues, prædiues, dis, ditior, ditissimus, locuples, opulentus, pecuniosus, peculiosus, opulens, apud Ambrosium, diuitijs abundans, opibus adfluens, παμπλούσιος, nummosus, & apud Plautum pro eodem nummatus, felix, opimus.

Reichlich.

Benigne, liberaliter, opulenter, copiose, abundanter, adfluenter, large, largiter, opipare, affatim prima acuta, Vide Miltiglich.

Reich machen.

Ditare, πλουτίζειν, locupletare, felicitare, opulentare, augmentare.

Reichthumb.

Diuitiæ, opes, opulentia, περιουσία, facultates, diuitiarum abundantia, opum adfluentia, Pelopis talenta, cyniræ, Pactol opes, Midæ diuitiæ, πλοῦτος, Græcis, mammona, gaza.

Reich werden.

Ditari, πλουτίζεσθαι, ditescere, locupletari, opulescere, augmentari.

Reihm.

Rhythmus, metrum, consonantia, modulatio.

Reihn.

Rhenus, vel Rhenum.

Reiß.

Surculi, ramusculi, malleoli de arboribus desecati.

Idem/Reiß.

Leguminis genus.

Reyß/ darein man die Fisch thut/ vnd hinden am Schiff bindet.

Nassa, ἀρτιδόνη, Græce.

Reissen.

Rapere, diripere, vellicare, rumpere, scindere, lancinare, λακίζειν.

Reiten.

Equitare, equo vehi, ad uehi, in equo vehi, equo iter facere, in equo sedere

Reiter.

Equitator, sessor equi.

Reitung

Equitatio, equitatus.

Rencken.

Flectere, deflectere, reflectere currum, &c. declino bigam, rhedam.

Item.

Rencken.

Piscis genus.

Rennen.

Currere, cursare, cursitare, δραμεῖν.

Rennplatz.

ἱππόδρομος, stadium curriculum.

Rentmeister.

Quæstor, præfectus ærarij, thesaurarius, arcarius, qua dictione Hieronymus usus est in libro Ester.

Rentmeister ampt.

Quæstura, præfectura ærarij, thesauraria, siue ærarij thesauri.

Retterſch.

Vide

Rätterſch.

Reſch vnd Reſchig/

Vide

Rauſchig.

Retten.

Defendere, tutari, adserere, liberare, eripere.

Rettung.

Defensio, tutela, adsertio, liberatio.

Reuchern.

Fumare, infumare, fumigare, suffumigare.

Reuchung.

Thymiama, fumigatio, suffumigatio.

Reude/ Vide

Kretz.

Reuche.

Asperitas, rigiditas, duritie, seueritas.

Reuſperen.

Screare, excreare.

Reuteln

Purgare tenuia à grossis, separare, segregare.

Reu-

Reutelstect.

Rallum, rutia.

Reiten / Vide Ausreitten.

Reitter.

Eques, trossulus.

Reutere.

Cribrum, incerniculū.

Reuterisch.

Equester vel equestris.

Reuttern.

Cribrare, incernere, Vide Reutein.

Rew.

Pœnitentia. pœnitudo, resipiscentia, Vide Buss.

Rewen / Vide Buß thun.

Rhümen.

Celebrare, prædicare, laudare, commendare, cantare apud Terentium.

Item.

Iactare, iactitare, ostendere, κομπάζειν, ἐπικομπάζειν gloriari, arrogare, sesquipedalia iactare verba, ampullas, magna iactare, loqui præsumptuose, arroganter, immodeste loqui, λάθριάζ, venditare se, inanibus verbis, meras glorias spirare.

Rhümung / oder Rhum.

Iactantia, iactatio, iactitatio, ostentatio, arrogantia, μεγαληγορία, immodestia, præsumptio.

Richten.

Digerere, regulare.

item.

Iudicare, iura reddere, sententiam ferre, iurisdictionem habere.

Item.

Sumere pœnas vel supplicium, multare, punire, plectere, verberare.

Richter.

Iudex, præses iudicij, Prætor, iura reddens, δικαοδότης, sedens pro tribunali, καθεζόμενος ἐπὶ βήματος, βηματιστὴς, sententię lator, litium diremptor, δικαστὴς, iurisdictionem habens.

Richterstuel.

Iudicij locus, δικαστήριον, forum iudiciarium siue iudiciale, tribunal, δικαστήριον, iudicum consessus.

Richt-

Richthaus.
Forum iudiciale, iudicij, seu iudiciarium, prætorium, basilica.

Richtscheld.
Vide
Linien.

Riechen.
Olere, fragrare, sapere aliquando.

Richende Salb.
Vnguen, vnguentum, & vngentum, aroma, odoramen, odoramentum, myron.

Riechung.
Olentia, fragantia, sapor, odoramen, odoramentum.

Riem.
Amentum, corrigium, lorum, habena.

Regel / Vide Grindel.

Rüchtig.
Famosus, inclytus, nobilis, celebris.

Rüchtig machen.
Prædicare, famigerare, nobilitare, euulgare.

Rüchtig sein.
Clarere, clarescere, inclarere, inclarescere.

Rüchtig werden.
Celebrescere, enitere, enitescere, crebrescere, increbrescere, percrebescere.

Ringk.
Fibula, spinter.

Rind.
Cortex, corticula.
Item.
Bos, bubalus.

Ring.
Circulus, annulus, coronula, corolla.
Item.
Leuis, nullius ponderis, nullius momenti.

Ringen.
Luctari, certare luctæ.

Ringer.
Luctator, certator luctæ.

Ringern.
Leuare, subleuare.

Ringfertig / Vide Leichtfertig.

Ringfertiger Mensch
Vide Leichtfertiger Mensch /

Ringfertig sein /
Vide

Lei

Leichtfertig sein.

Ringfertig.

Agilis, alacer, velox, pernix, citus, φιρόμῦνος, celer, impiger, festinus, festinatus, præpes, accinctus, facilis, leuis.

Ringkmaur.

Mœnia, vrbis, ciuitatis seu oppidi circumseptio.

Rings vmbher Oder.

Rings weis vmbher.

Circum circa, vndique in circuitu, ἐν κύκλῳ, in vniuersum.

Rings weis vmbherstehen.

Circumstare, circumsistere, cingere corona.

Ringweis vmbher waltzen.

Vertere, στρέφειν, voluere, circumuoluere, circumagitare, rotare, circumrotare, ἑλίσσειν, in gyrum ducere, circumflectere.

Ritter.

Eques, eques auratus.

Rittersporen.

Vaccinium, hyacinthus.

Rock.

Tunica, læna, tunica talaris, vestis promissa, laciniosa, ad talos vsque demissa, poderis media producta, cuius fit mentio in Apocalyp. ποδήρης.

Rocken.

Colus.

Römer.

Romani, Romulidæ, Aeneadæ, Αἰνεάδαι, Ausonij.

Röte.

Rubor, rubigo.

Roggen oder Rogken.

Siligo, frumentum siliginis, siue siligineum.

Rogken brod.

Panis siligineus, cibarius.

Roh.

Crudus, acerbus.

Rohe.

Cruditas, acerbitas.

Rom.

Roma, vrbs septicollis etiam dicitur.

Ror.

Calamus, canna, arundo.

Rorbysch.

Arundinetum, cannetum.

Rose.

ῥόδον, rosa.

Rosengarte.

Rhodonia, rosarium, rosetum.

Rosenkrantz.

Corona rosacea, siue rosaria, sertum, rosarium, rosaceum.

Rosenöl.

Oleum, rosaceum, vel rhodinum.

Roselwurst / Vide Blutwurst.

Ross.

ἵππος, equus, caballus.

Rossbar.

Vectabulum, καλυπτὴρ, vectatorium, sella curulis, currus, clausus, acerra, aut vt alij scribunt, acirra, pilentum apud Varronem, lectica pro eodem & lecticula diminutiuum.

Rosshirt.

Hippobotos, hipponomos, ἱππόνομος, ἱπποβότος, pastor equinus, siue equorum.

Roost.

Crates, craticula.

Rost.

Rubigo, ærugo, ferrugo.

Rostig.

Rubiginosus, æruginosus, ferruginosus, ferrugineus.

Rostig werden.

Rubiginem, æruginem, ferruginem contrahere, contrahere situm, ἰοῦμαι, rubigine infici, squallore obduci, situ puluereo apud Erasmum.

Rot / Vide Braunrot.

Rote farb.

Color ruber, μίλτος, rubrica, color fucatorius, minium, sinopis, μίλτος σινοπικὴ, minium, apud Dioscoridem est, vt interpretatur Plinius, vel si quæ nostra vulgari, sinober / oder zinober / rubrica si nopica apud Vitruuium & Strabonem.

Rotfärbig.

Puniceus, rubicundus, purpureus, phœniceus, coccinus, spadicus, hiacynthinus.

Rotferben/ oder rot machen.

Rufare, rubefacere.

Rotte.

Hæresis, secta, factio.

Rottgesellen/ Rottknecht/oder Rottkrieges knecht.

Contubernium, contubernales, manipulus militum.

Rottieren/Vide Aufflauff machen.

Rottierer.

Hæreticus, hæresiarcha, sectarius.

Rottmeister.

Nostri decanum vocāt, qui contubernio præest, ἐνωμοτάρχης, Græcis dicitur. Nam coubernium proprie, milites decē sub uno papilione degentes, Rottknecht oder Rottgesellen.

Rotz.

Mucus, phlegma, pituita, humor, excrementa narium,

Rotzig.

Mucosus, pituitosus, phlegmaticus.

Rucken.

Mouere loco, cedere loco.

Ruffen.

Vocare, clamare, inclamare, clamitare, vociferari, intonare, clamorem ingeminare, perstrepere, exclamare, ἐπιφωνεῖν, personare buccis typho crepitantibus.

Rug / oder Ruck.

Dorsum, tergum, scapilium.

Rumor/Vide Auffruhr.

Rund.

Rotundum, globosum, sphæricum, orbiculare, cyclicum. Teres, Rund in die lenge. Hastam dic teretem, pomum dic esse rotundum.

Rub.

Rapa, vel rapum, rapulum diminutiuum, napus, napunculus diminutiuum.

Ruder.

Remus, clauus, gubernaculum.

Ruffen / Vide Rüffen.

Rur.

Lyenteria, disenteria, tormina, Vide Die dinne Rur.

Rut.

Virga, virgula, flagrum, flagellum, ferula, scriptio.

Ruw.

Quies, requies, securitas, sabbatum.

Ruwen.

Quiescere, requiescere, recumbere, recubare, cessare, capere quietem, sabbatisare, securum esse, quietum esse.

Ruwig.

Quietus, tranquillus, placidus, ociosus, lentus, statarius, securus.

Ruwikeit.

Quietudo, tranquillitas, securitas, sabbatismus.

Ruwig machen.

Quietare, tranquillare, sedare.

Ruwig sein.

Idem

Ruwen.

S A.

Sach.

Res, πρᾶγμα, causa, negocium.

Sack.

Saccus, sacculus, & sacellus, ascopera, culeus.

Sackpfeiff.

Bucca, vtriculus, tibia vtricularius.

Sackpfeiffer.

Buccinator, vtricularius.

Safft.

Succus, liquor, melligo, ὑγρότης, Latine succus, vel lachryma in arboribus.

Sagen.

Dicere, narrare, denarrare, memorare, commemorare, perhibere, referre.

Salchen / Vide Brunzen.

Sail.

Restis, σχοῖνος, σχοίνιον, funis, funiculus, chorda per aspirationem, cuius frequens mentio fit in libro Psalmorum, Græca dictio est, fidem significãs, χορδή,

Hinc ψαλτήριον δεκάχορδον, Psalterium decē chordarum, decem fidium.

Sallbrehen.

Torquere funiculum, contorquere restim.

Salldreher/oder Sailer.

Restio, restiarius, funarius, Græce σχοινοπλόκος.

Sallspieler/

Vide Gauckler.

Satt.

Chorda, χορδὴ, fides, fidicula, neruus.

Saal/

Vide Hoff.

Salat.

Acetarium, ἐμβάφιον.

Salb.

Vnguen, vnguentum, emplastrum, Latine fictum vel formatum, quod vulgo vnguentum dicitur.

Salbbüchslein.

Pyxis, idis, pyxidicula diminutiuum.

Salben.

Vngere, inungere, perungere, linere & linire, illinire, oblinire, circumlinire.

Salbscheuffelein.

Lingua, lingula vel potius ligula, diminutiuum.

Salbung.

χρίσμα, vnctio, inunctio.

Samlen.

Legere, colligere, contrahere.

Sand.

Harena, harenula. sabulum, limus.

Sandig.

Harenosus, sabulosus, glareosus.

Sanfft.

Lenis, mollis mitis.

Sanfftiglich.

Leniter, molliter.

Sanfftmütig.

Comis, placidus, mansuetus, beneuolus, ἐπιεικὴς, mitis, clemens, benignus, facilis, pius, ἀγαθὸς, placatus. placabilis, humanus, xorabilis.

Sanfftmütigkeit.

Comitas, placiditas, man-

mansuetudo, clementia, benignitas, & beneuolentia.

Sanfftmütiglich.

Comiter, mansuete, clementer, benigne, placide, placabiliter, beneuolenter.

Sattel.

Stratum, ἐφίππιον, ephippium.

Satteldeck.

Stratum, phaleræ, pluraliter tantum.

Sattler.

Stratarius, ephippiarius.

Sauber.

Mundus, purus, syncerus, lautus vel lotus, tersus, castus, ἁγνός, immaculatus, sine macula, inuiolatus, intemeratus, sine labe, nitidus, albicans.

Saubern.

Mundare, expurgare, extergere, polire, lauare.

Saubrigkeit.

Mundities, & munditia, puritas, & polities.

Sauffen.

Potare, ingurgitare, inebriare.

Sauffer.

Ebriosus, temulentus, potator, multibibulus.

Saugen.

Sugere, exugere, lactare, fellare.

Saul.

στύλος, stylus, columna, pila, στήλη, Plinius columnas, stelas appellat, fulcimentum, fulcrum, basis.

Saum.

Ora vestis, fimbria, peniculamentum.

Saumen.

Cunctari, cessare, demorari, immorari, moram trahere, nectere, producere moras.

Saur.

Acidus, acidulus, subacidus, acerbus, acetosus, amarus, austerus, felleus.

Saur sehender Mensch.

Tetricus, seuerus, asper, durus, caperans frontem, contrahens supercilium, ἀρειοπαγίτης, truculentus, truci aspectu, aspectu horribilis, toruus oculis, βλοσυρωπός, terribilis, ferox, atrox.

Saw.

Porcus, porcellus, scropha, Suckſaw, ſus, ῦς, ſucula, verres, Eber / aper, Wildſchwein / magalis, ein Barg / oder verſchnittner Eber Castratus porcus, n fiens, quod nondum ſtendere, hoc eſt, fatam frangere poſsit, vt Varro ait, Ein ſpeenferckle.

Sawhirt.

Subulcus, porcarius.

Schab.

Tinea, blatta.

Item.

Dolabra, dolabella, dolatoria apud Auguſtinum, aſcia, aſcio.

Schaben.

Radere, circumradere, obradere, Vide Ebnen.

Schabeyſſen / oder Schabmeſſer.

Radula, culter, raſorius, ſcalprum, ſcalpellum diminutiuum.

Schade.

Λώβη, damnum, nocumentum, iactura, malum, diſpendium, detrimentũ, incommodum, incommoditas, maleficium, exitus, infortunium, ἄτη, aduerſitas, clades, ſtrages, caſus, naufragium, πρὸς κακὸν ὄν, apud Galenum, pro incõmodo, calamitas, proprie in re frumentaria, eſt id damni, quando à grandine culmi comminuuntur & ſegetes.

Schaden.

Obeſſe, nocere, officere, fraudi eſſe, lædere, incommodare, incommodo afficere, detrimentum, damnum inferre, βλάβειν, detrimento & malo eſſe.

Schaden bezalen / entrichten / oder vergelten.

Damnum, iacturam penſare, refundere, diſſoluere, compenſare, reſtituere, ſarcire, rependere, ἀνακτᾶσθαι, ἀναλαμβάνειν, ad aſſem impendium reddere, in ſolidum impenſam reſtituere.

Schadenhafftig.

Damnoſus, diſpendioſus, dyſcolus, peſtilentioſus, ſonticus, maleficus, mortiferus.

Schadenhafftiger.

Nocens,

Nocens sons, iniuriator, malefactor, fraudulentus, incommodator.

Schaden leyden.

Iacturam, damnum, cladem, naufragium pati, facere iacturam.

Schaden zu fügen.

Damnum dare, inferre, afficere damno aliquando.

Schädlich.

Damnosum, detrimentosum, incommodum afferens, exitium, iacturam, calamitatem, periculum, damnum secum trahens, & ingens incommodorum malorumque agmen.

Schädlich sein.

Obsistere, officere, offendere, nocere, lædere, impedimento esse, non cōducere, si referantur ad naturalem temperaturam & corporis accidentia, vt illud non conducit stomachi cocturę, digestioni, hoc lædit, offendit valetudinem.

Schäfelein.

Bolis, iaculum, spiculum.

Schäffer / Vide Schaffhirt.

Schäfferstasch.

Cassidile, med a producta, pera pastoralis.

Schämen.

Erubescere, vereri, reuereri, verecundari, pudet me, αἰσχύνεσθαι, pudore suffundi, ἐρυθριᾶν

Schaff.

Melon, μῆλον, ouis, ouicula diminutiuum, laniger, bidens, balans, pecus, oris, apud Quintilianum, aries, veruex, Hammel / greges lanigeri apud Virgilium, tonsæ apud Hieronymum.

Schaffhirt.

Opilio, vpilio, ouium custos, ποιμὴν, pastor ouiū, προβατοφύλαξ, probatophylax.

Schaffen.

Agere, laborare, operari.

Item.

Præcipere, iubere, mandare, demandare.

Item.

Creare, ex nihilo facere, facere, ædificare.

Schaffer.

Curator, procurator, ἐπίτροπος, epitropos, pe ultima correpta, dispensator, à rationibus, à calculis, œconomus, villicus.

Schaiden.

Separare, segregare, disiungere, disgregare.

Schaidung.

Separatio, segregatio, disgregatio, disiunctio.

Schaidung der Ehe/ Vide Ehescheidung.

Schal.

Testa, vasculum testaceum.

Item.

Patera.

Schalck.

Nequam, nequitiosus, malignus.

Schalckheit.

Malitia, nequitia, improbitas.

Schall.

Sonus, sonor, sonitus, βόμβος, clamor.

Schallen.

Scha

Sonare, resonare, boare, reboare, sonum, sonorem, sonitum edere, dare.

Schalmey/. Vide Trommet.

Scham.

Verenda, pudenda, genitalia membra, genitales partes, pubes aliquando.

Item.

Pudor, rubor.

Schamalot.

Zamalothum, vestis vndulata, cymatylis, Viues capripiliam vocat.

Schamhafftig.

Verecundus, pudicus, pudens, rubescens, erubescens, rubor ora subit castus.

Schamhafftigkeit.

Verecundia, pudicitia, erubescentia, αἰσχυντηλία, ἐρύθρημα, confusionem vulgo vocant.

Schamhafftiglich.

Caste, pudice, verecunde, pudenter.

Schambar.

Impu-

Impudicus, inuerecundus, effrons, frontosus, metaph. oris duri, & impudici, opicus, scurrilis.

Schand.

Vicium, dedecus, αἰσχύνη, δυσφημία, ignominia, infamia, turpitudo, opprobrium, probrum, labes, macula.

Schand auff ein sagen.

Vide

Auff ein schand sagen.

Schandber.

Contumeliosus, probrosus, conuitiosus.

Schandbaren.

Contumelia afficere, criminari, vituperare, improbare, repræhendere, sugillare, mijcere conuicia, crimina, traducere, infimulare, notare, damnare, culpare, maledicere, diffamare, obloqui, derogare, irrogare & infligere ignominiam: notare, quod Græcis est, ἀτιμίαν προσβάλλειν, κακῶς ἀκούειν, vituperare, improbare, male audire

Schandbare wort.

Contumelia, probrum, conuicium, opprobrium, maledictum.

Schandfleck/ Vide Fleck.

Schand jemand aufflegen/

Vide

Schandbaren.

Schandtlich.

Turpis, fœtus, spurcus, ignominiosus, probrosus, nefarius, sceleratus, propudiosus, teter, inhonestus, scurrilis, niger, apud Horatium, pudendus, infamis, παλίμφημος, praue viuens, inglorius, ἄδοξος, ἀκλεής, abiectus, inhonoratus vilis, despectus, execrandus, despuendus, contemnendus, liruale nefas, Vide Ohnehr.

Schantzen/ Vide Befestigen.

Schar.

Vomer.

Item.

Cœtus, turba, turba miscellanea, confuseana, colluuies hominum, Apuleio, dicitur in metamorph. conuentus, conuenticulum, in malum.

malum frequẽs, accipitur, pro conuentis ſceleratorũ, flagitioſorum, plebs, populus, multitudo, populi coaceruatio, vulgus, fex vulgi, opificum, frequentia, concio, concilium, numerus, congregatio, coaceruatio, coadunatio. Si præterea ad exercitum vimque armatam ſermonẽ detorqueas, ſequentia vocabula inſtituto ſeruient, cohors, turma, phalanx, exercitus, acies, cuneus, manus, globus, glomeratio, ordo, agmen, legio, copia tam in ſingulari, quam in plurali numero.

Schargantẽn / Vide Herrendiener.

Scharpff.

Salebroſum, fragoſum, confragoſum.

Item.

Perſpicax, acer, & acris, ſagax

Scharpffe ſinn.

Acies pluſquam aquilina, perſpicacitas, ſubtilitas ingenij, acrimonia, acumen, dexteritas, viuacitas, felicitas ingenij, perſpicax,

acre, ſagax, ſubtile, pellucidum ingenium.

Scharpffſehend.

Lynceus, perſpicacior lynceo, acutum videns, cernens, Horatius, Argus, prouerbialiter, oculatior aquila, viſus pluſquam aquilinus.

Scharr.

Scalprum, corraſorium.

Scharren.

Scabere, ſcalpere, corradere, ſaburrare.

Scharſach.

Nouacula, culter raſorius.

Schar.

Vmbra, vmbella.

Scharhut.

Petaſus, vmbella.

Schatz.

Gaza, Perſica dictio, Θησαυρὸς. Græcè, theſaurus, diuitiæ reconditæ, repoſitæ.

Schatzkammer.

Entheca gazę, id eſt, theſauri repoſitorium, theſaurarium, Auguſtinus vocat ærarium, gazophylacium.

Schatz samlen.
Vide
Gelt samlen.

Schatzen.
Taxare, censere alicuius bona, opes, stipem, stipendium exigere.

Schatzgelt.
Stips, stipendium, symbolum.

Schatzmeister.
Aerarij præfectus, arcarius, qua dictione Hieronymus vtitur in libro Esther, quæstor thesaurarius.

Schatzung.
Taxatio, censura bonorum, possessionum, opum, &c.

Schatzung samlen.
Describere, censum agere, colligere stipem censuræ.

Schaub.
Crocota penultima producta, crocoton.

Schaub.
Manipulus straminis, fascis straminis.

Schaubhut.
Vide

Schaudern.
Horrere, horrescere, exhorrere, exhorrescere, horrere, trepidare, tremere.

Schauderung.
Horror, horriditas, trepidatio, tremor.

Schauffel.
Pala, bacillus, infurnibulum.

Schaum.
Spuma, spumula.

Schaumen.
Spumare, spumam egerere.

Schaumig.
Spumeus, spumosus.

Schawen.
Tueri, intueri, lustrare, spectare, dispicere.

Schawhaus.
Theatrum, inde theatricus & theatralis, spectaculum.

Schawspiel.
Spectaculum, ludus scenicus.

Scheblicht.
Scabiosus, impetiginosus, mentagricus.

Schecher.

Latro

Latro, latrunculus, homicida.

Schedigen.

Necere, lædere, incommodare, malefacere, infestare, hostire, male mereri, de aliquo, Vide Beschedigen.

Schedigung.

Offensa, offensio.

Schedlich.

Noxius, nocuus, damnosus, fatalis, exitialis, exitiabilis, perniciosus, infestus, maleficus, inimicus, finister.

Scheffer / Vide Schiffart.

Scheibe.

Trochlea, discus.

Schein.

Splendor, nitor, candor, lampas, fulgor, iubar.

Scheinbar.

Lucidus, dilucidus, fulgidus, splendidus, epiphanes, illustris.

Scheinbarkeit.

Luciditas, splendiditas, perspicuitas, claritas.

Scheinbarlich.

Clarus, pollucibilis.

Et aduerbialiter.

Claré pollucibiliter, euidenter.

Scheinen.

Splendere, nitere, enitere, renitere, lucere, relucere, micare, emicare, fulgere, coruscare, rutilare, radiare, irradiare, flauere, scintillare, stellare.

Scheissen.

Cacare, forire, conforire, merdare, egerere, excernere apud Cellum. Cunire, facere stercus, oletum, exonerare aluum, ἀποπατεῖν ventris onus ponere, purgare ventrem apud Hieronymum. Saburram ventris ponere, emittere saturitatem, aluum, excrementum deijcere, ὑπαγωγεῖν κοιλίας.

Scheißhaus / Vide heimlich gemach.

Scheitten.

Secare, dissecare, scindere, discindere ligna.

Scheitter.

Fragmenta lignorum, segmina lignea, secta ligna, frustulata ligna.

Scheitterberg / oder Scheitterhauff.

Congeries, cumulus lignorum, ligna congesta, cumulata.

Schlechs.

Limus & limis, limulus diminutiuum. Transuersus.

Slechs sehen.

Limis oculis inspicere, oblique, transuersum intueri.

Schelen.

Delibrare, glubere, deglubere.

Schelff.

Putamen, ramentum, nauci.

Schelle.

Nola, cymbalum, κύμβαλον, crotalum, πλαγγὴ, tintinnabulum, à tinnitu, campanula, Acramentum & campanæ periphe riæ & soni maioris sunt, Glocken.

Schellig.

Vesanus, furibundus, rabidus, rabiosus, sæuus, œstro percitus,

Schelliger.

Vecerra, furens, insaniens.

Scheltbar.

Accusabilis, incusabilis, culpabilis.

Schelten.

Vituperare, increpare, arguere, redarguere, incessere, distringere, criminari, conuitiari, repræhendere, obiurgare, carpere, improbare, accusare, incusare, notare, denotare, incitare, taxare, obstrigilare, mordere, metaphorice, Corripere, sugillare, vitio vertere, dare vitio, carpere verbis austeris, acribus, mordacibus, exasperantibus verbis, verborum amarulentia insectari.

Scheltung.

Vituperium, vituperatio, repræhensio, probrum, increpatio, insectatio, elenchus, argumentum, redargutio, improbatio.

Scheltwort.

Conuitium, scomma, cauillatio, morsus metaphorice.

Schem.

Persona, alias larua.

Schemen

Schemen/Vide
Schämen.

Schenck / Vide
Gab.

Schencken / Vide
Begaben.

Scheuden.

Vitiare, dedecorare, dehonestare, scelerare, conscelerare, temerare, denobilitare, infamare, traducere, inurere notam, inprimere stigmata.

Schenden mit worten
Vide Schelten.

Schepffen.

Haurire, extrahere, excipere aquam.

Schelb / oder
Scherben.

Testa, testæ, testulæ, rudera, cuius singulare ruder, aut vt vult Despauterius, rudus, σκύβαλα τὰ segmina & fragmina lapidum, φιάτταλίδων farrago testularum, χυτρεῖα, laterculi, fragmenta testacea.

Scherpffe
Acritudo, acrimonia.

Scherpffen.

Acuere, exacuere, præcuere.

Scherg.

Lictor, lorarius, tintinnaculi.

Schertz.

Ludus, lusio, ludicrum, ludibrium, iocus, cauillum, cauilla, risus, γέλως, χλευασία, facetia salsæque irrisio.

Schertzen.

Nugari, ludere, χλευάζειν, iocari, facete cauillari, vrbanum esse, salibus vti χαριεντίζω, alludere, irridere, ἐπιλαβεύειν, lepida vrbanitate vti.

Schertzred/oder
Schertzwort.

Scommata, hystricis seta, θρὶξ ὕστριχος, Dicteria iudicra, verborum ludicra, ὕβρις, lœdoria, περιφόρτα, dicacitates, sales, ioci, irrisiones salsæ, facetiæ, vrbanitates, facetiæ.

Schetzen.

Putare, deputare, reputare, coniectare, arbitrari, Videri deponens, autumare, censere, æstimare, censum agere metiri, emetiri, permetiri.

Sche-

Schetzer.

Censor, Aristarchus, arbiter.

Schetzung.

Docimasia, δοκιμασία, æstimatio, taxatio.

Scheuhen.

Cauere, εὐλαβεῖσθαι, fugere, subterfugere, vitare, euitare, deuitare, præcauere cum magna diligentia, abstinere, vereri, abhorrere.

Schewr.

Granarium, horreum ab hordeo, Farreum à farre vt scribit Festus, ἀποθήκη, tritici promptuarium, reconditorium, πυρῶ ταμεῖον.

Scheuslich.

Abominabilis, toruus, barbarus, sentus, trux, truculentus.

Scheusligkeit.

Trucitas, truculentia, toruitas, barbaries.

Schiedman/ Vide Mittler.

Schier.

Pene, prope, propemodum, fere, μικρῦ, ὀλίγυ, ferme, tantum non, parum abest, temere, minimo minus, paulo minus, antepenultima acuta proeodem frequens in scriptura sacra, & apud Suetonium.

Schiessen.

Iaculari, ἀκοντίζειν, ἱέναι, ab ἵημι, iaculum vibrare, conijcere, telum emittere, eijcere, sagittam torquere, sagittare, verbum à solis neotericis in vsum traductum, ὀϊστεύειν, iaculo petere, figere, ferire.

Schiff.

Nauis, nauicula, rates, vel ratis, classis, cymba, lembus, biremis, triremis, trieris, prora, puppis, carina, trabica.

Schiffen.

Nauigare, naui, nauicula, rate, classe, cymba, lembo &c. vehi, remigare.

Schiffer.

Scapharius, nauigator, nauicularius.

Schiffher.

Nauarchus, princeps, præfectus nauis, quem patro-

patronum vocant, nauis moderator.

Schifflein.

Scapha, scaphula, cymba, nauicula, πλοιάριον, nauigium, lenunculus.

Schifflon.

Naulum, vectura, portorium.

Schiffman.

Nauita, nauta, ναύτης, nauclerus.

Schiffruder.

Remus, πλάτη, ὑπηρέσιον, tonsa, tonsilla.

Schiff schnabel.

Coronis, idis, rostrum.

Schiffstellung.

Nauale, nauium statio, ναύσταθμος.

Porro, hyberna seu hybernacula, non sunt, nauium stationes mensibus hybernis.

Schilt.

Scutum, clypeus, defensaculum, parma, parmula, ancile, vmbo, pelta, γέρρον, scutum Persicum.

Schi

Schimpff/ etc.

Vide

Schertz/

Schinden.

Glubere, deglubere, excoriare.

Schirm.

Fides, confugium, perfugium.

Schirmen/Vide

Beschirmen.

Schissel.

Catinus vel catinum media producta, catillus, gabata media correpta apud Martiale., scutella πίναξ lanx, Ein breite Schüssel / paropsis, per o in media, patina, patella.

Schitteln.

Quatere, quassare, conquassare, concutere, discutere, succussare.

Schittlung.

Quassatio, conculsio, disculsio, succussio.

Schittlung des Fiebers.

Accessio febris, paroxysmus

mus', παροξυσμός, febris intensio.

Schütz.

Sagittarius, iaculator, tortor.

Schlacht/Vide Kampff.

Schlacht halten oder thun.

Committere prælium, manus, pugnam.

Schlefferig.

Dormituriens, torpens, supinus, καθεύδειν μένος, ignauiter, supine se habens.

Schlaff.

Somnus, sopor, quies, requies.

Schlaffen.

Dormire, καθεύδειν, cubitare, obdormire, quiescere, somnum capere, somno sopitus apud Virgilium, cubare, conquiescere, soporare, & sopire transitiua sunt, & longe aliud significant, nempe soporem inducere, quod & medicamentis quibusdam potionum fit, & quarundam virtute herbarum.

Schlaffen ohn sorg.

Vide

Ohn sorg schlaffen.

Schlaffkammer.

Cubiculum, δωμάτιον, cellæ, κοίτη, conclaue media producta, triclinium, veteribus dicebatur ab ordine lectorum, thalamus coniugis vtriusque cubiculum, camera nō est eiusdem significati, sed testitudinem denotat, tectumque deuexum & recuruum, ein Gewelb.

Slaff machen/oder bringen/Vide Schlaffen.

Schlag.

Paralysis, dissolutio, sideratio, apoplexia.

Slag auff der Müntz.

Imago, signum, titulus numismatis.

Slagen.

Verberare, percutere, icere, πληγὰς ἐντείνειν, colaphos incutere, mit feusten schlagen / ferire, cædere, tundere, πληγὰς δοῦναι, ἐμβάλλειν, pessime tractare, percellere, plectere, multare, pulsare, manum inijcere, pelle-

pellere, tangere aliquando, verberibus, pugnis excipere, vapulare, geschlagen werden/batuere, apud Suetonium & Plautum, pro virgis cædere, flagellare, nates cædere.

Schlagung.

Percussio, plaga, planctus, plangor aliquando verberatio, multatio, pulsatio.

Schlayer.

Peplum, calautica.

Schlaiff.

Traha, Vide Schlit.

Schlayffen.

Raptare, raptitare.

Schlang/Vide Edechs.

Schlap.

Rica, ricula, diminutiuum, Vide Haub.

Schlat / Vide Rameyn.

Schlauch.

Vter, vtriculus, follis.

Schlecht.

Simplex, leuis, plebeius, vulgaris, popularis, gregarius, insularis, triobolaris, vernaculus, idiotes, idiota.

Schlecken.

Lambere, lingere.

Schleckenhafft.

Lautus dapicus.

Schleckspeiß.

Cupedia, orum, & cupediæ, arum, mactea vel mactea, pulpamentum.

Schleiffen.

Acuere, exacuere.

Schlemmen/ Vide Brassen.

Schlichten.

Regulare, planare, explanare.

Schlit.

Traha, ἕλκηθρον, rheda, epirrhedium, carpentum, essedum, essedulum, biga, vehiculum.

Schlos.

Arx, acropolis.

Schloß.

Sera, claustrum.

Schlosser.

Serarius, claustrarius, faber serarius.

Schlottecht / oder Schlotterlecht.

Laxus, flaccidus, vietus, penultima correpta.

Slum-

Schlummern.

Dormitare, obdormiſcere, in ſoporem concidere, nutabundo, ſeu nutante capite dormire.

Schmach / oder Schamred.

Διαβολὴ, calumnia, contumelia, probrum, opprobrium, conuicium, iniuria, maledictum.

Schmack / Vide Geſchmack.

Schmacken / Vide Geruch empfahen.

Schmähen / Vide Antaſten.

Schmaichelн.

Blandiri, adblandiri, aſſentari, adulari, palpare, palpitare, cum Accuſatiuo, paraſitari, παρασιτεῖν, palpum obtrudere, ὑποκάλλειν, gnatonem agere.

Schmaichelred.

Blandiloquentia, verba aſſentatoria, adulatoria.

Schmaichelredig.

Blandiloquus, blandidicus apud Plautum, aſſentatorius.

Schmaichler.

Aſſentator, adulator, paraſitus, cœnipeta, palpator, palpo, onis, ciniflo, onis.

Schmaichlerer / oder Schmaichlung.

Adulatio, aſſentatio, palpatio, palpum, palpitatio.

Schmecken / Idem quod Schmecken.

Schmeltzen. Actiue.

Liquefacere, eliquefacere, reſoluere, liquare, eliquare.

Schmeltzen. Paſsiue.

Liquare, eliquare, liqueſcere, deliqueſcere, liquefieri, reſolui.

Schmertzen.

Dolor, cruciatus, preſſura, tribulatio, augor, anxietas, anxietudo, anguſtia cordis.

Schmidt.

Faber ferrarius, cultrarius, ferarius, falcarius, ſerrarius.

Stannarius, plumbarius, cuprarius, aurarius, argenta

gentarius, orichalcarius, ærarius.

Schmültzen/
Idem quod.

Smeltzen.
Passiue.

Schmücken.
Ornare, comare, comparare, mangonisare,

Schnarchen.
Stertere, ronchisare, ducere ronchos.

Snauffen.
Respirare, suspirare, suspiria trahere.

Schneck oder
Snegk.
Limax, limaca, testudo, cochlea, chelone, chelys, murex, conchæ cytheriacæ.

Schneckstieg.
Cochlis, idis, cochlea, φερέοικος. scala à nonnullis pro cochlea ponitur, καὶ μασ̓κλιμακίδες.

Schneider/
Vide
Neer.

Schnell/etc.

Vide
Behend.

Snepff.
Turdus, turdulus, κίχλη, ficedula, συκαλίς.

Schnüd/oder schnüder
Mensch.
Dyscolus, improbus, παρακεκινδυνευμένος, prauus, κακοῦργος, peruersus, pnicio sus, impius, scelestus, scelus, nocuus, exitiosus, facinorosus, pestifer, ἐξώλης, pestilens, nefarius, pestis metaphorice, flagitiosus, malus.

Schnupff.
Rheuma, Latine fluxus, rheumatismus.

Snupffen.
Rheuma, siue fluxum naris sursum trahere, attrahere, retrahere.

Schnur.
Funus, funiculus, diminutiuum, chorda.

Schön/Vide
Hibsch.

Schöne.
Forma, formæ præcellentia, venustas, speciositas, species, καλλοσύνη, pulchritu-

chritudo, κάλλος, εὐμορφία, decor, oris, penultima producta.

Schöne red.

Sermonis decor, nitor, lepos, χαριεντισμός, venustas, politie, cultus, gratia, veneres, lenocinia, phaleræ, Vide Artliche red.

Schöne Fraw.

Mulier, bella, venusta, compta, formosa, pulchra, elegans, decora, supra modum pulchra, περικαλλής, venusta, pulchraque facie, nitida, comptula, albicans, nitidis genis, purpureis malis, roseis labijs, formosula, καλλιπάρεια, καλλιστεύουσα.

Schönheit.

Elegantia, speciositas, pulchritudo.

Schön Lateln.

Pulchrum orationis stilum, character epistolaris, politus, tersus, breuis, dilucidus, elegans, emendatus, Latinus, Latius vere Ciceronianus, pulcher, venustus, orationis stylus, elegans dicendi genus, καλλιγραφία, orationis lepos flosculi, phaleræ, lenocinium, phrasis illius cum eloquentissimi cuiusque phrasi conferenda. Attici lepores, sermonis lepos, deliciæ, lautitiæ, meræ veneres, verborũ ornatus, splendor, cupediæ linguæ Latinæ, literatura, politior, eloquentia, elegãtia.

Schön machen.

Vide Zieren.

Schön wetter.

Cœlum serenum, clarũ, gratum, temperatum, minime turbidum, aer temperatus, serenitas, εὐκρασία, αἴθρα. Aura in hac significatione apud doctos non inuenitur. denotat enim ventũ, flatum leuem proprie ac refrigerantem, qualis flante Zephyro est circa veris initium.

Schöpffen.

Creare, condere, plasmare.

Schöpffer.

Conditor, creator, plasmator, plastes, opifex, fator, ποιητὴς κοσμήτωρ.

Schreck.

Terror, metus.

Schrecken/ etc. Vide Erschrecken.

Schreiben.

Scribere, γράφειν, exarare, chartis illinire, scriptitare, signare apud Columellam, ducere literas.

Schreiber.

Scriba, librarius, quo vsus est Hieronymus, Grapheus, Notarius, Grămateus. A literis qui est, seu à conscribendis epistolis, qui vulgo etsi parum apte, dicitur Notarius, Græcè γραμματεὺς, Amanuẽsis, dictio frequẽs apud Erasmum reliquosque huius ætatis viros doctißimos, cuius opera in scribendo vtimur, Græcè ὑπογραφεύς.

Schreibfeder.

Calamus, penna scriptoria.

Schreibtaffel.

Tabula, πυξίον, album, λεύκωμα, pictacium apud Lampridium, tabula gypsata, abacus, pugillaris, & pugillare, pinacion, pinacidion, pinaces, & pluraliter ceræ, tabulæ ceratæ, tabulæ apud Horatium.

Schreibung.

Scriptura, scriptio.

Schreibzeuch.

Graphiarium, calamarium, pennarium, theca graphiaria, calamaria, pennaria, scriptorium.

Schreyen/ Vide Ruffen.

Schreyn/ Vide Kist.

Schreiner.

Arcularius, faber arcularius, cistarius, capsarius.

Schreitten.

Grallare, transgredi, prætergredi, supergredi.

Schrifft.

Scriptum, scriptura, scriptio.

Schritt / Vide Trit.

Schrofe.

Rupes, scopus, scopulus diminutiuum.

Schrotensen.

Scal

Scalprum, scalpellum diminutiuum, dens Metaphorice.

Schroten.

Mutilare, curtare, truncare.

Schrund.

Pator, rima, ragades.

Schuld.

Debitum, æs alienum, æs mutuo datum, acceptumque.

Item, Vide

Missethat.

Schuld auff ein andern legen.

Vide

Auff ein andern die schuld legen.

Schuld machen.

Contrahere debitum, conflare æs alienum.

Schuld nachlassen.

Remittere, dimittere culpam, noxam, eximere noxæ, culpæ, Vide Missethat vergeben.

Schuldner.

Obæratus, debitor, ὀφειλέτης, χρεώστης, conflator æris alieni, & qui tenetur ære alieno, animam debens, ψυχὴν ὀφείλων, constrictus, pressus ære alieno.

Schuld vergeben/

Vide

Missethat vergeben.

Schulter.

Humerus de homine tantum, armus etiam de brutis.

Schuldhals/ Vide Amptman.

Schuch.

Calceus, ἱμαρίς, calceamen, calceamentum, ὑπόδημα, soccus, socculus, pero.

Schuch auszihen.

Excalceare, discalceare, exuere calceos, calceamina, calceamenta, soccos, perones, &c.

Schumacher/ oder Schuster.

Sutor calcearius, calceolarius, solearius, sedentarius.

Schul.

Schola, σχολή, museum, ludus literarius, vacatio & locus vacationis.

Schul-

Schulmeister.

Præceptor, institutor puerorum, παιδότριψ, literator, hypodidascalus, subdoctor, magistellus, magisterculus, quæ postrema in indoctos ironice torqueri possunt, pædotribes, παιδοτρίβης, pædotriba, ludimagister, didascalus.

Schurtz/oder schurtzfleck.

Succinctorium, semicinctium apud Hieronymum, supparum, fœminale, subligaculum.

Schutz.

Tutela, defensorium, auxilium.

Schwach.

Infirmus, imbecillis, imbecillus, debilis, languidus, inualidus, eneruis, eneruus, sine neruis, elumbis, mancus, effœtus, defœtus, semiuiuus, fragilis.

Item.

Vide Bawfellig.

Schwachheit.

Infirmitas, imbecillitas, debilitas, languiditas, fragilitas.

Schwäger.

Hecyrus, ἑκυρός, socer.

Schwär.

Graue, arduum, ponderosum, difficile, haud facile factu, molestum, maximæ difficultatis, infestum, multi negocij, magni laboris, laboriosum, intolerabile.

Schwäre arbeit thun/ Vide Grosse arbeit thun.

Schwerer athem/ Vide Athem.

Schwere sach. Vide Grosse sach.

Schwager.

Affinis, propinquus.

Schwagerschafft.

Affinitas, propinquitas.

Schweis.

Sudor, cruor.

Sweistuch.

Vide Facilet.

Schwamm.

Fungus, spongius, tubera, vel tuberes.

Schwan.

Cygnus, olor, holor.

Schwancken.

Talipedare, vacillare.

Schwanger.

Fœtus, pregnans, grauidus.

Schwanger sein/

Vide

Grossen bauch oder leib haben.

Schwanger Weib.

Mulier grauida, gestans vterum, prægnans, vterum fereus, ἐπίφορος, ἐπίτοκος, partui vicina, propinqua, sub partus tẽpus existens.

Schwartz/oder schwartze farb.

Niger, ἐλικὸς, ater, piceus, pullus, Hispanus, Beticus, impluuiatus, anthracinus, ἀνθρακινὸς, fuscus, fuligineus, Mutinensis.

Schweche.

Vide

Schwachheit.

Schwechen.

Debilitare, labefactare, labefacere

item.

Violare, viciare, adulterare, & adulterari, Vide Jungfraw schwechen.

Schweigen.

Tacere, conticere, obticere, reticere, obticescere, cõticescere, subticere, mussare, silere, σιγᾶν, consilere, silescere, labia comprimere, πυθαγορίζειν, linguam frenare, refrenare, fauere apud Terentium, fauere linguis apud Senecam, fauere ore, premere vocem, Harpocratem agere, silentio præterire, transire, pertransire, supprimere, prætermittere, obliterare taciturnitate, silentio cesare.

Schweln/

Vide

Saw.

Schwelne.

Suinus, suillus, porcinus.

Schwelnsucht.

Phthisis, φθίσις, φθόη, tabes, corruptio, macies, morbus consumptionis.

Schwelnsüchtige.

Phthisici, φθισικοί, tabidi, tabifici.

Schwelgerey/

Vide

Fresserey

Schwell.

Limen, limen superum, superliminare, limen inferum.

Schweren.

Iurare, fidem dare, iuramentum præstare, πίστιν ἐπιθεῖναι, fidem iuramento obstringere, sacramento adigere, ἐξορκεῖν, Ein Eid thun.

Schwerd.

Gladius, ensis, ξίφος, mucro per synecdochen, vt ex parte totum intelligamus, spatha, spathula, ferrum pro gladio frequens, vtpote materia rei conspectæ, machæra, romphæa, acinacis penultima correpta apud Horatium & Hieronymum, pro gladio vsurpatum est Persico, seu potius Medico.

Schwerer athem/ Vide Schwärer athem.

Schwertze.

Nigror, nigredo, nigrities vel nigritia idem, atramentum.

Schwetzen.

Garrire, fabulari, lallare.

Schwetzer/ Vide Klapprer.

Schwibogen.

Arcus, fornix, camera.

Schwimmen.

Nare, natare, vrinare, vel vrinari.

Schwinden.

Tabescere, tabefieri, contabescere, distabescere, extabescere, intabescere.

Schwindsucht/ Vide Schweinsucht.

Schwingen/ Vide Räden.

Schwitzen.

Sudare, sudorem amittere.

Geschwulst.

Tumor, tuber, tuberculus.

Schwulstig.

Tumidus, inflatus, sufflatus.

Scorpion.

Scorpius & scorpio,

Octopes, ὀκτόπους, Nepa vel nepes.

Seckel.

Marſupium, loculus, locellus, ſacculus, ſaccellus, mantica, manticula diminutiuum, Crumena, crumenula diminutiuum, Paſceolus.

Secretarier.

Secretarius vulgo dicitur, verum ornatius Latiniuſq; ciuitatis ſcribam, à conſilijs ſiue à ſecretis dixerimus, ſeu tabellionē, quod tabulas, hoc eſt, teſtamenta & ſcripturas publicas conficiat, quod cō uenta & contractuum pacta, quæ Græcis τὰ συμβόλαια, dicuntur, ſcribat, vnde & Græce συμβολαιγράφος, ſeu potius, συμβολαιογράφος vocatur, & ταβελλιών, ciuitatis ſcriba, qui barbare Notarius dicitur. Vocabantur enim olim Notarij, qui in ſenatu notarent.

See / oder Sehe / Vide Meer.

Seel / Vide Geiſt.

Seelgeredt.

Iuſta, orum, pluraliter tantum. Exequiæ, arum, pluraliter tantum.

Seelſorger / Vide Pfarrherr.

Sehr.

Vehementer, multum, plurimum, valde μέγα, μεγάλα, λίαν, Mire, Mirifice, mirum in modum, θαυμασὸν ἡλίκον, admodum, iterum atque iterum, ſupra modū, πορρω τοῦ ἀποχρῶντος, præter modum, mirandum in modum, maiorem in modum, inſignite, inſigniter, immodice, etiam atque etiam, impenſe, impenſiſſime, impendio, egregie, adeo, haud mediocriter, eximie, effuſe, effuſiſſime, magnopere, oppidoquam, non parum, non vulgariter, ſummopere, quam maxime, maximo pere, maximē, μάλιστα, apprime, perquam, pluſquam ſatis, pluſquam valde, κάρτα, nimium, nimiſquam, bene apud Terentium. Vnice, oppidò media correpta. Grauiter pro multum apud Ciceronem. Perinde, id eſt, multum, ſecundum Vallam.

Magni-

Magnifice, singulariter, sane, sane quam. Vt & quàm per interrogationem idé pollet, sicut tantopere & quantopere.

Sehr grosse Missethat/

Vide

Missethat.

Sehr lieb haben.

Amare, ἐρᾶν, adamare, deamare, vnicè diligere, φιλεῖν, deperire apud Terent. effusissime amare, ἐρωτομανεῖν, mirificeè amare, miro amplecti amore, perdite, impatienter amare, admiranda caritate prosequi, in delicijs habere, amore flagrare incredibili, ἐμμανῶς καταιρᾶν, amore deperire.

Sehr lieb habend.

Amantissimus, studiosissimus, obseruantissimus, cupientissimus tui apud Erasmum.

Sehr verwundern/

Vide

Erschrecken.

Passiue.

Segel.

Velum, carbasus metaphorice.

Segen.

Benedictio, fortunæ, fœlicitates, ac omnis boni denunciatio, promissio.

Segnen.

Benedicere, bene precari, optare fortunam, felicitatem, &c. denunciare, &c.

Seges / oder Segis.

Secula, falx fœnaria, messoria, falcula, sarculum, ἄμη, hama apud Plinium.

See.

Lacus, lacusculus diminutiuum, stagnum.

Seen.

Seminare, semina spargere, dispergere.

Sehen.

Videre, cernere, tueri.

Seiden.

Sericum, bombyx.

Seidin.

Sericus, bombycinus

Seidenstricker.

Acupi-

Acupictor, πολυκίσης, phrygio, plumarius, barbicarius

Seihen.

Colare, excolare, percolare, defecare, διυλίζειν, depurare, non tantum ad liquorem, sed & ad metalla referuntur.

Seiher.

Seihkorb/Seihnapff/ Seihtuch.

Colũ, quallus, quasillus diminutiuum.

Sey gegrüßt.

Salue, χαῖρε, saluus sis, salue multum, plurimum, etiam atq; etiam, iterum atque iterum, salus tibi, salue plus millies, saluere te iubeo, aue, bene sit tibi, saluũ te esse gaudeo, opto tibi salutem perpetuam, Salua sit tua dignitas, maiestas, prudentia, &c.

Sein.

Suus, sui.

Sein angen willen haben.

Sui iuris, suæ potestatis esse, suo arbitrio vti, frui, suus esse.

Sein aygen willens.

Vide

Frey seins aygen willens.

Sein stim darzu geben/

Vide

Gleich zusammen stimmen.

Seyt.

πλευρὰ, pleura, latus, laterculus diminutiuum.

Seitemal.

Quando, quandoquidem.

Seitenwee.

Pleuritis, penultima producta, quidam pleurisin, vocant, penultima correpta, & pleuritis penultima producta, laterum dolor, tortura, torsio, πλευρὰ, Græcis dicitur, latus.

Selig.

μακάριος, beatus, felix.

Seligkeit.

Μακαρισμὸς, beatitudo, beatitas, felicitas.

Selig machen.

Beare, felicitare, felicẽ, beatum reddere.

Sely

Seligmacher.
Iesus, σωτήρ, saluator, seruator.

Selten.
Raro, σπανίως, perraro, rarius, rarenter, haud crebro, vix vnquam, rarissimè, σπανιώτατα.

Selzam.
Rarus, insolitus, insolens, inopinatus, portentosus, prodigiosus, monstrosus.

Selzame ding.
Monstrum, res insolita, inaudita.

Selzame meinung.
Paradoxum, insolita sententia, opinio.

Selzamkeit.
Raritas, insolentia, monstrositas, prodigiositas.

Sencken.
Perpendiculum.
Item.
Marsupium, crumena &c. dependens.

Sencken.
Mergere, demergere, submergere.

Senden.
Mittere, legare.

Sendung.
Missio, legatio.

Senfft / Vide Sanfft/etc.

Senfftigen.
Lenire, delenire, placare, mulcere, demulcere, permulcere.

Senfftigkeit.
Lenitas, lenitudo, placiditas.

Senfftmütig/etc.
Vide
Sanfftmütig.

Serge.
Stroma, storea, cortina, aulæa, aulæum, siparium, gausape, torale.

Sergenkraut.
Thymbra, est herba Latine cunila, vel satureia.

Sessel.
Cathedra, sella, sedes, sedile, thronus, stibadium.

Settigen.
Satiare, saturare, exatiare, exaturare, explere, farcire, saturare, apud Varronem pro eodem, verum iā in vsu non est.

Settigung.

Satietas, satias, saturitas, expletio.

Setzen.

Ponere, locare.

Item.

Sancire, scire, censere, decernere.

Setzung.

Positio, positura, positus, locatio.

Item.

Sanctio, decretum.

Seubern.

Cribrare, mundare, emundare, mundificare, purare, purgare, depurgare, putare, detergere, tergere penultima correpta, & tergere, penultima producta, vannare, euannare, verrere.

Seufftzen.

Gemere, suspirare, ingemiscere, ducere spiritum.

Seugen.

Lactare, rumare, subrumare.

Seure.

Acredo, acedo, acerbitas, acrimonia, amaror, amaritudo.

Sewdreck.

Stercus porcinum, aprinum, ἀδίνη.

Sein.

Esse, constare, vt ex quatuor elementis omnia constant.

Sey wilkommen.

Desideratus ades, & apud Virgilium, expectate venis, exoptatus ades, aduenis, pro quo ineptientes dicunt, bene veneritis.

Sib.

Cribrum, rudearium, excussorium.

Sich begeben,

Vide

Begeben.

Sich dűncken lassen,

Vide.

Mainen.

Sichel,

Vide

Seges.

Sich entschűldigen,

Vide

Entschűldigen.

Sicher.

Tutus, securus, ociosus.

Sich ergeben/ Vide Begeben.

Sicherheit.

Certitudo, securitas, pignus aliquando.

Sichern.

Certificare, ratificare, firmare.

Sich heraus wickelen auß einer sachen.

Enatare, ἐπινήχεσθαι, emergere, eluctari, liberari, leuari, extricare, expedire, exoluere, excutere, vindicare, adserere, absoluere, construuntur cum Accusatiuo personæ & Ablatiuo rei, & curis, & negocijs, &c.

Sich in die gefahr geben.

Periculo se exponere, obijcere, subijcere, παραβάλλεσθαι, cum Accusatiuo, subire discrimen, adire periculum, suscipere periculum, aggredi discrimé.

Sich selbst erhencken.

Seipsum facere pensilem, literam longam ex se facere.

Sich verbergen.

Latere, latitare & delitescere, λανθάνειν, abstrudere se in angulũ, abdere se, quærere latebras, diuerticula.

Siech / etc. Vide Kranck.

Siechenhaus.

Valetudinarium, nosocomion, νοσοκομεῖον, infirmarium seu infirmatorium, Xenodochium aliud est, nempe in quo peregrini hospitantur.

Sieden.

Feruere, lixare, elixare.

Sieg.

Νίκη, victoria, trophæum metaphorice.

Siegel.

Signum, sigillum, signetum.

Siegeln.

Sigillare, sigillum apponere, sigilio rem siue caussam approbare, confirmare.

Siegen.

Siegen.

Vincere, deuincere, & euincere fere idem, palmam ferre. Vide Vberwinden.

Sieger.

Victor, triumphator.

Siegopffer.

Niceteria, hostia, victima.

Siegrist/

Vide

Kirchner.

Sihe das du es niemand sagest

Caue ne cuipiam dixeris, vide ne mortalium vlli dixeris, vide ne alicui dixeris, vide ne dixeris cuiquā, vide ne temere apud aliquē effutias, Harpocratē egeris, digito labellum cōpresseris.

Sünd.

Delictum, peccatum, παράπτωμα, πταῖσμα, commissum, offensio, noxa, noxia, error, erratum.

Sündigen.

Peccare, admittere, & committere delictum, delinquere, offendere Deū, labi in peccatum, committere.

Sünd vergeben/

Vide

Missethat vergeben.

Sylb.

Syllaba, Latine comprehensio.

Simbs.

Proiectura, basis, transuersa fenestrarum.

Singen.

Canere, modulari, psallere, ψάλλειν, cantare, ᾄδειν.

Singer.

Psaltes, cantor, modulator.

Sinn.

Sensus, comprehensio, mens.

Sinnligkeit.

Capacitas sensuum, ingenij solertia, sagacitas, industria.

Sinnigkeit bezwingen.

Animi motum, cupiditatem, appetentiam, volūtatem frenare, & refrenare, restringere, comprimere, reprimere, adfectuum impetus inhibere.

Sinnlos.

Demens, inops mentis, inconsideratus, amens.

Sinnreich.

Vide.

Subtil von sinnen.

Sitt.

Mos, ritus, consuetudo.

Sittig.

Moralis, ethicus, ciuilis, aulicus, politicus.

Sitz.

Hedra, ἕδρα, sedes, sedile, & sella.

Sitzen.

Sedere, residere, sedem capere.

Sitzen zu richten.

Sedere pro tribunali, rostris præsidere, cerdonum iurgia dirimere, rixas fori iudiciarij dirimere, præesse causidicorum subsellijs, foro iudiciario, iudicem agere, ferre sententiam.

So bald.

Quam primum, simul ac, simulatque.

So ferne/

Vide

Also lang.

So lang/ Vide ibidem.

Sold/ Vide **Lohn.**

Sold verdienen.

Merere, militare, stipendia facere.

Sole/ Vide **Pantoffel.**

Sohn.

Filius, natus, gnatus, liberi, ὑιὸς.

Sonne.

Sol, ἥλιος, Hebræis schemesch dicitur. Assyrijs vero Abdad. Titan, Pæan, Phanes, Horus, Apollo, quasi mala pellens, Phœbus, φοῖβος, Atheniensibus, ἀλεξίκακος, sol dicitur, id est, malorum auersor.

Ab Homero, ἠλίος, id est, salutifer vocatur.

Et Vulcanus, ab ignita violentia.

Sonnenhor/ Vide **Horberg.**

Sorg.

Cura, ἐπιμέλεια, mentis inquietudo, cura animum discrucians.

Sorgen.

Sorgen.

Curare, curam habere, morari, respicere metaphorice, curam gerere, curæ esse, ἐπιμιλεῖσθαι, ἐπιστροφὴν ποιεῖσθαι.

Sorgfeltig.

Solicitus, κηδνός, anxius, scrupulosus, inquietus animo, solicitudinibus plenus, curarum ac solicitudinum plenus.

Sorgfeltigkeit.

Κηδνότης, solicitudo, angor, anxietas, anxietudo, scrupulus, religio, horro periculi instantis, mentis inquietudo, cura animum discrucians.

Sorgfeltig machen.

Solicitum, anxium reddere, facere, curam ac solicitudinem ingerere, iniicere.

Sorgfeltig seln.

Solicitum, anxium esse, κηδαίνειν, distineri curis, μεριμνᾶν, curare, anxie & solicite cogitare, æstuare, consulere, cogitare, satagere, laborare, trepidare, in diuersa rapi, solicitudinibus inquietari, vehementer laborare, περοπονεῖν, animo ringi, angore detineri, vndis negociorum in diuersa trahi.

Spacieren.

Ambulare, deambulare, perambulare, obambulare, perambulare fere idē, spaciari, reptare metaphorice.

Spacierplatz.

Pandromis idem quod Xystum, Latine subdiale.

Spacierung.

Ambulatio, deambulatio, inambulatio, obambulatio, ambulacrum.

Speichel.

Saliua, ptysma, sputum πτύελον, oris humor.

Spalt.

Hiatus, rima, rimula, diminutiuum, fissura, scissura, scissio, pator.

Spalten.

Findere, rimari, scindere, diffindere, discindere.

Spaltung.

Schisma, Latine sciſſura, fiſſura.

Spanien.
Vide
Hiſpanien.

Spann.
Spithama, lichas.

Spannen.
Tendere, extendere, intendere, obtendere.

Sparen.
Parcere ſumptibus, pecuniæ.

Spargel.
Vide
Pfifferling.

Sparren.
Sparus & ſparum, vectis, tignus & tignum.

Specerey.
Species, aroma, aromata.

Specht.
Picus, picus matinus, merops.

Speck.
Lardum vel laridum, ſuccidia.

Speis.
Cibus, eſca, edulium, epulæ pluraliter tantum, alimentum, alimonia.

Speis aus würtz vnd ſpecerey gemacht/
Vide
Das aus würtz vnd ſpecerey gemacht.

Speiſen.
Cibare, paſcere, alere, ineſcare, obeſcare.

Speis verdewen.
Cibum digerere, concoquere, percoquere, peragere, conficere.

Spelunck.
Vide
Höle.

Spülen.
Luere, eluere, proluere.

Spielfaß.
Vas lotorium, ſitula elutoria, aquarium.

Spies.
Haſta, haſtula, haſtile, ſpiculum, pilum, lancea.

Spies nach vnterſcheidung der Landen.
Haſta, framea Germanorum, lancea Hiſpanorũ, à longitudine ferri dicta, λόγχη, pilum Romanorũ, geſſum vel geſum Gallorum, ruſſus Bauarorum, ſibinus & ſibina Illyricorũ, ſariſſa

sarissa Macedonum. Hallabarda Ein Helleбardt / apud Erasmum, omnium fere est apparitorum, stipatorum, Germanis tam superioribus quam inferioribus in vsu. Hæc à nonnullis dicitur rumigestus.

Spiel.

Ludus, alea.

Spielbret.

Tabula lusoria, alueus lusorius, fritillus, pyrgus.

Spielen.

Ludere, ludos exercere, alea, tesseris, chartis tempus fallere, ocium terere.

Spieler.

Aleo, aleator, lusor.

Spinnen.

Nere, νεῖν, filare, ἐπινεῖν, filum ducere, trahere κλώθειν, torquere apud Poetas in eodem significatu est inuenire, trahere, carpere pensa.

Spital.

Ptochotrophium, πτωχοτροφεῖον.

Spitz.

Acies, aculeus, centrum, cuspis.

Spitz eines jeglichen dings.

Coronis, apex, pinna, fastigium.

Spitz eines orts.

Excelsum, eminens, altum, ὑψηλόν, elatum, sublime, cacumen, vertex, fastigium.

Spitzen.

Acuere, exacuere, præacuere, acuminare, mucronare, cuneare, muricare.

Item.

Fastigiare, iugare.

Spitzig.

Acutus, transfertur etiam ad inanimata, aculeatus.

Spon.

Fragmen, fragmentum, segmen, frustulum lignorum, siue ligneum.

Sporgrün.

Vitriolum, ærugo.

Spotten.

Ludere, χλευάζειν, iocari, facete cauillari, salibus vti, deridere, cauillari, χαριεντίζεσθαι, alludere, illudere, irridere, ἐπιχλευάζειν, ludificare, & ludificari, lepida vr-

da vrbanitate vti, naso su spendere, risui habere, sannare, subsannare, sublini teos.

Spotter.

Illusor, irrisor, derisor, subsannator, sannio, colaphanta.

Spöttig.

Ludibundus, sallus.

Spottung.

Derisio, irrisio, cauillatio, illusio, ludificatio, sanna, subsannatio, ostentus, rhonchus aliquando, nasus aliquando

Sprach.

Loquela, lingua pro locutionis proprietate, quemadmodum Græcis φωνὴ sermo, λόγος, idioma, locutionis proprietas.

Sprechen.

Loqui, eloqui, sermocinari.

Sprewer.

Palea, χαῦφον acus, eris, & acer, eris, neutri generis tertiæ Declinationis.

Sprichwort.

Prouerbium, adagium, parœmia.

Springen.

Salire, saltare, saltitare frequentatiuum.

Spruch.

Dictum, dicterium, iudicis sententia, decretum, placitum, dogma.

Spielen.

Vide

Spulen.

Spul.

Glomus textorius, filorum congeries.

Spulen.

Glomerare, cumulare, accumulare fila.

Stab.

Baculus, bacillus, diminutiuum, virga pecudum.

Stachel.

Stimulus, centrum, aculeus.

Stadt.

Ciuitas, πόλις, oppidum, oppidulum. Vrbs quæ Roma proprie dicta est, voce ad alias ciuitates modo detorta, castellum, κώμη.

Stadt belegern.

Ciuitatem circumdare, circumuallere, obsidere, vrgere, obsidione cingere, premere, πολιορκεῖν.

Stadtknecht.

Viator, apparitor, liburnus, accensus apud Romanos.

Stadtlich.

Vrbanus, vrbicus, politicus.

Stadtmaur/

Vide

Ringmaur.

Stadtwohner.

Ciuis, oppidanus, vrbis ciuitatis, oppidi incola.

Städt.

Firmum, ratum, immobile, irreuocabile.

Stäts.

Assidue & assiduo, identidem, continenter, perpetuo.

Stalgern.

Auctionari, auctionem facere.

Stalgerung.

Auctio, auctus.

Stein.

Lapis, λίθος, saxum, petra, silex.

Steinbock.

Capricornus, ægoceros.

Steinbrech.

Callitrichon, capillus Veneris.

Steinbrecher.

Latomus media correpta, λατόμος, lapicida, faber lapidarius.

Steingrub / oder Steinbruch.

Ergastulum, latomia, saxifodina, lapicidina.

Steinen.

Lapideum, saxeum.

Steinen pflaster.

Lithostrotus siue lithostrotum penultima producta.

Steinmetzel.

Idem quod

Steinbrecher.

Stall.

Stabulum, septum, præsepe, item præsepes generis fœminini, mandra, caula, ouile.

Stalbub.

Stalbub.

Mediastinus penultima producta, equiso, stabularius.

Stallkraut.

Ononis, alias acutella vel hasta bouis.

Stallknecht.

Idem quod

Stallbub.

Stamm.

Caudex, truncus.

Item.

Stemma, stirps, tribus.

Stamklock.

Codex, caudex, truncus, sapinus penultima producta.

Stammeln.

Balbutire, impedire loqui, titubare, vacillare lingua, συγκλονεῖσθαι, τραυλίζειν.

Stamler.

Traulus, Latine hæsitans, balbutiens, titubans, vacillans lingua, balbus, ψέλλος.

Stand.

Labrum, cuppa, orca stataria, hoc est, quæ ad stuadum solum facta, nec habens ansam, qua portari possit.

Item.

Status, conditio, gradus, ordo aliquando, officium.

Standthafftig.

Constans, perstans, immobilis.

Item.

Firmum, fixum, ratum.

Standthafftig bleiben.

Constare, perstare, consistere, persistere, perseuerare, διαμένειν, permanere, perdurare, non cedere.

Standthafftig fürnemmen.

Fixum, certum consilium, pertinax propositum, animus obfirmatus, obstinatus, sententia, mens stabilis.

Standthafftigkeit.

Constantia, perseuerantia, perduratio.

Stang.

Hast, hastula diminutiuum. Hastile penultima producta. Contus, sudes, fustis, longurius, sparus, sparum, vectis, feretrum, trudes,

trudes, vacerra, gralla.

Starck.

Fortis, validus, solidus, ἰσχυρὸς, virilis, infractus, viuus, viuidus, durus, inuictus, lacertosus, neruosus metaphorice. Herculeus, Herculanus, herculeanus, aheneus metaphorice. Magnarum virium, νεῦρα ἔχων, Sampsonius, Atlanticus, potens, præualidus, καρτερὸς, pectorosus, viribus præstans ac robore, Vercius apud Pompeium.

Starck machen. Vide Befestigen.

Starck sein.

Valere, vigere, viribus pollere ac robore.

Starren.

Rigere, derigere, obrigere metaphorice.

Starrend.

Rigidus, durus, asper, inflexibilis, præfractus, immobilis.

Starrig.

Obstinatus, præfractus, inflexibilis, implacabilis.

Statzlen / Vide Stamlen.

Stechen.

Fodere, fodicare, confodere, lancinare, pungere, figere, vt figere aprum.

Steck.

Baculus cui innitimur, à quo diminutiuum, baculum in neutro generé, fustis, stipes, scipio, σκίμπων, sudes, gralla, vncus, vncinus, palus, pedamen, pedamentum, fulcimentum, adminiculum, sustentamen, sustentamentum, βακτηρία, sustentaculum, vallus generis fœminini, ridica, χάραξ, Ein weingartstuck.

Stecken.

Figere, pangere, depangere.

Stege.

Scalæ, anabathra penultima producta.

Steh auff.

Surge, consurge, recipe te in gradum, ἄνα, ἀνάστηθι.

Stehn.

Stare, ἱστάναι, sistere, consistere, pedibus niti, in pedes stare.

Stelff / Vide Starrend / vnd Standhafftig.

Steigen.

Scandere, ascendere, in cendere.

Stelen.

Furari, furtum facere, committere, compilare admittere, expilare, ἁρπάζειν, clepere, κλεπτεύειν, auferre, subducere, subtrahere, suffurari, ὑφαρπάζειν, surripere, diripere, peculari, depeculari, furto auferre, sustollere, Abigere, proprie ad pecudes applicitum, legere, sublegere, clandestine amouere, furto surripere, manticulari.

Stellen.

Sistere, ponere, locare, statuere.

Stellung.

Positio, positura, positus, locatio, statio, ὅρμος.

Sterben.

Mori, τεθνάναι, moriri quartæ Coniugationis, & morere, tertiæ coniugationis, emori, mortem, diē obire, obire, ἀποθανεῖν, migrare, demigrare, è vita, è seculo, ex humanis, de hac vita, ex hac vita, è viuis migrare, decedere, excedere, discedere, μεταλλάττειν, τὸν βίον, excedere corpore, animam, spiritum agere, efflare & exhalare, animam donare, vitam ponere, terminare, finire, fato, morte, mortalitate, morbo rapi, fungi, defungi, sus stolli, consumi, confici, intercipi, κατὰ μοῖραν καταλύττειν, apud Platonem. E medio sustolli, fato concedere, in fata vel fato cō-cedere, dissolui, vita defungi, occumbere, interire, extingui, vita extingui, depositum Deo reddere, Temporalis vitæ spacium peragere, emetiri, è viuorum contubernio migrare, desinere inter viuos agere, peragere mortem, anima priuari, vita destitui, supremum fundere halitum, apud Hieronymum. Ex huius corpusculi domicilio demigrare, exanimari, deficere, res humanas deserere, rebus humanis eximi, excedere, debitū carnis soluere, vitæ cursum implere, vinculis corporeis exui, corporea mole leuari, obdormire in domino,

mino, in pace quiescere, vocari ad superos, nube carnis detegi, Vitam cum morte vel in mortem commutare, naturæ concedere, satis facere, fatali necessitati concedere.

Sterblich.

Mortalis, morti subiectus, obnoxius.

Stercke.

Robur, ἰσχὺς, fortitudo, vires, virtus quæ δύναμις Græcis, brachium pro fortitudine in sacra scriptura, potentia.

Stercken.

Roborare, vegetare, masculare, commasculare.

Stern.

Stella, asteriscus, diminutiuum.

Sterngucker / oder Sternseher.

Astronomi, planetarij, Chaldæi, Genethliaci, γενεθλιακοὶ, Mathematici μαθηματικοὶ, Siderum obseruantissimi, sidereæ superstitionis professores.

Stich.

Punctum & punctus, fixum.

Stichwort/

Vide

Schertzwort.

Stillen.

Compescere, placare, mollire, mollefacere, mitificare, quiescere transitiue.

Stimm.

φθόγγος, sonus, vox.

Item.

Suffragium, punctum metaphorice.

Stimlen.

Truncare, detruncare.

Stincken.

Fœtere, olere, obolere, putere, male olere, rancere, malo odore esse.

Stinckend.

Fœtidus, putidus, putidiusculus, olidus, rancidus, rancidulus, grauis odoris, olens hircum, virosus, βορβορώδης, mephiticus.

Stirmen.

Vide

Bestirmen.

Stirn.

Frons, μέτωπον.

Stirn rümpffen.

Corrugare, caperare, contrahere frontem.

Stütz.

Statumen, columen, columna, columella.

Item.

Amphora vel lignea, vel cuprea iustæ magnitudinis, ac paulò maioris capacitatis.

Stock.

Vide

Stammblock.

Stock in dem Gefengnus.

Compedes, pedicæ media correpta. Neruus & neruum genere Neutro. Numellæ apud Plautum in Asin. vinculi genus lignei, quo collum & pedes impediuntur, boiæ, lora, loramenta.

Stoltz / Vide **Hoffertig.**

Stoltzheit /

Vide

Hoffart.

Stoltz sein.

Vide

Hoffertig sein.

Stoltz werden.

Sumere spiritus, desumere, insolescere, tumescere, intumescere.

Stopffen.

Stipare, linire & linere, constipare.

Stossen.

Mouere, commouere ferire, offendere.

Stracks.

Recte, directe.

Strål /

Vide

Ramm.

Strålen.

Vide

Remmen.

Straff.

Pœna, damnatio, correptio, castigatio, castigatiuncula, supplicium, vindicta, animaduersio, noxa.

Straffen.

Carpere, taxare, ἀ[illegible]τιᾶσθαι, corripere, corrigere, ἐπιλαμβάνεσθαι, obiurgare, repræhendere, κα[illegible]ωσκειν, arguere, redarguere, increpare, culpare, inculpare, castigare, suggillare.

Vide **Schelten.**

Item.

Item.

Punire, plectere, multare, sumere pœnas vel supplicium, lacerare, verberare.

Straich.

Verber, plaga, ictus, percussio.

Straicheln.

Mulcere, demulcere, permulcere.

Straichwirdiger.

Verbero, onis, verberalis idem apud Plautum, Mastigia gener mascul.

Straß.

Iter aliquando, via abusiue, platea, via publica, militaris, vicus, hippodromos.

Straub oder Straubig.

Strigosus, hirsutus.

Strauchlen.

Cespitare, nutare gressu, titubare, παραπαίειν, vacillare gressu.

Streben.

Contendere, intendere.

Strecken.

Tendere, proijcere.

Streit / Vide Kampff.

Streitbar.

Militaris, Mauortius, Martialis, πολέμιος, bellandi peritus, hostilis, bellicosus, bellicus, πολεμικός, castrensis.

Streiten.

Certare, decertare, dimicare, pugnare, oppugnare, πολεμεῖν, confligere, conflictari, ferro rē agere, decernere, manum conferere, ad manus venire, quod Græcis est, εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, certamen, pugnam inire, conferre signa, acie se accingere.

Streit in der dispu-tation.

Verborum pugnæ, λογομαχίαι, conflictus, conflictationes, controuersiæ, contentiones.

Streng.

Strenuus, gnauus & nauus, imperiosus.

Strenge.

Strenuitas, nauia, nauitas vel gnauitas.

Strick / Vide Fahstrick.

Strick legen.

Nectere, connectere, annectere.

Item.

Insidiari, malum moliri, insidias tendere, moliri, struere, ponere, machinari fraudes, dolos, mali aliquid moliri, τεχνᾶσθαι, λοχᾶν, καθιέναι λόχον, tendere retia, laqueos.

Stube.

Hypocaustum, hybernaculum. Porro hypocaustum, æstuarium & vaporarium, quæ Germanis nō tam eleganti quam vsitato vocabulo stubæ dicuntur, hybernis nos temporibus à frigore defendunt.

Stück.

Frustum, frustulum & frustillum diminutiuum, petia à iurisconsultis, quàm recte ipsi viderint, vt petia terræ, μέρος.

Stumpff.

Obtusus, retusus, hebes.

Stul.

Sella, sedes, sedile, subsellium, cathedra, ἕδρα, θρόνος, solium, maiestatis sunt.

Stupffel.

Culmus, stipula, festuca, auena aliquando.

Stupffen.

Pungere, repungere, stigare, stimulare, agitare.

Sturm/

Vide

Stirmung.

Subtil.

Tener, tenuis, tenuiculus, pressus.

Subtilkeit des verstands/

Vide

Klugheit des verstands.

Subtil von sinnen.

Sagax, industrius, ἐπιστρεφὴς ἀγχίνοος, ingeniosus, πολυδαίδαλος, acutus, callidus, perspicax, gnarus, disertus, ἀγχινοῦς, expertus, ingenij dexteritate plurimum, multum pollens, prudens, Dædalus, felici acutoque ingenio, præstans ingenio, εὐφυής.

Sucht.
Morbus, languor.

Sud.
Auster, meridies.

Sudwind.
Auster, notus, νότος.

Süß.
Suauis, dulcis, melleus, musteus, perdulcis, nectareus, mellifluus,

Süssigkeit.
Suauitas, dulcor, dulcedo, iucunditas.

Süß machen.
Dulcare, edulcare, condulcare, indulcare, indulcorare.

Suhn.
Filius, filiolus, natus, puer.

Suchen.
Quærere, quæritare, indagare, vestigare, inuestigare.

Supp.

T A.

Tach.
DOma, a tos, Latine tectum, vel domus Synecdochicos.

Tachrinnen / tachrören / tachzlegel.
Imbrices, imbricia, canalis, ὑδροχόαι, canalis, compluuia, impluuia, stillicidia, per quę stillæ in impluuium cadunt.

Tadlen / Vide **Straffen.**

Tâge / Vide **Tolch.**

Tafel.
Tabula, tabella.

Tag.
Dies, diecula, diminutiuum. Tempus diurnum, lux.

Tagen.
Diescere, lucescere, illucescere.

Tag leisten.
Comitia celebrare, agitare.

Tag leistung.
Consultatio, comitiorum celebratio.

Taglôner.
Operarius, mercenarius, mercede conductus, μισθωτὸς, conductitius, ἀντεργὸς,

Tag

Tag vnd Nacht/
Vide
Nacht vnd Tag.

Tail.
Pars, particula, portio, portiuncula.

Tailen.
Partire, & partiri, diuidere, distinguere, dirimere, distrahere, deducere, diducere, παράγειν, secare, discernere, secernere, succernere, seponere, segregare, terciare, iduare, hinc Idus.

Tall.
Valles & vallis, vallecula.

Tapeth
Cento, vide tepploch.

Tasch.
Pera, πήρα, ascopera, Ein Watsach/Wetscher/ sacculus, ἀσκοπήρα.

Taube.
Palumbes, & palumbus, περιστερά, columba.

Taub.
Surdus, surdaster.

Taubsichtig.
Delirus, fanaticus, fu riosus.

Taub machen.
Surdare, obsurdare.

Taub seyn.
Surdare, obsurdare, insanire.

Taub werden.
Surdescere, obsurdescere.

Tauff.
Baptismus & Baptisma, immersio, lotio, tinctio, intinctio, lauacrum.

Tauffen.
Baptizare, mergere, immergere, tingere, intingere, lauare.

Tausch.
Scropha, porca, Vide Saw.

Teller.
Discus, orbis mensarius, orbiculus, diminutiuũ, Runde teller / quadra, Viereckecht teller.

Tempel.
Templum, sanctuarium, sacrum substantiuum, Delubrum, fanum, ædes singulari.

Tennen/
Vide
Dennen.

Tepploch.

Teppich.

Periſtroma, ſtromata, tapeta ſeu potius tapetes. Legimus etiam tapetia, peripetaſmata, aulæa, ἀυλαῖα, veſtes, cortinæ ſtrigulatæ, variegatæ, verſi colores, belluatæ, apud Varronem, hoc eſt, diuerſis belluarum figuris depictæ.

Tesch / Vide Tasch.

Teuffel.

Satan ſiue Satana, media producta, Aduerſarius, cacodæmon, leuiathan, ſpiritus malignus, immũdus, diabolus, calumniator, ſemper in malam partem pro diabolo inſectatore & ſpiritu maligno accipiuntur. Inimicus homo, hoſtis antiquus, hoſtis generis humani, dæmon, dæmonium, ζάβολος, apud Cyprianum pro diabolo, quod inceſſanter mentibus humanis mala ſuggerat conſilia. Criminator, dæmon δάιμων, idẽ quod ſapiens, ſciens, dictio nil mali ſignificans, quamuis ſpiritus è cælo deiecti ob ſcientiam, nunc dæmones nominentur. Manes, laruæ, mommæ, μορμὼ, furiæ, ſtyges, eumenides, lemures, lamiæ, vmbræ, Poëtarum cum figmenta, tum etiam hominum reuera ſunt terriculamenta: eſt & genus Dæmonum bonorum atque vſu hominum gaudẽs, nilque mali inferens. Huius ſortis traduntur eſſe eudæmones, ſyluani, ſatyri, fauni, de quibus apud diuerſos diuerſa leguntur. inſuper puerorum terriculamenta ſunt. Larua, perſona προσώπιον. πρόσωπον. ein gemacht angeſicht / facies compoſita, fictitia, vnde homines laruati, perſonati, qui aſcititiam faciem, ne aut in tenebris ſcelera perpetrantes, aut in luſibus terrorem alijs incutientes dignoſcantur, induunt.

Teuffeliſchs.

Satanicus, diabolicus, dæmoniacus.

Teuffen / Vide Tauffen.

Tewr.

Carua, precioſus.

Tewrung / oder

Tewre zeit.

Caritas, rerum emendarum caritas, preciosi tas.

Tewrung machen.

Rerum pr.cia intendere, precium rei augere, grauiora iusto precia rebus præfertim annonæ imponere, secundo loco censum augere, æstimare, τὴν τῶν ὠνίων τιμὴν ἐπιτείνειν, ἐκτιμᾶσθαι. Hinc timiono læ dicti, qui res præmercantur, vt earum precia accedant & annonam flagellent, Ein fürkeuffer.

Thier.

Animantia, ζῶα, animata, animalia, bruta, ἄλογα, armenta, pecudes, pecora.

Thiergart.

Leporarium, roborariũ, theriotrophion.

Thür.

Ianuæ, θύραι, ostia, fores. Die man auffen auff thut / vnd an der strassen stehen / Antica idem, postica vel posticum, Die hinder thür Valuæ, κλισιάδω, zween ladẽ / die von einander auffgehn.

Thürhüter.

Ostiarius, ianitor, portitor, portarius, θυρωρὸς, seruus ad limina, πυλωρὸς.

Thür zerbrechen.

Effringere fores, τοιχωρύχειν, claustra reuellere, repagula conuellere, excutere.

Thor.

Porta, πύλη, fores, valuæ.

Thorhüter / Idem quod Thürhüter.

Thun.

Agere, operari, πράττειν, ἐργάζεσθαι, facere, patrare, peragere, exequi, efficere, conficere, perficere.

Thun / nach seinem willen oder gefallen /

Vide

Nach seinem willen thun.

Tieff.

Profundus, altus.

Tieffe.

Profunditas, altum, altitudines aquarum, voragines, βάραθρα, abyssi, ἄβυσσοι.

Toben / etc.

Vide

Rasen.

Tochter.

Nata, filia, filiola diminutiuum.

Todt.

Mors μόρ⊙, fatum, interitus, lethum, θάνατ⊙, obitus.

Todtschlag.

Necis, neci, sine nominatiuo, internecio, cædes, clades, strages, μιδ⊕λαχὸς, homicidium.

Todtschlagen.

Neci dare, vel tradere, interficere, trucidare, interimere, iugulare, perimere, occidere, necare, oblidere, lethare, φονεύειν, mortem inferre, adferre, vita spoliare, & priuare, mactare, corporare vitam animá eripere, eximere, adimere, morti dedere, iugulum ferire, Die kelen abstechen/ configere, Erstechen/ ferro desæuire, mucrone latus exhaurire, lethiferum vulnus infligere, supremū excutere spiritum, extinguere, de medio tollere, cædem exercere, Grosse mord thun/ maximam cladem facere.

Todtschlager.

Homicida, interfector, occisor, trucidator, matricida, fratricida.

Todtsünd.

Peccatum criminale, capitale, piaculare, mortale, morte piandum, apud Iuuenalem, delictum enorme, quemadmodum criminale, grosse schwere sünd.

Todtenbar.

Loculus, feretrum.

Todtengesang.

Cantiones funerales, apud Erasmum in colloquijs, mortuorum vigiliæ, mortualia, funeralia.

Todtengraber / oder Todtentrager.

Vespillo, pollinctor, νεκροφόρ⊙, ταφέυς, libitinarius, sandapilarius, defunctifer.

Tödten / Vide Todtschlagen.

Tödtlich.

Mortale, mortiferum, lethale, lethiferum, lethificum, perniciale, exitiale, exitiabile, pestiferum, θανάσιμον, capitale, funestū.

Tödtung / Vide Todtschlag.

Törichtt / Vide Aberwitzig.

Toll / Vide Rasender vnd Grob.

Tolch.

Pugio, pugiunculus, ἐγχειρίδιον, ensiculus, gladiolus, sica.

Tohr.

Stultus, μῶρος, bucco, omis, apud Plautum, lamnio, bardus.

Torheit.

Stultitia, dementia, fatuitas, perperitudo, moria.

Torckel.

Torculum, torcular, media producta.

Tosen.

Murmurare, admurmurare, commurmurare, susurrare.

Toub / Vide Taub.

Trabant.

Satellites, laterani, stipatores, doryphori, apparitores falcium baiuli, ῥαβδοῦχοι, somatophylaces, σωματοφύλακες, laterones olim, quod principum stiparent latera, vocabantur, qui nunc latrones à latendo dicuntur, lictores.

Träg / Vide Langsam vnd Faul vnd Schleffertig.

Trägsein.

Torpere, pigere, pigescere, languere, frigere, residere.

Tragen.

Portare, ferre, perferre, sufferre, sustinere, gerere, baiulare.

Trager.

Portator, gerulus, baiulus.

Tranck.

Potus, potio.

Traub.

Vua, botrys, botrus, botryo.

Trauffßiegel/ Vide Tachrinnen.

Trawm / Vide Gesicht.

Trawmen.

Somniare, in somno siue in somnijs, in quiete videre, somnijs illudi, in somnijs ludificari, ἐνυπνιάζω, insomnia videre, imaginari.

Trawrē/Trawrig/Trawrigkeit/Trawrig sein.
Vide Betrübt.

Trawrig werden.

Tristari, contristari, molestari, tristicia, mœrore, mœstitudine affici.

Trechter.

Fucus, infusorium.

Treffenlich / Vide Herrlich.

Treiben.

Insistere, instare, vrgere, perurgere, exturbare, percellere, trahere, stimulare, insequi, exercere, sollicitare, fatigare, admouere, protrudere, impellere, instinguere.

Trennen.

Dissecare, abiungere, separare, disiungere, segregare, deiugare, dissociare.

Treschen.

Triturare, frumenta excutere.

Trescher.

Triturator, areator.

Trewen.

Minari, comminari, interminari, minitari, intentare.

Trewung.

Minæ plurali tantum, minatiæ idem, minatio, minitatio, comminatio, interminatio.

Trew.

Fides, dictorum constantia.

Trewlich

Fideliter, confidenter.

Tribut / Vide Zinß

Trieben / Vide Betrüben.

Triegen/ Vide Betriegen.

Triegerey/ Vide Betrug.

Trincken.

B bere, potare.

Trinckgeschirr/ Vide **Becher.**

Tringen.

Premere, vrgere, per manere, metaph.

Tritt.

Greſſus, gradus.

Tröſten.

Solari, παραμυθᾶν, conſolari, ψυχαγωγεῖν, παρακαλεῖν, ſolamen adferre, adhibere, ſolatio eſſe, oblectare animum, dolorem animi lenire.

Tröſter.

Conſolator, adhortator, paracletus.

Troq/ Vide **Kiſt.**

Troianer.

Troes, Troiani, Troiugenæ, Iliaci, Dardanidæ, Priamidæ.

Trom/ Vide **Dram.**

Tromm.

Sambuca, buccina & buccinum.

Trommet.

Salpinx, ſalpina, tuba, Cornu recuruum, bucca, vt ſcribit Hieronymus, Apud Hebræos tuba dicitur, à quo buccina & buccinú apud Plinium, κεράτινη. æs pro tuba ex ære apud Virgilium, ære ciere viros.

Trommeten.

Clangere, canere tuba, ſalpinge.

Trommeter.

Tubicen, liricen, claſſici.

Tropff.

Stilla, gutta, guttula.

Item, Vide

Berührnus des Gottes Gewalt.

Tropffen.

Stillare, rorare, liquere, manare.

Tropffwein.

Villum diminutiuum à vino, οἰνάριον, vappa καρηβαρίτης, vinum elutum, euanidum, abiectum, nil redolens, fugiens, inclinans, quod deferbuit, detritum, præteritum eſt & degenerauit ἐξεστηκὼς, ἐξεστηκὼς οἶνος καὶ διεφθαρμένος.

Troſt.

Solamen, ſolatium, conſolatio, leuamen, ſubleuamen, lenimen, oblectamentum, ψυχαγωγία, delectamentum, delinimen.

Trot / Vide Drot.

Trotzenlich. Vide Feindlich.

Trucken.

Siccum, ſiccatum, aridum.

Trucknen.

Siccare, arefacere.

Truhe / Vide Kiſt.

Truncken.

Ebrius, temulentus, vinolentus, madidus vino.

Trunckenbold.

Vinibibus, vinibibulus, vini potator, οἰνοπότης, ἴξοινος, merobibus, merobibulus, ἀκρατοπότης, vinadulſa, vin hauriens, qua voce vtitur Auguſtinus.

Trunckenheit.

Crapula, ebrietas, κάρος, immoderata cibi potuſque ſumptio, capitis grauedo καρηβαρία, temulentia, vinolentia.

Truncken machen.

Ebriare, inebriare, obruere vino, deponere vino.

Trutt. Vide Her.

Tugend.

Virtus, honeſtas, honeſta actio, ſiue actus.

Tüſter / Vide Dunckel.

VA.

Vaſt.

VAlde, oppido, admodum, apprime, media producta, perquā, cum maxime, multum, maxime, per pro valde, efflictim, ſanequam, oppidoquam, præ quando eſt in compoſitione.

Vatter.

Pater, πατήρ, genitor, γεννήτης, parens, γεννήτωρ.

Vaterlandt.

Solum natale, πατρὶς, patria, ἐνεγκοῦσα, patriū solum, genitale solum, domus paterna, lares paterni, limina paterna.

Vbel.

Malum, flagitium, scelus.

Et aduerbialiter.

Male, flagitiose, scelestè.

Vbel ausbringen. Vide **Affterreden.**

Vbel sehen / etc. Vide **Blintzen.**

Vbelstand.

Indecorum, inhonestas, indecentia, à decoro alienum, haud quaquam decorum, παραίσιμον.

Vbelthat / Vide Misssethadt.

Vber.

Super, supra, vltra, præter.

Vbereín kommen.

Conuenire, ἐφαρμόττειν, concordare, cohærere, sine controuersia esse, congruere, suffragari, consentire, concinere, συνᾴδειν, quadrare, consonare.

Vberall.

Vbique, vbique gentiū, vbilibet, vbique locorum, nusquam non, passim, ἑκάστοτε, ἑκασταχοῦ.

Vberantworten.

Tradere, committere, transcribere, in manus dare, ἐγχειρίζειν, offerre.

Vberaus gehen / Vide **Fürtreffen.**

Vber das / Vide Darzu / demnach / vnnd nachmals.

Vber die maß.

Supra modum, πόῤῥω τοῦ ἀπαρχῶντος, præter modum, mirandū in modū, maiorem in modum, immodice, plusquam satis, plusquam valde, κάρτα, nimium, nimisquam, non vulgariter, non mediocriter, insignite, insigniter.

Vbereilen.

Præcipitare, præproperare, deproperare, præuenire.

Vberfahren.

Traijcere, trāsnauigare.

Vberfallen.
Obruere, opprimere.
Vberfliessen/
Vide
Vbergehn.
Vberflüssig.
Abundans, exundans vber, superfluus, largus, superuacaneus, copiosus, opiparus, fœcundus, superuacuus, affluēs, περιττὸς, ἄφθονος, exuberans, cumulatus.
Vberflüssigkeit.
Abundantia, copia, vbertas, largitas, fœcunditas, superfluitas, affluentia, saturitas metaphorice.
Vberflüssiglich.
Abundé, abundanter, vbertim, profuse, vberrime, dapsile, affluenter, satis superque, locupletissime, copiose, fatim, affatim.
Vberflüssig sein.
Abundare, affluere, superfluere, superesse, scatere, metaph.
Item.
Luxuriare, & luxuriari.
Vbergeben.
Tradere, dedicare, transcribere, committere, mandare, demandare, credere, concredere, delegare, ἐπιτρέπειν, tradere, dare negocium, caussam curæ tradere, in manus dare, pro quo vulgus ineptiens dicit, dare in negotijs, in mandatis.
Vbergehn.
Præterire, transmeare, prætermittere, transgredi.
Item.
Abundare, exundare, inundare, superfluere, exæstuare, vltra margines intumescere, efferre se alueo, restagnare, transgredi, superare littora, ripas, æquare alueum.
Vbergiessen.
Superfundere, superinfundere.
Vbergossen.
Delibutus participium, sine verbo, madidus aliquando.
Vberig.
Superstes generis communis, reliquum.
Vbrig sein.
Restare, superesse, extare, supe[r]are, exuperare.
Vberkommen.

 Adipisci,

Adipisci, indipisci, nanciſci, quærere, acquirere, conquirere, aſſequi, conſequi, ἀφικνεῖσθαι, parare, comparare, ſortiri, inuenire, obtinere, lucrari, facere rem, contrahere, colligere, conciliare tam in bonum quam in malum, conflare, cum Datiuo rei conſtructa.

Oberladen.

Degrauare, prægrauare, obruere.

Oberlauffen / Vide Obergehen.

Oberlauffend/ Vide.

Oberflüſſig.

Oberlegen. Vide **Bedencken.**

Oberlegt.

Examinatum, perpenſum, ponderatum, non ocioſum, conſultum.

Et aduerbialiter.

Examinate, perpenſe, ponderate, non ocioſe, conſulto.

Oberleſen.

Relegere, perlegere, ἀναγινώσκειν, lectitare, recenſere, translegere.

Oberleſtig.

Graue, pergraue, ponderoſum, moleſtum, odioſum, tædioſum.

Oberliefern. Vide **Oberantworten.**

Obermütig.

Superbus, faſtuoſus, ſuperciliosus.

Obermuth.

Faſtus, ſuperbia, ſupercilium.

Obernatürlich.

Metaphyſicum, ſupernaturale.

Oberreden. Vide **Bereden.**

Oberſchiffen.

Cymba, nauigio traijcere, πορθμεύειν, ἐπιμβαίνειν, transfretare, ſuperare, exuperare, emetiri, Rhenum, Danubium, Albim, &c.

Traduci, vehi, peruehi, tranſuehi, tranſmitti, deferri rate in vlteriorem Rheni

Rheni ripam, transmittere flumen.

Vberschreitten.

Transgredi, supergredi, prætergredi.

Vberschrifft.

Epigramma, titulus, inscriptio, epigraphe.

Vbersehen.

Reuisere, recognoscere.

Item.

Non aduertere, non animaduertere, non reputare, parcere, præterire, dormitare, indulgere.

Vber sich sehen.

Vide

Auff sehen.

Vbertreffen.

Excellere, præstare, præminere, eminere, præuertere, præuerti, anteuertere, anteire.

Vbertretten.

Varicare & varicari, præuaricari, transgredi.

Item.

Vide

Vberschreitten.

Vbertrettung.

Transgressio, præuaricatio.

Vberwechsel / oder Auffwechsel.

Collybus media correpta, precium mutuationis siue mutatæ pecuniæ, cambium.

Vberwinden.

Vincere, deuincere, euincere, deijcere, debellare, superare, exuperare, domare, perdomare, fundere, sternere, prosternere, fugare, propulsare, propellere, profligare, delere, excellere, antlare, exantlare, rerum potiri, victoria potiri, ferre victoriam, palmam obtinere, ad perniciem deducere ἀναιρεῖσθαι νίκην, ferre trophæum, manubias, in fugam vertere, panoplia hostes exuere.

Vberwinden mit reden oder trefflichen worten.

Irrefragabilibus quempiam rationibus conuincere, refellere, confutare, retundere, ἐλέγχειν, argumentis conuincere, ostendere, probare, Mit reden beweisen.

Vber-

Vberwinder.

Victor, triumphator.

Vberziehen.

Obducere, superinducere.

Vben.

Studere, exercere, exercitare.

Vbung.

Studium, exercitium, exercitamentum, exercitatio, actio, agitatio, meditatio, gestatio, gymnasma, cultura.

Verachten.

Temnere, contemnere, spernere, despernere, ἐξουθενεῖν, ἐξουθενοῦν, aspernari, despicari, despicere, περιορᾶν, abijcere, reijcere, deijcere, respuere, despuere, detestari, fastidire, repudiare, auersari, & pro eodem auerti, refutare, cū ignominia eijcere, dimittere, negligere, neglectui esse, oppedere, medium digitum ostendere, contemptum habere, παρ᾽ ὀλίγον ποιεῖσθαι, vili pendere, nihili pendere, βλακεύειν, nihil, nihili ducere, æstimare, pendere, facere, habere, ἐξουθενεῖν ἢ ἐξουδενοῦν, pro nihilo ducere, habere, pro minimo ducere ἐκχλευάζειν, flocci facere, ἐν μηδενὶ λόγῳ τίθεσθαι, nauci seu pili non facere.

Verachter Mensch/ Vide Nichtiger Mensch.

Verachtlich.

Contemtibilis, abiectus, diabolaris, ignobilis, fastidiosus, humilis metaphorice.

Verachtung.

Contemptus, neglectus, abiectio, despectio, despectus.

Veralten.

Obsolere, obsolescere, vetustescere, exolere, exolescere.

Veralter.

Exoletus, vetustus.

Verantworten.

Defendere reum, accusatum.

Verbergen.

Condere, abscondere, abdere, κρύπτειν, obstrudere, vel potius abstrudere, occulere, operire, operculare, occultare, occludere, latebrare, obnubere, celare, re-

re, recondere, obducere, obfuscare, Vide Sich verbergen.

Verpichen.

Picare, compicare & impicare.

Verbieten.

Vetare, prohibere, interdicere, παραγγέλλειν, inhibere ne rem cœptam prosequamur, prohibere, ne facere incipiamus.

Verbinden.

Obligare, adstringere, obnectere.

Verbinden das/man mit einander in gnaden/lieb vnd freundschafft bleib.

Deuincire beneficio quempiam sibi, beneficiũ præstare, conferre, beneuolum facere, bene mereri de aliquo, demereri aliquem obsequio, bonis operibus, obstringere, seu distringere.

Verbündnuß.

Obligatio, pactum, conuentio, fœdus, pactio, contractus, συμβόλαιον.

Verbüntnus machen.

Conuentionem facere, pactum inire, conuentum constituere, ἀνθομολογεῖν, pacisci, contrahere, fœderar, fœdus inire, sancire, icere, σπένδεσθαι, pactum facere σπονδοποιεῖσθαι, pangere, vt nonnulli volunt, tametsi Seruius reluctetur, contractus, conuentaque inire, conuenire in tertia persona, συναλλάττειν.

Verbindung.

Coniunctio, coniunctura, compactio, nexus, nexio, connexio, ligatura.

Verblasen.

Vide

Athem fahen.

Verborgen.

Occultum, arcanum, clandestinum, obscurum, cæcum, crypticum, apocryphum.

Verborgenlich.

Clam, clandestine, occulte, clanculum, tecte.

Verborgen sein.

Latere, delitere, delitescere.

Verborgene ding.

Vide

Heimliche ding.

Verbrassen.

Decoquere, ligurire, abligurire, profundere, dilapidare, prodigere, devorare, perdere, helluari, consumere, insumere, dissipare, διασκεδάζειν, indulgere popinis, per luxum, & voluptatem consumere, καθυδηθεῖν, absumere, κατασωτεύειν, defrigere.

Verbrasser / Vide Brasser.

Verbrennen.

Cremare, concremare, exurere, côburere, incêdere, igni tradere, Vulcano dicare, metonymicos, in ignem, in rogum mittere, ponere, proijcere, igne absumere, πυρπολεῖν, igne vastare, depopulari, vltricibus committere flammis, incendio inuoluere, in cinerem vertere.

Verbutzen.

Laruam induere, larua se vestire, obtegere, personam induere.

Verbutzet.

Laruatus, personatus.

Verdammen.

Damnare, condemnare, proscribere, reum agere, iudicare.

Verdampt.

Damnatus, condemnatus, sacer.

Verdammung.

Iudicatio, damnatio, condemnatio, proscriptio.

Verdauschen / Vide Vertauschen.

Verdecken / Vide Verbergen.

Verderben / Actiuè.

Perdere, destruere, καθαιρεῖν, elidere, collidere, corrumpere, labefactare, παρακινεῖν, disperdere, exterminare, terere, atterere, conterere, accido, concido, comminuere, frangere, pessundare, pessum dare, demoliri, diruere, delere, deuastare, peruastare.

Verderben / Passiue.

Perire, deperire, labi, aliquando, disperire, mori, intermori.

Verderblich.

Perditus, scelestus, perniciosus, pernicialis, perniciabilis, exitialis, exitiabilis, feralis.

Et Aduerbialiter.

Perdite, scelefte, perniciose, feraliter, exitialiter.

Verderblicher Mensch.

Prauus, κακος, peruersus, scelestus, impius, ἄθεος, malus, πονηρὸς, perniciosus, flagitiosus, malitiosus, sons, noxius, dyscolus, facinorosus.

Verderbnus.

Pernicies, perditio, exitus, viduertas.

Verderbung/ Actiue.

Item.

Verderbung / Pasiue.

Interitus, excidium, strages, clades, occasus.

Verdienen.

Merere & mereri, promerere.

Verdienst.

Meritum, demeritum.

Locare, elocare.

Verdolmetschen/

Vide

Dolmetschen.

Verdorren.

Tam ad arbores, plantas, & herbas relata, quam ad corporis membra.

Arescere, μαραίνεσθαι, arefieri, exarescere, exiccari, marcere, emarcere, contabescere, marcescere, corrumpi, stupere, φθίνειν, deficere, tabefieri, Vnde pthisici, tabidi.

Verdriessen.

Tædere, dolere, pigere, male habere aliquem.

Verdrießlich.

Molestus, ἐνσάτης, ἐνσατικὸς, infestus, infensus, cōtrarius, importunus, obsistens, resistens, peruicax, multum molestiæ, negocij facessens.

Verdruß.

Tædium, molestia, odium nouercale, stomachus, acedia.

Verdrus vertreiben.

Tædium, molestiam deuorare metaphoricos, vincere, deuincere, ferre, perferre, concoquere, absumere,

sumere, assuetudine enim labor fit melior.

Verdunckeln.

Obscurare, obtenebrare, contenebrare, oblitterare, offundere, nubilare, opacare.

Vertunckelte red.

Aenigma, vide, Rätersch.

Verehren.

Honorare, honorificare, habere honorem, honorifico munere donare, Vide Ehr anthun.

Verehrung.

Honoratio, honorificatio, latria, cultus.

Verendern.

Mutare, variare, actiuũ & neutrum, euariare.

Verenderung.

Mutatio, μεταβολὴ, varietas, variatio, vicissitudo vicem, & in ablatiuo vic[illegible] tantum, in plurali vero integrum est.

Verfaulen.

Marcere, emarcere, putrere, putrescere, computrescere, putrefieri.

Verfaulet.

Putridum, marcidum, putrefactum.

Verfinsteren.

Nubilare, obnubilare.

Verfluchen.

Execrare & execrari, deponens, & est magis in vsu, detestari, abominari, deuouere, diris deuouere, anathematizare, diras imprecari, exitium imprecari, diris agere, apud Horatium.

Verflüchig.

Execrabilis, deuotus, abominabilis, detestabilis, fœdus.

Verflucht.

Sacer, execratus, maledictus, deuotus.

Verfluchunge.

Execratio, diræ pluraliter, imprecatio, deuotio, detestatio.

Verfolgen.

Prosequi, insequi, insectari, ἐπιδιώκειν, insultare, vexare, καταπονεῖν, exagitare.

Verfüren.

Seducere, ad vicia, in errores trahere, decipere.

Verführung.

Seductio, deceptio.

Vergangen.

Præteritum exactum, transactum, transcursum, euolutum, παρακείμενον, elapsum, φθάσαν.

Vergeben.

Condonare, demittere, remittere noxam, culpam.

Item,

Vide

Vergifften.

Vergebens.

Frustra, nequicquam, incassum, irritum aduerbialiter, ab re, idem.

Vergeblich arbeiten.

Perdere operam & impensum, ludere operam, inanem operam sumere, actum agere, actam rem agere, nihil agere, ἄδειν ἀνύειν, frustra, inaniter conari, laborare, operam sumere, arenæ semina mandare, arare littus, aerem verberare, nebulas diuerberare, piscari in aere, caluum vellere, laterem lauare seu cauare, perfodere Isthmum, ignem dissecare, Aethiopem dealbare, lauare, reti ventos venari, aquam cribro haurire, & id genus permulta alia.

Vergebene arbeit thun.

Vide

Arbeiten vergebens.

Vergehn.

Euanescere, abolescere, dilabi, perire, deficere, rarescere, rarefieri.

Vergelten.

Pensare, compensare repensare, rependere, reddere, redimere, pro compensare; remetiri mensura eadem, τῷ ἴσῳ μετρεῖν, par pari referre, paria facere, accumulare, talionem reddere, referre gratiam.

Vergeltung.

Perpensatio, compensatio, repensatio.

Vergenglich.

Momentaneum; ὀλιγοχρόνιον; transitorium, caducum, temporarium, temporaneum, instabile; fluxum, labile, mobile, intercasurum, intermoriturum; ruiturum, iamiam periturum, occasurum, in obli-

uionem venturum, paruo tempore duraturum.

Vergessen.

Obliuiscicum Accusatiuo & Genitiuo, præteri re, inscribere vino.

Item.

Dediscere, memoria la bi, ἐπιλισθάνειν μνήμην, excidere à memoria, mente excidere.

Vergifften.

Inficere, venenare veneno, veneficio necare, coinquinare.

Vergifft.

Infectus, venenatus.

Verglasen.

Crustare, incrustare.

Vergleichen.

Aequare, adæquare, librare, æquilibrium facere, æquiparare, coæquare, adsimilare, comparare, con ferre, ἐξισοῦν.

Vergleichung.

Aequatio, coæquatio, adsimilatio, æquiparatio, comparatio, collatio, rela tio, proportio aliquando.

Vergnügen/ Vide Bezalen.

Vergülden.

Aurare, deaurare, inaurare.

Vergünnen.

Permittere, concedere, annuere.

Verhälen.

Celare, dissimulare, obstrudere, vel potius abstrudere.

Verhafften.

Arrhabone confirmare, ratificare, certificare.

Verhafft gelt.

Arrhabo, numus arrhabonis.

Verhagen.

Dumis, rubis sepire, consepire.

Verheissen / Vide Geloben.

Verheissung / Vide Gelübdt.

Verhalten.

Continere, retinere, premere, reprimere, comprimere, supprimere, irretire, habere occultum.

Verharren.

Permanere, durare, obdurare, perdurare, stare

Verharrig.

Peruicax, acis, penultima producta, pertinax.

Verhassen.

Fellare, inuidere, liuere, liuescere.

Verhaſt.

Inuidioſus, offenſus, odioſus, inuiſus.

Verhaſt machen.

Onerare, grauare inuidia.

Verheben.

Crimen obijcere, culpam obijcere, improbare, impro:operare, ἐπονειδίζειν, exprobrare, refricare hulcus.

Verhelffen/

Vide

Helffen.

Verhengen.

Indulgere, sinere, dare veniam, indulgere habenis, committere, permittere, dare habenas.

Verhengknus.

Venia, indulgentia, laxamentum.

Verbergen.

Vaſtare, deuaſtare, populare, & populari, depopulari, profligere, proſternere, peruaſtare.

Verberger.

Prædo, prædator, vaſtator, deuaſtator, populator, depopulator.

Verhergerung.

Prædatio, deprædatio, vaſtatio, deuaſtatio, peruaſtatio, populatio, depopulatio.

Verherten.

Callere, occallere, occalleſcere.

Vide

Indurare, obdurare, perdurare, callum obducere.

Verhertet.

Rigidus, induratus.

Verherdet werden.

Indureſcere, obdureſcere, perdureſcere.

Verhertung.

Induratio, obduratio, perduratio.

Verheyraten.

Elocare virginem, nuptui dare, nuptum dare.

Verhindern/

Vide

Hindern.

Verhinderung.
Vide
Hinderuus.

Verholen haben/
Vide
Verbergen.

Verhüten.
Custodire, seruare, adseruare.
Item.
Cauere, præcauere, præuidere.

Verjagen.
In fugam vertere, fugare, tergiuersari, in exilium mittere, relegare, exturbare.

Verjagter.
Exul, extorris, relegatus, exturbatus, eiectus, pulsus, fugatus, profugus, exterminatus, μετανάστης, in exilium missus, patria pulsus, proscriptus.

Verkauffen.
Vendere, diuendere, venundare, penultima correpta, distrahere, metaphoricè. Mancipare, emancipare, nundinari.

Verkauffer.
Venalitius, venalitiarius, venditor, diuenditor.

Verkaufft werden.
Venire, venum ire, venundari.

Verkeren.
Inuertere, peruertere, transuertere, deprauare.

Verkert.
Prauus, κακός, inuersus, peruersus, præposterus.
Et aduerbialiter.
Praue, inuerse, peruerse, præpostere, perperam, distorte.

Verkerte red.
Deprauata, inuersa, peruersa, distorta oratio.

Verkündigen / oder Verkundigen.
Nunciare, adnunciare vel annunciare, denunciare, demandare, indicere, quamuis magis sit, quàm denunciare.

Verkündigung / oder Verkundigung.
Annunciatio, denunciatio, nuncius & nunciũ.

Verklagen.
Accusare, incusare, Vide **Anklagen vnd Beklagen.**

Verklappern / vnnd Verklapprer / Vide Afftterreden.

Verkleren.

Declarare, interpretari, elucidare, aperire, vide, Auslegen vnd erkleren.

Verlachen.

Deridere, irridere, eludere, risui habere.

Verlassen.

Deserere, desolari, delinquere, relinquere, destituere, renunciare, amittere.

Verlauffen.

Vertere, vt anno vertente, aufugere.

Verlengern.

Elongare, elonginquare, protrahere, prorogare, comperendinare, trahere aliquando.

Verlengerung.

Elongatio, protractio, prorogatio, comperendinatio.

Verletzen.

Offendere, hostire, lædere, ἄτειν, violare, rodere metaphorice, Vide Schedlich sein.

Verletzung.

Offensa, offensio, offendiculum, offensiuncula.

Verletzung der Ehr.

Derogatio honoris, dignitatis.

Verleugnen.

Abnegare, denegare, pernegare.

Verleugnung.

Abnegatio, denegatio, pernegatio.

Verleumbden / Vide Afterreden.

Verleumbt.

Infamis, stigmaticus, famosus, paraclytus per y, & accentu in antepenultima.

Verleumbdung.

Traductio, infamatio, stigma, nota, signum metaphorice.

Verlieren.

Perdere, amittere, facere iacturam.

Verlübnus / Vide Gelübde.

Verloren arbeit thun / Vide Vergebene arbeit thun.

Verlorner hauff.

Milites gregarij, in ordinem redacti, ἐντεταγμένοι. exautorati, extraordinarij.

Verlurst/oder Verlust.

Incommodum, dispendium, perditio, iactura, naufragium, metaphorice

Verlust leiden.

Facere iacturam, naufragium.

Vermacklen.

Contaminare, attaminare, μιαίνειν, maculare, inquinare, coinquinare, polluere, μορύξαι, inficere, sordidare, vitiare, collutare, conspurcare, turpare, deturpare, fœdare, spurcum, fœdum reddere, prophanare.

Vermacklung.

Pollutio, contaminatio, inquinatio, coinquinatio, sordidatio, collutatio, cōspurcatio, fœdatio, defœdatio.

Vermanen.

Monere, admonere, commonere, suadere, prævhensare, hortari, adhortari.

Vermanen.

Monitor, admonitor, hortator, κελευστὴρ, paracletus, penultima producta, consolator.

Vermantg.

Protrepticus, προτρεπτικός, exhortatiuus.

Vermanung.

Monitio, admonitio, hortatio, adhortatio, cohortatio, exhortatio, parænesis, præceptio.

Vermaßgen.

Vide

Vermacklen.

Vermauren.

Muro, in murum inducere, muro cingere.

Vermehren.

Augere, exaugere, augmentare, coaugmentare, aggerare, exaggerare, aggregare, congregare, congerere, multiplicare, acervare, coaceruare, cumulare, accumulare, ampliare, amplificare, addere, adijcere, apponere, attexere, annectere.

Vermehrung.

Auctarium, ἐπίβλημα, auctio, augmentum, augmentatio, coaugmentatio, aggeratio, exaggeratio, aggregatio, congregatio, multiplicatio, aceruatio, coaceruatio, cumulatio, accumulatio, amplatio, amplificatio, additio, adiectio, additamentum παράθεμα, adiunctio, παρένθεσις, annectio, accessio, τὸ πάρεργον, προσθήκη, πρόσθημα, incrementum, accessorium, appendix.

Vermelden.

Vitare, deuitare, euitare, cauere, prouidere, fugere, subterfugere, declinare.

Vermessen / vnd Vermessenheit.

Vide

Verhümen.

Vermügen / oder Vermögen.

Pollere, valere, posse. Pollens, valens, validus, potens.

Vermügenlich von leib Vide

Starck / oder Vermüglich.

Vermüglichkeit.

Valetudo, potentia, potestas, copia, opes.

Vermischen.

Miscere, temperare, confundere, diluere.

Vermischung.

Mistio, vel mixtio, mixtura, temperamentum, temperatura, temperies, confusio, κρᾶσις.

Vernewen.

Innouare, renouare, reficere, redintegrare, antiquare, pro eodem reparare, restituere, instaurare, reuocare, in integrum restituere amissam libertatem, in pristinum statum collocare, καθίστασθαι, referre pristinos mores.

Vernichtigen.

Parui pendere, flocci pendere, nihili pendere, nihili facere, eludere, eleuare metaphorice, vili pendere.

Vernichtiger Mensch/

Vide

Verachter vnd Nichtiger Mensch.

Vernunfft.

Ratio, potestas, ingenium.

Vernünfftig/ Vide

Subtil von sinnen.

Verordnen.

Destinare, dicare, allegare, substituere, sublegare.

Verpfeyfen.

Explodere, exsibilare.

Verpflicht.

Obnoxius, munis, e, autoratus, obligatus.

Verpflichten.

Dedicare, obligare, autorare, obiurare.

Verprassen / Vide Verbrassen.

Verrhäter.

Proditor, traditor, quadruplator.

Verräterey.

Proditio, traditio, quadruplatio.

Verrhaten.

Tradere, prodere, quadruplare, deferre.

Verrencken.

Luxare, mouere loco.

Verrichten.

Explicare, extricare.

item.

Componere lites, rixas.

Verriegeln.

Repagulum, pessulum obijcere, obicem, obstaculum ponere.

Verriegelt.

Pessulatus, oppessulatus.

Verrosten.

Vide

Rostig werden.

Versagen.

Vide

Verrathen.

Item.

Negare, ἀρνεῖσθαι, ἀπαρνεῖσθαι, denegare, pernegare, diffiteri, ire inficias, inficiari.

Versamlen / Vide Samlen.

Versamlung / Vide Schar vnd hauff Volcks.

Versaumen.

Negligere, prætermittere.

Verschä-

Vorschamen.
Depudere, pudicitiam prostituere, perfricare faciem vel frontem.

Verschämpter Mensch.
Homo impudens, me' dia correpta, inuèrecundus, effrons, qui pudorem omnem absterſit, dedidicitque, perfrictæ frontis, faciei, os impudens, aspectus Atticus, βλίτῳ Ἀττικόν

Verschaffen.
Parare, comparare, parere metaph.
Item.
Transigere, effectum dare.
Item.
Causari.
Item.
Legare, testamento promittere, relinquere.

Verschicken.
Proscribere, relegare.

Verschickter.
Proscriptus, relegatus, exul, extorris, vide Elender.

Verschlemen.
Vide
Vergangen.

Verschleissen.
Terere, tritare frequentati, conterere, deterere, transigere, defalcare.

Verschlemmen.
Vide
Verbrassen.

Verschlicken.
Deuorare, sorbere, glutire, deglutire.

Verschliessen.
Claudere, occludere, obstruere, præstruere, oppilare, obturare, stipare.

Verschliessung.
Occlusio, oppilatio, obturatio, conflictatio.

Verschlinden.
Sorbere, glutire, deglutire.

Verschlindung.
Vorago, barathrum, charybdis metaph.

Verschlissen.
Tritum, attritum, contritum, detritum.

Verschlossen.
Clausum, pessulatum, oppessulatum.

Verschlucken.
Vide

Verschlicken.
Verschmehen.
Vide
Verachten.
Verschneiden.
Castrare, emasculare, evirare, execare, eunuchare, eunuchisare.
Verschnitner.
Spado, eunuchus, εὐνοῦχος, castratus, euiratus, emasculatus, ἐκτομίας, amputatis qui est testiculis.
Distinguunt Grammatici inter spadonem & eunuchum, sed differentia sine robore est.
Verschrieben.
Parcere, ab vltione abstinere, dare veniam.
Verschreiben / Vide Eingeschrieben.
Verschweigen.
Vide
Schweigen.
Verschweinen/
Vide
Schwinden.
Verschwenden/etc.
Vide
Verbrassen.
Verschwinden.
In auras ire, in nihilum ire.
Versencken.
Demergere, immergere, submergere.
Versetzen.
Transponere, translocare.
Versetzung.
Transpositio, translocatio.
Versieden.
Deferuere, deferuescere.
Versigeln.
Obsignare, Vide Sigeln.
Versorgen.
Prospicere, administrare, curare, accurare, curam agere, habere.
Verspotten.
Ridere, deridere, irridere, ludere, deludere, eludere, illudere, ludificare & ludificari, cauillari, subsannare, subsannire, risui, derisui, ludibrio, despectui, ostentui, pro delectamento habere, ἐν γέλωτι ποιεῖσθαι, ludibrio afficere, ludos facere, naso suspen-

suspendere, vncis nimium indulgere naribus, apud Persium, ἐκμυκτηρίζειν, insultare, naso suspenso sub sannare, ἐσκιμαλίσαι, medium ostendere vnguem, per lasciuiam eludere, ἐν τρυφᾶν, à tergo instar ciconiæ pinsere, auriculas tendere, assuere, cornua tollere.

Verspotter.

Irrisor, illusor, sannio, subsannator, postica sanna, maledicus, calophanta, ἀχάλινον στόμα, adagium.

Verspottung.

Vide

Spottung.

Versprechen.

Condicere, fidem iubere, fidem interponere, partes alicuius agere, præire verbis, refellere.

Item, vide.

Verheissung.

Versprechung.

Pactio, pactum, stipulatio, stipulatus, sponsio, promissum, promissio ὑπόσχεσις, pollicitum, pollicitatio, ἐπαγγελία.

Verstainigen.

Lapidare, lapidibus obruere.

Verstandt.

Intellectus, cognitio, captus, mens, sententia sensus, speculatio, διάνοια, θεωρία, θεώρημα, iudicium.

Verstandt haben/oder verstehen.

Intelligere, videre, capere, sentire, perspicere, cognitum habere, percipere, animaduersione & intelligentia dicentem vel legentem assequi, tenere, παρακολουθεῖν, appræhendere, & ὑπολαμβάνειν, præpostere ex. ipere, Vnrecht verstehen/ ratione assequi.

Verstendig.

Sapiens, sciens, intelligens, prudens, gnarus, cordatus, perspicax, sagax.

Verstopffen.

Oppilare, obturare.

Verstopffung.

Oppilatio, obturatio.

Verstossen.

Repudiare, abdicare, exterminare, eliminare, detrudere.

Verstossung.

Repudiatio, abdicatio, exterminatio, eliminatio, detrusio.

Verstricken.

Obnectere, circumligare, adstringere, obstringere, alligare.

Verstrupffen.

Marcere, emarcere.

Versönen.

Conciliare, placare, pacare, propitiare, lenire, delinere, mitigare, piare, mulcere, componere in gratiam.

Versöner.

Conciliator, reconciliator, placator, expiator.

Versönig.

Conciliabundus, placabilis, piabilis.

Versönung.

Conciliatio, reconciliatio, propitiatio, piamen, litatio.

Versuchen.

Gustare, libare, delibare.

Item.

Periclitari, periculari, facere periculum, experiri, experimentum sumere, capere, κίνδυνον ποιεῖσθαι, iacere aleam.

Item.

Tentare, pertentare.

Versuchung.

Gustatio, libatio, delibatio.

Item.

Experientia, experimentum, meditatio, periculum.

Item.

Tentatio, tentamen, tentamentum.

Verthedigen.

Tueri, tutari, defendere, defensare caussam, adesse caussæ, in causa patrocinari, suscipere causæ patrocinium, propugnare, propulsare iniuriam.

Item.

Transigere, componere.

Vertewren/

Vide

Tewrung machen.

Verthun.

Vide

On werden.

Vertrag.

Conciliatio, pactum, compo-

compoſitio, conditio.

Vertragen.

Componere, conuenire, paciſci.

Vertrawen.

Credere, confidere, parere.

Item vide

| Vbergeben.

Vertreiben.

Diſcutere, abigere,

Item

Proſcribere, relegare, in exilium mittere, ἐξοστρακίζειν, ablegare in exilium, exterminare, ἐξοικίζειν.

Item.

Profternere, reſtinguere, exigere, protelare.

Vertriebner/ Vide

Verjagter.

Vertröſten.

Promittere, ſpem inijcere, vide Tröſten.

Verunreinigen.

Inquinare, coinquinare, violare, impiare.

Item.

Prophanare, profanare.

Vervolgen / Vide

Verfolgen.

Verwalten.

Gerere, adminiſtrare, procurare, gubernare, præſidere, prouidere.

Verwalter.

Adminiſtrator, procurator, gubernator, præſes, moderator.

Verwaltung.

Diœceſis, penultima producta, gubernatio, regimen.

Verwandlen.

Mutare, demutare, immutare, vertere.

Verwandlung.

Mutatio, demutatio, immutatio, verſio.

Verwandt.

Coniunctus, neceſſarius.

Verwandter.

Cognatus, propinquus.

Verwaren.

Prouidere, procurare.

Verwarten.

Latere in inſidijs, facere, ponere, parare, tendere, collocare, comparare, ſtruere, inſtruere, obſtruere, ſiue potius, abſtruere inſidias alicui.

Verwechslen.

Commutare, transmutare vicem.

Verwechslung.

Commutatio. transmutatio, vicissitudo.

Verwegner Mensch.

Temerarius, audaculus.

Verwehnen.

Molliter, delicate educare, in delicijs educare, alere, fouere.

Verwehnt.

Molliculus, delicatus, delicatulus, lasciuus.

Verweisen.

Ablegare, delegare.

Item.

Exprobrare, impropetare, obijcere crimen, carinare aliquando.

Verweisung.

Ablegatio, delegatio.

Item.

Exprobatio, improperium.

Verwelcken.

Marcere, emarcere, marcescere, emarcescere, tabescere, contabescere, elanguere, elanguescere.

Verwerffen.

Abijcere, abdicare, repudiare, reijcere, improbare, refellere, refutare, damnare, condemnare, respuere, metaph. explodere, notare carbone, incilare.

Verwerffung.

Abiectio, abdicatio, reputatio, reiectio, refutatio.

Verwicklen.

Intricare, irretire.

Verwicklet.

Impeditus, perplexus.

Verwickelung.

Impedimentum, perplexitas, implicatio.

Verwilligen.

Adnuere, vel annuere, adstipulari, assentire, accipere conditionem.

Verwilligung.

Stipulatio, adstipulatio, assensio.

Verwirren.

Intricare, implicare, turbare, conturbare, obturbare, perturbare, interturbare.

Verwirrt.

Intri-

Intricatus, implicitus, perplexus, turbatus, conturbatus, peturbatus.

Verwirrte frag/

Vide

Dunckele frag.

Verwirrte red/

Vide

Dunckele red.

Verwirrung.

Intricatio, implicatio, perplexitas, turbatio. conturbatio, perturbatio.

Verwiesen/oder

Verwiesner ins elend/

Vide

Verschickter.

Verworffen/

Oder

Verworffener Mensch/

Vide

Nichtiger Mensch.

Verwüsten.

Defœdare, conspurcare, destruere, καθαιρεῖν, inuertere, euertere. confringere, perfringere, vastare, deuastare. collidere, elidere, labefactare, παρακινεῖν, disperdere, terere, atterere, conterere, comminuere, radicitus, funditus euertere, demoliri, depopulari, subuertere, diruere, συντρίβειν, delere, frangere, ἐδαφίζειν, in solitudinem redigere, pessundare, pessum dare.

Item.

Vide.

Vermackeln.

Verwunden.

Sauciare, consauciare, vulnerare, οὐτάμεναι, vulnus infligere, funestare cruentare apud nonnullos, tametsi própriè significet cruore inficere, ἐξαιμάττειν.

Verwundern.

Mirari, admirari, demirari, stupere.

Verwunderung.

Admiratio, stupor.

Verzagen.

Desperare, ἀπελπίζειν, abijcere, despondere animum, deijci animo, consternari.

Verzagt.

Desperabundus, deiectus animo, consternatus.

Verzagung.

Despe-

Desperatio, deiectio animi, consternatio.

Verzeihen.

Ignoscere, gratiam facere, mittere, remittere noxam, dare veniam, condonare.

Verzeihung.

Condonatio, pax, venia, remissio.

Verzehren / Vide Verprassen.

Verziehen / Vide Auffschieben.

Verzucken.

Rapere, abripere, eripere, deripere.

Verzuckung.

Rapacitas, direptio.

Verzug / Vide Auffschub.

Verzweiffeln.

Desperare, ἀπελπίζειν, spem abiicere, spe decidere, in desperationis foueam cadere, duci, abduci desperatione.

Extra spem omnem esse, spe priuari, orbari, frustrari, despondere animum.

Verzweiffelung.

Desperatio, spei abiectio, destitutio, priuatio, orbatio, frustratio.

Vest.

Firmus, solidus, stabilis, aheneus, robustus metaphorice.

Vestigen.

Firmare, stabilire, durare, obdurare, roborare.

Vexieren / Vide Tadeln.

Vfer / Vide Gestad.

Viereckeт teller.

Quadra mensaria, quadrupla.

Vihe.

Pecus, armentum, grex.

Viehdieb.

Abigeus, abactor.

Viehhirt.

Armentarius, pecuarius, pecorarius, bubulcus.

Viehisch.

Pecuinus, ferinus, beluinus.

Viel.

Multum, plura, pluria, complura, compluria, plurima,

rima, τὰ πλεῖστα quamplurima, & non complurima, diuersa, varia, multiplicia, pleraque, plerique, multi, quamplurimi, bona pars hominum, pro magna pars, seu plerique, complures singulari caseus, si cut, & complura in neutro genere pluraliter.

Viele.

Multitudo, vis, manus, sylua, syluula, diminutiuum, vide Hauff.

Vielfraß / oder Vielfräßig.

Vide

Fräßig.

Vielfräßigkeit /

Vide

Fräßigkeit.

Vielleicht.

Fortassis, forsitan, τάχα, fortasse, ἄρα, fors, forte, σύμβαν, fortuna, casu, forte fortuna, ἐκ τύχης, fortuito.

Viel geschefft auff sich nemen.

Negocium sibi exhibere, πολυπραγμονεῖν, alienarum rerum satagere, multis se negocijs implicare, aliena curare, circa multa agere.

Viel machen /

Vide

Vermehren.

Viel vberflüßiger red vnd wort verantworten.

Ambagibus, verborum inuolucro vti, perplexe loqui, ad rem non pertinentia cōmemorare, verba in longum subducere, trahere, verba implicare, & causæ cardinem non attingere λόγους ἐπισύρειν.

Viel zu thun haben.

Curis, vadis, fluctibusue negociorum distineri, fatigari, distringi, occupari, inuolui, immergi, implicari, vrgeri, operiri, obrui, distendi, onerari, intricari, impediri, premi, opprimi, illigari, πραγματεύεσθαι.

Visch.

Ἰχθυς, piscis, pisciculus.

Vischer.

Piscator, hamiota.

Vischerey.

Piscatus, piscatura, piscatio.

Vischerschiff/
Vide.
Vischschiff.

Vischmarck.
Forum piscarium, piscatorium, piscaria substãtiuum idem.

Vischreich.
Piscosus, pisculentus.

Vischreiß/ oder Vischschiff.
Lembus, horia, lenunculus, nauigium piscatorium, nauis piscatoria, nassa, ἀρπιδόνη.

Vmb.
περὶ, circum, præpositio, circiter ad numerum, & tempus refertur, Ob in compositione.

Vmbbinden.
Circumligare, obligare.

Vmbbringen.
Necare, interficere, è medio tollere, Vide tödten.

Vmb deinet willen.
Tua causa, tui causa, σοῦ χάριν, πρὸς χάριν σου, in tuam gratiam, pro quo vsurpant nonnulli has voces, respectu & contemplatione tui, sed citra ornatum.

Vmbessen.
Ambedere, circumedere.

Vmbfahen.
Amplecti, complecti, amplexari, circumplecti. περιέχειν, vlnis stringere.

Vmbfahung.
Amplexus, complexus.

Vmbfallen.
Ruere, corruere, in terram prosterni.

Vmbfassen.
Circumamplecti, circumcapere, comprehendere, circumprehendere.

Vmbfellen.
Prosternere, in casum, ruinam cogere, protrudere.

Vmbfliessen.
Circumfluere, affluere.

Vmbgang.
Ambitio, ambitus, penultima correpta, circuitus, circuitio, periodus, περίοδος.

Vmbge-

Vmbgeben.

Circumdare, penultima correpta. Stipare, constipare, circumuenire, Gyrare, circulare, circumflectere, cingere, incingere, pręcingere, ſepire, circũſepire, περιβάλλειν, Obſepire. Interſepire, obuallare, vallare, circumuallare, circuire, ambitu cingere, circundare, περιφράττειν, ambire, munire, latera ſepimento iungere, obijcere, obducere ſepis munimen.

Vmbgehn.

Ambire, circumire, & circuire, περιοδεύειν, & περιοδεύειν.

Vmbgürten.

Cingere, circumcingere.

Vmbhang.

Conopæum, peripetaſma.

Vmbhawen.

Circumſecare, circumcidere.

Vmbkeren.

Euertere, ſubruere, rotare, ſubuertere.

Vmblauffen idem quod **vmbgeben.**

Item.

Circum circa currere, curſitare.

Vmbleg.

Inſtita, generis fœminini Limbus, limbulus & limbellus diminutiuum.

Vmblegen / vide **Vmbgeben.**

Vmbmawren.

Muro cingere, claudere, obijcere, opponere, addere, ἐπιτειχίζειν.

Vmb meinet willen.

Mea, vel mei cauſa, meo vel noſtro nomine, mea ex parte, meis verbis, in meam gratiam, in rem noſtram.

Vmbreden.

Circumloqui, vti circumlocutione, periphraſi.

Vmbredung.

Periphraſis, circumlocutio, circumloquium, circum loquentia.

Umbreissen

In casum, in ruinam rapere, deripere.

Umbschütten.

Circumfundere, circum circa fundere.

Item.

Effundere.

Umbschliessen.

Obstruere, oppilare, obturare, circumdare, penultima correpta, Circumcludere.

Umbschweiff.

Spira & spirula, columnæ circumferentia.

Umbschweiffen.

Errare, aberrare, palare, vagari, deuagari, circumambulare

Umbschweiffer.

Erro, palator, circulator, circumforaneus, circumambulator.

Umbschweiffig.

Errabundus, erraticus, vagus, vagabundus.

Umbschweiffige reden/ Vide

Viel vberflüssige wort treiben.

Umbsehen.

Circum videre, circumspicere.

Item.

Respicere, retrospicere.

Umbsetzen.

Circumponere, circumlocare, circum circa ponere, locare.

Umb solt dienen.

Militare, merere.

Umbstehn.

Circumstare, circumgyrare, circumcingere, in circuitu, per circuitum stare.

Umbstürtzen.

Præcipitare, præcipitem dare.

Umbstossen.

Protrudere, prosternere in terram.

Umbsonst.

Nequicquam, gratis, sine recompensatione.

Umbtragen.

Circumferre, circumportare.

Umbtreiben.

Ambigere, circumagere, circumagitare.

Vmbwaltzen / oder Vmbweltzen.

Circumuoluere, vide Rings weis vmbher waltzen.

Vmbwenden.

Voluere, obtorquere, versare.

Vmbwendig.

Volubilis, versatilis, versutus.

Vmbwendung.

Conuersio, versura, catastrophe, gyrus.

Vmbwerffen / Vide Vmbstossen.

Vmbwickeln.

Obuoluere, circumuoluere.

Vmbwickelt.

Obuolutus, obsitus.

Vmbwinden.

Imbricare, circumglomerare.

Vmbzeunen / Vide Vmbgeben.

Vmb zinß hinleihen / oder verleihen.

Locare, ablocare, elocare.

Vnabläßig.

Improbus, incessabundus.

Vnabläßige Bitt.

Preces improbæ, incessabiles.

Vnabläßigkeit.

Improbitas, asiduitas.

Vnabläßiglich.

Incessanter, indesinenter.

Vnachtbar.

Leuis, inæstimabilis, vilis, ἐγκύκλιος, Filius terræ.

Vnachtsam.

Oscitans, somnolentus, torpens, negligens, incogitans.

Vnachtsamkeit.

Oscitantia, somnolentia, torpor, negligentia, incogitantia, præcipitantia, incuria.

Vneinhellig / oder Vneinig.

Discors, dissidens, discrepans.

Vneinhelligkeit / Oder Vneinigkeit.

Discordia, dissensio, dissidium, dissidentia, discrepantia.

Vnangenem.

Ingratus, acharis, ἄχαρις, illepidus, inimicus, rancidus metaphorice.

Vnanselig.

Informe, deforme, inartificiosum, incultum.

Vnartig.

Impolitus, incultus, rudis.

Item.

Degener.

Vnartlich.

Impolite, inculte, inartificiose.

Vnartliche red.

Oratio ieiuna, inuenusta, illepida, inculta, macera, ociosa, arida, insipida, humi serpens, putida, inelegans, inepta, insuauis, rancida, infelici vena profluens.

Vnaufflößig.

Insolubilis, inenodabilis, inextricabilis.

Vnaussprechlich.

Ineffabilis, inenarrabilis.

Vnbarmhertzig.

Immitis, ἀσυγγνώμων, immisericors, inexorabilis, implacabilis, inflexibilis, inhumanus.

Vnbedacht.

Impræmeditatus, imprudens, immeditatus.

Et aduerbialiter.

Impræmeditate, imprudenter, immeditate.

Vnbefleckt.

Immaculatus, inuiolatus, incontaminatus, incorruptus, intemeratus, illibatus, participium sine verbo vel nomen, purus, mundus, integer.

Et aduerbialiter.

Immaculate, inuiolate, incontaminate, incorrupte, intemerate, illibate, pure, integre.

Vnbefleckt von vnkeuschheit.

Castus, intactus, intemeratus, virgo.

Vnbegabt.

Indonatus, indotatus.

Vnbegraben.

Insepultus, inhumatus, sepulturæ non traditus.

Vnbequem.

Inhabile, dissonum, absonum,

sonum, absurdum incongruum, incommodum, importunum, inconforme.

Vnberürt.

Illibatus, intactus.

Vnbesint.

Stupidus, excors, incogitabilis, insanus, inops mentis, vecors, amens, demens.

Vnbesint werden.

Stupere, stupescere, obstupere, obstupescere.

Vnbesunnen.

Incogitans nomen, impræmeditatus, præcipitās, imprudens.

Vnbesunnenheit.

Incogitantia, præcipitantia, temeritas, imprudentia, improuidentia.

Vnbesunnenlich.

Impræmeditate, incogitanter, tumultuantur, subito, temere, extempore, αὐτοσχεδιασὶ ἐκ καιρῦ, ἐκ τῦ παραχρῆμα, præcipitanter, imprudenter.

Vnbestendig.

Inconstans, asystatos, leuis, fluxus, lubricus, euripus, caducus, infidus, mobilis, labilis, bilinguis.

Vnbestendigkeit.

Inconstantia, mobilitas, lubricitas, leuitas.

Vnbestendig sein.

Vacillare, titubare, duabus insidere sellis.

Vnbetracht / Vide Vnbedacht, vnd Vnbesunnen.

Vnbetrachtig.

Inconsideratus, demēs, immeditatiuus, immeditabundus.

Vnbetrieglich.

Integer, candidus, simplex, syncerus.

Et aduerbialiter.

Integre, candide, simpliciter, syncere.

Vnbetrieglichheit.

Integritas, candor, simplicitas, synceritas.

Vnbeweglich.

Immobilis, inflexibilis, præfractus.

Et aduerbialiter.

Immobiliter, inflexibiliter, præfractè.

Vnbiegig.

Inflexibilis, præfractus, rigidus.

Vnbillich.

Inique, iniuriose, iniuria, immerito, παρανόμως, præter ius, contra quam æquum est.

Vnbillichkeit.

Iniquitas, iniuria.

Vnbillicher.

Iniquus, iniurius, iniuriosus, iniustus.

Vnbleibig / Oder Vnbleiblich.

Temporarius, temporaneus, momentaneus, indurabilis, fluxus, corruptibilis.

Vnbrechhafft.

Integer, sanus, sine macula, labe.

Vnbrüchig.

Infrangibilis, adamantinus.

Vnd.

Et, ac, atque, que, coniunctiones copulatiuæ.

Vndanckbar.

Ingratus, acharis, immemor beneficij accepti.

Vndanckbarkeit.

Ingratitudo, obliuio beneficij accepti.

Vnd auch / Vide. Darzu auch.

Vnder.

Sub, subter, inter, præpositiones.

Vnder einander / Vide Eins gegen andern.

Vnderbeth.

Stratum, stragulum inferius, cubatorium.

Vnderbot.

Diactor, internuncius.

Vnderbringen / Vide Zämen vnd / vnderthenig machen.

Vnder der gestalt / Vide Im schein.

Vnterfangen / Vide Verhindern.

Vndergang.

Obitus, occasus, occidens.

Vndergehn.

Subire, occidere.

Item.

Naufragari, naufragium facere.

Item.

Perire, perdum ire.

Vntergenger.

Finitores, definitores.

Vndergerechnet.

Vide

Vnderschreiben.

Vndergraben.

Suffodere, subterfodere, subfodicare.

Vnderhempt.

Subucula, interula.

Vnderkauffer.

Proxeneta, προξενήτης, licitator, mediator rerum vendendarum & emendarum, pararius.

Vnterkommen.

Subuenire, intercipere.

Vnderlassen.

Mittere, pro omittere, delinquere, intermittere, prætermittere, supersedere.

Vnterlassung.

Omißio, intermißio, prætermißio, delictum.

Vnderpfandt.

Pignus, fiduciaria mancipatio seu venditio.

Vnderreden.

Interloqui, interpellare.

Item.

Colloqui.

Vnterricht.

Eruditio, instructio, institutio, demonstratio, cōmonstratio.

Vnderrichten.

Erudire, instruere, instituere, fingere, monstrare, demonstrare, commonstrare.

Vnterrichtung/

Idem quod

Vnterricht.

Vnterrock

Stola, cyclas, crocota, penultima producta, crocoton.

Vnderschatz.

Fulcimen, fulcimentum, fultura, spira, spirula, stamen basis.

Vnterscheid / oder Vnterschied.

Differentia, discrimen, διαφορὰ, distantia, separatio, discerniculum apud Gellium, discretio, distinctio.

Vnterscheiden.

Discernere, distinguere, separare, discriminare, intersepire.

 Vnter-

Vnterschaidentlich. Oder Vnterschiedentlich.

Distincte, discriminatim, discrete, differenter, διαφόρως.

Vnterschaid / oder Vnterschaid haben.

Differre, distare, interesse.

Vnterschaidung / Oder Vnterschiedung.

Separatio, discretio, distinctio, discerniculum.

Item.

Diaphragma.

Vnterschiedlich erkennen.

Dinoscere, internoscere, certo, proprie ac perfecte cognoscere.

Vnterschleuffen.

Subdere, supponere.

Vnterschleuffig.

Subditicius, suppositicius.

Vntersetzen.

Supponere, suffulcire, subducere, subordinare, substituere, subrogare, sufficere, sub voce passiua, vntergesetzt werden.

Vnter sich bringen / Vide Vnterbringen / vnd Vnterthenig machen.

Vnter sich sehen.

Demittere, submittere, deflectere caput, deijcere oculos in terram, oculos solo defigere in terram, deijcere, deprimere, submittere vultum, συνέρπάζειν τὸ πρόσωπον.

Vntersprechen.

Vide Vnterreden.

Vnterspraitten.

Sternere, substernere.

Vnterstecken.

Suffigere, suggerere.

Vnterstehn.

Substare, sub vmbram, tectum, siue tegmentum, stare.

Item.

Audere, præsumere.

Item.

Conari, moliri, machinari, laborare, elaborare, studere, niti, conniti, aggredi, parare, tendere, contendere.

Vnterstehung.

Substantia, subsistentia, statio.

Item.

Ausus, præsumptio.

Item.

Conatus, conamen, molitio, machina nisus, studium.

Vnderstossen.

Sufficere, supertrudere.

Vnderstreichen.

Fucare, suffucare, sublinire.

Vnderstützen.

Statuminare, fulcire, suffulcire.

Vnderstützung.

Statuminatio, fulcimentum.

Vnderthan.

Subditus, dicatus, dedicatus, subiugatus, cliens, clientulus, prouincialis.

Vnterthäniger/

Vide

Gehorsamer.

Vnterthänigkeit/

Vide

Gehorsam.

Vnterthänig machen.

Subdere, subigere, subiicere, subiungere, ποιεῖν ὑφ' ἑαυτῷ, submittere, potestatis suæ facere, in ius, in potestatem suam redigere, frenare, iugum iniicere, domare, δαμάζειν, domitare, sub imperium mittere, cogere, reprimere, frenum imponere, coercere, in ditionem redigere, imponere imperium, sub iugum mittere, conficere in leges suas.

Vnterthänig sein/

Vide

Gehorsamen.

Vnderthanen.

Feruli, intercapedo, interstitium arcularum, cistarum.

Vnterthan/

Vide

Vnterthänig machen.

Vnteruogt.

Magistratus, præses, præfectus inferior.

Vnderwegen.

Interim, interea.

Vnderweilen/

Oder

Vnterweilen.

Tum pro aliquando, apud Ciceronem, tum hoc tum illud agere, interdū, aliquando, aliquoties, nōnunquam, quandoq;. Aliàs in eodem significatu apud Gellium. Modo in oratione geminatum.

Vnterweisen.

Docere, informare, imbuere metaph.

Vnterweiser.

Doctor, informator, formator.

Vnterweisung.

Informatio, institutio, paraenesis, praeceptio vel admonitio, paedia, disciplina.

Vnterwerffen.

Subdere, subijcere.

Vnderzeunen.

Intersepire, per medium sepire.

Vndewen.

Vomere, euomere.

Vndewung.

Cruditas, dyspepsia, vomitus.

Vneben.

Iniquum, inaequale, anomalum.

Vnebenort.

Salebrae, verrucosa loca.

Vnebne.

Iniquitas, inaequalitas.

Vnedel.

Ignobilis, ignotus, obscurus, ἄκλυτος, ἀγώνυμος, ἀγέννητος, inglorius, degener, plebeius, obscuris editus vel natus parentibus seu natalibus, infimorum hominum seu plebeiorum stirpe oriundus, infimo vel obscuro genere natus, terrae filius, homo nouus, abjectus, vilis, παράκλυτος.

Vnehlich.

Virgo, coelebs, innuptus.

Vnehlich.

Vide

Banckhart.

Vnehr.

Dedecus, indignitas, opprobrium, ignominia.

Vnehrlich.

Inhonestus, inhonoratus, infamis, παλίμφημος, despectus, inglorius, ἄκλεής, ἄδοξος, praue viuens, vilis, abiectus, ignominiosus.

Vneingedenck.

Immemor, obliuiosus.

Vnempfindtlich.

Insensilis, insensibilis.

Vnendlich / oder Vnemulich.

Piger, deses, ignauus, Vide Faul.

Vnendtlich.

Infinitum, inexhaustum metaphorice, sempiternum.

Vnerbittlich.

Inexorabilis, inflexibilis, ceruicosus, implacabilis, immitis, duræ ceruicis, præfractus, saxeus, lapideus, lapideum cor habens, silices circum præcordia gestans, adamantinus, ferreus, rigidus.

Vnerfahren.

Ignarus, inexpertus, imperitus.

Vnerfahrenheit / Oder Vnerfarnus / Oder Vnerfahrung.

Ignorantia, imperitia, inexperientia, ruditas.

Vnerfüllig.

Inexplebilis, insaturabilis.

Vnerhorte sach.

Res inaudita, noua, quæ in aures hominum nunquam peruenit.

Vnermeßig.

Abnormis, enormis.

Vnersettlich.

Insanabilis, haud implebilis, inexplebilis.

Vnfall.

Infortunium, Vide Vnglück.

Vnfürbracht etwas thun / oder reden.

Consilium in re præsenti non capere, impræmeditate aliquid agere, tractare, illotis pedibus quippiam aggredi, facere ruditer, crasso modo, ex tempore deliberare, cum re præsenti, αὐτοσχεδιάζειν.

Vnfürsicher.

Inconsideratus, improuidus, præceps, inconsultus, temerarius, imprudẽs, leuis.

Vnfürsehens.

Vnfürsehenlich / Oder

Vnfürsichtiglich.

Inconsiderate, inconsiderantur, improuidè, improuiso, imprudenter, præcipitanter, temere, temerarie, properanter, impræmeditate, sine ratione, sine caussa, tumultuarie, tumultuanter αὐτοσχεδίως, citra delectum.

Vnflat.

Sordes, cœnum.

Vnflätig.

Sordidus, spurcus, squallidus, obscœnus, opacus.

Vnflätigkeit.

Sordes, pluraliter tantum, spurcities, & spurcitia, pedor, sordities, squalor, illuuies.

Vnflätig sein.

Sordere, squalere.

Vnfleiß.

Indiligentia, negligentia, incuria

Vnfleißig.

Negligens, indiligens, incuriosus, piger.

Vnfreundlich.

Inhumanus, inamicabilis, ineffabilitas, ferus.

Vnfreundligkeit.

Inhumanitas, inamicabilitas, ineffabilitas, feritas.

Vnfruchtbar.

Infœcundus, sterilis, infœlix, infrugifer, infructuosus.

Vnfruchtbar Acker.

Malignus, infelix, sterilis, infrugifer ager.

Vnfruchtbar Erd.

Terra sterilis, infrugifera, macra, infructuosa, ieiuna, infœcunda, dura, haud fertilis, ξύφλος, non ferax, nil procreans, ferēs, producens, fructum non edens.

Vnfruchtbarkeit.

Sterilitas, infœcunditas, infertilitas.

Vnfromm.

Improbus, iniustus, impius, ater, niger metaphorice.

Vnfrütig.

Desidiosus, tepidus, ignauus, piger, segnis.

Vnfrüch-

Vnfrůtigkeit/ Vide Faulkeit.

Vnfrůtig sein/ Vide Faul sein.

Vngeacht.

Inopinabilis, inopinatus, nullius æstimationis.

Vngeachter mensch/ Vide Verachter mensch.

Vngebůrlich.

Indecens, indecorum, inhonestum, παρείσιμον, à decoro alienũ, haud quaquam decorum.

Vngebreuchlich.

Inusitatum, insolens, insolitum.

Vngebrochen.

Infractum, inconcussum, incontritum.

Vngedůldig.

Impatiens, indignabundus.

Vngefar/ Vide Ongefahr.

Vngefelscht.

Sincerum, intemeratum, gnesium, germanum verum aliquando, sanum.

Vngehorsam.

Inobediens, immorigerus, rebellis, contumax, proteruus.

Vngehorsamkeit.

Inobedientia, rebellio, contumacia, proteruia.

Vngelernig.

Indocilis, rudis, stupidus, infelicis ingenij.

Vngelert.

Indoctus, illiteratus, rudis, prophanus.

Vngelerter.

Idiota vel idiotes, laicus, analphabetus, barbarus, pullatus.

Vngerathen.

Degener, discolus, morosus, prauus, deprauatus.

Vngerechtigkeit.

Iniusticia, iniquitas, improbitas.

Vngern.

Inuitus, grauatim, illibenter.

Vngeschickt.

Ineptus, inhabilis.

Vngeschlagt.

Intractabilis, durus, σκληρὸς, asper, strigosus, crassus, saxeus, lapideus, ferreus, adamantinus, ἀδαμάντινος.

Vngestalt.

Turpis, abnormis, enormis, deformis, informis, ἄμορφος, ineffigiatus, larualis.

Vngestalte.

Turpitudo, abnormitas, enormitas, deformitas, indecentia.

Vngestalt machen.

Deformare, formam indecoram effigiare, turpiter dare, conspurcare.

Vngestům.

Tumultuosus, torrens adiectiue.

Vngestůmmig.

Fluctuosum, tempestuosum.

Vngestůmmigkeit.

Tempestas aduersa, turbida, turbulenta, immoderata.

Vngestůmmigkeit des Meers

Feruor, æstus, commotio maris, ventorum, fluctuum, procellarum, turbinum.

Vngestůmmiglich.

Tumultuanter, tempestuose.

Vngestůmm Meer.

Mare turbidum, feruens æstuans, procellosum, tempestuosum, ventis commotum.

Vngesund.

Insanum, insalubre, insalutare, pestilens.

Vngewitter.

Tempestates, intemperies, turbines, venti, procellæ, fulmina, fulgura, grandines, nimbus, cœlũ admodum ingratum, turbidum.

Vnglaub.

Incredulitas, infidelitas, diffidentia.

Vnglaubig.

Incredulus, diffidens, malefidens, infidelis.

Vngleich.

Absimilis, dissimilis, dispar, discors, varium, dissonum, διάφορον, absonum, differens, discrepans, absur-

absurdum, diuersum, distans, plurimum nihil ad rem faciens.

Vngleichelt.

Dissimilitudo, inæqualitas, varietas, variatio, diuersitas, distantia, discrepantia.

Vngleichmeßig.

Dispar, impar.

Vngleich sein.

Dissidere, discrepare, differre, distare, variare, diuersum esse.

Vngleubig / idem quod vnglaubig.

Vnglück.

Infortunium, res aduersa, contraria, res afflictæ, ἀτυχία.

Vnglückhafftiger.

Infelix, infortunatus, infaustus.

Vnglücklich.

Inauspicato, sinistre, sinistro genio.

Vnglücklicher.

Inauspicatus, ominosus, sinister.

Vnglückselig.

Miser, infelix, ærumnosus, calamitosus.

Vnglückseligkelt.

Miseria, infelicitas, ærumna, fortuna sinistra.

Vngottesförchtig.

Impius, ἄθεος, timore Dei carens.

Vngschlacht / Vide Vngeschlacht.

Vngütig.

Iniquus, malignus, maleuolus, illiberalis.

Vngütigkelt.

Iniquitas, malignitas, maleuolentia, illiberalitas.

Vngütiglich.

Inique, maligne, maleuole, maleuolenter, illiberaliter.

Vngunst.

Inimicitia, maleuolentia, infensio, indignatio.

Vngünstig.

Inimicus, maleuolens, maleuolus, infensus, indignabundus.

Vngünstig sein.

Indignari, male velle, sellare, inuidere, liuere, liuescere.

Vngunst machen.

Conflare inuidiam, conciliare odium.

Vnhold / idem quod vngünstig.

Item.

Vide Hex.

Vnklagbar.

Innocens, nullius criminis siue vicij reus.

Vnkraut.

Zizania, lolium, vicium frumenti.

Vnkrefftig.

Impotens, imbecillis, debilis, infirmus, irritus, penultima correpta. Defœtus, effœtus, procitus penultima producta.

Vnkrefftig machen.

Infirmare, debilitare, irritare, irritum facere, subneruare, abrogare.

Vnlauter.

Immundus, impurus, insyncerus.

Vnlauterkeit.

Immunditia, & immunditiess, impuritas, luxuria, libido. Venus aliquando.

Vnleidlich.

Intolerabile, toleratu haud facile, haud posibile, imposibile.

Vnlieblich.

Insuauis, illepidus, inamœnus, infestinus, inamabilis, iniucundus.

Vnlieblichkeit.

Insuauitas, inamœnitas, infestiuitas, iniucunditas, inamabilitas.

Vnlöblich / oder Vnlobwirdig.

Illaudabilis, laude, celebratione, prçconio, impar, indignus.

Vnlust.

Nausea, fastidium.

Vnlust haben.

Nauseare, ναυτιᾶν, nauseari Deponentaliter, nauseam habere, fastidire βδελύττιοϑ, vomitu infestari.

Vnlustig / Vide Trawrig vnd Betrübt.

Item.

Vide Vnflätig.

Vnlust machen.

Nauseam inducere, generare,

verare, fastidium parere.

Vnmechtig.

Impos, impotens, fragilis.

Vnmecktigkeit.

Impotentia, fragilitas.

Vnmeßig.

Incontinens, nimius, immodicus, intemperans luxuriosus.

Vnmeßigkeit.

Immodestia, intemperantia, incontinentia, nimietas, luxuria.

Vnmeßig sein.

Luxurire, luxuriare, immodeste, vltra & supra modum se gerere.

Vnmüglich / Vide **Es ist vnmüglich.**

Vnmilt.

Immitis, inexorabilis, asper, sæuus, implacabilis, immisericors, inhumanus.

Vnmiltigkeit.

Inclementia, asperitas, immisericordia, immanitas, crudelitas.

Vnmündig.

Infans, fari nesciens, haud fari potens.

Vnmus.

Occupatio, negocium, negociosum.

Vnnachbarlich.

Contra, extra morem, consuetudinem vicinorum seu vicinitatis.

Vnnatürlich.

Innaturale, contra naturam, monstrum.

Vnnütz oder Vnnützlich.

Inutilis, μάταιος, vanus, futilis, ociosus.

Vnnütze ding.

Gerræ, tricæ, somnium metaphorice.

Vnnützer Mensch.

Homo nihili, vilis, nullius precij, ἀπάνθρωπος, nullius frugis, ἀκόλαστος ἄνθρωπος, nullius pensi, nullius æstimationis neque rei, homuncio, homulus, triobuli homo, bos Caricus, ἀνθρωπίσκος ἐκ Καρίας, homunculus ex Caria.

Vnnützlich ding reden.

Vide **Blappen.**

Vnordenlich.

Inordinatus, illegitimus, mixtus vel mistus, promiscuus.

Et aduerbialiter.

Inordinate, illegitime mixtim vel mistim, commistim, promiscue.

Vnordnung.

ἀταξία, inordinatio, confusio, destinatio.

Vnrecht / Vide Vnbillich.

Vnredlich.

Iniustus, iniquus, falsus.

Et aduerbialiter.

Iniustè, inique, falso.

Vnreiff.

Præmaturus, immaturus.

Vnrein.

Immundus, impurus.

Vnreinigkeit.

Immundities, & immunditia.

Vnrichtig.

Implicitum, implicatum, irregulare.

Et aduerbialiter.

Implicite, intricate, irregulariter.

Vnbrüchtig / Vide

Vnedel vnd Vnehrlich.

Vnruh.

Inquies, importunitas, negocium, negociolum, stimulus metaphorice, inquietudo.

Vnruwig.

Inquietus, importunus, turbidus, turbulentus, male feriatus, ardelio.

Vnrüwiger Mensch.

Homo inquietus, importunus, male feriatus, ardelio.

Vnrüwigkeit.

Inquietudo, turbatio, interturbatio.

Vnrüwig machen.

Interturbare, fatigare, vexare, exhibere negotiũ, molestare, torquere, inijcere scrupulum.

Vnsanfft.

Durus, immitis.

Vnsanfftiglich.

Dure, haud molliter, non leniter.

Vnsauber.

Immundus, impurus, maculosus, opacus, sordidus,

dus, squalidus.

Vnsauberkeit.

Immundities, immunditia, impuritas, squalor.

Vnschemig/oder vnschamhafftig.

Impudens, penultima correpta, impudicus, inuerecundus, frondosus. Effrons, qui pudorem omnem absterſit, dedidicit. Perfrictæ frontis, faciei, os impudens, aspectus Atticus, βλέπος ἀττικόν.

Vnschamhafftiger Mensch.

Os durum, os impudés, homo perfrictæ frontis, faciei, prostituta frons

Vnschamhafftigkeit.

Impudicitia, impudentia, inuerecundia.

Vnschamhafftiglich.

Iuuerecunde, impudenter, citra omnem pudorem.

Vnschedlich.

Innocens, innoxius.

Vnscheinbar.

Obscurus, inconspicuus.

Vnscheinbar.

Inculpabilis, insons, innocens.

Vnschlit.

Seuum, sebum, aliqui scribunt sepum.

Vnschlit kertz.

Candela sebacia seu seuacia.

Vnschuld.

Innocentia, integritas, rectitudo animi.

Vnschüldig.

Innocuus, ἄνακος, inculpatus, ἀνέγκλητος, innocens, ἄδολος, innoxius, ἀναίτιος, crimine, culpa vacans, insons, expers, culpæ, noxiæ omnis exors, nescius quid discriminis inter dextrum & sinistrũ, integer.

Vnselig/ Vide Vnglückselig.

Vnsetlich/ Vide Vnersetlich.

Vnsicher.

Intutus, malefidus, inhospitalis.

Malefidentia, inhospitalitas.

Vnsinnig.

Amens, ἄφρων, demens

 mens

mente captus, emotę mentis, inops mentis, haud sanæ mentis, minus habens mentis quam Dithyramborum poetæ, phreneticus φρενήτικος, sensuum inops, insensatus. Abderiticam mentem habens, excors, vecors, insipiens, vesanus, μανικός, μανιώδης, ἐμμανής, stultus, μωρὸς, infatuatus, fatuus, stolidus, ἀναίσθητος, delirus, lethargi us, rabie, furijs agitatus, exagitatus, œstro percitus, lymphatus, lymphaticus, Ceritus, Embatus prouerbialiter.

Vnsinniger Mensch.

Homo lymphatus, πολυήλατος, lymphaticus, furibundus, furore correptus, captus, agitatus, exagitatus, phanaticus, ἐξεστάμενος, phreneticus, φρενήτικος, μανικός, μανιώδης, vesanus, vecors, rabidus.

Vnsinnigkeit.

Amentia, insania, furor, deliramentum, deliratio, phrenitis.

Vnsinnig sein.

Furere, ἐνθουσιάζειν, furore, intemperijs agitari, desæuire.

Vngehorsam.

Incurius, incuriosus.

Vnsterblich.

Immortalis, ἀθάνατος, ambrosius, nectareus.

Vnsterblichkeit.

Immortalitas, ambrosia, nectar.

Vnsterblicher.

Athanatos, athanasius.

Vnstraffbar.

Inculpabilis, Vide vnschelrbar.

Vntödtlich/

vide

Vnsterblich.

Vntraglich/

Vide

Lästig.

Vntrew.

Perfidus, infidus, Punicus, subdolus.

Vntrewe.

Infidelitas, perfidia, Punica fides, subdola leuitas, inconstantia, fallacia.

Vntüch-

Vnzüchtiger Mensch/
Vide

Vnnutzer Mensch.

Vntugend.
Vitium, morbus, defectus animi.

Vnuerborgen.
Palàm, manifestum, patens, haud occultum, haud obscurum.

Vnuerborglich.
Palam, haud clanculum, haud occulte, haud obscure, manifeste.

Vnuerbunden.
Liber, nulli fœderi alligatus, adstrictus.

Vnuerdampt.
Indemnis, indemnatus.

Vnuerdienlich.
Gratuito, immerito.

Vnuerdient.
Gratuitum, immeritum, haud meritum.

Vnuerdorben.
Haud perditus, incorruptus.

Vnuerehlicht.
Innuptus, cœlebs, agamus.

Vnuerendert.
Haud mutatum, constās, substans, subsistens, persistens, nihil variatum.

Vnuerfault.
Vegetum, haud marcidum, haud putrefactum.

Vnuerflucht.
Non maledictus, haud execratus, nihil deuotus.

Vnuergleicht.
Non adæquatum, haud coæquatum, nihil æquiparatum.

Vnuergraben.
Insepultus, inhumatus.

Vnuergolten.
Non compensatum, haud par pari relatum, nō eadem mensura remetitū.

Vnuerheyrat/
Vide

Vnuerehlicht.

Vnuerhinderlich.
Expedite, nullo obstaculo, nullo obstante obice.

Vnuerholen/
Vide

Vnuerholen/
Vide
Vnuerborgen.

Vnuerhört.

Inauditus, vide vnerhört.

Vnerhörte sach.

Caussa, actio haud diligenter, exacte, ad perpendiculum examinata.

Vnuerjagt.

Non fugatus, non in fugam vel exilium actus.

Vnuerknüpffe.

Innexum, nullo nexu constrictum, colligatum, obligatum.

Vnuerletzt.

Columis, incolumis, salui, sospes, vegetus.

Vnuermählet/
Vide
Vnuerehlicht.

Vnuermeint.

Inopinate, improuiso, haud opinato, ex improuiso, subito.

Vnuermischt.

Inconfusum, immixtū siue immistum.

Vnuermögen / oder Vnuermügligkeit.

Impotentia. inopia.

Vnuernünfftig.

Irrationalis, rationis expers, mentis inops.

Vnuernünfftiglich.

Irrationaliter, sine ratione ac sensu.

Vnuerschampt/
Vide
Vnschämlz.

Vnuerschwiegen.

Homo futilis, leuis, rimarum plenus, hac illacque perfluens, τετρυμμένον πίθον, hoc est, dolium pertusum. Laterna Punica, cribro infidelior, laterna magis pellucidus, dolio pertuso incontinentior vt habent prouerbia.

Vnuersehenlich / oder vnuersehens.

Subito, ἐξαίφνης, ἐξίφῶς, repente, ex opinato, repentine, ex improuiso, prætér spem, ἐκ παραλόγου, ἐκ τοῦ ἀφανοῦς.

Vnuersunnen.
Vide
Vnbesunnen/ vnd Vnfürsehen.

Vnuerseert.
Vide

Vnuerletzt.

Vnuersünig.

Implacabilis, inexpiabilis.

Vnuersünligkeit.

Implacabilitas, inexpiabilitas.

Vnuerstandt.

Inscitia, ignorantia.

Vnuerstendig.

Ignarus, inscius, hebes, tardus, tardiusculus, brutus, stolidus, rusticanus, fungus.

Vnuerstendigkeit.

Obscuritas, ignauia, ruditas.

Vnuerzagt.

Præsenti animo, intrepidus, νικητικός, audax, audês, audaculus, animosus, acer, atrox, ferox, impauidus, strenuus, magnanimus, temerarius, ἰταμός.

Vnuolkommen.

Imperfectum, inelaboratum, inconsummatum.

Vnwandelbar.

Immutabilis, inuariabilis, atropos.

Vnwarhafftig.

Mendax, fallidicus, falsiloquus.

Vnwegig/

Vide

Vnbeweglich.

Vnwegsam.

Inuium, auium, abatos penultima correpta.

Vnweiß.

Insipiens, stultus, fatuus.

Vnwill/ vnd vnwillen haben oder machen.

Vide

Vnlust.

Vnwillig.

Inuitus, haud volens, inuito animo.

Vnwirdig.

Indignus, inhonoratus, inglorius.

Vnwirdig achten.

Indignari, haud dignû ducere, dedignari.

Vnwirdiglich.

Indigne, immerito.

Vnwirrig.

Extricabilis, explicabilis.

Vnwissend.

Ignarus, inscius, nescius, imperitus.

Vnwissender.

Inscius, ignarus, nescius, indoctus, imperitus, ἀδαήμων, ne Aesopum quidem triuit, rudis bonarum literarum, expers scientiæ, μήτε νεῖν μήτε γράμματα, neque natare, neq; literas nouit, amusus, ἄμουσος, ἀναλφάβητος, idiota.

Vnwissenheit.

Inscitia, ignorantia, inertia, imperitia.

Vnwissenlich.

Inscie, inscienter, imprudenter, clam, clanculum.

Vnwissentlich thun.

Insciens, imprudens fecei.

Vnwirsch.

Stomachosus, vultuosus, nemesis.

Vnzeitich.

Immaturus, acerbus, intempestiuus.

Vnzeitlich.

Importunus, intempestiuus.

Vnzerbrüchlich.

Infrangibilis, inflexibilis, vide vnbeweglich.

Vnzierliche red/
Vide
Vnartliche red.

Vnzimblich/
Vide
Vngebürlich.

Vnzucht.

Immodestia, impudentia, inuerecundia.

Vnzüchtig.

Immodestus, impudẽs, impudicus, incontinens, proteruus, opicus, præcor, rusticus, rusticanus.

Vchsel/
Oder
Vchsen.

Ala, πτερύγιον, axilla, asella.

Vogel.

Volucres, πετεινὰ, aues, auiculæ, alites, volatilia, præpetes, ornis.

Vogt.

Præfectus, satrapa vel satrapes, tutor, curator, toparcha, ἐπιστάτης, προστάτης, præfectus scelerum,

rum, qui à plerisque inepte Schultetus dicitur, Prouinciæ præses, seu præfectus, qui etiam dicitur iudex prouincialis ἄπαρχος, ἐπαρχιώτης.

Vogtey.

Satrapia, penultima producta, præfectura monarchia, eparchia, toparchia, prouincia.

Volck.

Plebs, Plebes, populus, δῆμος, demus, popellus.

Volenden/

Vide

Enden.

Volgen/

Vide

Folgen.

Volkommen.

Integer, rectus, perfectus, absolutus, syncerus, plenus, graphicus, rotundus.

Volkommenheit.

Plenitudo, perfectio, integritas, absolutio, rectitudo.

Volkommenlich.

Plene, perfecte, absolute, integre, graphice γραφικῶς, erquisite, exacte, accurate, conquisite, elaborate, consummate, examussim, ad amussim, ad vnguem, ἀκριβῶς.

Voll.

Plenus, scatens, satur.

Voller leuss.

Vide

Laussig.

Voll sauffen/

Oder

Volltrincken.

Ebriari, καρῶσ, inebriari, bibere affatim, ingurgitare se, ἀμυσίζειν, ad capitis vsque vertiginem bibere, ingentia exiccare pocula, vino sepeliri, soporari, madere, ingurgitare se potu, mero, meracum bibere, meracius potare, ἀκρατοποτεῖν, οἰνοφλυγεῖν, Thracum more bibere, vt est apud Pollucem, gulæ indulgere.

Volstrecken.

Perpetuare, prolongare.

Volstreckung.

Tenor

Tenor, perpetuatio, propagatio.

Von anfang bis zum end.

A capite vsque ad pedes, ἐκ ποδὸς ἐκ κεφαλῆς, vt eſt apud Homerum, à vertice vſque ad extremum vnguem, à ſummo capillo vſque àd imum calcaneû, à calce vſque ad caput, à vertice vſque ad imos talos.

Vom beth auffſtehn.

Corripere ſe è lecto, ex urgere, reſurgere ex ſtrato &c.

Vom fürgenomen handel abwenden.

Vide

Abkeren von fürſatz.

Vom handel auffſtehn.

Vide.

Auffſtehn vom handel.

Von einander ſcheiden/ ſchneiden oder theilen.

Partiri, diuidere, diſtinguere, dirimere, diſtrahere, deducere, diducere, παράγειν, ſecare, deriuare, disiungere, διϊστάναι, in diuerſas partes locare, ſequeſtrare, diſcriminari, διορίζειν, χωρίζειν, διατέμνειν, μερίζειν, ſeparare, ſegregare, ſeiungere, auellere, ſcindere, ſemouere, dimouere, remouere, diuellere, diſgregare, abſtrahere, ſecernere, diſterminare agros, proprie concernere.

Von einander treiben.

Diſpellere, diſplodere.

Von aller ſach vnd handlung frey ledig vnd loß.

Vide

Frey ledig von allen ſachen.

Von anbegin/

Vide

Anfenglich.

Von anbegin der Welt.

Ab initio mundi, ab orbe conditio, à condito mundo, ab origine mundi, à creaturarum conditione, ab orbis conditi initio.

Von anbegin des Lebens.

Vide

Anfang des Lebens.

Von aussen.

Ab intrinsecus, extrinsecus.

Von deinet wegen.

Vide

Umb deinet willen.

Von der Geburt Christi/ ꝛc.

Anno à partu virgineo, anno partus virginei, anno natiuitatis Christi, anno à Christo nato, anno incarnationis verbi, anno incarnationis dominicæ, à nato saluatore, anno reparatæ salutis, seu salutis humanæ supra sesquimillesimum, octauo & quadragesimo.

Von der sach abstehn/

Vide

Auffhören.

Von fernen.

Eminus, μακρόθεν, à longe, de longe, ἔκαθεν, procul, ἄποθεν.

Von guten geschlecht geboren.

Honesto loco natus, nobili genere prognatus, honestis parentibus ortus.

Von haus zu haus.

Ostiatim, domestica tim.

Von im selbs.

Vltro, sponte, sua sponte, κατ' αὐτὸν, spontaneus non requisitus, vltroneus, ἑκὼν, voluntarius.

Von jugent auff.

Ab Adolescentia, à iuuentute, à prima adolescentia, ab initio iuuentutis, ἐκ νέας, ἐκ μειρακίου, à prima lanugine, ἐκ πρώτης ἡλικίας.

Von kindheit auff/ Oder Kindswesen auff.

Ab ineunte tenera ætate, παιδόθεν, παιδόθεν, à teneris annis, ἐκ νέου à teneris vnguiculis, seu vt Græci dicunt, ἐξ τῶν ἁπαλῶν ὀνύχων, à paruulo, à puero, ἐκ παιδὸς, à pueritia prima, à pueris, ἐκ παίδων, à primis annis, ἐκ νηπίου, à rudibus annis, à primis vitæ rudimentis, ab ipso vitæ limine, ab ipso vitæ exordio, à crepundijs, ab incunabulis, à cunabulis primis, ab infantia.

Von künfftigen dingen sagen.

Augurari, diuinare, vaticinari, præsagire, prophe-

phe̓are, prædicare, præsignificare, futura prædicere, προφητεύειν, ϑελωρεύειν.

Von meinet wegen/

Vide

Umb meinet willen.

Von nahem.

Cominus, à propinquo, prope.

Von newem.

A nouo, recenter, de nouo, ab integro, ab radice, ἐκ ῥίζης

Von sinnen kommen.

Exire de mentis potestate, dementari, insania corripi, delirare.

Von stund an/

Vide

Gangs.

Vordälter.

Progenitores, patres, maiores, antecessores, præcessores.

Vorbadstub.

Apodyterium, ἀποδυτήριον, spoliatorium.

Vorbild.

Idea, πρωτότυπον, ἀρχέτυπον, τύπος, forma, figura, exemplar.

Vorbilden.

Imaginari, præfigurare, deliniare, effigiare.

Vorbildung.

Phantasia, φαντασία, imaginatio, præfiguratio, linearis pictura.

Vordantzen.

Præsultare. choream ducere.

Vordantzer.

Præsul, præsultor, choragus.

Vor empfinden.

Præsentire, præsentiscere.

Vorgehn.

Præire, præcedere, anteire, antecedere, præpetere

Vorgenger.

Præcessor, antecessor, enteambulo.

Item.

Dux, ductor.

Item.

Auspex, paranymphus, pronubus.

Vorhoff.

Atrium,

Atrium, atriolum, vestibulum, porticus, πρόϑομον, propylæum, προπύλαιον, proaulium, προάυλιον.

Vorkommen.

Anticipare, anteuertere, præuenire, φθάνειν.

Vor langen.

Iam pridem, iam olim, olimiam, quampridem, dudum, iamdudum, pridem, olim, quod præteritum & futurum significat.

Vorleuchten.

Prælucere, præfulgere.

Vormalen.

Depingere, obumbrare.

Vornher.

A fronte, à frontispicio, ab operis ingressu, ἀπ᾽ ἀρχῆς.

Vorraht.

Emolumentum, compendium, commodum, commoditas, adjumentum, commeatus, frugis, frugem in obliquis, sicut res, rem &c.

Vor recht erscheinen/ Für recht kommen.

Vorred/.

Vide

Anfang der red.

Vralt.

Decrepitus, silicernium, grandæuus.

Vranherr.

Abauus, proauus, atauus.

Vrblitzlich.

Vide

Vnuersehens.

Vrfinster.

Cæca caligo, densa caligo.

Vrhaben eines dings.

Origo, principium, radix ῥίζον, malorum omniũ fons, seminarium, fomes, fax, ὑπέκκαυμα, initium, incitamen, incitamentum, incitabulum, fundamentum.

Erlaub/

Vide

Erlaubung.

Vrlaub geben.

Potestatem, copiam facere, vt gymnasiarcha facit scholasticis ludendi copiam

copiam à prandio, additur in construlctione gerundium in di, facultatem, veniam dare.

Vrsach.

Causa, αἰτία, δίκη, ansa, ratio, occasio, λαβὴ, primus motus.

Vrsach eines dings/
Vide
Anfang eines dings.

Vrsach geben/
Vide
Anleitung geben.

Vrsprünglich/
Vide
Anfenglich.

Vrsprung/
Vrhaben eines dings.

Vrsprung haben/
Vide
Entspringen.

Vrtheil.

Crisis, κρίσις, iudicium, sententia.

Vrtheilen/
Oder
Vrtheil sprechen.

Censere, iudicare, sententiam facere, dicere, ius dicere, arbitrari, cognoscere causas.

Wachen.

Vigilare, excubare, vigilias, excubias agere, lucubrare, elucubrare.

Wachsen.

Crescere, surgere, exurgere, gliscere, prouenire, adolere, adolescere.

Wachsende jugend.

Adolescentia, ætas adulta.

Wachskertz.

Cereus substantiuum, cereolus.

Wachsen wie wasser.

Inundare, καυ{ίσκειν, crescere, accedere, augeri, augescere, adfluere, exæstuare, feruere, momentis dimensis adsurgere, statis au&tibus crescere apud Plinium.

Wachstaffel.

Cera, tat u a cerea, pinacidion cereum.

Wacht.

Excubiæ pluraliter tantum, vigiliæ noctis siue nocturnæ.

Wachtel.

Coturnix, ortyx, quam nonnulli Hebræorum scribunt esse Porphyrionem, nonnulli Latinorum quaqleam vocant, ortyx, ortygometra.

Wächse pflaster.

Ceratum, siue vt alijs placet, cerotum, κηρωτὸν, quod vulneribus & membris cōsolidādis adhibetur

Wächter.

Procubitor, excubitor, episcopus, inspector.

Wägen.

Trutinare & trutinari depon. pendere.

Waffen.

Gestamen, arma, verutum, telum.

Wag.

Libra, libella, lanx, bilanx, ζυγὸς, σταθμὸς, trutina, statera media producta.

Wagen.

Subire aleam, periculum, periclitari, periculum facere, experiri, iacere aleá, experimentū sumere, capere, κίνδυνον πρίασθαι.

Wage.

Currus, vectabulum, quadriga, ἅρμα, vehiculum, vehia, æ, curriculum, plaustrum, ἅμαξα, epirrhediū, rheda, essedum, cisium, gestatorium, sarracū penultima producta, lapsus, vt apud Virgil.

Wagenman.

Auriga, vehicularius, quadrigarius, carrucarius, essedarius, cisiarius.

Wagenfall/ Oder.

Wagenschnur.

Fascia, fasciola, funis plaustrarius.

Wagenspiel.

Vide Faßnachtspiel.

Waibel/ Vide Hauptman.

Waich.

Mollis, semiuir, cereus, leuis, lentus, muliebris, ficulneus vel ficulnus, malacus, galbinus, penultima producta, liquidus, lascius, tener, tenellus, delūbis, delicatus, vietus penultima producta, vietulus.

Waichigkeit.

Lenitas, lenitudo, mollities, mollitudo, lasciuia mul ebritas.

Waich werden.

Mollescere, mollefieri, liquere, liquefieri, labascere, tenerascere, lentiscere, macerescere.

Wald.

Ager compascuus seu pascuus, pascuum neutri generis. Pascua sub fœminino genere frequens in sacris literis, Pratum.

Walden.

Pascere, pasci, pabulari, errare.

Waldling.
Cymba, monoxylon, scapha, scaphula, alueus, alueolus, lembus, linter, caudicaris.

Waldvieh.
Pecus, vdis, generis fœminini. Pecus, oris, generis neutri. Pecu generis neutri.

Walnen.
Flere, κλαίειν, lachrymare, & lachrymari, δακρύειν, lugere, οἰμώζειν, lachrymas profundere, vlulare, ὀλολύζειν, eiulare sublata voce, plorare voce flebili. Plangere percussu membrorũ. Gemere sonitu è pectore erumpente. Singultire, ingemere, lamentari voce querula.

Waynung.
Fletus, lachrymæ, planctus, ploratus, singultus, suspiria, eiulatus, lamentum, lamentatio.

Wals.
Pupillus, orphanus.

Waltz.
Triticum, siligo.

Waltzen.
Triticeum, siligineum.

Walcker.
Fullo, naca.

Wald.
Sylua, syluula diminutiuum, nemus, cæduus, lucus, saltus.

Waldig.
Syluestre, nemorosum, saltuosum.

Walfisch.
Balæna, cœtus, vel cœte, pluraliter.

Waltz.
Sylua, syluula diminutiuum, nemus, cæduus, lucus, saltus.

Waldig.
Syluestre, nemorosum, saltuosum.

Walfisch.
Balæna, cœtus, vel cœte, pluraliter.

Waltz.
Phalanga, cylindrus.

Waltzen.
Voluere, volutare, rotare, Vide Ringsweis vmbher waltzen.

Waltzung.
Volutatio, rotatio, κύλισμα, cylisma.

Wammes.
Thorax, pectorale, vestimentum pectorale, vestis pectoralis.

Wanckeln/ oder wencken/ Vide Strauchlen.

Wanckelbar.

Mobilis, momentaneus, mutabilis, nutabilis.

Wandeln.

Mutare, immutare, demutare.

Wandern.

Iter facere, ἔχειν τῆς ὁδοῦ, proficisci, iter capere, habere, instituere, tendere, viam ingredi, pergere in sacris literis frequens in eadem significatione.

Conferre & recipere, cũ accusatiuo intercedente præpositione in, vt, contulit se in patriam, aut sine præpositione, si accusatiuus fuerit proprium vrbis seu ciuitatis, vt Recipit se Romã, cõtulit se Venetias.

Wandrer.

Viator, ambulator.

Wanderung.

Profectio, via, iter.

Wang/ Vide **Back.**

Wann.

Quando, quo tempore, qua die, qua hora, quo tẽporis momento, quo temporis puncto.

Wanne.

Labrum, labium, pelluuium, pelluuia, pollubrũ, pinaciolum, peluis, λικάνη, πίλιξ.

Vannus, κλίμος, incerniculum, capisterium, cribrum cereale, ventilabrũ, etiam est instrumentũ quo grana repurgãtur à paleis.

Wannen/ Vide **Rüden.**

War.

Verum, etymon, certum.

Warhafft.

Verax, fidelis, iustus.

Warhafftig.

Verax, veriloquus, veridicus, verus pro veridico apud Terent.

Warhafftiger Mensch.

Homo bonæ fidei, veriloquus, veridicus.

Warhafftiglich.

Vere, veraciter; sine dubio, indubie, infallabiliter.

Warheit.

Veritas, fides, verum, ἀλήθεια.

Warheit beschützen.

Agere pro veritate, veritati subscribere, suffragari, veritatem propugnare, totis viribus verum tueri, veritati patrocinari, veritati totis conatibus patrocinium præstare.

Warlich.
Profecto, equidē, porro, certe, certo, vere, sane, næ.

Warsager.
Vates, μαντεῖς, fatidici, magi, arioli, extispices, aruspices, auspices, augures, ἐγγαστρίμυθοι, ἐγγαστρίται, horoscopi, obseruatores, pythonissæ, πυθωνικοὶ, astrologi, horoscopij, diuini, ἔνθεοι, diuinaculi, diuinatores, futurorum præscij.

Warnen.
Monere, admonere, hortari, adhortari.

Warten / Vide Betten.

Warumb.
Quare, cur, quamobrem, παρ' ὃ, quam ob causam, quapropter, propterquid, παρά τι, quidnam, quid, quid causæ est, quid negocij est.

Was zukünfftig ist zuuor verkündigen / Vide Zuuor verkündigen. rc.

Wasser.
Aqua, ὕδωρ, lympha, vnda, latex, fons figurate pro aqua, vt ad fontem, id est, aquam.

Wasserbäch.
Riui, amnes, fluuij, flumina fluenta, fontes, torrentes, stagna, lacus, scatebræ, scaturigines, aluei, aquæ ductus, putei, ortus & venæ aquarum, aquæ stagnantes.

Wasserflus.
Wasserflut / Oder.
Wasserguß.
Diluuium, restagnatio, augmentatio fluminum, inundatio, πλήμμυρα, cataclysmus.

Wasser krugk.
Hydria, manc, isterna.

Wassersucht.
Aqua intercus, morbus intercutis apud Hieronymum, hydrops, hydropisis, ὑδρώπισις, aquosus languor apud Horatium, tympanes, adscites, hyposarca, diuersa sunt intercutis nomina.

Wassersüchtig.
Hydropicus, ὑδρωπικός, hydropem patiens, qui à Catone veternosus appellatur, aqua intercute, morbo intercutis laborās, male habens, tympanaticus.

Wechslen.
Mutuare, commutuare, mutare pecuniam.

Wechsler.

Collybista, κολλυβίστης, numularius, mensarius, wen sularius diminutiuum argentarius.

Wechter / Vide **Wachen.**

Weetag vertreiben / Vide **Gesundtheit bringen.**

Weg.

Via, iter, trames, callis. Semita angustior est, **Ein enger weg**/ via regia, **Heerban**/ **Heerstraß** / quæ via publica dicitur, via trita. Vide **Heerban.**

Wegen / Vide **Bewegen.**

Weg machen.

Sternere, facere, aperire viam, scindere glaciem, prouerbialiter.

Weg auffmachen.

Aditum præbere, ἐπίβασιν ποιεῖν, aperire viam.

Wegnemen / Vide **Vnderfangen.**

Wegreissen.

Profectionem parare abire, ὑπαπιέναι, abscedere, discedere, secedere, sarcinas colligere, accingere se itineri, seu ad iter, alium locũ petere talaria induere, auolare, metaphorice, migrare, iter instituere, alio ire, se recipere.

Wegsenden.

Amandare, ablegare, & per metaphorã, extrudere, excutere, amouere, amoliri, exturbare, expellere.

Wehlen / Vide **Erwehlen.**

Wehnen.

Opinari, reri, arbitrari.

Wehre.

Munimen, munimentum, munitio.

Wehren.

Arcere, abarcere, depellere, profligare hostem.

Weib / Vide **Fraw.**

Weiberzierd / Vide **Frawenzierd.**

Weibischer Mensch.

Sardanapalus, effœminatus, mollis, lasciuus, mulierosus, vno digito caput scalpens, muliebris homo atq; delumbis, corruptus, perditus luxuria, delicijs solutus, emasculatus, eutratus, fractus, Megabirus, semiuir.

Weiblich scham.

Mulierum pudenda passim apud autores hisce nomenclaturis designantur. Interfœmineum, cunnus, loci, ἔτοποι, κλντοφίς, κλντόφιον & μύρτον, pars quædã pudendi membri. Rima á similitudine. Vulua, tametsi vulgus existimet, vox inhonesta non est, verum significans seu folliculum muliebrem, sic dicta quod partum inuoluat quasi volua.

Weib nemen / Vide Frawen nemen.

Weichen.

Cedere, εἴκειν, retrocedere, locum dare, secedere, χάζεσθαι, dare viam, abire, assurgere.

Weier.

Piscina, viuarium, ichthyotrophium, ἰχθυοτροφεῖον.

Wein.

Vinum, Bacchus, Lyæũ, οἶνος, Bromius, βρόμιος, merũ, vinũ non dilutum.

Weinfaß.

Dolium, πίθος, vas vinarium, cadus, κάδος. Tina, Eine Tonne / proprie.

Weinsauffer / Vide Trunckenbold.

Weinschenck / Vide Schenck.

Weinsüchtiger / Vide Trunckenbold.

Weis.

Modus, ratio, ritus, mos, phrasis, stylus, norma.

Weisen.

Regere, gubernare, dirigere, moderare.

Weiß.

Sapiens, sciens, expertus, prudens, ἴσωρ, cautus, vir exacti iudicij, considerátus, circumspectus, cordatus, circumspecte, considerate, prudenter agens, πολυπειρος, μυξωτὸς, emunctæ naris, nasutus, acrioris & acerrimi iudicij, ingenio multaque solertia pollens, expertus multarum rerum, Der welt gewandert / vnd viel versucht hat / multiscius, πολύιδρις.

Weiser Mann.

Sophos, vir sapiens, rhinoceros metaphorice.

Weißheit.

Σοφία, sapientia, prudentia, cautio, consideratio, circumspectio.

Weißlich.

Sapienter, prudenter, prudens,

prudens, σοφῶς, gnauiter, solerter, caute, ἀγαυῶς, industrie, cum animaduersione.

Weissagen / Vide **Von zukünfftigen dingen reden.**

Weissagungen von zukünfftigen dingen

Auguria, auspicia, aruspicia, extispicia, curiosa, horarum obseruatio, vaticinia, prodigia, diuinationes, prognostica, portenta, monstra.

Weiß.

Albus, albus color & natiuus, leucophæus, præsertim si non adsit ars aut fucus, qui si accesserit, dicitur candidus, λιφάντιν@, niueus, lacteus, galbinus, olorinus, eburneus, cygneus, memnonius, gasidaneus, sandycinus, sandaracinus, noegæum, pro candido Liuius ponit.

Weisse.

Albor, albedo, candor.

Weissen.

Dealbare, gypsare.

Weisgerber / Vide **Gerber.**

Weit.

Latus, amplus, laxus, prolixus.

Weite.

Latitudo, spacium, spacio sũ, laxitas, capedo, intercapedo, tractus, diastema.

Weiter.

Vltra, amplius, porro vltro, præterea.

Weitern.

Propagare, ampliare.

Weit machen.

Dilatare, laxare, relaxare.

Weitschweiffig reden / Vide **Vmbschwaiffig.**

Welck.

Marcidus, languidus, tabidus.

Welt.

Orbis, seculum, mundus substantiuum, cosmus.

Weltlich.

Cosmicus, secularis, laicus, popularis, prophanus.

Weltlich Recht.

Ius ciuile, imperiale, prætorium, seu honorariũ, Papinianum, ius scriptum.

Welt Mensch / Vide **Leutselig.**

Weltzen.

Voluere, volutare, rotare.

Weltzung.

Volutio, volumen, volutatio.

Wendelstein / Vide Schneckensteg.

Wenden.

Euoluere, deflectere, mouere, declinare.

Wenig / Vide Lützel.

Wenn / Vide Wann.

Werben.

Negociari, mercari, ἐμπορεύειν.

Werber.

Negociator, mercator, emporeuta.

Werbung.

Negociatio, mercimonium, emporeuma.

Werck.

Stupa, linum.

Item.

Opus, opificium, officium, tractatus.

Werckman.

Opifex, ergaster, operatius, opificus.

Werckstadt.

Officina, fabrica, ergasterium.

Werd.

Charum, gratum, acceptum.

Werd achten.

Magnifacere, magnificare, magni ducere, magni pendere.

Werffen.

Iacere, iactare, mittere, iaculari.

Werhafft.

Durabile, perdurabile, perenne.

Werhafftig sein.

Valere, annare, perennare, durare.

Werme.

Calor, caliditas, æstus.

Wesen.

Essentia, substantia, subsistentia, hypostasis.

Item.

Status, vitæ ratio.

Wesseren.

Rigare, macerare, irrigare.

Westwindt.

Caurus, qui etiam dicitur Corus, Argestes, ἀργέστης, Nordwest / Fauonius Latine, qui Græce Zephyrus dicitur Westwesten / Aphricus & Lybs, à Lybia sic dictus, est eadē Lybia, quæ Aphrica, Sudwest.

Wetten.

Certare cum aliquo, cōcertare, deponere, contendere, descendere in certamen, in harenam descendere,

dere, certamen inire, pedē conferre.

Wickeln.

Voluere, cōuoluere, inuoluere, implicare, intexere.

Wider.

Aries,

Item.

Cōtra, præter, aduerſus & aduerſum præpoſitiones.

Wideráfern.

Iterare, repetere, recolere, referre,

Wideráferung.

Iteratio, repetitio, relatio, ἀνακεφαλαίωσις, anacephalæoſis, palillogia.

Widerbefftzen/ Oder Widerbellen.

Oblatrare, obmurmurare, obſtrepere, ἀνταγογγύζειν, reſponſare, murmurare, admurmurare, obganire, occinere, reclamare, reſilire, reſultare, oppedere metaphorice.

Widerbringen.

Inſtaurare, reparare, recuperare, reſtituere, reſarcire, rependere, retaliare, ſupplere.

Widerfaren.

Euenire tere in tertia perſona dicitur, obuenire idē, cōtingere imperſonaliter, obtingere imperſonaliter, vſu venire.

Widergelten.

Penſare, repenſare, rependere, remetiri menſura eadem, τῷ ἴσῳ μετρεῖν, reddere, reponere, redimere, pro compenſare ponitur, par pari referre, retaliare, paria facere, talionem reddere.

Wider geſund werden.

Conualere, conualeſcere, reualere, reualeſcere.

Wider keren.

Reuerti, regredi, redire, reciprocare.

Widerkerung.

Reuerſio, regreſsio, reditus, reciprocatio.

Wider kommen.

Redire, ἐπανέρχεσθαι, reuenire, remigrare, repedare, recurrere, remeare, recurſare, reuerti deponētaliter, & apud Ciceronem, reuertere, regredi, ἀφικνεῖσθαι.

Widerſinns.

Præpoſtere, peruerſe, perperam, praue, diſtorte, inuerſe.

Widerspenstig.
Rebellis, obstreperus.

Widersprechen.
Contradicere, obloqui, obstrepere, obnunciare, obgannire, reniti, reclamare, refragari, replicare vulgo dicitur.

Widerstreben.
Obsistere, resistere, obstare, inhibere, contraire, obstaculo esse, impedire, transuersum agere, reniti, reluctari, obluctari.

Widerstreiten.
Aduersari, repugnare, impugnare, rebellare, obstrigilare, reniti, refragari, contraire.

Widerumb vergelten.
Referre gratiam, reponere merita, pensare, remunerare, remetiri, respōdere meritis, rependere officia, persoluere beneficium, par esse beneficijs acceptis.

Widerumb.
Rursus & rursum, αὖθις, πάλιν, denuo, iterato in sacris literis iterum, secundario, ἐκ δευτέρου, zum andern mal.

Widerumb geben.
Reddere, resignare, restituere, redhibere, reponere, remunerare, rescribere, apud Terentium.

Widerumb gehn.
Redire, reuerti, repetere, repedare, remeare.

Widerumb in die Sünde fallen.
Relabi, recidere in præterita scelera, redire ad vomitum instar canū, retrahi, reduci, reuolui in pristina peccata, instaurare offensam, pati recidium, in eundē lapidē rursum impingere, pedem offendere.

Widerumb weis werden.
Resipiscere, ἀνανήφειν, ad mentem redire, mentem ab insania recipere, apud Lactantium, reponi in sensus pristinos, sibi restitui, ad se redire

Widerwertig.
Aduersus, infestus, contrarius, obsistens, resistens.

Widerwerdige ding.
Res aduersæ, contrariæ, turbidæ, afflictæ, tristes, perturbatæ, labefactatæ, quassatæ, asperæ, dubiæ, lāguidæ, molestæ, fractæ, fessæ, fatigatæ, trepidæ, attritæ, diminutæ, comminutæ, inualidæ.

Widerwertigkeit/ Vide Unglück vnd zweytracht.

Widerwertigkeit in einer Stadt/ Vide Zweitracht.

Widerwertig sein.

Aduersari, contraire, Vide Anders sein.

Wider zur matery kommen.

Institutum repetere, redire ad institutum, reuerti ad ea, vnde quis digressus est, primarium thema prosequi.

Wie.

Quomodo, qui, qualiter, πῶς, ὅπως, qua ratione, quo pacto, qua via, quemadmodum.

Wie die gemeine red oder sag ist/ Oder.

Wie man sagt/ Vide Als man sagt.

Wie es dann billich oder von nöten war. Vide Es ist billig oder von nöten gewesen.

Wieg.

Cuna, κοιτωνίς, cunabulum, incunabulum.

Wiewol.

Etsi, etiamsi, tametsi, quanquam, quamuis, vt, licet, ἐὰν καὶ.

Würtz/ Vide Speccerey.

Wild.

Ferus, bestialis, ferinus, indomitus, effrenus, a, um, & effrenis, e, infrenis. Item. Agrios, agrestis.

Wild Saw.

Aper, porcus syluestris, μόνιος.

Wildethier.

Feræ, bestiæ, beluæ, θηρία, bruta, ἄλογα.

Wildnus.

Desertum, eremus, ἔρημος, media producta & sine aspiratione in prima, solitudo, tetra deserta & inuia in lib. Psalmorum. Hinc dicti solitarij, eremitæ, eremicolæ, anachoretę, eremum ac solitudinem incolentes, ἐρημῖται.

Will.

Arbitrium, αὐτεξούσιον, arbitratus, nutus, νεῦμα, voluntas, ratio, animus, animi

animi sententia, cōsilium, iudicium.

Cæterum, placitum, assensus, consensus, nutu, consilium, ad alia quoque referuntur, Mit willen/ mit vrlaub.

Wilfaren.

Obsequi, morem gerere, morigerari, obsequium præstare.

Wil Gott.

Si Deus cœptis annuerit, si Deus volet, si ita superis visū fuerit, placuerit, Deo fauente, annuente, adspirante, volente, iuuante.

Willig.

Voluntarius, vltroneus, spontaneus, spontalis, facilis, volens, lubens.

Williglich.

Vltro, sua sponte, sponte, κατ' ἑκὼν, libenter, gratis, volens, lubens.

Winckelmeß.

Norma, regula angularis.

Wind.

Ventus, spiritus, flatus, flamen, aura, vis ventorū, ventorum flamina. Spiritus pro ventis in sacris literis frequens, turbo, λαῖλαψ, procellæ.

Winden.

Torquere, distorquere.

Winter.

Hyems bruma, tempus hyemale, brumale.

Wirbel.

Vertex, vortex, gyrus.

Wircken.

Operari, agere, Itē, texere, id quod textorum est.

Wirckung.

Operatio, actio vel negocium.

Item.

Energia, efficacia.

Wirdig.

Dignus, honorandus, venerandus, venerabilis.

Wirdigen.

Honorare, honorificare, dignari, venerari.

Wirdigkeit.

Dignitas, dignatio, honos, honor, splendor metaphorice, titulus metaphorice, nobilitas, excellentia, celsitudo, maiestas, sublimitas, fastigiū, amplitudo, celebritas, magnificentia, μεγαλοπρέπεια, μεγαλοπραγμοσύνη, honestas, decus, laus, δόξα, gloria, nomen, ornamentum.

Wirffel.

Würffel.

Tessera, tesserula, tessella, cubus.

Würgen.

Suffoco & præfoco, media producta, contra aliquot grammatistarum opinionem, ἀγχονᾶν, stringere gulam, guttur strangulare, obtorto collo gulam præfocare, ἀγχᾶν.

Wirt / Vide Gastgeber.

Wirtel / Vide Reuspe.

Wirtshaus / Vide Gasthaus.

Wischen.

Tergere, abstergere, detergere.

Wischtüchlein / Vide Facilet.

Wissen.

Scire, noscere, noscitare

Wissenschafft.

Gnarus & narus, nauus, scientia.

Wissenheit.

γνῶσις, noticia, cognitio, scientia.

Widfraw / oder Witwe.

Vidua, mulier orbata viro.

Witzig.

Gnarus, narus, cautus, prudens.

Woch.

Hebdomas, hebdomas, æ, hebdomada, æ, septimana, à quibusdam Latinorũ dicitur, spacium dierum septem.

Wol.

Bene, probe, recte, Vide Recht.

Wolan.

Eia hortandi aduerbiũ, sane, age, agite, agedum, ageiam, φέρε, φέρεδὴ, eia, age, cedo, amabo.

Wolck.

Nubes, nubecula, nimbus aliquando.

Wolgefallen.

Placere, bene placere, cõplacere, adlubescere, collubere, visum esse, complacitum esse, exosculari metaphorice, stare aliquando, vt, fabula stetit.

Item.

Complacentia, adlubescentia, collubescentia, beneplacitum.

Wolgesehen sein / Vide Eines grossen ansehens.

Woll.

Lana, lanicium.

Wollust.

Voluptas, obiectamen, oblectamentũ, oblectatio, delectatio, delectamẽtũ, delinimen, suauium, deliciæ.

Wollust bringen.

Voluptatem adferre, oblectare, volupe esse, delectare, delinire voluptate, delectamentũ conciliare.

Wollust haben.

Capere, haurire voluptatem, vacare voluptatibus, in diem viuere, curare cuticulam, Græcari, pergræcari, frui, fruisci, frunisci, perfrui.

Wonen.

Habitare, οἰκεῖν, manere, mansitare, mansionem habere, incolere, morari, cõmorari, ἐπιχωριάζειν, ὑμῖν ἐπιχωριάζει, apud vos versatur, versatur vobiscum.

Wonung.

Domicilium, sedes, ἕδρα, habitaculum, habitatio, προσμονὴ, mansio, mansitatio, consistentia.

Wortredner / Vide Redner.

Wuch / Vide Woch.

Wüst.

Sordidus, spurcus, squalidus, teter, opacus.

Wüste / Vide Wildnus.

Wüsten / oder wüst machen.

Sordidare, fœdare, defœdare, spurcare, conspurcare.

Wüten / Vide Toben.

Wütig.

Rabidus, sæuus, dirus, Vide Rasend.

Wütig machen / Vide Rasend machen.

Wütig sein.

Rabire, sæuire, desæuire, diris agitari.

Wund.

Vulnus, apertura corporis hians patensq;, ictu facta.

Wundartzt.

Chirurgus, χειρουργὸς chirurgicus pro eodẽ aliptes, vulnerarius medicus.

Wunden heilen.

Mederi, medicare, sed in vsu frequentiori est Medicari cum Datiuo, vel Accusatiuo constructa.

Wunder.

Ostentum, monstrum, miraculum.

Wunderbarlich.
Mirus, mirabilis, mõſtrificus, prodigioſus, nouus.

Wůnderlich/
idem quod

Wunderbarlich.
Vide

Můhlich.

Wunderzeichen.
Miraculum, prodigium, portentum.

Wunſch.
Optio, votum.

Wucher.
Fœtus, fœnuſculum, danifma, tocus, vſura.

Wucherer.
Daniſta, fœnerator.

Wůſt.
Spurcities, ſpurcitia, excrementum, recremētū, illuuies, ſqualor, pedor.

Wurff.
Iactus, bolus.

Wurm.
Vermis, vermiculus, gurgulio, mida, blatta, tinea, lampyris, nitedula, cantharis, raucæ, curculio, ſcolopendra, galba, voluulus, conuoluulus, inuoluulus, bruchus, lumbricus.

Wurſt.
Hila, farcimen, botulus, lucanica.

Wurtzkremer.
Pharmacopola, ſepſaſiarius.

Wurtzel.
Radix, radicula.

Wurtzeln.
Radicare, radificare, agere radices.

Z A

Zach in der Lampen/
Vide
Dacht.

Zämen / Vide
Vnterthenig machen.

Zänflecken/ Vide
Grißgrammen.

Zag / oder zaghafft.
Pauidus, ignauus, murcus, murcidus, fractus animo.

Zaghelt.
Micropſychia, μικροψυχία, ignauia, pauor.

Zalchen.
Signa, σήγματα, indicia, argumenta, notæ, veſtigia.

Zam.

Mansuetus, placidus, cicur.

Zammen stimmen/etc. Vide Zusammen stimmen.

Zam machen.

Mansuescere, mansuefacere, cicurare, domare, perdomare, mitificare.

Zam thier.

Animantia cicurata ζῶα, animalia, armenta, pecudes & pecora.

Zam werden.

Mansuescere, mansuefieri, mitescere, mitefieri.

Zan.

Dens, denticulus.

Zanck.

Rixa, ἔρις, certatio, concertatio, lis, dissensio, litigium, iurgium, altercatio, contentio, controuersia.

Zancken.

Rixari, concertare, certare, disceptare, iurgare & iurgari, altercari, ἐρίζειν, cōtendere, obgannire, obstrepere, velitari metaphorice, litib. intendere, in iurgium descendere, dissidijs contendere, dimicare dictis mutuis.

Zanloß.

Edentatus, edentulus, sine dentibus.

Zart.

Tener, tenellus, lentus, mollis.

Zarte.

Mollities, mollitudo, teneritudo, teneritas.

Zarte zweig/ Vide Junge zweig.

Zauberey.

Præstigium, præstigia, fascinus & fascinum, maleficium, incantatio, fascinatio, ἐπῳδὴ, murmura Chaldaica.

Zaubern.

Incantare, fascinare, effascinare, intuentium oculos præstringere, τοῖς ὀφθαλμοῖς ἀνακόπτειν.

Zaubrer.

Incantator, ἐπῳδὸς, fascinator, effascinator, præstigiator, magus, magusæus, magicus, oculorū præstrictor, necromanticus, illusor dæmonum.

Zauberin.

Venefica, maga, saga, incantatrix, præstigiatrix, lamia.

Zaun.

Sepes, ſeptum, ſepimentum, vallum, ἰσγαμμῶον, maceria, maceries, πϑῦφραγμα, obex, circumſeptio.

Zaunſteck.

Talus, ſudes.

Zech.

Compotatio, conuiuiū.

Zechen.

Compotare, indulgere poculis.

Zechgeſell.

Compotor media producta, comeſſator, comeſſans, ſympotes, epulones, cœpulones.

Zedel.

Scheda, ſchedula, charta.

Zeenflecken/

Vide

Zänflecken.

Zeit.

Tempus, καιρὸς, dies, hora apud D Paulum, tempeſtas apud Hiſtoriographos.

Zelen.

Recenſere, numerare, dinumerare, nummos cōputare.

Zelt / Vide Hut.

Zelten ſchlahen.

Caſtra metari, καταζεῦξαι, caſtra ponere, locari, metiri, ſtationem habere, ſtabulari, ἀυλίζεσθαι, pernoctare, figere tentoria.

Zelter.

Gradarius, gradatim incedens, veſtigia modice ac volubiliter, tollens, εὔδρομος, aſturco, onis, veredus, tolutarius, tolutaris à Seneca vocatur, teldones apud Plinium dicuntur.

Zerbrechen.

Deſtruere, confringere, elidere, collidere, terere, atterere, conterere, comminuere, frangere, perfringere.

Zerbrochen.

Quaſſum, quaſſatum, fractum, eliſum, colliſum, attritum, contritum.

Zergehn.

In e e, abi, perire.

Zerhawen.

Scindere, diſcindere, diſſecare, laniare.

Zerhawig.

Sciſsile, ſectile, ſectiuū.

Zerhawung.

Sectio, diſſectio, ſectura.

Zerreiſſen.

Lacerare, dilacerare, conuellere

uellere, discerpere, vellicare, diuellere, dilaniare, σπαράττειν, rumpere, dirumpere, scindere, discindere, lancinare, λακίζειν.

Zerschlagen.

Cassare, diminuere, comminuere.

Zerschlaiffen.

Vastare, ἐκχιλεῖν, deuastare, concutere, destruere, καθαιρεῖν, inuertere, euertere, confringere, quassare, conquassare, solo æquare, adæquare, ἰσαφίζειν, in solitudinem redigere, elidere, collidere, labefactare, παρακινεῖν, disperdere, exterminare, terere, atterere, accidere, concidere, confringere, perfringere, sternere, comminuere, radicitus, funditus euertere, terræ allidere, prosternere, ἀνατρέπειν, in planum redigere, pessundare, demoliri, depopulari, subuertere, diruere, συντρίβειν, delere.

Zerschneiden.

Secare, incidere, dilaniare.

Zerschellen.

Percrepare, concrepare, per metalepsin.

Zerstossen.

Quassare, conquassare, concutere, comminuere.

Item.
Vide
Zerbrechen.

Zerstückt oder Zerthailt.

Membratim, gradatim, particulatim, partim, articulatim, per membra, per partes, παρὰ μέρος, per numeros, per species.

Zerthellen.

Diuidere, distinguere, disterminare, discriminare, viduare, discernere, partire, decussare, Vide **Von einander thellen.**

Zerthellig.

Diuisibile, diuiduū, disterminabile, particularis.

Zerthellung.

Partio, partitio, diuisio, discrimen, διαστολή, diastole, distinctio, discretio, decussatio.

Zertrennen.

Diruere, dissoluere, separare, disseparare.

Zertrenntg.

Separabilis, dissolubils.

Zertrennung.

Dire-

Direptio, dissolutio, dialysis, separatio, disseparatio.

Zertretten.

Conculcare, proculcare, pessundare, proterere.

Zertrettung.

Conculcatio, proculcatio, protritio.

Zerziehen.

Deducere, distrahere, distendere, in diuersas partes rapere.

Zierd.

Ornatus, decorum pe nultima producta, venustas, venus, cosmus, lepor, lepos, gratia.

Zierd der Frawen/ Vide **Zierd der red.**

Frawen zierd.

Sermonis decus, nitor, lepos. χαριεντισμὸς, venustas politics, cultus, gratia, veneres, lenocinia, phaleræ.

Zieren.

Ornare, adornare, decorare, venustare, redimere, comare, ἐπικοσμεῖν, honestare, cohonestare, colere, concinnare, picturare, expolire, perpolire, λωπίζειν, [illegible]λωπίζειν.

Zierlich.

Nitidus, nitidulus, comptus, comptulus, bellus, perbellus, elegans, cultus, excultus, bene vestitus, tersus, scitus, formosulus, elegāter cultus, ἐνειμένος, ἐνείματος, venustus, politus, lautus.

Et aduerbialiter.

Pulchre, scite, graphice, fabre, affabre, faberrime, artificiose, eleganter, quā optime, scitissime.

Zierliche red/ Vide **Schöne red.**

Zierung.

Ornamentum, cultus, habitus, politio.

Zünglein der Wag.

Aequilibrium, libramentum, æquamentum, examen, staterae lingua, Vide **außschlag.**

Zil.

Meta, finis, scopus.

Zilen.

Finire, metare limitare terminum, limitem ponere.

Zielung.

Finitio, definitio, metatio, limitatio.

Zimlich.
Legitime, ritualiter, decenter, modeste.

Zimmerman.
Faber lignarius, tignarius, materiarius, carpētarius, τέκτων, architectus, qui structuris ædificiorum præest, & fabricanda præscribit.

Zimmern/oder Bawen.
Aedificium, domum, tectum, ædes struere, extruere, extollere, ædificare, οἰκοδομεῖν, erigere, figere, collocare, firmare, constituere, ἱδρύειν, ponere, iacere fundamentum.

Zin.
Stannum, plumbum album.

Zinne.
Mœnia vrbium, ciuitatum, oppidorum cincturę.

Zins.
Census, naulum, tributum, reditus, locarium, vectigal portorium, τέλος, ἐλλιμένιον.

Zipperle.
Morbus articularis, chiragra.

Zittern.
Tremere, contremere, exhorrere, pauitare.

Zitterig.
Tremulus, horridulus, tremebundus.

Zitterung.
Tremor, horror, pauori.

Zol.
Vectigal, τέλος, ἐλλιμένιον, portorium, tributū, naulum, census.

Zölner.
Exactor, telonarius, publicanus, τελώνης, portitor.

Zorn.
Ira, ὀργή, iracundia, stomachus, bilis, χόλος, animi efferuescentia, indignatio, nemesis, νέμεσις.

Zornig.
Iratus, iracundus, stomachosus, bilosus, indignabundus.

Zornig machen.
Bilem alicui mouere, furiare, mouere stomachum, ad iracundiam prouocare, lacessere quempiam, exacerbare, irritare, exasperare, exagitare.

Zornig sein.
Indignari, irasci, zelari, stomachari, substomachari, percitum, concitatum esse.

esse, mordere labrum seu frenum, mordere prouerbia sunt, infensum esse, succensere, moleste, indigne, grauiter ferre, ira commoueri, accendi, incendi ira per metaphoram, ægre ferre, ringi, iracundia moueri, μυνίζειν, incandescere, excãdescere, feruere, efferuere, efferuescere seu ebullire, ferbere, inflammari, ad furorem præ nimio animi impetu vergunt. Contra deferbere vel deferuere dicitur ira & indignatio, quando homo mitescit & placidus fit.

Zuber / Vide Wanne.

Zucht.

Modestia, continentia, pudor, pudicitia.

Zucht.

Verecundia, honestum, disciplina.

Züchtig.

Modestus, verecundus, castus, pudens, moratus, ciuilis, ciuicus.

Züchtigen.

Corrigere, castigare, corripere, moderare & moderari, regere, frenare, freno inijcere.

Züchtigkeit.

Sophrosyne, modestia, temperantia, continentia, pudicitia.

Züchtiglich.

Pudice, verecunde, modeste, temperanter, ciuiliter.

Züchtig sein.

Vereri, verecundari, modeste se gerere, continere.

Züchtig werden.

Corrigere se ad frugem, recipere se ad bonam frugem, reddere bonam frugem, euadere ad frugem bonam.

Züchtigung.

Correctio, castigatio, correptio, moderatio, frenatio.

Zucken.

Rapere, raptare, raptitare.

Zucker.

Saccarum, mel arundinis.

Zum letzten.

Vltimo, ad vltimum, nouissimum, nouissimo,

ἐπὶ τέλει, denique, demum postremum, postremo, ad postremum, ad extremum.

Zum minsten/
Vide
Auffs wenigst.

Zum narren werden/
Vide
Aberwitzig werden.

Zum offtermal/
Vide
Gar offt.

Zum Toren werden/
Vide
Aberwitzig werden.

Zu.

Ad, apud.

Zuabend/
Vide
Abends.

Zu einem end brenngen/
Vide
Enden.

In ein summ bringen/
Vide
In ein summ bringen.

Zu boden fallen.

Cadere in terram, procidere.

Zu dem/
Vide
Darzu.

Zu dieser zeit/
Vide
In dieser zeit.

Zu erb geben.

Legare, testamento relinquere.

Zufall.

Casus, euentus & pluraliter, euenti, occasio.

Zufallen.

Accidere, χαθήκειν, obtingere, euenire, vsu venire, contingere, cadere, cedere.

Zufallens/
Vide.
Ohn gefähr.

Zufullen.

Implere, adimplere, infarcire, offarcire, Vide Füllen.

In frieden stellen/
Vide,
Befrieden.

Zugab.

Dos paraphérna, parapheruali, auctarium.

Zugeben.

Tribuere, attribuere, addere, adpropriare, adsignare.

Zugang.

Aditus, accessus, accessio.

Zu gast laden.

Inuitare, vocare ad conuiuium, cœnam, symposium, &c.

Zugleich.

Simul, ἅμα, vna, pariter, insimul media correpta, coniunctè seu coniunctim.

Zuhand haben/
Vide
Bereit haben.

Zukauffen geben/
Vide
Verkauffen.

Zu kauffen dar stellen/ oder setzen oder auffthun/
Vide
Auffthun zu verkauffen.

Zukünfftige ding verkündigen.
Vide

Zuuor verkündigen.

Zu künfftige zeit.

Tempus futurum, imminens, venturum.

Zu kleinen stücken.
Vide
In kleine stück.

Zu land faren.

Subducere, deducere naues.

Zulosen.

Animaduertere auscultare, aduertere aures vel animum

Zumal.

Vna, simul aduerbia congregandi.

Zu nam.
Vide
Beynam.

Zunemen.

Crescere, vigere, vegetari, florere, valere, pinguescere, augescere.

Item.

Proficere, facere profectum.

Zu raht gehen.

Consulere, consultare, inire consilium.

Zu raht werden.

Consilio decernere, statuere.

Zu rechnen.

Acceptum, impensum seu expensum ferre, vt transtulit Valla in Epistola Pauli ad Philomenem, ἐλλογεῖν, imputare.

Zu recht setzen.

Calculum permittere, porrigere, proponere, censendi potestatem facere, mittere in consilium.

Zurichten.

Creare, parare, comparare.

Zu rüsten.

Meditari, machinari, fabricare, & fabricari, conflare, conciliare, cudere.

Zuruck.

A tergo, pone, aduerbia.

Zuruck weichen.

Ferre pedem retro, referre gradum, retrocedere

Zusag.

Conditio, condictum promissio.

Zusagen.

Vide

Verheissen.

Zusagung / Vide Verheissung.

Zusammen binden.

Colligare, nectere, connectere, sarcinare, consarcinare, scirpare.

Zusammen bringen / Vide

Vermehren.

Zusammen fügen.

Iungere, coniungere, iugare, copulare, connectere, committere, coaptare, ἐνθετεῖν, accommodare, concinnare, componere, colligare, contexere, compingere, combinare, conserere, compaginare, conglobare, conglomerare, coagmentare, miscere, plicare, pangere, palmare, ferruminare, maritare, coaxare vel coassare.

Zusammenfügung

Coniunctio, coniugatio, copulatio, connexio, connectu-

connectura, commissio, coaptatio, compositio, colligatio, compages, compago, inis, compactio, constructio, syntaxis, coordinatio, combinatio, coagmentum, coagmentatio, coaxatio, coassatio.

Zusammen gleichen/ Vide **Vergleichen.**

Zusammen. halten

Cohibere, conseruare, continere.

Zusammen hauffen.

Coaceruare, accumulare, mactare, vnde macte Vocatiuus. Complicare, congerere, congregare.

Zusammen hefften.

Fibulare, colligare, configere.

Zusammen knüpffen.

Copulare, connectere, annectere, connodare.

Zusammen kommen.

Conuenire, coire, congredi, congregari, συνέρχεσθαι, confluere metaphorice.

Zusammen kratzen.

Corradere, confricare.

Zusammen lauffen.

Concurrere, confugere, perfugere.

Zusammen leymen.

Conglutinare, ferruminare.

Zusammen ordnen.

Construere, componere, concinnare, coordinare, in vnum, in eandem seriem collocare.

Zusammen schlahen.

Conclidere, complodere, confligere.

Zusammen schliessen.

Concludere, consecrare.

Zusammen schweren.

Coniurare, conspirare, in bonum & in malum.

Zu sammen setzen.

Componere, suere, texere metaphori: contexere, fingere, confingere, configurare.

Zusammen stimmen.

Adsonare, consonare, accinere, concidere, συνᾴδειν, conuenire, ἐφαρμόττειν concordare, cohærere, sine controuersia esse, congruere, quadrare.

Item.

Adsentire, vel assentire, consentire, ire in sententiam, adstipulari, ac quiescere, adijcere calculum, subscribere metaphorice, descendere pedibus in alienam sententiam.

Zusammen stimmung.

Concentus, consonatia, harmonia, symphonia, concordatio.

Item.

Assensus, consensus.

Zusammen tragen.

Congerere, comportare, conferre.

Zusammen treiben/ Vide

Versamlen.

Zusammen tringen.

Coarctare, densare, coagulare, imminere.

Zusammen wachsen.

Concrescere, congerminare.

Zuschaffen geben/ Vide

Müh machen.

Zu schanden machen.

Confutare, refutare, confundere.

Zuschicken.

Per

Per alium dirigere, mittere, subministrare, destinare, suppeditare.

Zuschliessen.

Serare, obserare.

Zuschreiben.

Adscribere, Vide zugeben.

Zusehen.

Viserei, inuisere, reuisere.

Zu senden/

Vide

Zu schicken.

Zusetzen.

Ad ponere, adijcere, coniungere, subiungere.

Zu sinn kommen/

Vide

In denn sinn kommen.

Zusprechen.

Adiudicare, addicare.

Zuspringen.

Adsilire, adsultare.

Zustopffen.

Vide

Zufüllen.

Zu stul gehen.

Exonerare, leuare ventrem, aluum.

Zu viel.

Nimis, nimium.

Zu unsern zeiten/

Vide

Bei unsern zeiten.

Zuuor verkündigen/ was künftig ist.

Præsagire, præferre, portendere, προφαίνειν, significare, nunciare, prædicare, demonstrare, significare aliquo prodigio. Præmonere speciem futuri, præministrare, minari, minitari; spondere, polliceri, promittere, ad planetas vel sidera relata.

Zu wissen thun.

Nunciare, facere, reddere certiorem.

Zu wollust geneigt.

Voluptuosus, genialis.

Zu wirdigkeit kommen.

Ad dignitatem, ad honores emergere.

Zur erden statten.

Iusta celebrare, soluere, persoluere, exequias facere seu celebrare, peragere, exequiari etiam dicitur, καθαγίζειν, dare inferias, iusta facere, conficere, τὰ νομιζόμενα ποιεῖν, ce- l: b e officium funus, ceremonias funerales agere, celebrare.

Zweiffel.

Dubium, hæsitatio, ambiguum, anceps, crepera, suspensum, obscurum, incertum, perplexum. Vide daran man zweiffelt.

Zweiffeltig.

Hæsitabundus, nutabundus, hæsitans, dubius, incertus, anceps, nutans, perplexus.

Zweiffeln.

Dubitare, ambigere, hæsitare, hærere animo, nutare, διαπορεῖν, esse in consilij triuio, fluctuare, ἐν τῷ λογισμῷν τριόδῳ εἶναι, æstuare, titubare, apud Augustinum. Ancipiti esse animo & incerto, in

ambiguo esse, perplexo esse animo, suspendi animo, ancipitis esse sententiæ, consilij, animi, vocare in dubium, in dubium venire, in dubio esse, animo pendere, pendere animi.

Zweiffelhafftig/

Vide

Zweiffelig.

Zweiffelung.

Dubitatio, dubietas, hæsitatio, nutatio, fluctuatio.

Zweig.

Surculus, germen, talea, vide jung Zweig.

Zwerg.

Pomilio, vel pumilio, nanus, νάνος, pygmæus πυγμαῖος, pumilus, perpusillus, fraterculus gigantum, pygmæorum stirpe oriundus.

Zwingen.

Cogere, adigere, ἀναγκάζειν, compellere, impellere, vrgere, adurgere, protrudere, προσβιβάζειν.

Zwischen ein se-tzen.

Interserere, intercalare, interponere, ἐμβάλλειν. Vnde annus embolismatis nomen habet, in quo dies intercalatur, quæ ἐμβολιμὴ ἡμέρα, dicitur.

Zwitracht.

Vide

Zanck.

Zwitracht in einer Stadt.

Bellum intestinum, ciuile, domesticum, quando it in contraria vulgus. Factio, ciuium dissensio, arma ciuilia, rabies, furor vulgi.

Zwitracht in der dispu-tation.

Verborum pugnæ, λογομαχίαι, conflictus, conflictationes, controuersiæ, contentiones, disceptationes ineptæ, frigidæ, digladiationes hostiles fere. Velitationes, tergiuersationes, cauillationes, altercationes, argutationes sophisticæ.

Zwitrechtig-keit.

Dissidium, dissensio, segregatio, discordia, tumultus, diuisio turba, scissio, σχίσμα, discrepantia.

EX COMMENTARIIS ERASMI DE DVPLICI COPIA VERBORUM AC RERUM, variandi ratio per synonymiam Cap. XI.

PRIMA igitur ac simplicissima variādi ratio in his verbis sita est, quæ diuersa cum sint, eandem omnino rem declarant: ita vt ad significationem nihil referat, hoc an illo malis vti. Quæ quidem synonyma Grammaticis dicuntur: contraria his quæ dicuntur homonyma: illa quidem audent dicere æquivoca, hæc vniuoca: licet hæc cognomina iuxta Dialecticos magis congruant rebus ipsis, quam vocabulis: nam voces diuersas, rem eandem significantes rectius dicemus ἰσοδυναμοῦντα, & his contrarias πολυσήμους, prioris generis sunt, ensis, gladius: domus, ædes: codex, liber, forma, decor, pulchritudo. Horum itaque maxima vis vndecunq; è bonis autoribus contrahenda, varia comparanda supellex, & (vt Fabius ait) diuitiæ quædam extruendæ, quibus vbicunque desideratum erit, possit nobis constare verborum cópia. Neque sat erit huiusmodi vocum mundum copiosum, ac penum diuitem parasse, nisi non solum in promptu, verum etiam in conspectu habeas, vt protinus vel non quæsita, sese ostendant oculis. Quā tamen in re illud in primis cauendum, ne, quod quidam faciunt citra delectum, velut ex aceruo, quicquid primum occurrerit, quolibet loco dicamus.

Primum enim vix vnquam duo verba reperies adeo ἰσοδυναμοῦντα, quin aliquo discrimine dissideant. Nam quid tam idem significat, quam homines & mortales? Et tamen qui passim omnes mortales, pro omnes homines dixit, Græco isto notatus est prouerbio, ἐν φακῇ μύρον, id est, in lenticula vnguentum. Et alicubi literæ & epistola rem eandem significant, alicubi diuersas. Tum vt demus in significatu nihil omnino criminis esse: tamē sunt alia alijs honestiora, subliminora, nitidiora, iucundiora, vehementiora, vocaliora, ad cōpositionē magis concinna. PROINDE dicturo delectus adhibēdus,

vt ex

vt ex omnibus optima ſumat. In promendo iudicium requiritur, in condendo ſedulitas. Vt iudices præſtabit diligenter obſeruata ſermonis elegantia, proprietaſque. Vt quam plurima recondas, omnis generis authorum aſsidua lectio dabit. Siquidem alijs verbis multa eloquuntur Poëtæ, alijs Oratores. Sunt & ætatibus ac ſeculis ſua quædam peculiaria vocabula, Quin ijdem etiam ſcriptores rem eandem ſæpenumero diuerſis modis efferunt.

Primum igitur ex omni ſcriptorum genere verba quam optima ſeligenda. Deinde qualiacunq; erunt, tamen in congeriem addentur: neque vox vlla reijcienda, quæ modo apud ſcriptorem non omninò peſsimum reperiatur. Nullum enim verbum eſt, quod non alicubi ſit optimum. Proinde quantumuis erit humile, inuſitatum, Poeticum, priſcum, nouum, obſoletum, durum, barbarum ac peregrinum, tamen in ſuo veluti grege nidoque reponatur, vt ſi aliquando venerit vſus, tum accerſatur. Quod ſi verebimur ne verbi aut nouitas aut vetuſtas aures offendant, rectum erit Fabij vti conſilio, vt meminerimus προεπιπλήττειν. Id fiet ijs ferme rationibus. Cato librorum helluo, ſi tamen eo verbo fas eſt vti in re tam præclara. Ipſiſsimus, vt Plauti more loquar. Cur enim non vtar Ennianis verbis? Nam Horatiano verbo libenter vtimur: Sic enim iſti Neoterici loquuntur, Agnoſcis caſtrenſe verbum, vt Poetæ loquuntur, vt priſci loquebantur, vt dicam antique. Si ſic loqui licet, ſi mihi permittis vulgato more loqui, dicam enim græce, quo dicam melius: idem faciundum in his verbis, quæ vocantur κακέμφατα, hoc eſt, quæ vergunt ad obſcœnæ rei ſignificationem.

FINIS.